

Rapport
2021:25

Spørsmål til Skole-Norge

Analyser og resultater fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse til skoler og skoleeiere høsten 2021

Ann Cecilie Bergene, Karl Solbue Vika, Ekaterina Denisova,
Frøydis Sæbø Steine og Frida Felicia Vennerød-Diesen

NIFU

Rapport
2021:25

Spørsmål til Skole-Norge

Analyser og resultater fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse til skoler og skoleeiere høsten 2021

Ann Cecilie Bergene, Karl Solbue Vika, Ekaterina Denisova,
Frøydis Sæbø Steine og Frida Felicia Vennerød-Diesen

Rapport 2021:25

Utgitt av Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU)
Adresse Postboks 2815 Tøyen, 0608 Oslo. Besøksadresse: Økernveien 9, 0653 Oslo.

Prosjektnr. 21206

Oppdragsgiver Utdanningsdirektoratet
Adresse Postboks 9359, Grønland, 0135 Oslo

Fotomontasje NIFU

ISBN 978-82-327-0545-0
ISSN 1892-2597 (online)

Copyright NIFU: CC BY 4.0

www.nifu.no

Forord

Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU) har en rammeavtale for 2021–2025 med Utdanningsdirektoratet om å gjennomføre halvårlige spørreundersøkelser rettet mot skoler og skoleeiere. Undersøkelsene er kjent som Utdanningsdirektoratets spørringer.

Temaene for de enkelte undersøkelsene avtales fra gang til gang og skal dekke Utdanningsdirektoratets kunnskapsbehov til enhver tid. Resultatene fra undersøkelsene offentliggjøres i NIFUs ordinære rapportserie og foreligger nedlastbare i PDF-format på Utdanningsdirektoratets og NIFUs hjemmesider.

I spørringen gjennomført høsten 2021 inngår fire respondentgrupper som er spurt om i alt elleve ulike temaer. Rapporten er i første rekke en tabellrapport, hvor det i liten grad gjøres mer inngående analyser. Det er ikke skrevet noe samlet sammendrag for denne rapporten, men leseren henvises til oppsummeringene ved slutten av hvert kapittel.

Prosjektleder for Utdanningsdirektoratets spørringer til Skole-Norge er Ann Cecilie Bergene, og hun har skrevet rapporten sammen med Karl Solbue Vika, Ekaterina Denisova, Frøydis Sæbø Steine og Frida Felicia Vennerød-Diesen. Jens Brandi Grøgaard har kvalitetssikret rapporten. Kontaktperson hos Utdanningsdirektoratet er Sahra Ali Abdullahi Torjussen.

Vi takker 410 grunnskoler, 74 videregående skoler, 79 kommuner og 7 fylkeskommuner som har tatt seg tid til å besvare undersøkelsen, i konkurranse med mange andre viktige gjøremål.

Oslo, 15.12.2021

Vibeke Opheim
direktør

Roger André Federici
forskningsleder

Innhold

1 Innledning 8

2 Beskrivelse av utvalg og gjennomføring 10

2.1 Overordnet om bakgrunnsvariabler 11
2.2 Overordnet om antall respondenter og svarprosent 13
2.3 Grunnskoleutvalget: 46,5 prosent deltagelse 14
2.4 Videregåendeutvalget: 56,9 prosent deltagelse 18
2.5 Kommuneutvalget: 62,7 prosent deltagelse 21
2.6 Representativitet og gjennomføring 23
2.7 Hvem svarer på undersøkelsen? 24

3 Andre oppvekstrelaterte profesjoner i skole og SFO 25

3.1 Andre oppvekstrelaterte profesjoner som jobber med det pedagogiske tilbudet i skolen 25
3.2 Rollen til andre oppvekstrelaterte profesjoner i skolen 31
3.3 Oppgavene andre oppvekstrelaterte profesjoner utfører i skolen 41
3.4 Andre oppvekstrelaterte profesjoner blant de ansatte på SFO 46
3.5 Oppgavene andre oppvekstrelaterte profesjoner utfører i SFO 49
3.6 Årsaker til å ansette andre oppvekstrelaterte profesjoner 51
3.7 Nyttig kompetanse i skolen 54
3.8 Profesjonskompetanse utenfor skolen 58
3.9 Oppsummering 58

4 Nettbasert støtte innenfor spesialpedagogikk og inkluderende praksis 60

4.1 Bruk av kompetansepakker 60
4.2 Nettressursenes og kompetansepakkenes relevans og nytte i skolenes utviklingsarbeid 61
4.3 Samarbeid med andre institusjoner 64
4.4 Ansattgruppers kompetanse innenfor ulike områder 68
4.5 Oppsummering 77

5 Tilskuddsordning for lokal kompetanseutvikling 79
5.1 Lokale kompetansebehov og prioriteringer 79
5.2 Arbeid med kompetanseutvikling i skolen 86
5.3 Samarbeid med universiteter og høgskoler 88
5.4 Oppsummering 93

6 Digitalisering i skolen 95
6.1 Felles anskaffelser av digitalt utstyr og sentrale digitale tjenester 95
6.2 Skoleeiere og skolelederes planer knyttet til digitalisering 96
6.3 Kvaliteten på den digitale infrastrukturen 104
6.4 Kompetansepakker fra udir.no 107
6.5 Oppsummering 109

7 Læremidler i skolen 110
7.1 Hvilke ressurser brukes i opplæringen i skolen? 110
7.2 Bakgrunn for valg av læremidler 113
7.3 Brukes Utdanningsdirektoratets veiledere? 115
7.4 Skolelederes kjennskap til veilederne 117
7.5 Nytten av veilederne 118
7.6 Behov for utvikling av nye læremidler 119
7.7 Innkjøp av nye læremidler 121
7.8 Oppsummering 125

8 Nødvendig informasjon og koronainformasjon til skoler 127
8.1 Informasjon på e-post 127
8.2 Formidling av informasjon 130
8.3 Evaluering av digital informasjon ved Udir 134
8.4 Oppsummering 138

9 Kompetansepakker 139
9.1 Relevans av tilbudet for kompetanseutvikling 139
9.2 Evaluering av spesifikke moduler i kompetansepakkene 142
9.3 Gjennomføring av tilbudet 146
9.4 Oppsummering 148

10 Svømmeopplæring under pandemien 149
10.1 Gjennomføring av svømmeopplæringen 149
10.2 Svømmedyktighet 154
10.3 Oppsummering 158

11 Kompetansekrav og kompetanseplaner 159
11.1 Kompetansekrav for undervisning 159

11.2 Skolens prioritering blant egne lærere som søker videreutdanning ... 165
11.3 Kompetanseplaner ... 169
11.4 Oppsummering ... 171

12 Treffsikkerhet ved tilsyn ... 173
12.1 Tilsyn og treffsikkerhet de tre siste årene ... 173
12.2 Bruk av resultater fra tilsynsrapporter ... 176
12.3 Oppsummering ... 180

Vedlegg 1 ... 181

Vedlegg 2 ... 183

Tabelloversikt ... 185

Figuroversikt ... 192

1 Innledning

NIFU har gjennomført halvårlige spørreundersøkelser blant skoleledere og skoleeiere på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet siden 2009. Denne undersøkelsen er nummer tjueåtte i rekken.

Undersøkelsen har fire målgrupper: Skoleledere ved grunnskoler og videregående, og kommuner og fylkeskommuner som skoleeiere. Hver spørring er dokumentert gjennom en egen rapport med tittelen «Spørsmål til Skole-Norge». Undersøkelsen høsten 2021 ble gjennomført i perioden 7. september til 20. oktober. Antall tema som inngår i undersøkelsene varierer fra gang til gang, og noen tema gjentas med jevne mellomrom. I alt 11 tema inngikk i vårens undersøkelse. En oversikt over temaene, og hvilke av gruppene de har gått til, vises i tabell 1.1. Temaene presenteres i hvert sitt kapittel i rapporten, med unntak av Norm for lærertetthet, som inngår i en større evaluering som gjennomføres av NIFU.

Tabell 1.1 Tema og målgrupper i Utdanningsdirektoratets spørringer våren 2021

Tema	Grunnskole	Videregående	Kommune	Fylkeskommune
Andre oppvekstrelaterte profesjoner i skole og SFO	X	X		
Nettbasert støtte innenfor spesialpedagogikk og inkluderende praksis	X	X	X	X
Tilskuddsordning for lokal kompetanseutvikling	X	X	X	X
Digitalisering i skolen	X	X	X	X
Læremidler i skolen	X	X	X	X
Nødvendig informasjon og koronainformasjon til skoler	X	X	X	X
Kompetansepakker	X	X		
Svømmeopplæring under pandemien	X		X	
Kompetansekrav og kompetanseplaner	X	X	X	X
Treffsikkerhet ved tilsyn	X	X	X	X
Norm for lærertetthet	X		X	

Dette er i stor grad en deskriptiv rapport, med mange tabeller og figurer. Siden vi ikke oppgir desimaler i tabeller og figurer, vil ikke alltid prosentandeler summere seg nøyaktig til 100. Vær oppmerksom på at i enkelte analyser er gruppene små. Vi rapporterer primært på observerte forskjeller som er statistisk signifikant ifølge Pearsons kji-kvadrattest (5-prosentnivå), og vi har valgt å omtale slike forskjeller som «betydelige».

2 Beskrivelse av utvalg og gjennomføring

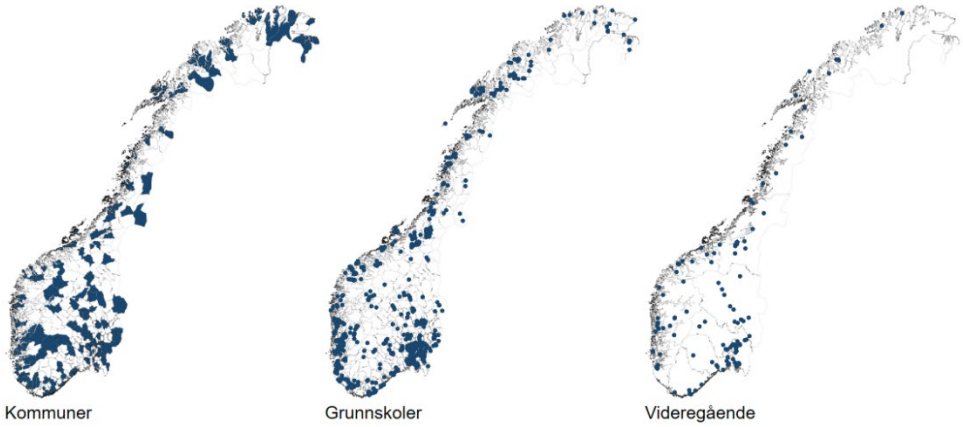
Utdanningsdirektoratets spørringer gjennomføres som regel to ganger hvert år. For å redusere belastningen på sektoren er undersøkelsen organisert som en utvalgsundersøkelse. Det er laget tre sammenlignbare utvalg slik at skoleledere og skoleeiere normalt ikke mottar undersøkelsen oftere enn hvert halvannet år. Unntaket er fylkeskommunene og ti større kommuner, som deltar i undersøkelsen hver gang.

Grunnskoleutvalgene er laget på tilsvarende måte og justert for kommunesammenslåinger. Skolene i hvert enkelt utvalg kommer fra kommunene i det samme utvalget. I alt ti større kommuner[1] er, i likhet med fylkeskommunene, med i alle de tre utvalgene. Grunnskolene i disse kommunene er fordelt på de tre utvalgene med omtrent en tredjedel i hvert utvalg. Merk at noen typer skoler på forhånd er tatt ut av populasjonen og dermed utvalget. Dette gjelder 1) skoler for elever med spesielle behov 2) skoler med læreplaner og organisering som skiller seg sterkt fra ordinære skoler, som for eksempel internasjonale skoler, og 3) skoler med svært få elever, det vil si fem eller færre. Det er ved tidligere anledninger forsøkt å invitere slike skoler, men tilbakemeldingene har i de fleste tilfellene vært at spørsmålene i undersøkelsen ikke er relevante.

Da utvalgene ble definert, ble de videregående skolene fordelt på tre utvalg med ca. én tredjedel av skolene fra hvert fylke i hvert av utvalgene. Utvalget av kommuner og videregående skoler ble i utgangspunktet ikke trukket tilfeldig, men fordelt på utvalgene innenfor de daværende fylkene etter kriterier som størrelse, geografi, kommunetype og skoletype. Der det var mulig å velge mellom flere kommuner eller videregående skoler som tilfredsstilte de samme kriteriene, ble det trukket tilfeldig. I praksis var slik tilfeldig trekking bare aktuelt i fylker med særlig mange små kommuner eller mange videregående skoler. I de ti større kommunene som nå er med hver gang, er én tredjedel av grunnskolene med hver gang, og utvalget av skoler ble trukket tilfeldig.

[1] Arendal, Bergen, Bærum, Fredrikstad, Kristiansand, Oslo, Sandnes, Stavanger, Tromsø og Trondheim.

Figur 2.1 viser den geografiske beliggenheten og spredningen til henholdsvis grunnskoler, videregående skoler og kommuner som ble invitert til å besvare vårens undersøkelse.

Figur 2.1 Den geografiske beliggenheten til inviterte grunnskoler, videregående skoler og kommuner.

Når det gjelder fylkeskommunene besvarte syv av elleve høstens undersøkelser. To åpnet undersøkelsen, men hadde for få svar til å bli godkjent. Resten åpnet ikke undersøkelsen.

2.1 Overordnet om bakgrunnsvariabler

Som nevnt er dette hovedsakelig en deskriptiv rapport hvor vi undersøker forskjeller mellom respondenter basert på ulike bakgrunnsvariabler eller kjennetegn. Alle spørsmålene krysses med respondentgruppene, som består av skoleleder grunnskole, skoleleder videregående, skoleeier kommune og skoleeier fylkeskommune. Videre undersøkes svarfordelingen til hver respondentgruppe på ulike bakgrunnsvariabler, som vist i tabell 2.1.

Firedelt skoletype er svarfordelingen fordelt på barneskoler, ungdomsskoler, 1-10 skoler og videregående skoler. Femdelt skoletype skiller i tillegg ut barneskoler som kun har 1.-4. trinn, men denne bakgrunnsvariabler rapporteres det sjeldent på fordi gruppen er så liten. Videre har vi grunnskolestørrelse, som deler grunnskolene inn i tre størrelser: under 100 elever, mellom 100 og 299 elever, og over 300 elever.

Tabell 2.1 Bakgrunnsvariabler for respondentgruppene

Tema	Grunnskole	Videregående	Kommune	Fylkes-kommune
Respondenttype	X	X	X	X
Skoletype 4-delt	X	X		
Skoletype 5-delt	X	X		
Størrelse grunnskole	X			
Type videregående		X		
Størrelse videregående		X		
Skolestørrelse	X	X		
Landsdel	X	X	X	X
Fylke	X	X	X	
Kommunestørrelse	X	X	X	
Sentralitetsindeks	X	X	X	

Vi har to bakgrunnsvariabler som gjelder bare for videregående. Type videregående er svarene fordelt på skoler som kun har studieforberedende utdanningsprogram, har både studieforberedende- og yrkesfaglige utdanningsprogram, og skoler som bare har yrkesfaglige utdanningsprogram. Den andre variabelen er videregåendestørrelse, som skiller mellom skoler med under 250 elever, mellom 250 og 599 elever, og over 600 elever. Den siste skolerelaterte variabelen er skolestørrelse. Her deles skolene inn de minste, de mellomste og de største, basert på de respektive skolestørrelsesvariablene for grunnskoler og videregående. Altså vil gruppen av de minste skolene bestå av grunnskoler med mindre enn 100 elever og videregående skoler med mindre enn 250 elever.

Når det gjelder geografiske kjennetegn har vi for det første landsdel. For å beholde historikken og unngå for store geografiske områder har vi valgt å fortsatt ta utgangspunkt i fylkene før regionreformen i 2020. De ulike landsdelene består av følgende tidligere fylker: *Oslo-området:* Oslo og Akershus, *Øst-Norge:* Østfold, Hedmark, Oppland, Buskerud, Vestfold og Telemark, *Sør- og Vest-Norge:* Aust-Agder, Vest-Agder, Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal, *Midt- og Nord-Norge:* Trøndelag, Nordland, Troms og Finnmark.

For det andre undersøkes variasjoner fordelt på fylkene etter regionreformen. For grunnskoler, videregående og kommuner ser vi også på forskjeller mellom kommuner, og skoler i kommuner av ulik størrelse. Kommunene deles inn i tre kategorier: mindre enn 3 000 innbyggere, mellom 3 000 og 9 999 innbyggere, og 10 000 eller flere innbyggere.

Til slutt ser vi på forskjeller mellom kommuner av ulik sentralitet, og på skoler som ligger i kommuner med ulik sentralitet. Sentralitetsindeksen er hentet fra Statistisk sentralbyrå (SSB). Dette er en indeks som klassifiserer kommuner etter tilgangen på arbeidsplasser og servicefunksjoner, hvor høyere verdier indikerer

høyere sentralitet. SSB har i utgangspunktet delt kommunene inn i seks intervaller, hvor intervallene ble laget slik at det ikke skulle bli for få innbyggere i noen gruppe. For å presentere mer oversiktlige tabeller og figurer har vi slått sammen intervallene til tre kategorier: mest sentrale; mellomsentrale; og minst sentrale.

2.2 Overordnet om antall respondenter og svarprosent

Tabell 2.2 viser bruttoutvalg og status fordelt på respondentgruppene skoleleder grunnskole, skoleleder videregående, skoleeier kommune og skoleeier fylkeskommune. Kategorien *godkjent* henviser her til de respondentene som har gjennomført hele undersøkelsen. *Godkjent – noen svar* henviser til respondenter som ikke har fullført, men svart på minst 30 prosent av spørsmålene i sin gruppe. *Ikke godkjent – noen svar* er dermed de respondentene som har svart på mindre enn 30 prosent. Disse tas ut av datamaterialet for å unngå at eksempelvis respondenter som kun klikker seg gjennom de første sidene uten å besvare undersøkelsen inkluderes, og for å unngå en kunstig høy svarprosent. Den nest siste kategorien består av dem som *ikke har svart*. Kategorien *frafalt* henviser til de respondentene som aktivt har gitt beskjed om at de ikke ønsker eller har anledning til å svare. Under gjennomføringen fikk vi også tilbakemelding om at seks skoler i utvalget var nedlagt. Disse er ikke tatt med i utregningen av svarprosent.

Tabell 2.2 Bruttoutvalg og status etter respondentgruppe, antall

Respondent	Godkjent	Godkjent, noen svar	Ikke godkjent	Ikke svart	Frafalt	Totalt
Skoleleder grunnskole	343	67	172	242	58	882
Skoleleder videregående	63	11	25	25	6	130
Skoleeier kommune	74	5	5	38	4	126
Skoleeier fylke	7	0	2	2	0	11
Totalt	487	83	204	307	68	1149

For å gi et bilde av gruppen *ikke godkjent – noen svar* viser tabell 2.3 maksimalt antall svar for hver respondentgruppe, samt gjennomsnitt og median for både ekskluderte og inkluderte respondenter.

Tabell 2.3 Sammenligning, godkjente og ikke godkjente svar

Respondent	Svarstatus	Gjennomsnitt	Median	Maks antall svar
Skoleleder grunnskole	Ikke godkjent	57,6	62	116
	Godkjent	242,3	249	387
Skoleleder videregående	Ikke godkjent	37,3	43	82
	Godkjent	178,9	185	274
Skoleeier kommune	Ikke godkjent	13,4	6	37
	Godkjent	128,5	130	152
Skoleeier fylke	Ikke godkjent	24,5	24,5	31
	Godkjent	102,3	101	106

Tabellen viser at respondentene som ikke ble godkjent har avgitt svært få svar sammenlignet med gjennomsnittet for de som ble godkjent i sin gruppe. Videre viser analyser at det ikke er noe systematikk i hvor disse avslutter undersøkelsen. Det er rimelig å anta at resultatene ikke ville blitt endret ved en eventuell inklusjon.

Endelig svarprosent relatert til bruttoutvalg og populasjon er vist i tabell 2.4. Populasjonstallene for grunnskoler og kommuner er hentet fra GSI (2020/2021), og videregående fra Pedlex (2020/2021).

Tabell 2.4 Bruttoutvalg, populasjon (antall) og svarprosent

	Skoleleder grunnskole	Skoleleder videregående	Skoleeier kommune	Skoleeier fylkeskommune
Bruttoutvalg	882	130	126	11
Populasjon	2687	389	357	11
Godkjente svar	410	74	79	7
Svarprosent bruttoutvalg	46,5	56,9	62,7	63,6
Andel av populasjon som har deltatt	15,3	19,0	22,1	63,6

2.3 Grunnskoleutvalget: 46,5 prosent deltagelse

Fra en populasjon på 2687 ordinære grunnskoler ble 882 invitert til å besvare undersøkelsen. Av disse gjennomførte 343 hele undersøkelsen, mens 239 besvarte deler av den. Av de som delvis besvarte undersøkelsen hadde 67 nok svar til å bli

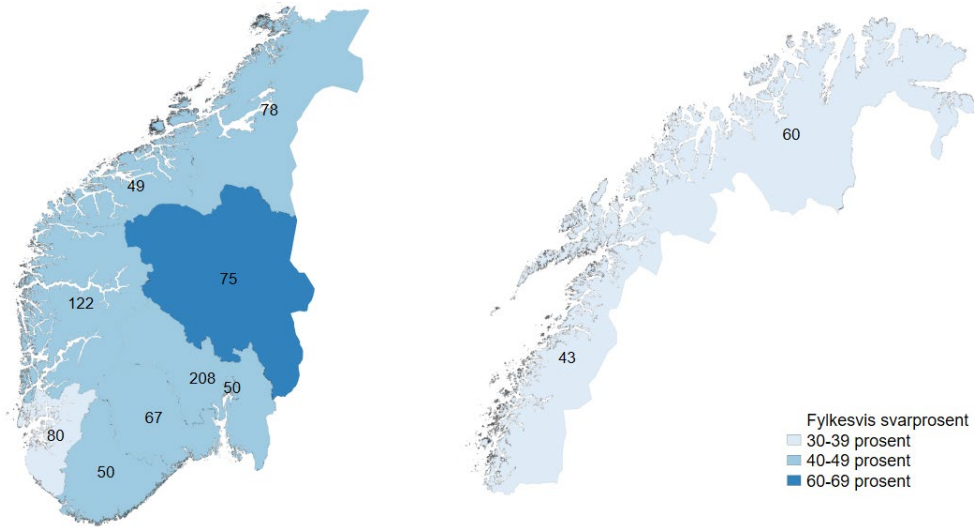
inkludert. Dermed blir det totale antallet grunnskoler i undersøkelsen 410. Det er 242 som ikke har åpnet eller svart på undersøkelsen, mens 58 skoleledere aktivt ga beskjed om at de ikke ønsket å delta.

Svarprosenten for denne gruppen har vært varierende de siste årene. Våren 2020 ble skolene nedstengt i perioden undersøkelsen pågikk, og kun 35,5 prosent besvarte undersøkelsen. Ekstraspørringen om koronasituasjonen oppnådde derimot en svarprosent på hele 70,7 prosent. I 2020 var svarprosentene et sted mellom 50 og 60, som er det vi normalt pleier å oppnå. En deltagelse på 46,5 prosent er altså noe lavere. Det kan være flere mulige forklaringer på dette. En mulig årsak er at spørringene, på grunn av ekstragjennomføringen i forbindelse med koronapandemien, har blitt gjennomført hyppigere enn vanlig, slik at belastningen på sektoren er større. En annen mulig årsak kan være et relativt omfattende spørreskjema. I tillegg har (Skole-)Norge heller ikke denne høsten vært helt fri for de ekstra belastningene koronapandemien har medført.

Tabell 2.5 viser hvordan utvalget var sammensatt etter fylke, populasjon, bruttoutvalg og hvilken svarprosent som ble oppnådd. Svarprosenten varierer noe mellom fylkene (se også figur 2.2). Den høyeste svarprosenten finner vi i Innlandet, hvor 62,7 prosent av skolelederne besvarte undersøkelsen. Den var lavest andel skoler som besvarte undersøkelsen i Nordland, Rogaland, Troms og Finnmark og Vestfold og Telemark. For øvrig er deltagelsen over 42 prosent for samtlige fylker.

Tabell 2.5 Populasjon, bruttoutvalg (antall) og svarprosent grunnskoler etter fylke

Fylke	Populasjon	Utvalg	Antall svar	Svarprosent
Oslo	147	50	21	42,0
Rogaland	235	80	32	40,0
Møre og Romsdal	183	49	23	46,9
Nordland	181	43	17	39,5
Viken	514	208	100	48,1
Innlandet	222	75	47	62,7
Vestfold og Telemark	207	67	27	40,3
Agder	172	50	21	42,0
Vestland	383	122	59	48,4
Trøndelag	252	78	39	50,0
Troms og Finnmark	191	60	24	40,0
Totalt	2687	882	410	46,5

Figur 2.2 Svarprosent grunnskoler etter fylke, antall i utvalget vist per fylke

I tabell 2.6 og 2.7 vises svarprosent for grunnskolene sortert på henholdsvis landsdel og skoletype, og landsdel og skolestørrelse. Tabell 2.5 viser at svarprosenten totalt sett er relativ lik mellom barneskoler og 1-10 skoler. Ungdomsskoler ligger noe over de øvrige. Når det gjelder landsdel er svarprosenten høyest blant skolene lokalisert i Øst-Norge, og relativt lik ellers i landet. I Oslo-området skiller 1-10 skoler seg ut ved å ha en særlig lav svarprosent, mens det er særlig høy deltagelse blant ungdomsskoler og 1-10 skoler i Øst-Norge.

Tabell 2.6 Svarprosent grunnskole etter landsdel og skoletype

Landsdel	Barneskole %	Ungdomsskole %	1 - 10 skole %	Totalt %
Oslo-området	44,7	54,1	31,0	44,4
Øst-Norge	46,9	59,6	58,3	51,7
Sør- og Vest-Norge	42,9	52,9	43,9	44,9
Midt- og Nord-Norge	45,6	52,9	41,2	44,2
Totalt	44,8	55,3	44,3	46,5

Tabell 2.7 viser videre at deltagelsen er noe lavere blant de mellomstore skolene i forbindelse med denne gjennomføringen. Det er høyest svarprosent blant de største skolene. Dette hovedbildet gjelder også innad i de fleste landsdeler, med unntak av Oslo-Området, hvor deltagelse faller med skolestørrelse.

Tabell 2.7 Svarprosent grunnskole etter landsdel og skolestørrelse

Landsdel	Under 100 %	100 – 299 %	300 og over %	Totalt %
Oslo-området	55,6	46,0	42,6	44,4
Øst-Norge	58,8	43,8	62,3	51,7
Sør- og Vest-Norge	44,2	42,5	49,4	44,9
Midt- og Nord-Norge	40,9	42,6	56,3	44,2
Totalt	46,6	43,4	50,5	46,5

Tabellene 2.8 og 2.9 viser hvordan nettoutvalget, altså de grunnskolene som har deltatt i undersøkelsen, er sammensatt etter landsdel, skoletype og skolestørrelse, sammenlignet med populasjonen av grunnskoler.

Tabell 2.8 Sammensetning av nettoutvalg grunnskoler etter landsdel og skoletype sammenlignet med populasjonen

Landsdel	Barneskole		Ungdomsskole		1 – 10 skole		Totalt	
	%		%		%		%	
	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.
Oslo-området	10.2	9.3	4.9	3.7	2.2	2.3	17.3	15.3
Øst-Norge	16.6	15.4	6.8	5.3	6.8	4.5	30.2	25.2
Sør- og Vest-Norge	19.3	21.8	6.6	6.1	7.1	8.3	32.9	36.2
Midt- og Nord-Norge	8.8	10.5	2.2	2.7	8.5	10.0	19.5	23.2
Totalt	54.9	57.0	20.5	17.8	24.6	25.2	100	100

Tabell 2.8 viser at det ikke er store forskjeller mellom nettoutvalget og populasjonen når man ser på totalen for den enkelte skoletype. Forskjellen er på det meste en 2,7 prosentpoengs overrepresentasjon av ungdomsskoler i utvalget. Ser vi på landsdel er det noe større forskjell, og vi kan se at Øst-Norge er litt overrepresentert. Innad i hver landsdel er forskjellene mellom utvalg og populasjon svært små. Når det gjelder skolestørrelse er deltagelsen også svært nære det man finner i populasjonen. Når det gjelder totalen for de ulike skolestørrelsesgruppene er det omtrent ikke forskjeller. Heller ikke innad i fylkene finner vi avvik mellom populasjon og nettoutvalg som er større enn 1,8 prosentpoeng.

Tabell 2.9. Sammensetning av nettoutvalg grunnskoler etter landsdel og skolestørrelse sammenlignet med populasjonen

Landsdel	Under 100 %		100 – 299 %		300 og over %		Totalt %	
	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.
Oslo-området	1,2	0,9	5,6	4,2	10,5	10,2	17,3	15,3
Øst-Norge	7,3	5,5	13,7	12,2	9,3	7,6	30,2	25,2
Sør- og Vest-Norge	9,3	10,1	13,9	15,6	9,8	10,5	32,9	36,2
Midt- og Nord-Norge	8,8	10,0	6,3	8,6	4,4	4,7	19,5	23,2
Totalt	26,6	26,5	39,5	40,5	33,9	33,0	100	100

Tabell 2.10 indikerer at fordelingen i nettoutvalget mellom offentlig og privat eierskap og målform korresponderer godt med fordelingen i populasjonen.

Tabell 2.10 Sammensetning av nettoutvalg grunnskoler etter eierskap og målform

Type	Populasjon %	Nettoutvalg %
Offentlig	91,2	88,8
Privat	8,8	11,2
Bokmål	79,1	81,0
Nynorsk	20,4	18,3
Samisk/bokmål	0,2	0,5
Annet	0,2	0,2

2.4 Videregåendeutvalget: 56,9 prosent deltagelse

I utgangspunktet ble 130 videregående skoler invitert til undersøkelsen. Utvalget er hentet fra en populasjon bestående av 389 skoler. Totalt 74 besvarelser ble godkjent, 50 skoler svarte ikke på undersøkelsen eller hadde for få svar, og seks oppga at de ikke ønsket å delta. Dette gir en svarprosent på 56,9, som er litt lavere det vi oppnådde våren 2021.

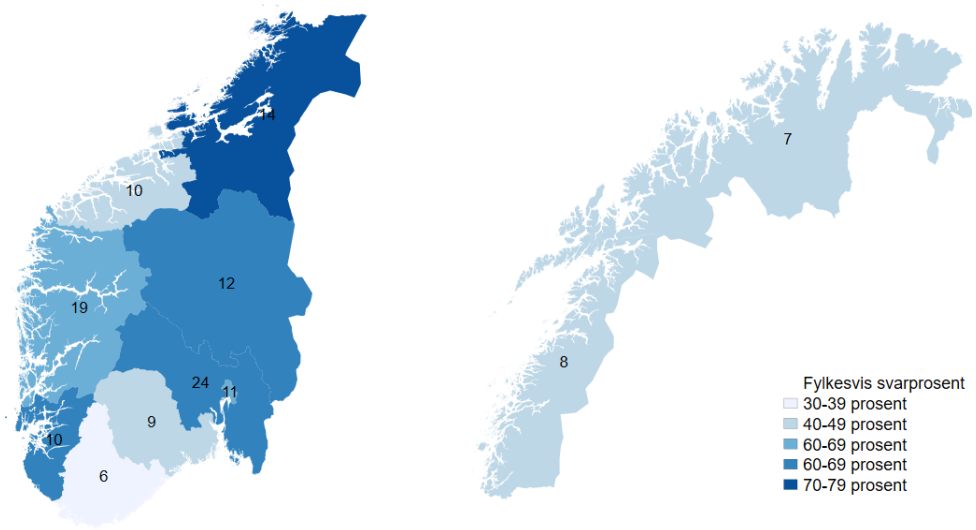
Tabell 2.11 oppsummerer populasjonen og utvalget sortert på fylke samt hvilken svarprosent som ble oppnådd.

Tabell 2.11 Populasjon, bruttoutvalg (antall) og svarprosent videregående skoler etter fylke

Fylke	Populasjon	Utvalg	Antall svar	Svarprosent
Oslo	34	11	6	54,5
Rogaland	35	10	7	70,0
Møre og Romsdal	27	10	5	50,0
Nordland	19	8	4	50,0
Viken	75	24	15	62,5
Innlandet	28	12	8	66,7
Vestfold og Telemark	26	9	4	44,4
Agder	24	6	2	33,3
Vestland	56	19	10	52,6
Trøndelag	39	14	10	71,4
Troms og Finnmark*	26	7	3	42,9
Totalt	389	130	74	56,9

** Inkludert Svalbard*

Svarprosenten for de videregående skolene varierer betydelig mellom fylkene (se også figur 2.3). Samtlige fylker, med unntak av Agder, Troms og Finnmark, og Vestfold og Telemark, har deltagelse på over 50 prosent. Deltagelsen er høyest i Trøndelag med litt over 71 prosent, og lavest i Agder med 33 prosent.

Figur 2.3 Svarprosent videregående skoler etter fylke samt antall vgs i utvalget per fylke

Tabell 2.12 viser at forskjellene mellom populasjon og utvalg for de tre ulike typene videregående skoler er små. Kombinerte skoler er noe overrepresentert. Forskjellen mellom utvalg og populasjon er på 5,6 prosentpoeng. Rene studieforberedende og yrkesfaglige skoler er noe underrepresentert. For landsdel er

forskjellene enda mindre. Tabellen viser at Øst-Norge er litt overrepresentert, mens Sør- og Vest-Norge er noe underrepresentert.

Tabell 2.12 Sammensetning av nettoutvalg videregående skole etter landsdel og skoletype sammenlignet med populasjonen

Landsdel	Studiespes, %		Kombinert %		Yrkesfaglig %		Totalt %	
	Utvalg	Pop,	Utvalg	Pop,	Utvalg	Pop,	Utvalg	Pop,
Oslo-området	6,8	6,9	9,5	10,0	1,4	1,5	17,6	18,5
Øst-Norge	6,8	4,9	16,2	15,2	4,1	3,3	27,0	23,4
Sør- og Vest-Norge	6,8	9,5	21,6	20,3	4,1	6,7	32,4	36,5
Midt- og Nord-Norge	1,4	2,6	20,3	16,5	1,4	2,6	23,0	21,6
Totalt	21,6	23,9	67,6	62,0	10,8	14,1	100	100

Tabell 2.13 viser at det er noen avvik mellom utvalg og populasjon når det gjelder de mellomstore og de største skolene. Skolene med mellom 250 og 599 elever er overrepresentert, mens skolene med mer enn 600 elever er underrepresentert. Ser vi innad i landsdelene er imidlertid ikke avvikene særlig store. Størst er forskjellen mellom utvalg og populasjon for de største skolene i Oslo-området, men avviket er kun på rundt fire prosentpoeng.

Tabell 2.13 Sammensetning av nettoutvalg videregående etter landsdel og skolestørrelse sammenlignet med populasjonen

Landsdel	Under 250 %		250 – 599 %		600 og over %		Totalt %	
	Utvalg	Pop,	Utvalg	Pop,	Utvalg	Pop,	Utvalg	Pop,
Oslo-området	2,7	2,6	9,5	6,4	5,4	9,5	17,6	18,5
Øst-Norge	9,5	6,7	10,8	8,0	6,8	8,7	27,0	23,4
Sør- og Vest-Norge	6,8	10,0	16,2	16,2	9,5	10,3	32,4	36,5
Midt- og Nord-Norge	10,8	7,7	8,1	8,0	4,1	5,9	23,0	21,6
Totalt	29,7	27,0	44,6	38,6	25,7	34,4	100	100

Tabell 2.14 indikerer at fordelingen i nettoutvalget når det gjelder offentlig og privat eierskap korresponderer ganske godt med fordelingen i populasjonen. Når det gjelder målform er det noen små skjevheter. Bokmålsskoler er noe underrepresentert, og nynorskskoler er litt overrepresentert. Videregående skoler med samisk er ikke representert i utvalget, men denne gruppen utgjør bare litt over én prosent av populasjonen.

Tabell 2.14 Sammensetning av nettoutvalg videregående skoler etter organisering og målform

Type	Populasjon %	Nettoutvalg %
Offentlig	78,7	75,7
Privat	21,3	24,3
Bokmål	79,2	77,0
Nynorsk	14,7	20,3
Bokmål/nynorsk	5,1	2,7
Samisk/bokmål	1,0	0

2.5 Kommuneutvalget: 62,7 prosent deltagelse

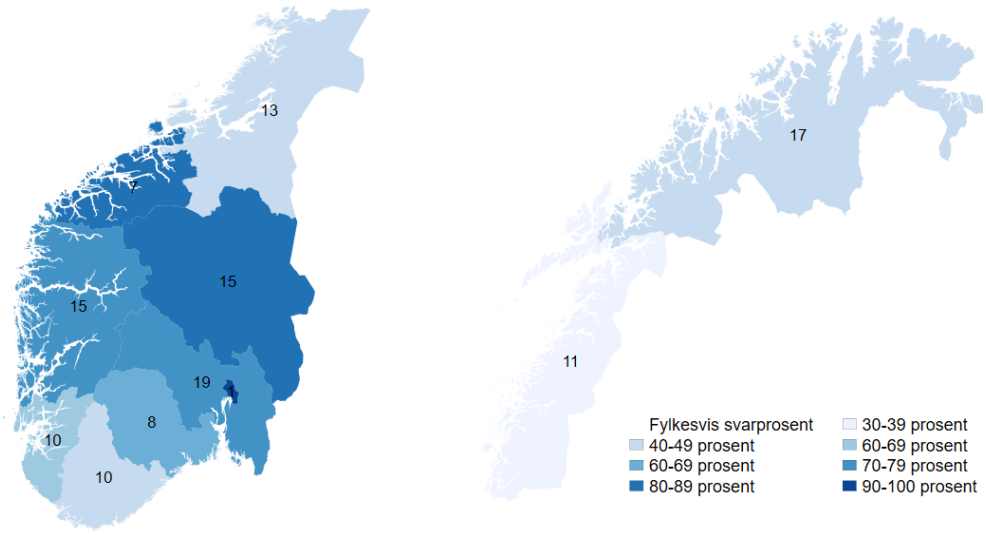
Det var totalt 126 inviterte kommuner i vårens spørring, hvorav 79 besvarte undersøkelsen helt eller delvis. Dette gir en deltagelse på 62,7 prosent. Tidligere år har svarprosent vært på rundt 60, med unntak av ekstraspørringen om koronasituasjonen. Dette er med andre ord i tråd med hva vi normalt oppnår. Totalt ti kommuner besvarte deler av undersøkelsen, men fem av disse svarte på for få spørsmål til å inkluderes. Fire ga aktivt beskjed om at de ikke ønsket å delta.

Tabell 2.15 Populasjon, bruttoutvalg (antall) og svarprosent kommuner etter fylke

Fylke	Populasjon	Utvalg	Antall svar	Svarprosent
Oslo	1	1	1	100,0
Rogaland	23	10	6	60,0
Møre og Romsdal	26	7	6	85,7
Nordland	41	11	4	36,4
Viken	51	19	14	73,7
Innlandet	46	15	13	86,7
Vestfold og Telemark	23	8	5	62,5
Agder	25	10	5	50,0
Vestland	43	15	11	73,3
Trøndelag	38	13	6	46,2
Troms og Finnmark*	40	17	8	47,1
Total	1	126	79	62,7

** Inkludert Svalbard*

Tabell 2.15 viser hvordan utvalget var sammensatt etter fylke, populasjon, bruttoutvalg og hvilken svarprosent som ble oppnådd. I majoriteten av fylkene har minst 60 prosent av de inviterte kommunene svart. Blant de tre fylkene med en svarprosent på under 60, er det særlig kommunene i Nordland som skiller seg ut (se også figur 2.4).

Figur 2.4 Svarprosent kommuner etter fylke, antall i utvalget vist per fylke

Tabell 2.16 viser at svarprosenten varierer en del etter kommunestørrelse og landsdel. De minste kommunene skiller seg ut med lavere deltagelse. Når det gjelder landsdel er svarprosenten høyest i Oslo-området og Øst-Norge.

Tabell 2.16 Svarprosent kommuner etter landsdel og innbyggertall

Landsdel	Under 3000 %	3000 til 9999 %	10.000 og mer %	Totalt %
Oslo-området	-	-	87,5	87,5
Øst-Norge	71,4	76,9	73,3	74,3
Sør- og Vest-Norge	54,5	73,3	68,8	66,7
Midt- og Nord-Norge	37,5	45,5	66,7	43,9
Totalt	47,6	66,7	73,3	62,7

Tabell 2.17 viser landsdel og innbyggertall for kommunene som deltok i undersøkelsen (nettoutvalget) sammenlignet med alle kommuner i Norge (populasjonen).

Fordelingen av kommunene som har besvart undersøkelsen avviker noe fra det vi finner i populasjonen. Tabellen viser samlet sett at de største kommunene er overrepresentert, mens de minste er underrepresentert. Ser vi på totalen for landsdelene, er forskjellene små, med unntak av Midt- og Nord-Norge, som er underrepresentert. Innad i landsdeler er det fleste forskjellene mellom utvalg og populasjon på mindre enn tre prosentpoeng. Forskjellene er større blant de minste kommunene i Midt- og Nord-Norge, og blant de største kommunene i Oslo-området og i Øst-Norge.

Tabell 2.17 Sammensetning av nettoutvalg kommuner etter landsdel og innbyggertall sammenlignet med populasjonen

Landsdel	Under 3000 %		3000 til 9999 %		10.000 og mer %		Totalt %	
	Utvalg	Pop,	Utvalg	Pop,	Utvalg	Pop,	Utvalg	Pop,
Oslo-området	0,0	0,3	0,0	0,3	8,9	5,0	8,9	5,6
Øst-Norge	6,3	8,1	12,7	10,9	13,9	9,2	32,9	28,3
Sør- og Vest-Norge	7,6	10,1	13,9	11,8	13,9	10,9	35,4	32,8
Midt- og Nord-Norge	11,4	18,2	6,3	9,0	5,1	6,2	22,8	33,3
Totalt	25,3	36,7	32,9	31,9	41,8	31,4	100	100

2.6 Representativitet og gjennomføring

Spørringene ble gjennomført i perioden 7. september til 20. oktober 2021. Undersøkelsen ble distribuert elektronisk til alle fire målgruppene, og det ble gitt i alt fem purringer, omtrent én per uke. Vi har ikke fått henvendelser om tekniske problemer i forbindelse med gjennomføringen.

Spørreskjemaet ble utarbeidet i et samarbeid mellom Utdanningsdirektoratet og NIFU. Utdanningsdirektoratet utarbeidet første utkast~~et~~. NIFU kom med forslag til endringer knyttet til *utformingen* av spørsmålene, men lot det i hovedsak ~~latt~~ være opp til oppdragsgiver selv bestemme *innholdet* i disse. Spørsmålene ble også pilotert og gjennomgått av en referansegruppe bestående av representanter fra målgruppene.

Svarprosentene er en del lavere blant skoleledere i grunnskolen, og noe lavere blant skoleledere i videregående, enn det som har blitt oppnådd i tidligere gjennomføringer. Sammenligninger mellom utvalg og populasjon avslørte samlet sett ingen alvorlige avvik. Vi vurderer derfor representativiteten som tilstrekkelig god, selv om vi gjerne skulle sett at deltagelsen var noe høyere blant skoleledere i grunnskolen. Det er også viktig å påpeke at vi ikke kan vite *årsakene* til at enkelte velger å ikke besvare undersøkelsen, selv om vi gjør analyser av representativitet på utvalgte variabler (som skoletype og kommunestørrelse). Dette gjelder utvalgsundersøkelser generelt. Som alltid bør resultatene tolkes med en viss varsomhet.

2.7 Hvem svarer på undersøkelsen?

For å få mer kunnskap om hvem som besvarte undersøkelsen, ba vi skolelederne og skoleeierne oppgi dette. Fordelingen vises i tabell 2.18.

Tabell 2.18 *'Hvem svarer på vegne av skolen?',* flere kryss mulig

Respondenttype	Barneskole	Ungdoms-skole	1 – 10 skole	Videregå-ende	Totalt
	%	%	%	%	%
Rektor	99,1	96,4	98,0	91,8	97,3
Assisterende rektor	1,3	0,0	3,0	1,4	1,4
Inspektør	0,4	1,2	0,0	0,0	0,4
Avdelingsleder	1,3	1,2	0,0	6,8	1,9
Annet	0,4	1,2	0,0	1,4	0,6
Totalt (N)	225	84	101	73	483

Ved både grunnskolene og de videregående skolene var rektor i de aller fleste tilfellene involvert i besvarelsen, men en noe større andel av disse delegerer oppgaven med å besvare på ungdomsskoler, og særlig på videregående. Ved svært få skoler var inspektør, assisterende rektor og avdelingsleder også med, enten i tillegg til eller i stedet for rektor. Ved de videregående skolene spiller også avdelingsleder en noe større rolle i utfyllingen enn ved grunnskolene, mens på ungdomsskolene er assisterende rektor i større grad involvert. Det at skolene kunne krysse av for mer enn ett alternativ gjør at summen overstiger 100 prosent.

Lignende spørsmål ble stilt til skoleeierne. I tabell 2.19 vises hvem som svarer på undersøkelsen på vegne av skoleeierne i kommunen/fylkeskommunen. I kommunene er det først og fremst skolefaglig ansvarlige som har besvart undersøkelsen, mens oppgaven i større grad har blitt utført av seksjonsleder/avdelingsleder i fylkeskommunene. Vi ser at summen av de som har svart overstiger antallet skoleeiere som er med, noe som betyr at mer enn en person er involvert.

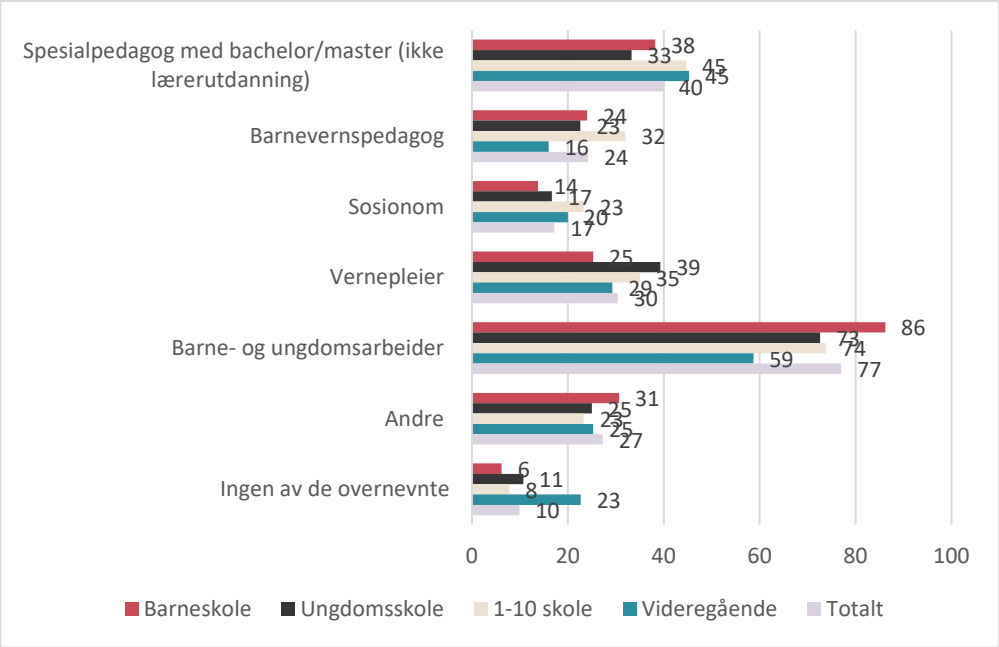
Tabell 2.19 *'Hvem svarer på undersøkelsen på vegne av kommunen/fylkeskommunen?',* flere kryss mulig

Respondenttype	Kommune (%)	Fylkeskommune (antall)
(Fylkes)rådmann, assisterende rådmann og lignende	14.1	0
Skolefaglig ansvarlig (eksempel utdanningsdirektør, skolesjef, oppvekstsjef, seksjonssjef for skole)	84.6	2
Seksjonsleder, avdelingsleder og lignende stillinger på mellomledernivå	3.8	5
Rådgiver, konsulent, førstesekretær, og lignende)	2.6	1
Annet	1.3	0

3 Andre oppvekstrelaterte profesjoner i skole og SFO

Flere skoler har ansatte som ikke er utdannet som lærer. Eksempler på slike profesjoner er spesialpedagoger, barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og barne- og ungdomsarbeidere. Når det gjelder spesialpedagoger bør det merkes at det her stilles spørsmål om spesialpedagoger som ikke har lærerutdanning, men for å forenkle omtaler vi gruppen som spesialpedagoger. I dette kapittelet presenteres svar fra skoleledere om andre oppvekstrelaterte profesjoner i skole og SFO, og om hvordan denne kompetansen utnyttes.

3.1 Andre oppvekstrelaterte profesjoner som jobber med det pedagogiske tilbudet i skolen

Figur 3.1 '*Kryss av for de oppvekstrelaterte profesjonene som er representert blant de ansatte som jobber med det pedagogiske tilbudet på din skole. Flere kryss mulig.*', skoleledere etter skoletype, prosent (N=484)

Figur 3.1 viser at klart flest skoleledere oppgir å ha barne- og ungdomsarbeidere ansatt ved skolen. Dette gjelder også for videregående, men andelen er ikke like høy som i grunnskolen. De nest mest representerte profesjonene er spesialpedagoger, som totalt 40 prosent oppgir å ha ved skolen. Deretter følger vernepleiere, barnevernspedagoger og til slutt sosionomer. Ti prosent oppgir å ikke ha noen andre oppvekstrelaterte profesjoner ansatt ved skolen, mens hele 27 prosent svarer at de har andre profesjoner enn dem som ble listet opp som svaralternativer.

Blant de som oppga 'annet' valgte 111 grunnskoler og 19 videregående skoler å oppgi hvilke profesjoner dette gjelder. Vi har kategorisert de åpne svarene til skoleledere i grunnskolen i tabell 3.1. Merk at antallet innenfor hver kategori ikke summerer til antall respondenter fordi enkelte skoleledere oppga flere profesjoner.

Tabell 3.1 Åpne svar fra skoleledere som krysset av for 'Andre' oppvekstrelaterte profesjoner, skoleleder grunnskole

Kategori	Antall	Prosent
Assistenter og andre ufaglærte	30	27
Helsefagarbeidere	18	16
Miljøarbeidere	18	16
(Helse) sykepleiere	15	14
Barnehagelærere	12	11
Spesialpedagogiske profesjoner	10	9
Fagarbeidere	8	7
Ergoterapeuter	5	5
Idrett	5	5
Utdannede, men ikke PPU	3	3
Lærere	3	3
Andre helserelaterte profesjoner	2	2
Administrasjon	2	2
Spesiallærere	1	1
Totalt (N)	111	

Tabellen viser at flest skoleledere har oppgitt assistenter og andre ufaglærte. Disse er egentlig ikke innenfor målgruppen vi ønsker å utforske i dette kapittelet, ettersom dette ikke er en oppvekstrelatert profesjon. Det er likevel interessant at 27 prosent har oppgitt assistenter eller andre ufaglærte i det åpne kommentarfeltet, som kan tyde på at de utgjør en viktig gruppe i skolen. Lærere og administrativt

ansatte faller egentlig også utenfor de ansatte som er av interesse i dette kapittelet, siden de ikke tilhører en annen oppvekstrelatert profesjon enn lærer.

Etter assistenter oppgir nest flest helsefagarbeidere. Det er også en stor andel som oppgir miljøarbeidere, helsesykepleiere eller sykepleiere, og barnehagelærere.

Flest skoleledere i videregående oppgir også sykepleiere, helsesykepleiere eller helsefagarbeidere i det åpne kommentarfeltet. Siden det her bare dreier seg om 19 kommentarer vises samtlige i tabell 3.2.

Tabell 3.2 Åpne svar fra skoleledere som krysset av for 'Andre' oppvekstrelaterte profesjoner, skoleleder videregående

Åpne svar
Sosialpedagogiske rådgivere og helsesykepleier
Helsesykepleier
Helsefagarbeidere
Miljøarbeidere, assistenter, helsetjeneste, minoritetsrådgiver som er ved skolen i samarbeid og med kommunen, MDDI Sykepleiere og vernepleier
Sykepleier
Sykepleiere
Andre fagarbeidere/andre utdannelser som jobber som miljøarbeidere
Statsviter
Førskolelærer
Div. bakgrunner
Disse er tilknyttet tilrettelagt avdeling.
Ergoterapeut
Fagarbeider
Miljøarbeider
Ergoterapeut
Psykolog
Rådgiverutdanning
Lærer i Skaperverkstedsmetodikk

Vi skal se litt nærmere på fordelingen av de ulike oppvekstrelaterte profesjonene på forskjellige bakgrunnsvariabler, og starter med grunnskoler av ulik størrelse i tabell 3.3.

Tabell 3.3 '*Kryss av for de oppvekstrelaterte profesjonene som er representert blant de ansatte som jobber med det pedagogiske tilbudet på din skole. Flere kryss mulig.*', skoleleder grunnskole etter skolestørrelse

Kategori	Under 100	100-299	Over 300	Totalt
	%	%	%	%
Spesialpedagog med bachelor/master (ikke lærerutdanning)	24	38	52	39
Barnevernspedagog	9	28	36	26
Sosionom	6	17	25	17
Vernepleier	13	33	41	31
Barne- og ungdomsarbeider	71	83	85	80
Andre	21	31	29	28
Ingen av de overnevnte	17	4	4	8
Totalt (N)	109	162	139	410

Fra tabellen kan vi se et tydelig mønster. Store skoler oppgir i større grad enn mindre å ha andre oppvekstrelaterte profesjoner representert blant de ansatte. Forskjellen mellom skolene er størst for spesialpedagoger, barnevernspedagoger og vernepleiere, og noe mindre for sosionomer og barne- og ungdomsarbeidere.

For videregående skoler ser vi noe av det samme mønsteret i tabell 3.4.

Tabell 3.4 '*Kryss av for de oppvekstrelaterte profesjonene som er representert blant de ansatte som jobber med det pedagogiske tilbudet på din skole. Flere kryss mulig.*', skoleleder videregående etter skolestørrelse

Kategori	Under 250	250-599	Over 600	Totalt
	%	%	%	%
Spesialpedagog med bachelor/master (ikke lærerutdanning)	48	39	53	45
Barnevernspedagog	13	21	11	16
Sosionom	22	18	21	20
Vernepleier	9	39	37	29
Barne- og ungdomsarbeider	48	64	63	59
Andre	9	27	42	25
Ingen av de overnevnte	39	18	11	23
Totalt (N)	22	33	19	74

For videregående gjelder det i enda større grad enn for grunnskoler at relativt flere store skoler oppgir å ha andre oppvekstrelaterte profesjoner blant de ansatte, men dette gjelder bare for enkelte av profesjonene. Vernepleiere, 'andre' og, i noe mindre grad, barne- og ungdomsarbeidere oppgis å være representert av klart større andel skoleledere på store skoler. For spesialpedagoger og sosionomer er forskjellene små, mens barnevernspedagoger i noe større grad er representert på de mellomstore skolene.

Vi finner også noen ganske tydelige forskjeller mellom ulike typer videregående skoler, vist i tabell 3.5.

Tabell 3.5 *'Kryss av for de oppvekstrelaterte profesjonene som er representert blant de ansatte som jobber med det pedagogiske tilbudet på din skole. Flere kryss mulig.'*, skoleleder videregående etter type VGS

Kategori	Studiespesialiserende	Kombinert	Yrkesfag	Totalt
	%	%	%	%
Spesialpedagog med bachelor/master (ikke lærerutdanning)	31	49	50	45
Barnevernspedagog	0	20	25	16
Sosionom	6	22	38	20
Vernepleier	0	37	38	29
Barne- og ungdomsarbeider	13	73	63	59
Andre	19	28	25	25
Ingen av de overnevnte	56	12	25	23
Totalt (N)	16	50	8	74

Studiespesialiserende skoler skiller seg ut ved å i langt mindre grad oppgi å ha ansatte fra andre oppvekstrelaterte profesjoner enn kombinerte og rent yrkesfaglige skoler. Leseren bør imidlertid merke seg at antall respondenter er lavere ved studiespesialiserende, og særlig ved rene yrkesfaglige skoler, slik at resultatet bør tolkes med noe forsiktighet.

Vi kan også identifisere noen geografiske forskjeller for hvilke oppvekstrelaterte profesjoner som er representert blant skolens ansatte.. Tabell 3.6 viser hvordan grunnskoler svarer etter kommunestørrelse.

Tabell 3.6 *'Kryss av for de oppvekstrelaterte profesjonene som er representert blant de ansatte som jobber med det pedagogiske tilbudet på din skole. Flere kryss mulig.'*, skoleleder grunnskole etter kommunestørrelse

Kategori	Under 3000	3000 til 9999	10.000 og mer	Totalt
	%	%	%	%
Spesialpedagog med bachelor/master (ikke lærerutdanning)	13	35	43	39
Barnevernspedagog	19	17	29	26
Sosionom	3	19	18	17
Vernepleier	31	26	32	31
Barne- og ungdomsarbeider	72	78	82	80
Andre	16	32	28	28
Ingen av de overnevnte	19	9	6	8
Totalt (N)	32	85	293	410

Tabellen viser at nesten samtlige profesjoner i større grad er representert blant skoler i større kommuner. Unntaket er vernepleier, som er representert i omtrent samme grad på tvers av kommuner av ulik størrelse. Blant de øvrige profesjonene skiller spesialpedagoger seg ut som profesjonene der det er størst forskjell mellom

små og større kommuner, fulgt av sosionomer, som nærmest ikke finnes på skoler i de minste kommunene. Andelen som har barne- og ungdomsarbeidere er høy uansett kommunestørrelse, og forskjellen mellom skoler i de minste og største kommune er på 10 prosentpoeng. Vi finner omtrent nøyaktig samme mønsteret dersom vi ser på fordelingen av grunnskoler etter sentralitet.

Både forskjellene mellom skoler som ligger i kommuner av ulik størrelse og ulik sentralitet samsvarer med forskjellene vi finner mellom fylker. For eksempel er andelen som oppgir å ha spesialpedagoger representert blant de ansatte i Oslo 40 prosentpoeng høyere enn landsgjennomsnittet, mens samtlige fylker avviker med mindre enn 10 prosentpoeng fra landsgjennomsnittet for barne- og ungdomsarbeidere. For sosionomer er det særlig Nordland og Troms og Finnmark som skiller seg ut ved å ha lavere andeler enn landsgjennomsnittet.

Ser vi på videregående etter sentralitet finner vi at det kun er et fåtall av de andre oppvekstrelaterte profesjonene som i større grad er representert på skoler i de mest sentrale områdene, vist i tabell 3.7.

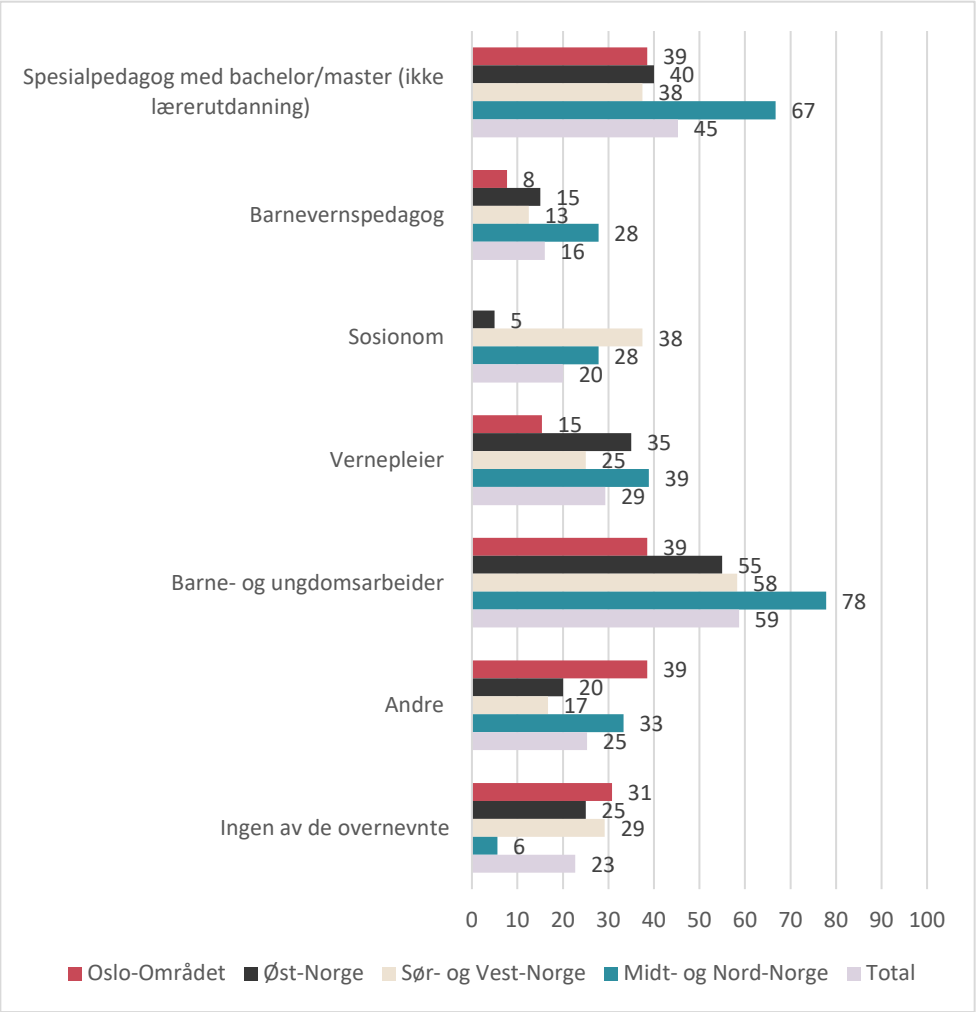
Tabell 3.7 *'Kryss av for de oppvekstrelaterte profesjonene som er representert blant de ansatte som jobber med det pedagogiske tilbudet på din skole. Flere kryss mulig.'*, skoleleder videregående etter sentralitet

Kategori	Mest sentrale kommuner	Mellomsentrale kommuner	Minst sentrale kommuner	Totalt
	%	%	%	%
Spesialpedagog med bachelor/master (ikke lærerutdanning)	43	48	47	46
Barnevernspedagog	18	19	11	16
Sosionom	7	26	32	20
Vernepleier	29	37	21	30
Barne- og ungdomsarbeider	46	70	58	58
Andre	25	33	16	26
Ingen av de overnevnte	29	15	26	23
Totalt (N)	28	27	18	73

Fra tabellen ser vi at sosionomer og barne- og ungdomsarbeidere er i minst grad representert blant de ansatte på skoler i de mest sentrale kommunene. Vernepleiere og barne- og ungdomsarbeidere er i klart størst grad representert på skoler i de mellomsentrale kommunene.

Det er for få videregående skoler per fylke til å gjøre sammenligninger på fylkesnivå, men vi har sett på forskjeller mellom landsdeler, vist i figur 3.2. Figuren viser at Oslo-området skiller seg ut ved at samtlige profesjonsgrupper i mindre grad er representert der enn hva de er i landet generelt. Dette gjelder særlig for, vernepleiere, barne- og ungdomsarbeidere og sosionomer. Sistnevnte er også i mindre grad representert på skoler i Øst-Norge. Samtlige profesjoner er i størst

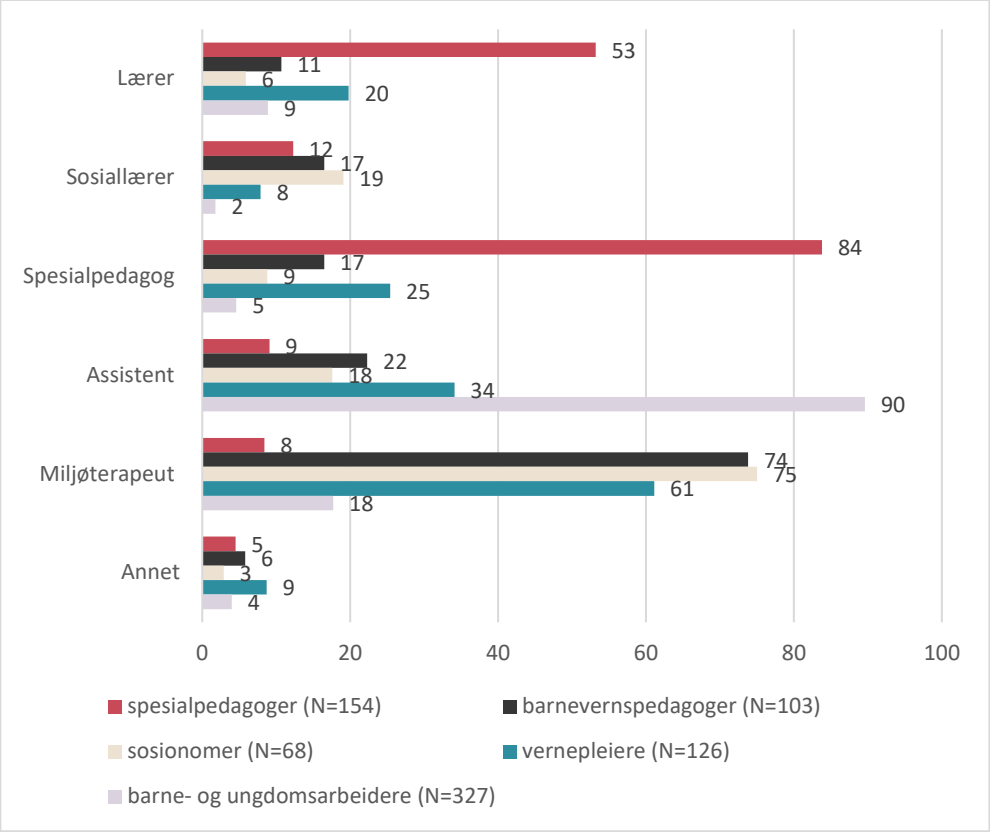
grad representert blant skoler i Midt- og Nord-Norge, med unntak av sosionomer, som i størst er representert blant skoler i Sør- og Vest-Norge.

Figur 3.2 *'Kryss av for de oppvekstrelaterte profesjonene som er representert blant de ansatte som jobber med det pedagogiske tilbudet på din skole. Flere kryss mulig.'*, skoleleder videregående etter landsdel, prosent (N=74)

3.2 Rollen til andre oppvekstrelaterte profesjoner i skolen

Det er også interessant å undersøke hvordan ansatte fra andre oppvekstrelaterte profesjoner brukes i skolen. Skoleledere ble bedt om å krysse av for den rollen de ulike profesjonene har. Vi ser først på hvordan de ulike profesjonene fordeler seg på roller i grunnskolen i figur 3.3 og i videregående i figur 3.4, før vi går litt mer i dybden på de profesjonene et tilstrekkelig antall skoler har blant sine ansatte til at vi kan si noe om variasjonen på ulike bakgrunnsvariabler. Dette betyr at det kun er mulig å se nærmere på grunnskolene.

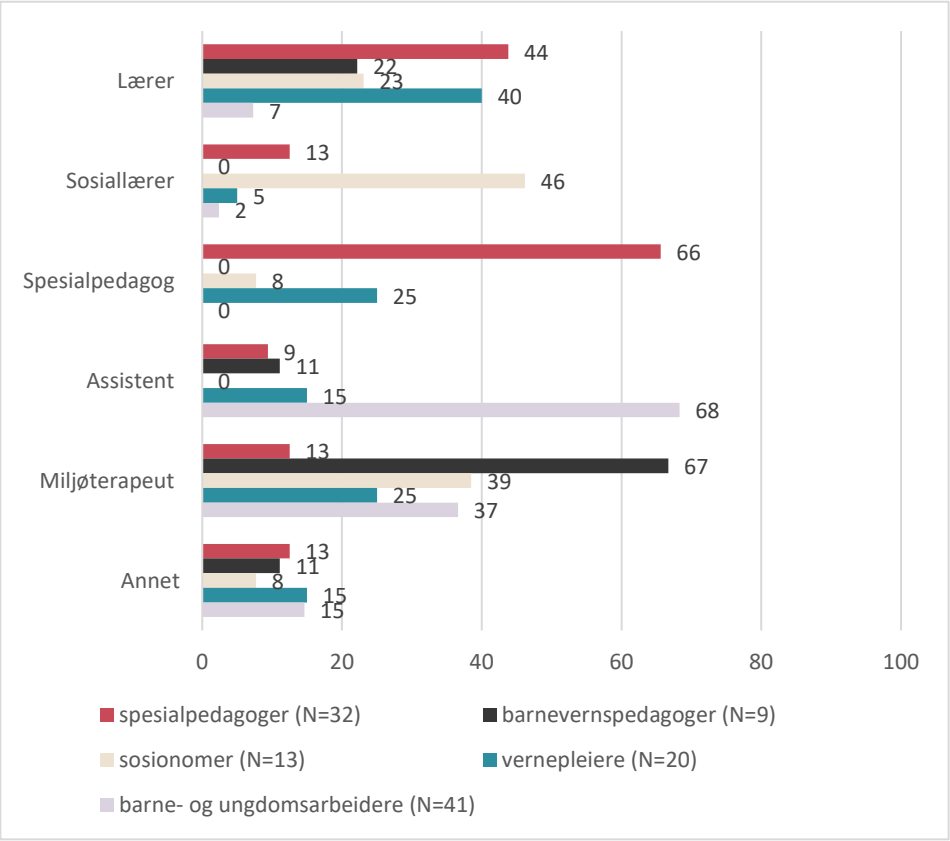
Figur 3.3 '*Kryss av for rollen ansatte fra de følgende oppvekstrelaterte profesjoner har i skolen. Flere kryss mulig.*', skoleleder grunnskole, prosent

Figur 3.3 viser hvilke roller ulike oppvekstrelaterte profesjoner har, samt den prosentvise fordelingen (andel skoler) mellom profesjonene som innehar de respektive rollene. Starter vi med spesialpedagoger ser vi, kanskje ikke så overaskende, at profesjonen i klart størst grad brukes som spesialpedagog (84 prosent av skolene). Over halvparten av skolene oppgir også at spesialpedagogene brukes som lærere. Som nevnt tidligere spørres det her om spesialpedagoger som ikke er lærerutdannet. Rundt ti prosent eller mindre oppgir at spesialpedagoger brukes i andre roller.

Barnevernspedagoger og sosionomer brukes i overveiende grad som miljøterapeuter, og er ganske klart de profesjonene som i størst grad brukes i denne rollen, henholdsvis 75 og 74 prosent av skolene. Rundt en av fem skoler oppgir også å bruke disse profesjonene som sosiallærere og assistenter. Rundt en av fem skoler bruker også barnevernspedagoger i rollen som spesialpedagog.

Vernepleiere brukes også i størst grad som miljøterapeuter (61 prosent av skolene), men altså i mindre grad enn barnevernspedagoger og sosionomer. Til gjengjeld brukes vernepleiere i større grad som assistenter, spesialpedagoger og lærere, henholdsvis 34 prosent, 25 prosent og 20 prosent av skolene.

Til slutt har vi barne- og ungdomsarbeidere som av alle profesjonene vi omtaler her, er de som i klart størst grad brukes som assistenter. Blant skoleledere i grunnskolen har 90 prosent av skolelederne i grunnskolen har krysset av for denne rollen, mens 18 prosent har oppgitt at barne- og ungdomsarbeidere brukes som miljøterapeuter og ti prosent eller mindre har krysset av for de andre rollene.

Figur 3.4 *'Kryss av for rollen ansatte fra de følgende oppvekstrelaterte profesjoner har i skolen. Flere kryss mulig.'*, skoleleder videregående, prosent

Bildet i videregående likner det vi så i grunnskolen. Spesialpedagoger brukes i størst grad som spesialpedagoger, men en god del brukes også som lærere. Barnevernspedagoger og sosionomer brukes igjen i størst grad som miljøterapeuter, men andelen skoler som krysser av for denne rollen for barnevernspedagoger er i videregående klart høyere enn for sosionomer. På den annen side brukes ikke barnevernspedagoger som sosiallærere i videregående, mens dette gjelder halvparten av sosionomene, som dermed er den profesjonen som i klart størst grad innehar denne rollen i videregående opplæring.

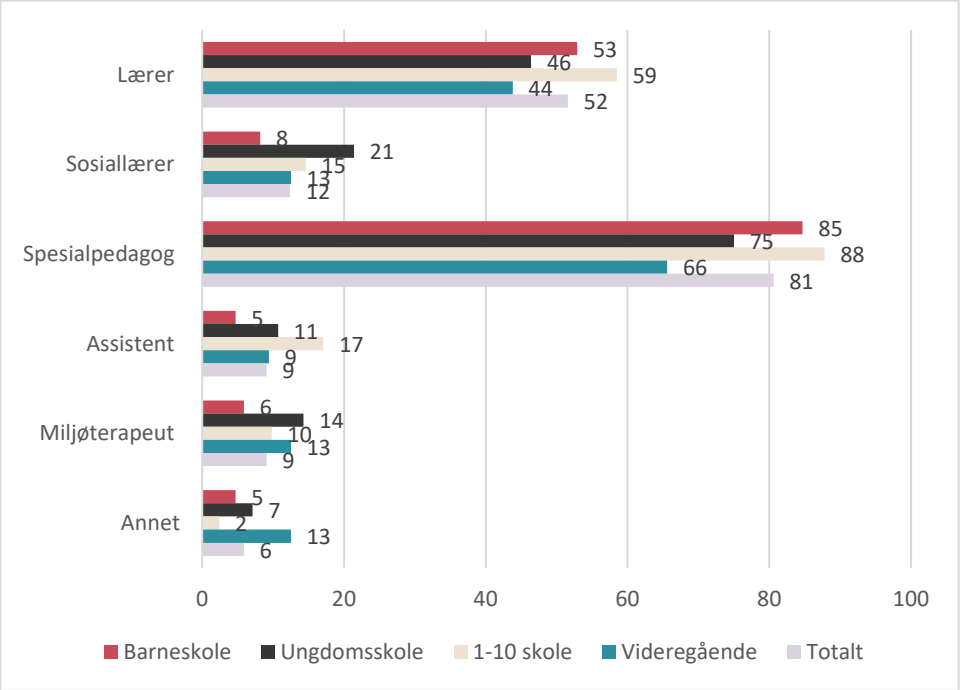
I vårt datamateriale ser vernepleiere ut til å ha en ganske annen rolle i videregående enn i grunnskolen. I grunnskolen oppga over 60 prosent at vernepleiere hadde rollen som miljøterapeut, mens dette bare gjelder 25 prosent i videregående. En dobbelt så stor andel grunnskolelærere krysset også av for at profesjonen

hadde rollen som assistent. På den annen side oppgir 40 prosent, en dobbelt så stor andel, at vernepleiere brukes som lærere i skolen.

Barne- og ungdomsarbeidere har i størst grad rollen som assistent også i videregående, men her brukes en litt større andel også som miljøterapeut.

3.2.1 Spesialpedagoger

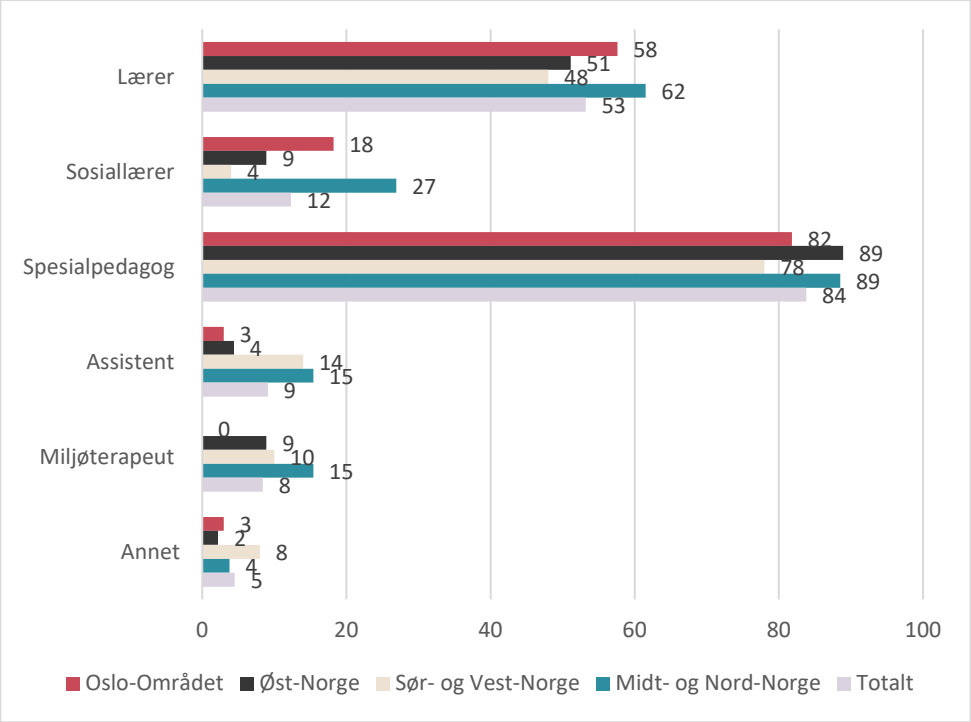
Selv om spesialpedagoger i hovedsak beskjeftiges som spesialpedagog eller lærer, kan vi fra figur 3.5 se at det er noen forskjeller i hvordan spesialpedagoger brukes på ulike nivåer i skolen. Spesialpedagoger brukes i mindre grad som lærere i ungdomsskolen og på videregående, mens de i større grad brukes som sosiallærere på høyere alderstrinn. Dette gjelder særlig i ungdomsskolen. Videre brukes spesialpedagoger i størst grad som assistenter på 1-10 skoler, mens de i noen større grad brukes som miljøterapeuter på ungdomsskolen og i videregående.

Figur 3.5 *'Kryss av for rollen spesialpedagoger med bachelor/master (ikke lærerutdanning) har i skolen. Flere kryss mulig.'*, skoleledere etter skoletype, prosent (N=186)

Etter grunnskolestørrelse finner vi ikke noe særlig variasjon, med unntak av at spesialpedagoger bare brukes som sosiallærer på fire prosent av skolene med mindre enn 100 elever, mens den samme andelen er 12 prosent på skoler med 100-299 elever og 16 prosent på skoler med over 300 elever.

Når det gjelder geografiske variabler finner vi lite variasjon etter kommunestørrelse, men vi finner noen forskjeller når vi ser på landsdel og sentralitet.

Figur 3.6 '*Kryss av for rollen spesialpedagoger med bachelor/master (ikke lærerutdanning) har i skolen. Flere kryss mulig.*', skoleleder grunnskole etter landsdel, prosent (N=186)

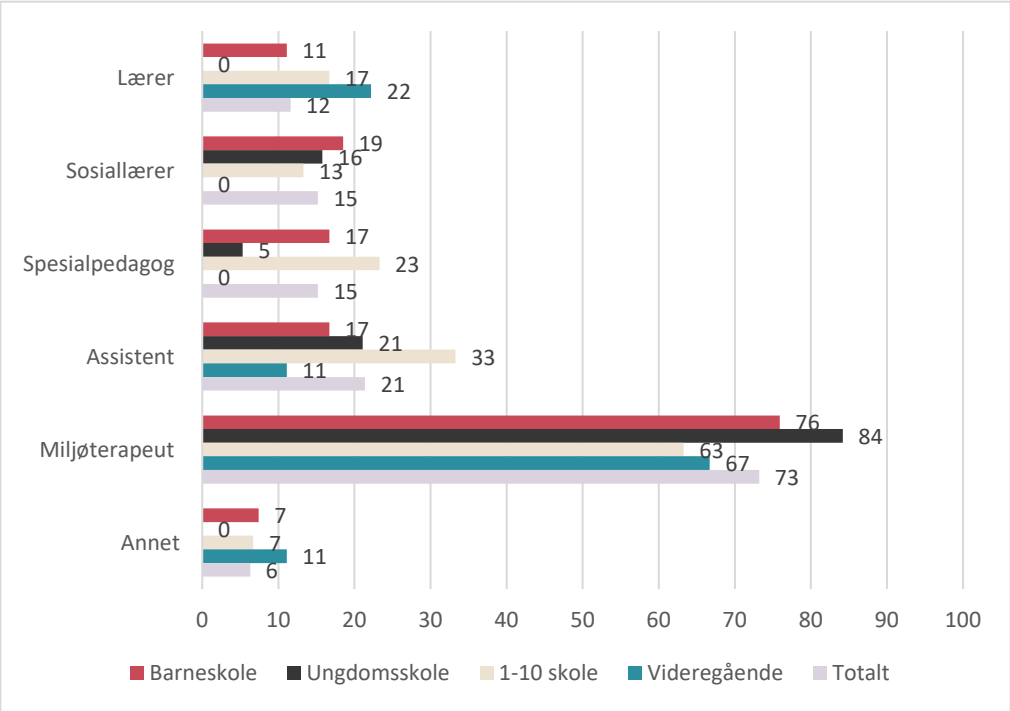
Fra figur 3.6 kan vi se at spesialpedagoger i større grad brukes som lærere og sosiallærere i Oslo-området og i Midt- og Nord-Norge, mens spesialpedagoger i større grad brukes som assistenter i Øst-Norge og i Sør og Vest-Norge. Når det gjelder miljøterapeut er det særlig Oslo-området som skiller seg ut. Her er det ingen skoleledere som oppgir å bruke spesialpedagoger i denne rollen.

Etter sentralitet er det kun for rollen som spesialpedagog og miljøterapeut hvor vi ser noe særlig variasjon. I de minst sentrale kommunene oppgir 96 prosent å bruke spesialpedagoger som spesialpedagog, mens dette gjelder 83 prosent i de mellomsentrale kommunene og 80 prosent av de mest sentrale kommunene. Spesialpedagoger brukes også mest som assistenter i de minst sentrale kommunene. Her oppgir 16 prosent å bruke spesialpedagoger i denne rollen, som er 11 prosentpoeng høyere enn i de mest sentrale kommunene.

3.2.2 Barnevernspedagoger

Figur 3.7 viser at barnevernspedagoger i hovedsak brukes som miljøterapeuter. I tillegg ser vi noe variasjon mellom skoletypene. Barnevernspedagoger brukes ikke som lærere på skoler som kun har ungdomstrinn, og at denne profesjonen heller ikke brukes som sosiallærere på videregående. Barnevernspedagoger brukes som spesialpedagoger på rundt 20 prosent av skolene med barnetrinn, mens de

nærmest ikke brukes i denne rollen på rene ungdomsskoler, og ikke i det hele tatt på videregående.

Figur 3.7 '*Kryss av for rollen barnevernspedagoger har i skolen. Flere kryss mulig.*', skoleleder grunnskole etter landsdel, prosent (N=112)

Vi har videre sett på forskjeller mellom grunnskoler av ulike størrelser, vist i tabell 3.8.

Tabell 3.8 '*Kryss av for rollen barnevernspedagoger har i skolen. Flere kryss mulig.* ', skoleleder grunnskole etter skolestørrelse

Kategori	Under 100	100-299	Over 300	Totalt
	%	%	%	%
Lærer	10	16	6	11
Sosiallærer	20	25	8	17
Spesialpedagog	40	16	12	17
Assistent	10	21	27	22
Miljøterapeut	60	71	80	74
Annet	20	5	4	6
Totalt (N)	10	44	49	103

Siden det kun er 10 grunnskoler blant de minste skolene velger vi å kun fokusere på de mellomstore og store skolene. Fra tabellen kan vi se at barne- og ungdomsarbeidere i større grad brukes i rollen som lærere og sosiallærer på de mellomstore skolene, mens profesjonen i noe større grad brukes som assistenter og miljøterapeuter på de største skolene.

Til slutt finner vi også noe geografisk variasjon etter sentralitet i tabell 3.9.

Tabell 3.9 *'Kryss av for rollen barnevernspedagoger har i skolen. Flere kryss mulig. '*, skoleleder grunnskole etter sentralitet

Kategori	Mest sentrale kommuner	Mellomsentrale kommuner	Minst sentrale kommuner	Totalt
	%	%	%	%
Lærer	10	11	12	11
Sosiallærer	10	20	24	17
Spesialpedagog	10	24	12	17
Assistent	27	18	24	22
Miljøterapeut	71	76	77	74
Annet	5	7	6	6
Totalt (N)	41	45	17	103

Tabellen viser at andelen som oppgir at barnevernspedagoger brukes som sosiallærere synker med økende sentralitet. Barnevernspedagoger brukes i størst grad som spesialpedagoger i mellomsentrale kommuner, og i størst grad som assistenter i de mest sentrale kommunene.

For de øvrige bakgrunnsvariablene blir det for få respondenter per kategori til å kunne si noen meningsfylt om variasjonen.

3.2.3 Sosionomer

Blant grunnskolene kan vi igjen se noen forskjeller mellom skoler av ulik størrelse. Tabell 3.10 viser at sosionomer nesten bare brukes i rollen som lærer på de mellomstore skolene, mens de i klart større grad brukes som miljøterapeuter på de største skolene. Igjen har vi sett bort fra de minste skolene på grunn av det lave antallet respondenter i denne kategorien.

Tabell 3.10 *'Kryss av for rollen barnevernspedagoger har i skolen. Flere kryss mulig. '*, skoleleder grunnskole etter skolestørrelse

Kategori	Under 100	100-299	Over 300	Totalt
	%	%	%	%
Lærer	0	11	3	6
Sosiallærer	50	18	15	19
Spesialpedagog	0	11	9	9
Assistent	50	14	15	18
Miljøterapeut	50	68	85	75
Annet	17	4	0	3
Totalt (N)	6	28	34	68

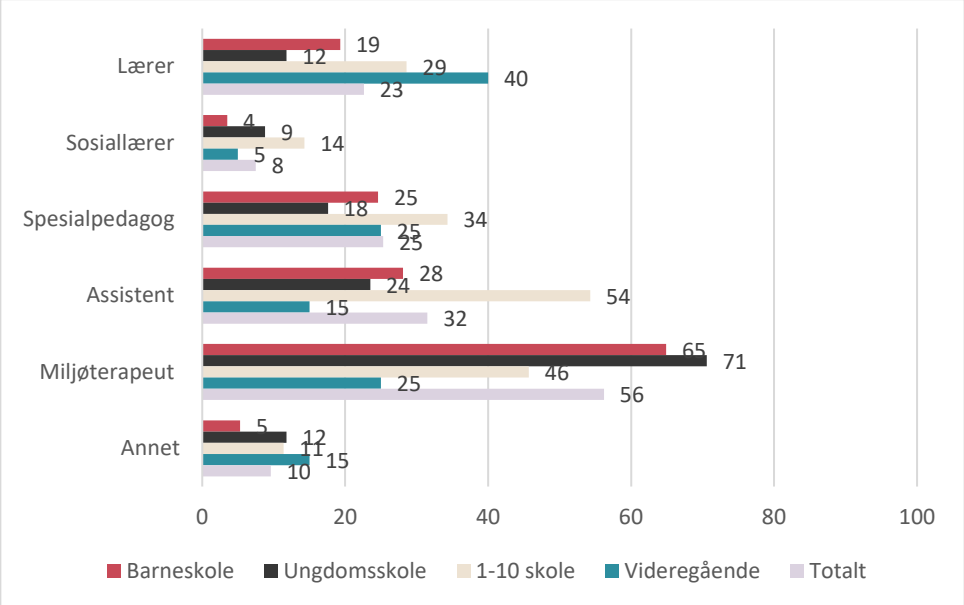
Ser vi på grunnskolenes fordeling etter sentralitet er det imidlertid ikke for miljøterapeuter eller lærere vi finner de største forskjellene. Tabell 3.11 viser at sosionomer i større grad brukes som sosiallærere og assistenter i de mellomsentrale kommunene, og at profesjonene ikke brukes som spesialpedagoger i det hele tatt i de mest sentrale kommunene. For de andre bakgrunnsvariablene blir kategoriene for små.

Tabell 3.11 '*Kryss av for rollen sosionomer har i skolen. Flere kryss mulig.* ', skoleledere grunnskole etter sentralitet, prosent

Kategori	Mest sentrale kommuner	Mellomsentrale kommuner	Minst sentrale kommuner	Totalt
	%	%	%	%
Lærer	7	3	11	6
Sosiallærer	15	22	22	19
Spesialpedagog	0	13	22	9
Assistent	7	22	33	18
Miljøterapeut	78	75	67	75
Annet	0	6	0	3
Totalt (N)	27	32	9	68

3.2.4 Vernepleiere

For vernepleier er særlig fire roller dominerer – miljøterapeut (56 prosent av skolene), assistent (32 prosent av skolene), spesialpedagog (25 prosent av skolene) og lærer (23 prosent av skolene). For de fleste rollene er det også en del forskjeller mellom skoletypene, vist i figur 3.8. Vernepleiere brukes i minst grad som lærere på rene ungdomsskoler (12 prosent av skolene), og i klart størst grad som lærere i videregående (40 prosent av skolene). Profesjonene brukes i minst grad som sosiallærer på skoler med barnetrinn (4 prosent), mens rene ungdomsskoler i minst grad bruker vernepleiere som spesialpedagoger (18 prosent). Bruken av vernepleiere som assistenter er klart høyest på 1-10 skoler (54 prosent), mens vernepleiere i rollen som miljøterapeut er vanligst på barne- og rene ungdomsskoler (71 prosent).

Figur 3.8 '*Kryss av for rollen vernepleiere har i skolen. Flere kryss mulig.*', skoleledere etter skoletype, prosent (N=146)

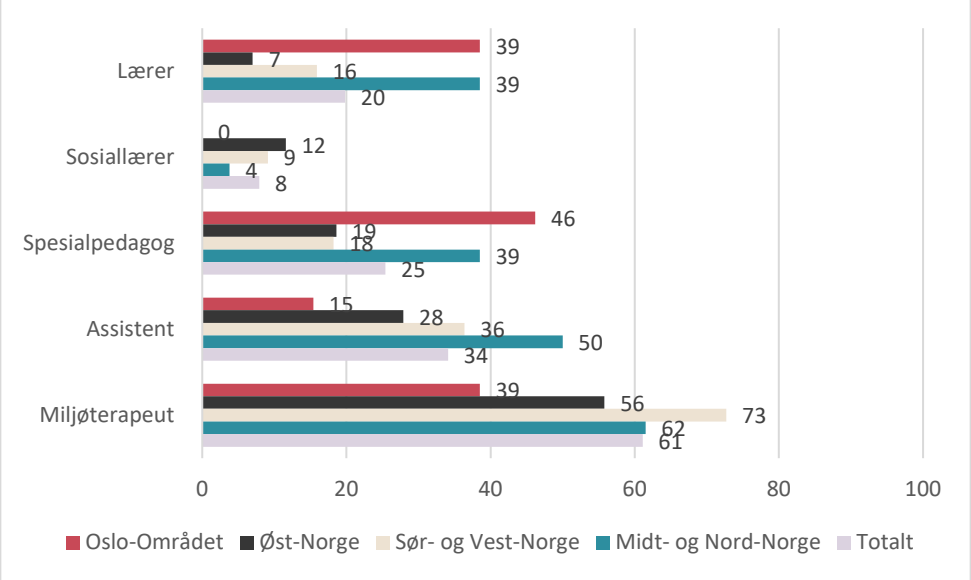
Vi kan videre se noen forskjeller blant grunnskolene fordelt etter størrelse i tabell 3.12.

Tabell 3.12 *'Kryss av for rollen vernepleiere har i skolen. Flere kryss mulig. '*, skoleleder grunnskole etter størrelse

Kategori	Under 100	100-299	Over 300	Totalt
	%	%	%	%
Lærer	36	20	16	20
Sosiallærer	7	7	9	8
Spesialpedagog	36	24	24	25
Assistent	43	41	26	34
Miljøterapeut	43	56	71	61
Annet	14	11	5	9
Totalt (N)	14	54	58	126

Tabellen viser noen ganske tydelige mønstre. Når det gjelder lærer, spesialpedagog og assistent faller andelen skoler som oppgir at vernepleiere har denne rollen med økende kommunestørrelse. For rollen som miljøterapeut forholder det seg motsatt. Leseren bør imidlertid merke seg det lave antallet respondenter blant de minste skolene, og tolke resultatet med noe varsomhet.

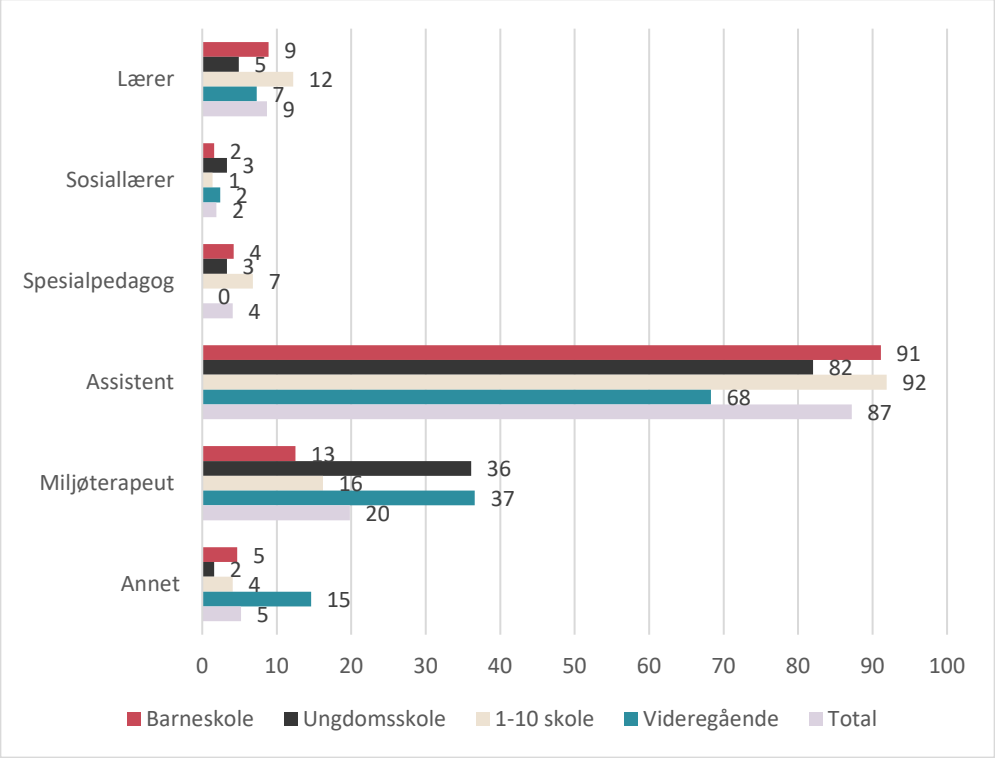
Når det gjelder landsdel brukes vernepleiere i større grad som lærere og spesialpedagoger i Oslo-området og i Midt- og Nord-Norge, mens de i større grad brukes som sosiallærere og assistenter i Øst-Norge og Sør- og Vest-Norge. Bruken av sosionomer som miljøterapeuter er klart lavest i Oslo-området. Dette vises i figur 3.9.

Figur 3.9 *'Kryss av for rollen vernepleiere har i skolen. Flere kryss mulig.'*, skoleleder grunnskole etter landsdel, prosent (N=126)

3.2.5 Barne- og ungdomsarbeidere

Barne- og ungdomsarbeidere er profesjonen flest skoleledere oppgir å ha representert blant sine ansatte. Vi har sett på fordelingen etter skoletype i figur 3.10. På barne- og ungdomsarbeidere aktiviseres primært som assistenter (87 prosent av skolene), dernest som miljøterapeuter (20 prosent av skolene). Figuren viser videre at svarfordelingen mellom de ulike skoletypene er relativt stabil for de flere av rollene. For assistent kan vi se at andelen er klart lavere på videregående og noe lavere på rene ungdomsskoler. Det samme gjelder i noen grad for rollen som lærer. Det er motsatt når det gjelder miljøterapeuter, som er en rolle barne- og ungdomsarbeidere i større grad innehar på rene ungdomsskoler og videregående skoler.

Figur 3.10 *'Kryss av for rollen barne- og ungdomsarbeidere har i skolen. Flere kryss mulig.'*, skoleledere etter skoletype, prosent (N=368)

For to av rollene ser vi også noen tydelige forskjeller mellom grunnskoler etter skolestørrelse. 20 prosent av skolene med mindre enn 100 elever oppgir å bruke barne- og ungdomsarbeidere som lærere, mot 8 prosent på skoler med 100-299 elever, og bare 3 prosent på skoler med mer enn 300 elever. På de største skolene oppgir imidlertid 28 prosent at barne- og ungdomsarbeidere har rollen som miljøterapeuter, sammenlignet med rundt 10 prosent på skoler på de øvrige skolene.

Vi finner liknende tendenser når vi ser på kommunestørrelse som når vi ser på skolestørrelser, men den eneste geografiske variabelen hvor vi finner noen betydelige forskjeller er etter sentralitet, vist i tabell 3.13.

Tabell 3.13 *'Kryss av for rollen barne- og ungdomsarbeidere har i skolen. Flere kryss mulig. '*, skoleleder grunnskole etter sentralitet

Kategori	Mest sentrale kommuner	Mellomsentrale kommuner	Minst sentrale kommuner	Totalt
	%	%	%	%
Lærer	6	6	17	9
Sosiallærer	3	2	0	2
Spesialpedagog	3	6	5	5
Assistent	87	93	89	90
Miljøterapeut	23	17	11	18
Annet	5	4	2	4
Totalt (N)	112	133	82	327

Tabellen viser et liknende mønster som det vi fant da vi så på skolestørrelse. Flest skoler i de minst sentrale kommunene oppgir at barne- og ungdomsarbeidere har rollen som lærer, mens andelen som oppgir at barne- og ungdomsarbeidere har rollen som miljøterapeut øker med kommunens sentralitet.

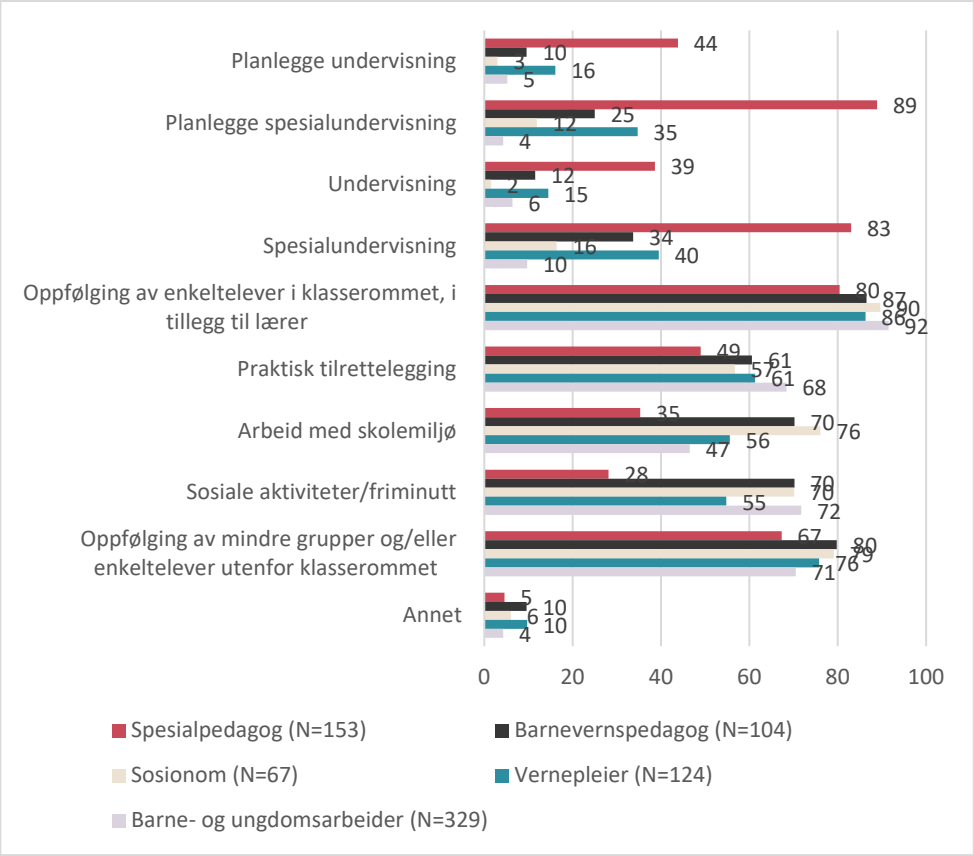
3.3 Oppgavene andre oppvekstrelaterte profesjoner utfører i skolen

Skoleledere ble også spurt om hvilke oppgaver andre oppvekstrelaterte profesjoner utfører i skolen. Figur 3.11 viser grunnskoleledernes svar. Generelt ser det ut til at oppgaven skoleledere i størst grad oppgir at andre oppvekstrelaterte profesjoner utfører er oppfølging av enkeltelever i klasserommet, eller oppfølging av mindre grupper eller enkeltelever utenfor klasserommet. Dette gjelder for samtlige profesjoner. Mellom 50 og 70 prosent av skoleledere oppgir også at samtlige profesjoner driver med praktisk tilrettelegging. For de øvrige oppgavene er det mer variasjon.

Spesialpedagoger ser ut til å være profesjonene som i størst grad er involvert i det videste spekteret av oppgaver i skolen. Bare når det gjelder arbeid med skolemiljø og sosiale aktiviteter oppgir mindre enn halvparten av skoleledere at spesialpedagoger utfører oppgaven. Spesialpedagoger er også profesjonen som i klart størst grad utfører oppgaver knyttet til undervisning, som er oppgaver de andre profesjonene i liten grad utfører.

I tillegg til oppgavene samtlige profesjoner i stor grad utfører er barnevernspedagoger og sosionomer i særlig stor grad involvert i arbeidet med skolemiljø og sosiale aktiviteter. Begge profesjonene er også i noe større grad involvert i

oppfølging utenfor klasserommet enn det spesialpedagoger er. Barne- og ungdomsarbeidere utfører omtrent de samme oppgavene som barnevernspedagoger og sosionomer, men de er noe større grad involvert i praktisk tilrettelegging, og klart mindre involvert i arbeidet med skolemiljø.

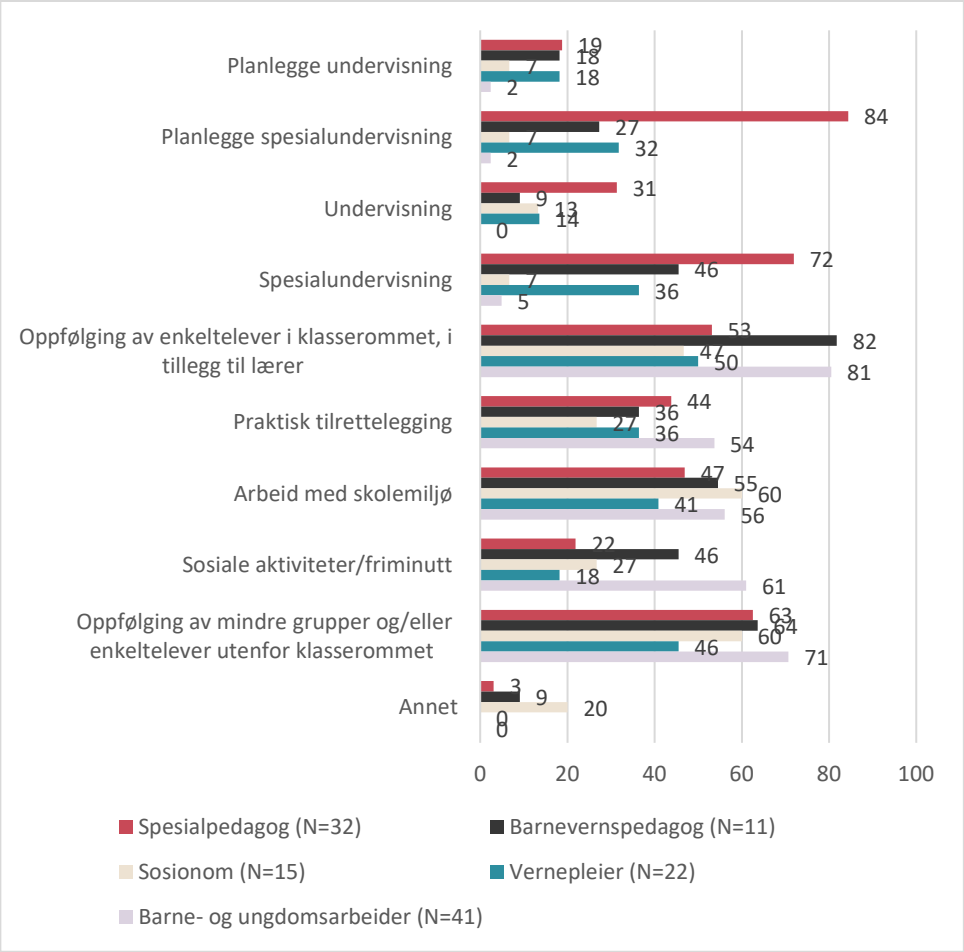

Figur 3.11 *'Kryss av for oppgavene følgende oppvekstrelaterte profesjoner utfører i skolen. Flere kryss mulig.'*, skoleleder grunnskole, prosent

Utover oppgavene alle de oppvekstrelaterte profesjonene i stor grad utfører, er vernepleiere i noen grad involvert i samtlige oppgaver. Over halvparten av skolelederen oppgir at vernepleiere utfører oppgaver knyttet til skolemiljø og sosiale aktiviteter, men de gjør det i klart mindre grad enn barnevernspedagoger og sosionomer. På den annen side er vernepleiere de som i nest størst grad utfører oppgaver knyttet til undervisning, etter spesialpedagogene.

Med unntak av oppfølging av enkeltelever og små grupper i og utenfor klasserommet og praktisk tilrettelegging, som samtlige profesjoner i stor grad bidrar med, ser det altså ut til å være en viss arbeidsdeling i grunnskolen. Spesialpedagoger tar seg i større grad av oppgaver knyttet til undervisning, mens sosionomer og vernepleiere i større grad arbeider med skolemiljø og, sammen med barne- og ungdomsarbeidere, sosiale aktiviteter. Vernepleierne ser ut til å være i en mellomposisjon.

Videre ser vi på hvordan skoleledere i videregående har svart i figur 3.12.

Figur 3.12 *'Kryss av for oppgavene følgende oppvekstrelaterte profesjoner utfører i skolen. Flere kryss mulig.'*, skoleleder videregående, prosent

Figuren viser generelt at også i videregående er den oppgaven som i størst grad utføres av andre oppvekstrelaterte profesjoner oppfølging av enkeltelever i klasserommet og oppfølging av enkeltelever eller små grupper utenfor klasserommet. Til forskjell fra grunnskolen er arbeid med skolemiljø ganske klart oppgaven som tredje flest skoleledere oppgir at andre oppvekstrelaterte profesjoner utfører. For samtlige oppgaver er det også mer variasjon mellom profesjonene enn det er i grunnskolen.

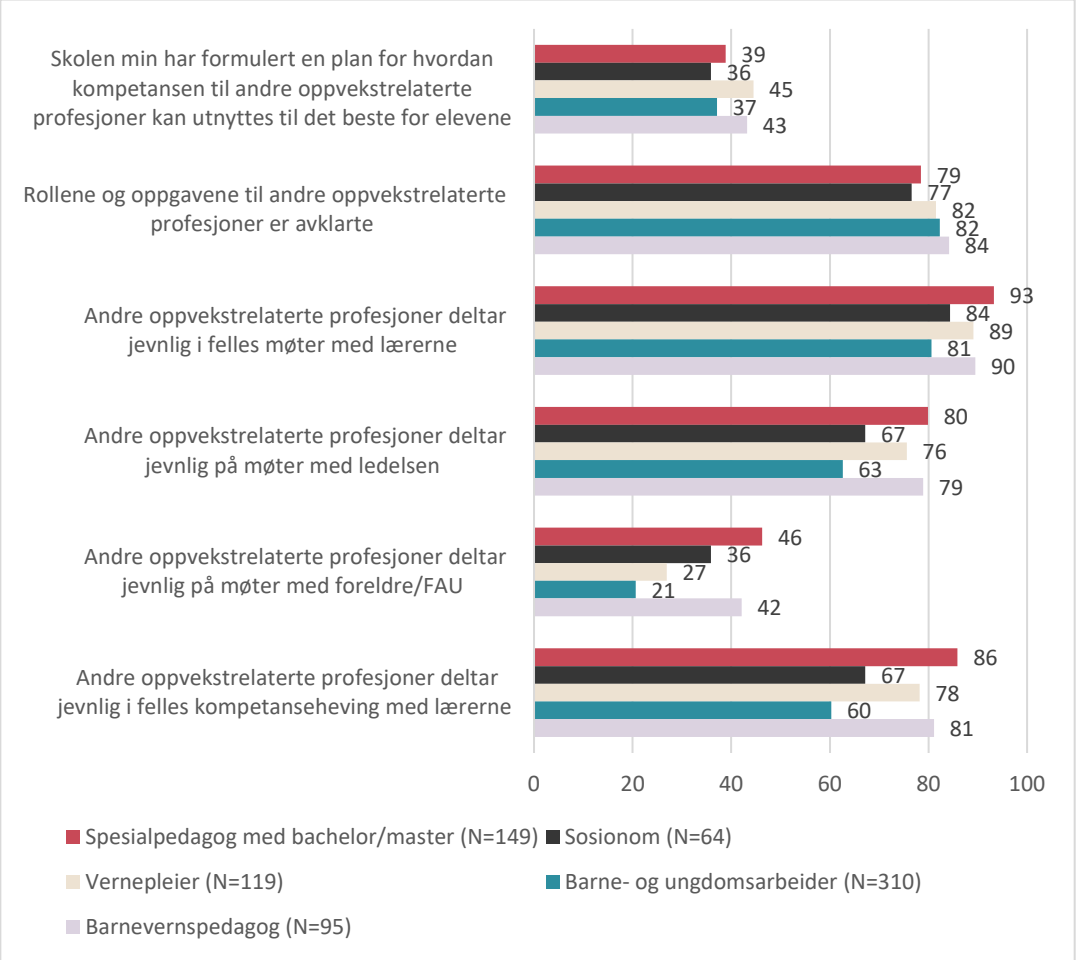
Også i videregående er spesialpedagoger profesjonen som i størst grad er involvert i oppgaver knyttet til undervisning. Rundt halvparten er også involvert i oppfølging av elever i klasserommet praktisk tilrettelegging, arbeid med skolemiljø og oppfølging av enkeltelever og mindre grupper utenfor klasserommet. Til forskjell fra i grunnskolen er spesialpedagoger langt mindre involvert i oppfølging av enkeltelever i klasserommet enn barnevernspedagoger og barne- og ungdomsarbeidere. I videregående er også barnevernspedagoger og vernepleiere i større

grad involvert i oppgaver knyttet til undervisning – å planlegge undervisning gjør de i like stor grad som spesialpedagoger.

Når det gjelder de øvrige oppgavene er det særlig barnevernspedagoger og barne- og ungdomsarbeidere som i større grad enn de andre profesjonene driver med oppfølging av enkeltelever i klasserommet og sosiale aktiviteter. Barne- og ungdomsarbeidere driver også i størst grad med praktisk tilrettelegging, som i minst grad utføres av sosionomer. Spesialpedagoger og vernepleiere arbeider i noe mindre grad med skolemiljø enn de øvrige profesjonene, og sistnevnte profesjon er også i klart mindre grad involvert i oppfølging av enkeltelever eller mindre grupper utenfor klasserommet.

Selv om spesialpedagoger i større grad enn andre er involvert i oppgaver knyttet til undervisning også i videregående, ser vi altså ikke helt den samme arbeidsdelingen mellom ulike oppgaver her som vi observerte i grunnskolen.

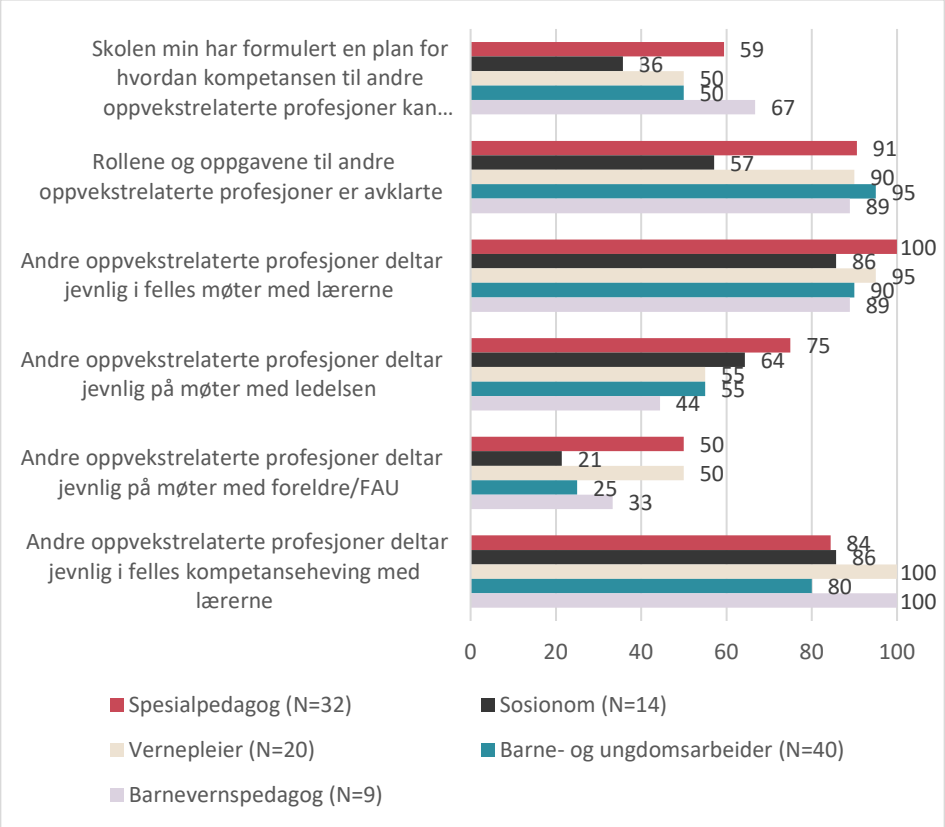
Skoleledere har også blitt bedt om å ta stilling til seks utsagn om andre oppvekstrelaterte profesjoner. Grunnskolealderes svar vises i figur 3.13.

Figur 3.13 *'Kryss av for de oppvekstrelaterte profesjonene på skolen følgende utsagt passer for. Flere kryss mulig.'*, skoleleder grunnskole, prosent

Figuren viser generelt at flest skoleledere i grunnskolen syns at utsagnet om at andre oppvekstrelaterte profesjoner jevnlig deltar på felles møter med lærerne passer, fulgt av at rollene og oppgavene til andre oppvekstrelaterte profesjoner er avklart. På disse to utsagnene er det også relativt lite variasjon, selv om sosionomer og barne- og ungdomsarbeidere i noe mindre grad deltar på jevnlig på felles møter. Det er også relativt lite variasjon mellom profesjonene for utsagnet om at skolen har formulert en plan for hvordan kompetansen til andre oppvekstrelaterte profesjoner kan utnyttes til det beste for elevene. Dette er også utsagnet nest færreste skoleledere syns passer hvis vi ser alle profesjonene under ett.

For de andre utsagnene er variasjonen mellom profesjonene større. Det er generelt en ganske stor andel skoleledere som er enige i at andre oppvekstrelaterte profesjoner jevnlig deltar på møter med ledelsen og at de deltar jevnlig i felles kompetanseheving med lærerne, men sosionomer og barne- og ungdomsarbeidere gjør det i mindre grad enn de øvrige profesjonene. Det er minst enighet i at andre oppvekstrelaterte profesjoner jevnlig deltar på møter med foreldre/FAU. På dette utsagnet syns den laveste andelen at utsagnet passer for barne- og ungdomsarbeidere, mens den største andelen syns det passer for spesialpedagoger og barnevernspedagoger.

Figur 3.14 *'Kryss av for de oppvekstrelaterte profesjonene på skolen følgende utsagt passer for. Flere kryss mulig.'*, skoleleder videregående, prosent

Til slutt ser vi på hvordan skoleledere i videregående stiller seg til utsagnene i figur 3.14. Bildet ligner litt på det vi fant i grunnskolen. På tvers av profesjoner er utsagnet om at andre oppvekstrelaterte profesjoner jevnlig deltar på felles møter med lærerne også i videregående det som størst andel skoleledere mener passer. Den nest største andelen syns at utsagnet om at oppvekstrelaterte profesjoner jevnlig deltar i felles kompetanseheving med lærerne. Dette er forskjellig fra skolelederne i grunnskolen. Det er også generelt en større andel skoleledere som syns utsagnet om at rollene og oppgavene til andre oppvekstrelaterte profesjoner er avklarte i videregående enn i grunnskolen. Det eneste unntaket er sosionomer. Ellers mener rundt halvparten at utsagnet om at skolen har formulert en plan for hvordan kompetansen til andre oppvekstrelaterte profesjoner kan utnyttes til det beste for elevene. Andelen er noe lavere for sosionomer og noe høyere for barnevernspedagoger. Sosionomer deltar imidlertid sammen med spesialpedagoger i størst grad på møter med ledelsen, mens spesialpedagoger og vernepleiere i klart størst grad deltar på møter med foreldre/FAU.

3.4 Andre oppvekstrelaterte profesjoner blant de ansatte på SFO

Skoleledere i grunnskolen som oppga å ha SFO ved skolen fikk også spørsmål om hvilke andre oppvekstrelatert profesjoner som er representert blant de ansatte på. Det er 309 (94 prosent) grunnskoler som har SFO ved skolen. Tabell 3.14 viser fordelingen etter skolestørrelse. Generelt kan vi se at barne- og ungdomsarbeidere er profesjonene som i klart størst grad er representert her. Denne profesjonen finnes på nesten 90 prosent av SFOene, mens alle de andre profesjonene er representert på under 20 prosent.

Sammenligner vi fordelingen av andre oppvekstrelaterte profesjoner i SFO med grunnskolen, finner vi noen forskjeller. Samtlige profesjoner, med unntak av barne- og ungdomsarbeidere er i større grad representert i skolen enn på SFO. Forskjellen er særlig stor når det gjelder spesialpedagoger, som nesten ikke finnes i SFO, og vernepleiere, som bare benyttes av 14 prosent av SFOene.

På samme måte som for skole ser vi av tabellen at andelen skoler som oppgir at de har en av de andre oppvekstrelaterte profesjonene representert blant de ansatte på SFO øker med skolestørrelse.

Tabell 3.14 '*Kryss av for de oppvekstrelaterte profesjonene som er representert blant de ansatte som jobber med tilbudet på SFO. Flere kryss mulig.*', skoleleder grunnskole etter skolestørrelse, prosent

Kategori	Under 100	100-299	Over 300	Totalt
	%	%	%	%
Spesialpedagog med bachelor/master (ikke lærerutdanning)	1	3	5	3
Barnevernspedagog	4	20	25	17
Sosionom	0	8	16	8
Vernepleier	4	13	23	14
Barne- og ungdomsarbeider	81	87	93	87
Andre	20	33	32	29
Ingen av de overnevnte	13	4	0	6
Totalt (N)	90	124	93	307

Ser vi på geografiske variabler kan vi observere at for de fleste oppvekstrelaterte profesjoner øker andelen med kommunestørrelse (tabell 3.16) og sentralitet (tabell 3.17)

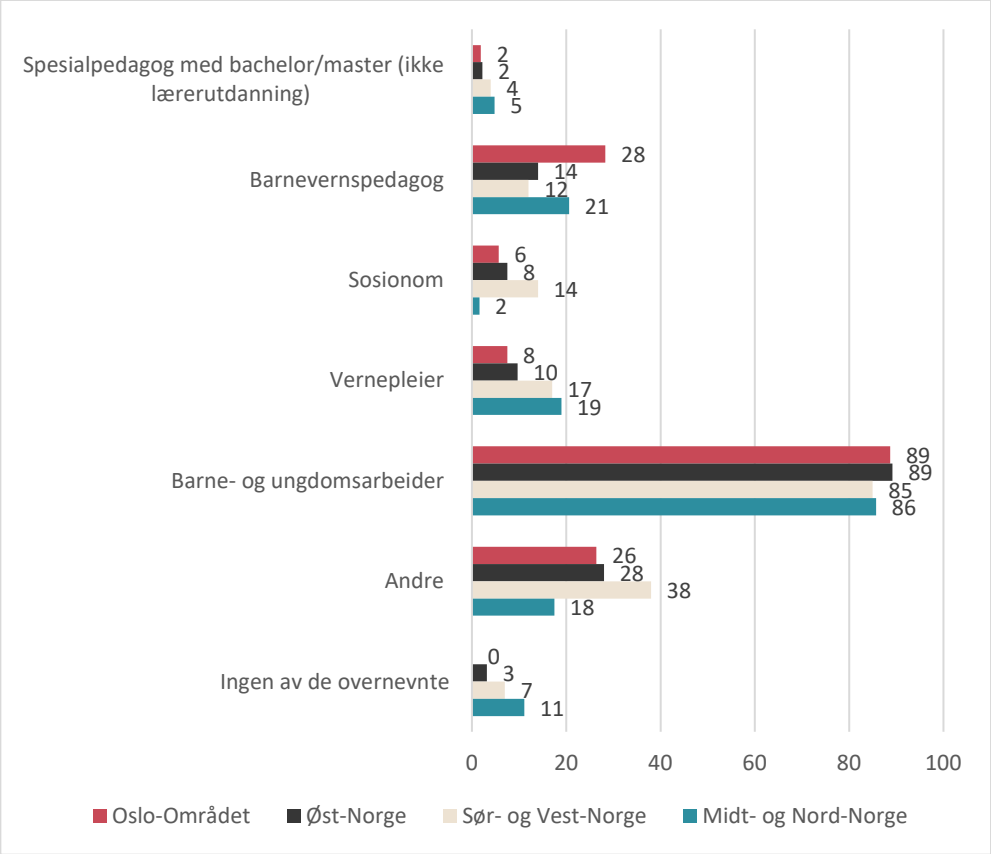
Tabell 3.15 '*Kryss av for de oppvekstrelaterte profesjonene som er representert blant de ansatte som jobber med tilbudet på SFO. Flere kryss mulig.*', skoleleder grunnskole etter kommunestørrelse

Kategori	Under 3000	3000 til 9999	10.000 og mer	Totalt
	%	%	%	%
Spesialpedagog med bachelor/master (ikke lærerutdanning)	3	2	4	3
Barnevernspedagog	10	15	19	17
Sosionom	3	9	9	8
Vernepleier	14	6	16	14
Barne- og ungdomsarbeider	72	87	89	87
Andre	14	22	33	29
Ingen av de overnevnte	17	9	3	6
Totalt (N)	29	67	211	307

Tabell 3.16 '*Kryss av for de oppvekstrelaterte profesjonene som er representert blant de ansatte som jobber med tilbudet på SFO. Flere kryss mulig.*', skoleleder grunnskole etter sentralitet

Kategori	Mest sentrale kommuner	Mellomsentrale kommuner	Minst sentrale kommuner	Totalt
	%	%	%	%
Spesialpedagog med bachelor/master (ikke lærerutdanning)	3	4	2	3
Barnevernspedagog	21	17	13	17
Sosionom	11	9	3	8
Vernepleier	17	15	8	14
Barne- og ungdomsarbeider	92	89	80	87
Andre	31	32	22	29
Ingen av de overnevnte	1	4	13	6
Totalt (N)	98	121	88	307

Vi kan også se noen forskjeller etter landsdel, vist i figur 3.15.

Figur 3.15 *'Kryss av for de oppvekstrelaterte profesjonene som er representert blant de ansatte som jobber med tilbudet på SFO. Flere kryss mulig.'*, skoleleder grunnskole etter landsdel, prosent (N=307)

Det er relativt små forskjeller mellom landsdelene når det gjelder spesialpedagoger og barne- og ungdomsarbeidere. For barnevernspedagoger er det særlig Oslo-området og Midt- og Nord-Norge som skiller seg ut, ved at en høyere andel skoler oppgir å ha profesjonene representert blant de ansatte på SFO. Bryter vi fordelingen videre ned på fylkesnivå viser det seg at resultatet hovedsakelig skyldes større rapport bruk av barnevernspedagoger i Oslo og Trøndelag. Enkelte med den høyeste andelen SFOer med barnevernspedagoger er Rogaland. Andelen SFOer med sosionomer blant de ansatte på SFO er høyest i Sør- og Vest-Norge, mens nesten ingen SFOer bruker denne profesjonen i Midt- og Nord-Norge. Den noe høyere andelen i Sør- og Vest-Norge skyldes hovedsakelig at Rogaland igjen er fylket med den høyeste andelen og til dels Agder. Til slutt ser vi at andelen SFOer med vernepleiere er noe høyere i Sør- og Vest-Norge og i Midt- og Nord-Norge. Resultatene drives hovedsakelig av Trøndelag og Rogaland.

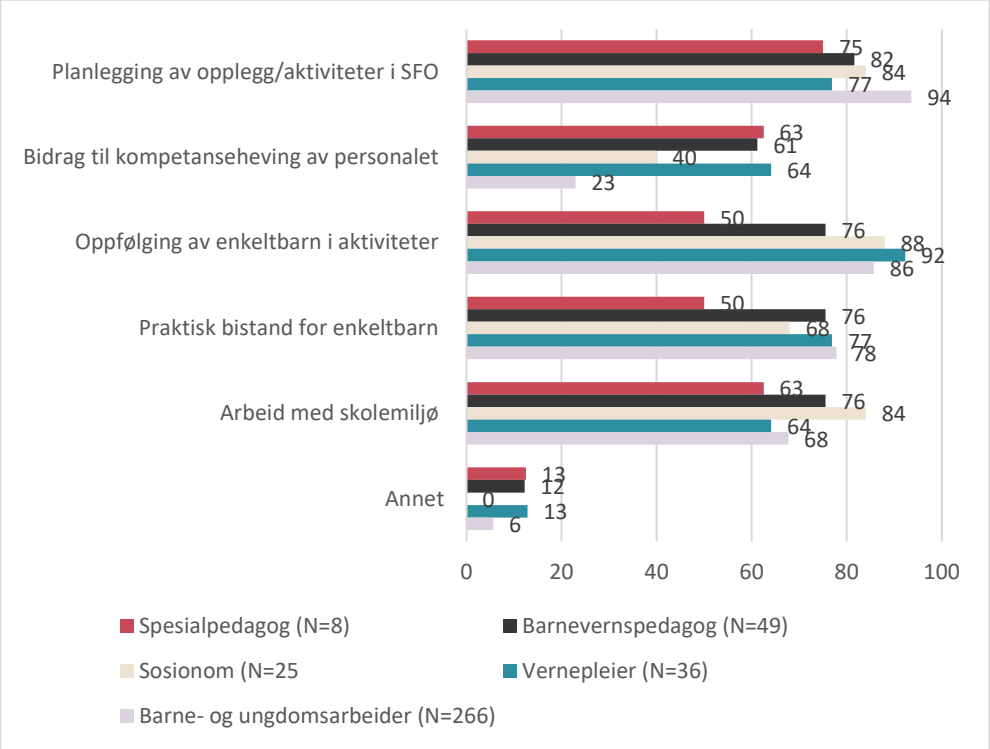
89 respondenter har også krysset av for 'Annet' og skrevet i det åpne kommentarfeltet. Vi har gruppert svarene i tilsvarende kategorier som vi gjorde for grunnskolen i tabell 3.14

Tabell 3.17 Åpne svar fra skoleledere som krysset av for 'Andre' oppvekstrelaterte profesjoner, skoleleder grunnskole

Kategori	Antall	Prosent
Assistenter og andre ufaglærte	37	42
Barnehagelærere	16	18
Helsefagarbeidere	14	16
Fagarbeidere	9	10
(Helse)psykepleiere	5	6
Andre helserelaterte profesjoner	5	6
Miljøarbeidere	5	6
Ergoterapeuter	4	4
Idrett	2	2
Lærere	1	1
Spesiallærere	1	1
Spesialpedagogiske profesjoner	1	1
Totalt (N)	89	

I SFO, som i grunnskolen, er den klart største gruppen assistenter, selv om dette ikke er en oppvekstrelatert profesjon. Til forskjell fra for grunnskolen, er den oppvekstrelaterte profesjonen flest skrev ned barnehagelærere. Deretter følger forskjellige helsearbeidere og fagarbeidere.

3.5 Oppgavene andre oppvekstrelaterte profesjoner utfører i SFO

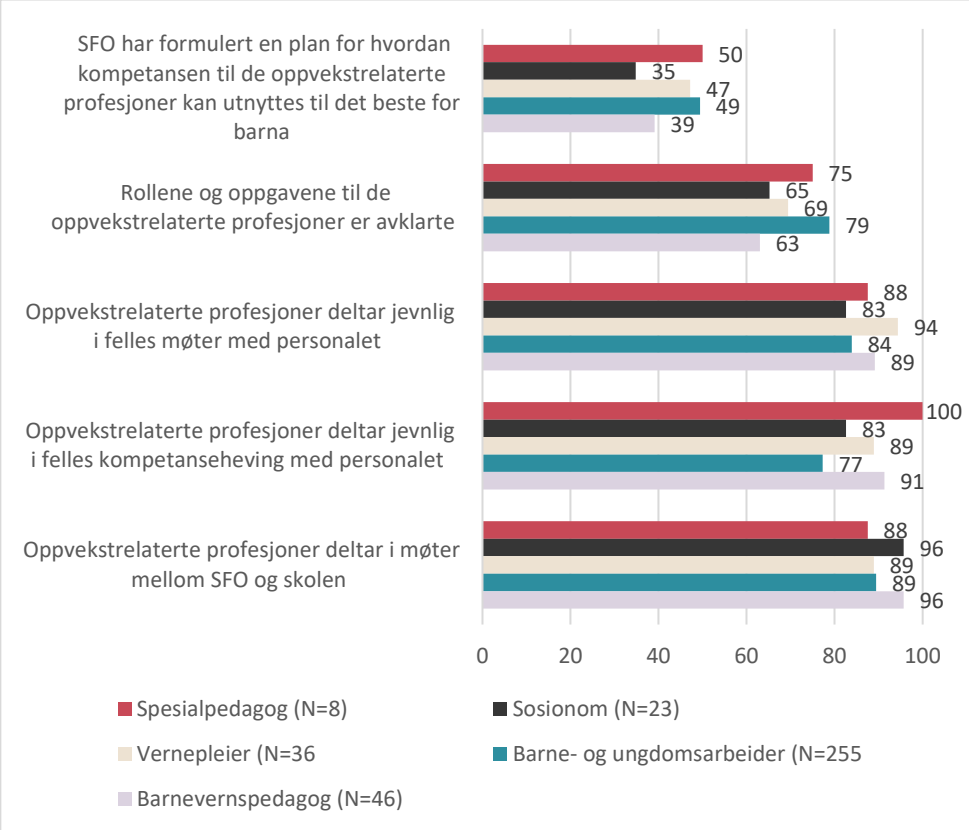

Figur 3.16 '*Kryss av for oppgavene følgende oppvekstrelaterte profesjoner utfører i SFO. Flere kryss mulig.*', skoleleder grunnskole, prosent

Skoleledere som har SFO ved sin skole ble stilt et tilsvarende spørsmål om andre oppvekstrelaterte profesjoner i SFO. Figur 3.15 viser grunnskoleledernes svar. Vi minner om at barne- og ungdomsarbeidere har en ganske dominerende posisjon blant andre oppvekstrelaterte profesjoner i SFO, slik at leseren bør være oppmerksom på antall respondenter blant de øvrige profesjonene.

Fra figuren kan vi ser at flertallet av profesjonene utfører de fleste oppgavene i SFO i stor grad. Det er likevel noen unntak. Sosionomer og barne- og ungdomsarbeidere bidrar i liten grad til kompetanseheving blant personalet. Spesialpedagoger driver i klart mindre grad enn de øvrige profesjonene med oppfølging av enkeltbarn og praktisk bistand for enkeltbarn, men her må vi minne om at det er svært få som har oppgitt å ha spesialpedagoger blant de ansatte i SFO. Til sutt arbeider barnevernspedagoger og sosionomer i noe større grad enn andre med skolemiljø.

Skoleledere i grunnskolen ble også bedt om å vurdere fem utsagn om andre oppvekstrelaterte profesjoner i SFO. Svarene vises i figur 3.16

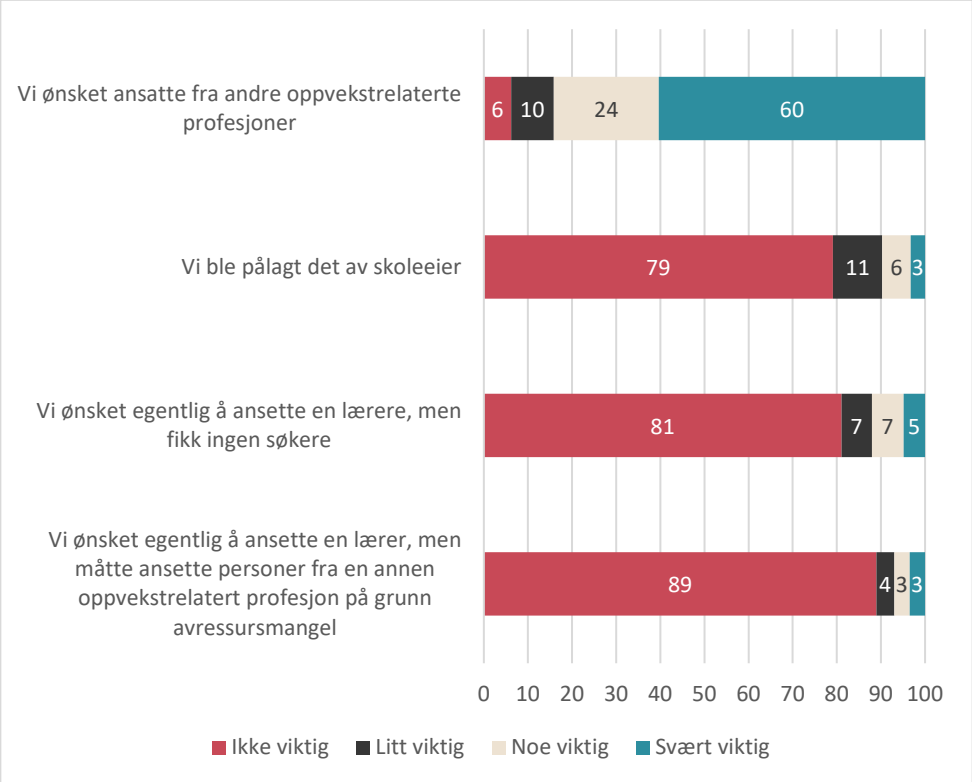
Figur 3.17 *'Kryss av for de oppvekstrelaterte profesjonene på SFO følgende utsagt passer for. Flere kryss mulig.'*, skoleleder grunnskole, prosent

Hovedbildet er at det er forholdsvis lite variasjon mellom de ulike profesjonene. Generelt mener også en høy andel skoleledere at utsagnene passer for alle

profesjoner. Bare for om SFO har formulert en plan for hvordan kompetanse til de oppvekstrelaterte profesjonene kan utnyttes til det beste for barna mener halvparten eller færre at utsagnet passer. Profesjonene sett under ett, er det utsagnet om at oppvekstrelaterte profesjoner jevnlig deltar i felles møter mellom SFO og skolen som flest mener er enige i. Svarfordelingen viser også at færre skoleledere oppgir at rollene og oppgavene til de oppvekstrelaterte profesjonene er avklarte på SFO, sammenlignet med svarene på samme spørsmål om skolen.

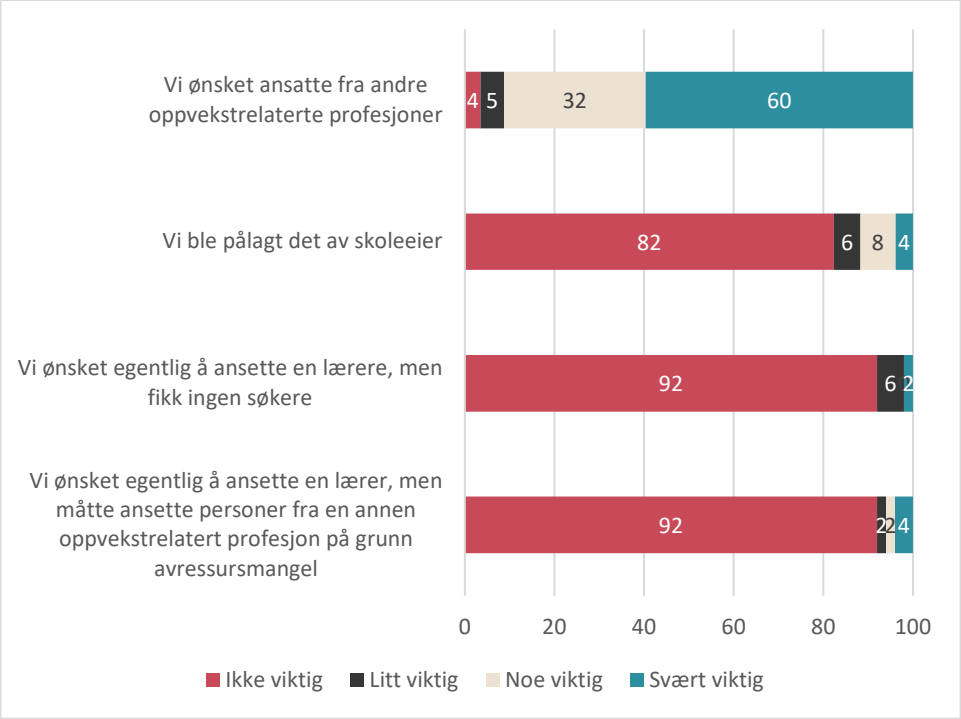
3.6 Årsaker til å ansette andre oppvekstrelaterte profesjoner

Videre ble skoleledere spurte om hvor viktig fire ulike årsaker var for at de ansatte personer fra andre oppvekstrelaterte profesjoner enn lærer. Vi ser først på grunnskole i figur 3.18.

Figur 3.18 *'Hvor viktig var følgende begrunnelser for at skolen ansatte personer fra andre oppvekstrelaterte profesjoner enn lærer?'*, skoleleder grunnskole, prosent (N=340-373)

Fra figuren kan vi se at det omtrent bare er ønsket om å ansette andre oppvekstrelaterte profesjoner som har betydning når skolen ansetter andre enn lærere. Dette oppgis å være viktig eller svært viktig av 84 prosent av skoleledere i grunnskolen, mens det samme bare gjelder 6-13 prosent for de andre begrunnelsene.

Figur 3.19 *'Hvor viktig var følgende begrunnelser for at skolen ansatte personer fra andre oppvekstrelaterte profesjoner enn lærer?'*, skoleleder videregående, prosent (N=50-57)

Figur 3.18 viser at bildet er det samme i videregående. Over 90 prosent oppgir å ansette personer fra andre oppvekstrelaterte profesjoner fordi de ønsker det. Andelen svært viktig er den samme som i grunnskolen, mens andelen noe viktig er noe høyere.

Ser vi nærmere på den første begrunnelsen om at skoleleder ansatte andre oppvekstrelaterte profesjoner fordi de ønsker det, finner vi noen forskjeller mellom grunnskolene etter skolestørrelse (tabell 3.18) og kommunestørrelse (tabell 3.19).

Tabell 3.18 *'Hvor viktig var følgende begrunnelser for at skolen ansatte personer fra andre oppvekstrelaterte profesjoner enn lærer? - Vi ønsket ansatte fra andre oppvekstrelaterte profesjoner'*, skoleleder grunnskole etter skolestørrelse

Kategori	Under 100	100-299	Over 300	Totalt
	%	%	%	%
Ikke viktig	14	3	5	6
Litt viktig	18	9	5	10
Noe viktig	23	26	22	24
Svært viktig	45	61	69	60
Totalt (N)	87	153	133	373

Tabell 3.19 '*Hvor viktig var følgende begrunnelser for at skolen ansatte personer fra andre oppvekstrelaterte profesjoner enn lærer? - Vi ønsket ansatte fra andre oppvekstrelaterte profesjoner*', skoleleder grunnskole etter kommunestørrelse

Kategori	Under 3000	3000 til 9999	10.000 og mer	Totalt
	%	%	%	%
Ikke viktig	21	4	5	6
Litt viktig	8	16	8	10
Noe viktig	17	32	22	24
Svært viktig	54	49	64	60
Totalt (N)	24	76	273	373

Fra tabellene kan vi se at både på mindre skoler og blant skoler i mindre kommuner var ønsket om å ansette fra andre oppvekstrelaterte profesjoner mindre viktig enn på større skoler eller blant skoler i større kommuner.

Ser vi på begrunnelsen at skolen ble pålagt å ansette personer fra andre oppvekstrelaterte profesjoner finner vi noe betydelige forskjeller etter geografi. Svarfordelingen etter kommunestørrelse vises i tabell 3.20.

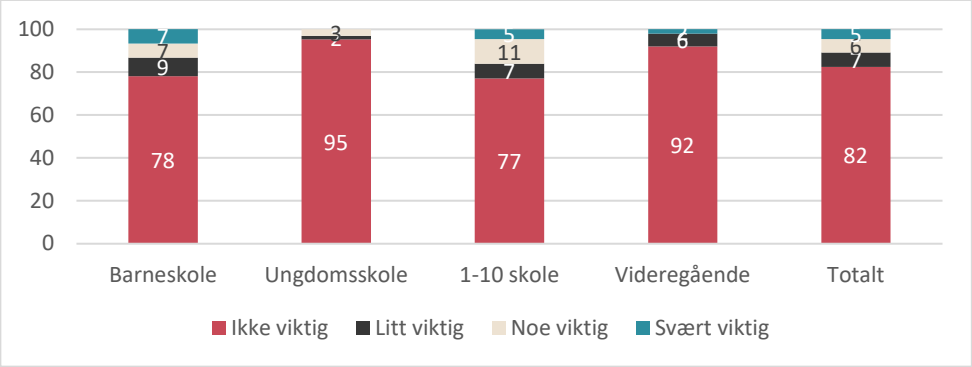
Tabell 3.20 '*Hvor viktig var følgende begrunnelser for at skolen ansatte personer fra andre oppvekstrelaterte profesjoner enn lærer? - Vi ble pålagt det av skoleeier*', skoleleder grunnskole etter kommunestørrelse

Kategori	Under 3000	3000 til 9999	10.000 og mer	Totalt
	%	%	%	%
Ikke viktig	52	82	81	79
Litt viktig	30	8	10	11
Noe viktig	17	7	5	6
Svært viktig	0	3	4	3
Totalt (N)	23	71	246	340

Igjen er det forskjeller mellom skoler i kommuner med mindre enn 3000 innbyggere sammenlignet med kommuner med flere innbyggere. Litt over 80 prosent av skoleledere i kommuner med mer enn 3000 innbygger oppgir at pålegg fra skoleeier ikke var en viktig begrunnelse, mens dette bare gjelder 52 prosent av skoleledere i kommuner med mindre enn 3000 innbyggere.

Det er også en landsdel som skiller seg ut på tilsvarende måte, 63 prosent av skoleledere i Midt- og Nord-Norge oppgir at pålegg ikke er en viktig begrunnelse, mens det samme gjelder over 80 prosent av skoleledere i de øvrige landsdelene.

Vi finner forskjeller blant skoletypene, i tillegg til en viss geografisk variasjon, for begrunnelsen at skolen egentlig ønsket å ansette en lærer, men ikke fikk noen søkere. Figur 3.19 viser svarfordelingen etter skoletype. Fra figuren kan vi se at på skoler med barne-trinn er begrunnelsen at lærere ikke søkte på stillingen noe viktigere sammenlignet med rene ungdomsskoler og videregående, hvor denne begrunnelsen nærmest ikke forekommer.

Figur 3.20 *'Hvor viktig var følgende begrunnelser for at skolen ansatte personer fra andre oppvekstrelaterte profesjoner enn lærer? – Vi ønsket egentlig å ansette en lærere, men fikk ingen søkere'*, skoleledere etter skoletype, prosent (N=398)

Vi har videre sett på forskjeller mellom grunnskoler etter skolestørrelse, og finner at 70 prosent svarer at det at de ikke fikk søkere ikke er en viktig grunn til ansettelse av andre profesjoner som lærere, på skoler med mindre enn 100 elever, sammenlignet med henholdsvis 83 og 87 prosent på skoler med 100-299 elever og skoler med over 300 elever.

Dette er den eneste begrunnelsen som varierer geografisk, dvs. etter skolenes sentralitet. Tabell 3.21 viser at en mindre andel skoleledere i de minst sentrale kommunene oppgir at mangel på søkere som er lærere ikke er en viktig grunn.

Tabell 3.21 *'Hvor viktig var følgende begrunnelser for at skolen ansatte personer fra andre oppvekstrelaterte profesjoner enn lærer? - Vi ble pålagt det av skoleeier'*, grunnskoler etter kommunestørrelse

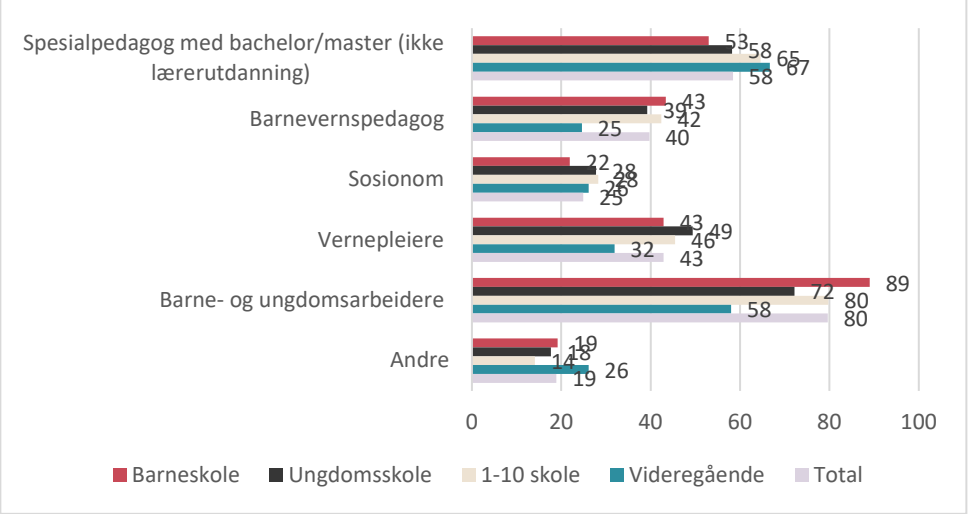
Kategori	Mest sentrale kommuner %	Mellomsentrale kommuner %	Minst sentrale kommuner %	Totalt %
Ikke viktig	82	86	72	81
Litt viktig	4	3	17	7
Noe viktig	7	7	8	7
Svært viktig	7	4	3	5
Totalt (N)	113	146	89	348

På den siste begrunnelsen, at skolen egentlig ønsket å ansette en lærer, men måtte ansette personer fra en annen oppvekstrelatert profesjon på grunn av ressursmangel, finner vi forskjeller blant grunnskoler etter skolestørrelse. Rundt ti prosentpoeng færre grunnskoler (ca. 80 mot ca. 90 prosent) oppgir at ressursmangel ikke er en viktig grunn for slik ansettelse på skoler med mindre enn 100 elever, sammenlignet med skoler med mer enn 100 elever.

3.7 Nyttig kompetanse i skolen

Vi har også vært interessert i å finne ut av hvilke profesjoner som har en kompetanse som er særlig nyttig i skolen. I figur 3.21. ser vi på skolelederes svar fordelt

på skoletype. Totalt sett er barne- og ungdomsarbeidere ganske klart den profesjonen den største andelen skoleledere oppgir at har kompetanse som er særlig nyttig (80 prosent av skolelederne). Sosionomer er profesjonen som skoleledere oppgir som minst nyttig. Totalt 25 prosent har krysset av for denne sosionomer. Figuren viser også at det er noen forskjeller mellom skoletypene. En høyere andel skoleledere på 1-10 skoler og videregående skoler anser kompetansen til spesialpedagoger som særlig nyttig, enn på rene ungdomsskoler og særlig på grunnskoler. Kompetansen til barnevernspedagoger, vernepleiere og barne- og ungdomsarbeidere anses i klart mindre grad som særlig nyttig på videregående. For sistnevnte profesjon har også en klart lavere andel skoleledere på ungdomsskolen krysset av for at kompetansen er særlig nyttig.

Figur 3.21 *'Kryss av for de oppvekstrelaterte profesjonene som har en kompetanse som oppleves som særlig nyttig i skolen? Flere kryss mulig.'*, skoleledere etter skoletype, prosent (N=466)

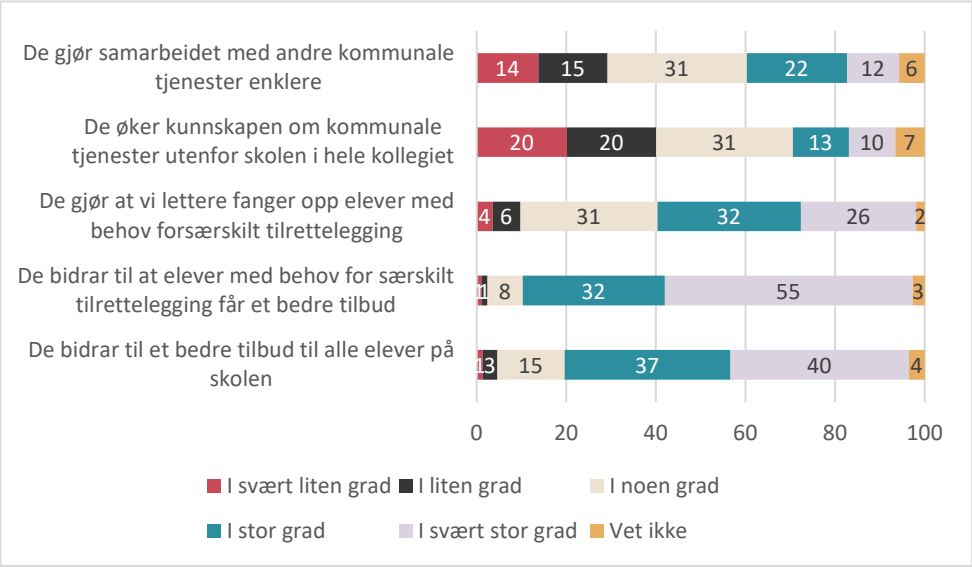
Vi har også sett på svarfordelingen til grunnskoleledere etter skolestørrelse, vist i tabell 3.22.

Tabell 3.22 *'Kryss av for de oppvekstrelaterte profesjonene som har en kompetanse som oppleves som særlig nyttig i skolen? Flere kryss mulig.'*, skoleleder grunnskole etter kommunestørrelse

Kategori	Under 100 %	100-299 %	Over 300 %	Totalt %
Spesialpedagog	44	58	66	57
Barnevernspedagog	26	45	52	42
Sosionom	13	25	34	25
Vernepleiere	29	50	52	45
Barne- og ungdomsarbeidere	84	84	83	83
Andre	18	18	16	18
Totalt (N)	104	159	134	397

Tabellen viser en klar tendens til at andelen skoleledere som mener at kompetansen til en oppvekstrelatert profesjoner er nyttig, øker med skolestørrelse. Unntaket er barne- og ungdomsarbeider, som har en jevnt høy andel på skoler av alle størrelser (over 80 prosent). Vi finner nøyaktig det samme mønsteret blant grunnskoler, dersom vi ser på svarfordelingen etter skolestørrelse.

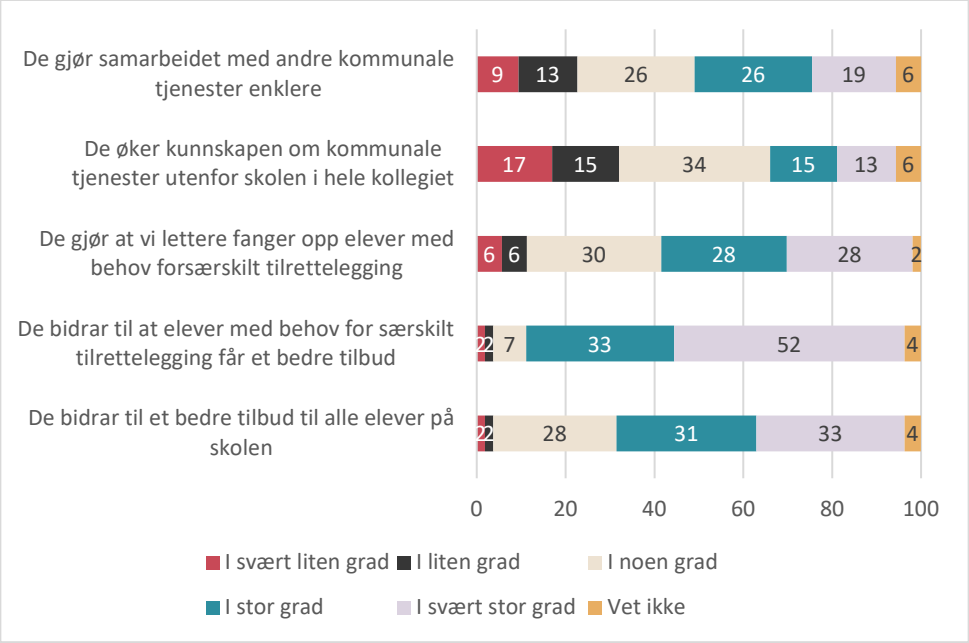
Skoleledere ble videre bedt om å vurdere fem utsagn om måter andre oppvekstrelaterte profesjoner kan være nyttig, både i skole og SFO. Vi skal først se på vurderingen til skoleledere i grunnskolen (figur 3.21), dernest skoleledere i videregående (figur 3.22), før vi til slutt ser svarfordelingen i SFO (figur 3.23).

Figur 3.22 *'I hvilken grad stemmer følgende utsagn for ansatte med andre oppvekstrelaterte profesjoner på Skolen?'*, skoleleder grunnskole, prosent (N=369-370)

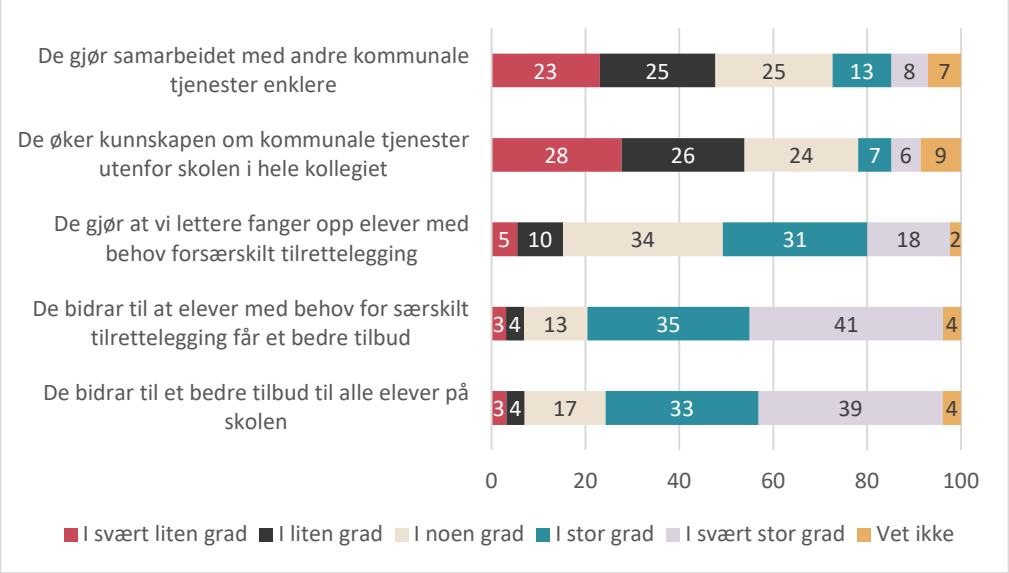
Figuren viser at skoleledere i grunnskolen i størst grad er enige i at andre oppvekstrelaterte profesjoner bidrar til at elever med behov for særskilt tilrettelegging får et bedre tilbud, fulgt av at de bidrar til et bedre skoletilbud til alle elever på skolen. Mer enn halvparten er også enig i at andre oppvekstrelaterte profesjoner er gjør at skolen letter fanger opp elever med behov for særskilt tilrettelegging. Minst enighet er det i at andre oppvekstrelaterte profesjoner øker kunnskapen om og forenkler samarbeidet med kommunale tjenester utenfor skolen.

Svarene til skoleledere i videregående følger samme mønster som svarene skoleledere i grunnskolen. Enigheten i tre siste påstandene er noe lavere, mens enigheten i de to første er noe høyere. Særlig for påstanden om at andre oppvekstrelaterte profesjoner gjør samarbeid med andre oppvekstrelaterte profesjoner enklere er en større andel skoleledere i grunnskolen enig i.

Figur 3.23 *'I hvilken grad stemmer følgende utsagn for ansatte med andre oppvekstrelaterte profesjoner på Skolen?'*, skoleleder videregående, prosent (N=53-54)

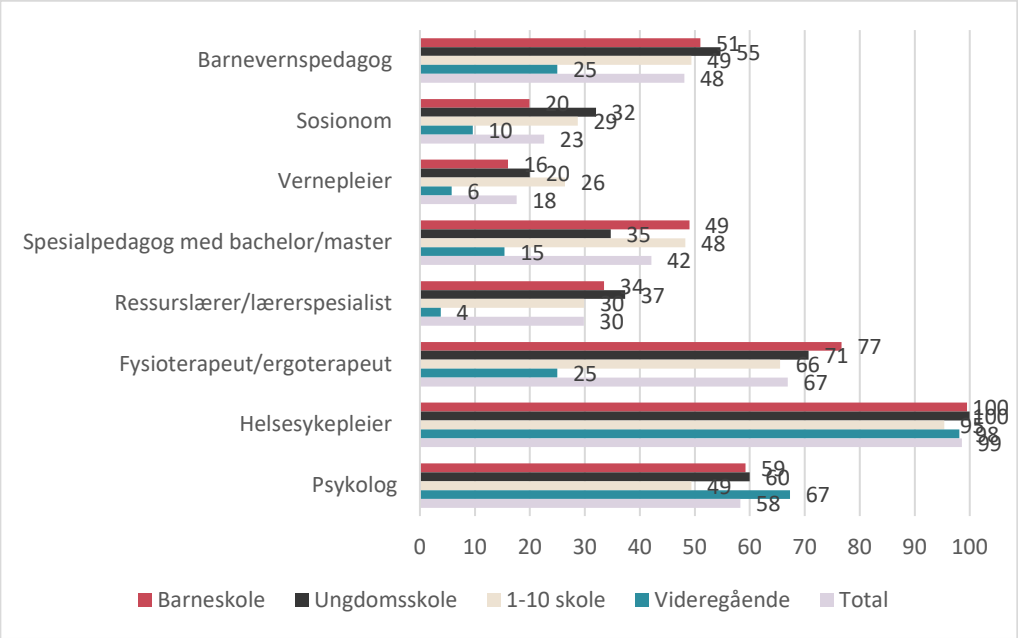
Skoleledere i grunnskolen svarer svært likt om andre oppvekstrelaterte profesjoner i SFO som de gjør for andre oppvekstrelaterte profesjoner i skolen. For SFO er en noe lavere andel enige i utsagnene om at andre oppvekstrelaterte profesjoner bidrar til at elever med behov for særskilt tilrettelegging får et bedre tilbud og at de bidrar til bedre tilbud til alle elever. Skoleledere i grunnskolen er mer enige i de tre første utsagnene om andre oppvekstrelaterte profesjoner i SFO enn de er i skolen.

Figur 3.24 *'I hvilken grad stemmer følgende utsagn for ansatte med andre oppvekstrelaterte profesjoner på skolen?'*, skoleleder grunnskole, prosent (N=255-260)

3.8 Profesjonskompetanse utenfor skolen

Avslutningsvis ble skoleledere spurt om hvilken profesjonskompetanse skolen har tilgang til gjennom strukturer i kommunen gjennom tverrfaglige team, ambulerende team eller liknende. Skoleledere hadde mulighet til å krysse av for flere. Svarfordelingen etter skoletype vises i figur 3.25.

Figur 3.25 *'Kryss av for profesjonskompetansen skolen har tilgang til gjennom strukturer i kommunen (tverrfaglige team, ambulerende team el.l)? Flere kryss mulig.'*, skoleleder etter skoletype, prosent (N=420)

Figuren viser at nesten samtlige har tilgang på helsesykepleiere. Dernest følger fysioterapeut, som 67 prosent har tilgang på. Relativt færrest skoler oppgir å ha tilgang på vernepleiere. Med unntak av to profesjonskompetanser oppgir en klart lavere andel videregående skoler at de har tilgang gjennom strukturer i kommunen. Dette gjelder særlig ressurslærere/lærerspesialister og vernepleiere. Unntakene er helsesykepleiere og psykologer. Sistnevnte har videregående skoler i større grad tilgang til enn grunnskolene. Ellers ser skoler med ungdomstrinn ut til å i større grad ha tilgang på sosionomer og vernepleiere, mens skoler med barnetrinn i større grad har tilgang på spesialpedagoger.

3.9 Oppsummering

I dette kapittelet har vi undersøkt hvilke andre oppvekstrelaterte profesjoner enn lærere som finnes i skolen og SFO, hvilke roller de har og hvilke oppgaver de utfører. Oppsummert fant vi følgende:

- Barne- og ungdomsarbeidere er den oppvekstrelaterte profesjonene klart flest skoleledere oppgir å ha blant sine ansatte. Dernest følger spesialpedagoger, vernepleiere og sosionomer i synkende rekkefølge
- Spesialpedagoger (uten lærerutdanning i bunn) har først og fremst rollen som spesialpedagog i grunnskolen og videregående, og på rundt halvparten av skolene brukes de også som lærere. Rundt 80 prosent ufører oppgaver knyttet til spesialundervisning og oppfølging av enkeltelever i klasserommet.
- Barnevernspedagoger brukes i størst grad som miljøterapeuter i grunnskolen og videregående. De utfører i størst grad oppgaver knyttet til oppfølging av enkeltelever i klasserommet og oppfølging av mindre grupper/enkeltelever utenfor klasserommet.
- Sosionomer brukes i størst grad som miljøterapeuter i grunnskolen og som sosiallærer i videgående. I grunnskolen utfører de i størst grad oppgaver knyttet til oppfølging av enkeltelever i klasserommet og oppfølging av mindre grupper/enkeltelever utenfor klasserommet. I videregående arbeider de i størst grad med skolemiljø og oppfølging av mindre grupper/enkeltelever utenfor klasserommet.
- Vernepleiere brukes i størst grad i rollen som miljøterapeut, men mer enn en fjerdedel av skolelederne oppgir også rollen som assistent og spesialpedagog i grunnskolen. I videregående brukes vernepleiere i størst grad som lærer, men en av fire skoler oppgir også spesialpedagog og miljøterapeut. I grunnskolen utfører de i størst grad oppgaver knyttet til oppfølging av enkeltelever i klasserommet og oppfølging av mindre grupper/enkeltelever utenfor klasserommet, mens det ikke er en oppgave som peker seg ut i større grad enn andre på videregående.
- Barne- og ungdomsarbeidere brukes som assistent av nesten samtlige grunnskoler og av én av tre videregående skoler. Mange videregående skoler oppgir også at barne- og ungdomsarbeidere brukes som miljøterapeuter. De utfører i størst grad oppgaver knyttet til oppfølging av enkeltelever i klasserommet. Mange driver også med oppfølging av mindre grupper/enkeltelever utenfor klasserommet.
- Barne- og ungdomsarbeidere er den oppvekstrelaterte profesjonene klart flest skoleledere i grunnskolen oppgir å ha blant sine ansatte på SFO. De øvrige profesjonene er representert ved 17 prosent eller færre av SFO-ene.
- Barne- og ungdomsarbeidere utfører i størst grad planlegging av opplegg/aktiviteter i SFO fulgt av enkeltbarn i aktiviteter og praktisk bistand for enkeltbarn.
- Skoleledere ansetter i hovedsak andre oppvekstrelaterte profesjoner enn lærere fordi de ønsker slike profesjoner blant sine ansatte.
- Barne- og ungdomsarbeider er den profesjonen flest skoleledere mener har en særlig nyttig kompetanse i skolen.
- De fleste skoleledere er enige i at andre oppvekstrelaterte profesjoner bidrar til at elever med behov for særskilt tilrettelegging får et bedre tilbud, og at de bidrar til et bedre skoletilbud til alle elever på skolen.
- Flest skoler har tilgang på helsesykepleiere gjennom strukturer i kommunen.

4 Nettbasert støtte innenfor spesialpedagogikk og inkluderende praksis

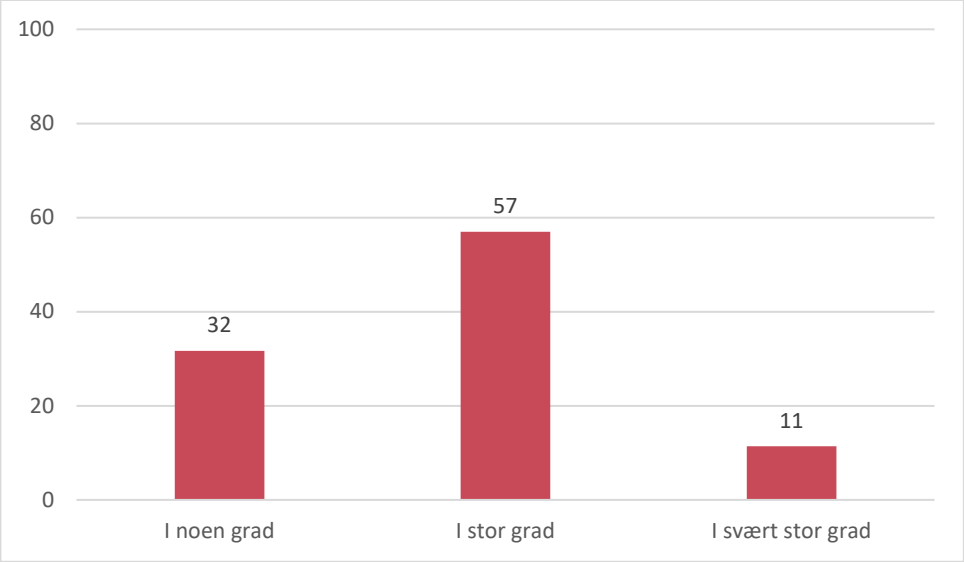
Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis er en satsning som omfatter hele laget rundt barnet og eleven, og skal ifølge Utdanningsdirektoratet bidra til at den spesialpedagogiske hjelpen kommer tettere på barna som har behov for det. [2] Kompetanseløftet er en del av tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling, og skal bygge på lokale behovsvurderinger. Kompetanseløftet innføres gradvis over en femårsperiode fram mot 2025.

En del av kompetanseløftet er at det utvikles nettressurser og kompetansepakker til det lokale arbeidet med kompetanseutvikling. Disse skal understøtte arbeidet med systematisk kompetanseutvikling. Det er denne nettbaserte støtten som er tema for dette kapitlet. Dette temaet er nytt i spørringene.

4.1 Bruk av kompetansepakker

Skoleeiere ble stilt spørsmål om i hvilken grad de bruker kompetansepakker som støtte til kollektiv kompetanseutvikling (for eksempel kompetansepakken om innføring av nytt læreplanverk eller elever med stort læringspotensial i veiledningsarbeidet overfor skolene). Figur 4.1 viser svarfordelingen for kommunene. Det er totalt 86 skoleeiere som svarte på spørsmålet. Som vi ser oppgir nærmere syv av 10 (67 prosent) av skoleeierne at de i stor eller svært stor grad bruker kompetansepakker i veiledningsarbeidet overfor skolene. Ytterligere en tredjedel svarer at de i noen grad gjør det. Ingen har oppgitt at de ikke i det hele tatt har benyttet seg av denne støtten til kollektiv kompetanseutvikling.

[2] https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/lokal-kompetanseutvikling/kompetanseloftet-for-spesialpedagogikk-og-inkluderende-praksis/

Figur 4.1 *'I hvilken grad bruker kommunen kompetansepakker fra kompetanse.udir.no i veiledningsarbeidet overfor skolene?'* skoleeier kommune, prosent (N=86)

4.2 Nettressursenes og kompetansepakkenes relevans og nytte i skolenes utviklingsarbeid

Det innledende spørsmålet handlet om i hvilken grad skoleledere, både i grunnskolen og videregående skole, opplever nettbasert støtte som relevant og nyttig i sitt utviklingsarbeid.

Tabell 4.1 *'I hvilken grad opplever din skole nettbasert støtte som relevant og nyttig i deres utviklingsarbeid?',* skoleledere

Kategori	Kompetanse-pakker %	Tema/informa-sjonssider %	Filmer %	Veiledere %	Webinarer %
Ikke i det hele tatt	4	2	2	2	3
I noen grad	36	44	46	38	44
I stor grad	32	39	35	41	38
I svært stor grad	24	13	14	15	12
Kjenner ikke til	4	2	3	4	3
Totalt (N)	465	465	465	465	465

Av tabell 4.1. ser vi at den klare majoriteten av skolelederne er kjent med ressursene og finner dem nyttige i noen grad, stor grad eller svært stor grad. Det er kun mellom to og fire prosent som ikke kjenner til de forskjellige ressursene.

Tilsvarende er det også kun mellom to og fire prosent som ikke er fornøyd med ressursene i det hele tatt.

Litt i overkant av halvparten av skolelederne opplever den nettbaserte støtten som relevant og nyttig i stor grad eller i svært stor grad. En ganske stor andel (mellom 36 og 46 prosent) utrykker imidlertid at denne støtten er relevant og nyttig i noen grad.

Det er likevel noe spredning i skoleledernes syn på hvorvidt de opplever de forskjellige ressursene som relevante og nyttige. Kompetansepakkene skiller seg noe ut fra de andre nettbaserte ressursene, ved at det er betydelig flere som synes disse ressursene er relevante i svært stor grad.

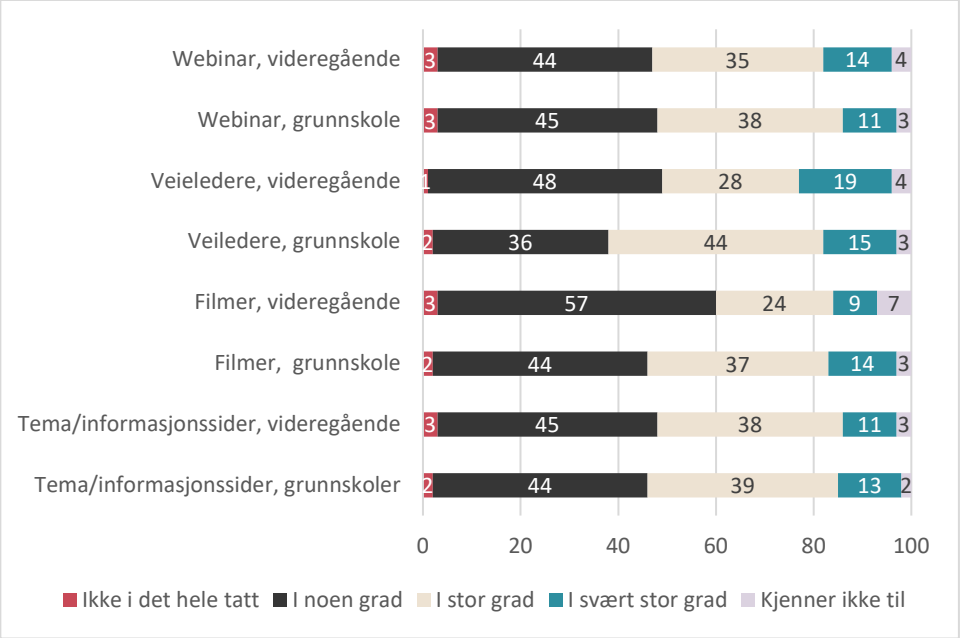
Vi skal nå se nærmere på hver type ressurs, med vekt på forskjeller mellom grunnskolen og videregående skole. Tabell 4.2 viser svarfordelingen på det generelle spørsmålet om kompetansepakkenes relevans og nytte for skoleledere i grunnskolen og videregående:

Tabell 4.2 ***'I hvilken grad opplever din skole kompetansepakker som relevant og nyttig i deres utviklingsarbeid?'*****, skoleledere**

Kategori	Skoleleder grunnskole	Skoleleder videregående
	%	%
Ikke i det hele tatt	4	4
I noen grad	35	40
I stor grad	33	29
I svært stor grad	25	20
Kjenner ikke til disse ressursene	3	7
Totalt (N)	395	70

Som vi ser i tabellen svarer grunnskoleledere og skoleledere i videregående ganske likt på dette spørsmålet, men skoleledere i grunnskolen vurderer gjennomgående kompetansepakkene som noe mer relevante og nyttige enn skoleledere i videregående (hhv. 58 prosent og 49 prosent). Det er også noen flere som ikke er kjent med kompetansepakkene eller ikke finner dem nyttige, blant skoleledere i videregående (samlet 11 prosent) enn blant skoleledere i grunnskolen (samlet 7 prosent).

Figur 4.2 skolelederes vurdering av nytten og relevansen av nettbasert støtte som webinarer, veiledere, filmer og tema/informasjonssider for utviklingsarbeidet.

Figur 4.2 *'I hvilken grad opplever din skole nettbasert støtte som relevant og nyttig i deres utviklingsarbeid?'*, skoleledere, prosent (N=465)

Gjennomgående er det små forskjeller mellom skoleledere i grunnskolen og videregående, og også mellom de ulike typene nettbasert støtte.

Den klare majoriteten av skolelederne (93-98 prosent) kjenner til tilbudet om nettbasert støtte. Med unntak av filmer i videregående er det gjennomgående 50-60 prosent som svarer at den nettbaserte støtten er relevant og nyttig i stor grad eller svært stor grad ved både grunnskolen og videregående. Når det gjelder filmer er det bare 33 prosent av skolelederne i videregående som mener at det er relevant og nyttig i stor eller svært stor grad. Veiledere for grunnskolen skiller seg også noe ut, ved å ha den høyeste andelen skoleledere som oppgir ressursen som nyttig i stor grad eller svært stor grad

Det er i underkant av halvparten av skolelederne som svarer at tilbudet bare er nyttig og relevant i noen grad, både ved videregående og grunnskolen. Imidlertid skiller igjen filmer seg ut i videregående, ved at det er en noe høyere andel skoleledere som rapporterer at denne støtten kun er relevant og nyttig i noen grad (57 prosent).

Det kan med andre ord se ut til at filmer er en ressurs som er relevant i noe mindre grad for utviklingsarbeidet i den videregående skolen, mens veiledere ser ut til å oppleves som veldig relevante i grunnskolen. Det er også verdt å merke seg at det er svært få som oppgir at ressursene ikke er relevante i det hele tatt, kun mellom én og tre prosent.

Det er ikke nevneverdige geografiske forskjeller i grunnskoleledernes vurdering av den nettbaserte støttens relevans og nytte i utviklingsarbeidet. Det vil si at skoleledere i grunnskolen i relativ lik grad er fornøyde i de ulike landsdelene. Når

det gjelder videregående er det for få skoleledere som har svart til at vi kan gjøre slike analyser.

Skolelederne fikk også anledning til å peke på andre nettressurser enn de ovenfor nevnte som skolen opplever som relevante og nyttige i utviklingsarbeidet. Det var 58 skoleledere som valgte å gjøre dette, og flere av dem har oppgitt mer enn én ressurs. Det var bare fem av skolelederne i videregående som svarte på dette spørsmålet, noe som gjør at vi ikke kan si noe om forskjeller mellom skoleledere i videregående skole og grunnskolen. Svarene er sammenstilt i tabell 4.3.

Tabell 4.3 Bruk av ytterlige nettressurser i utviklingsarbeid, skoleledere (N=58)

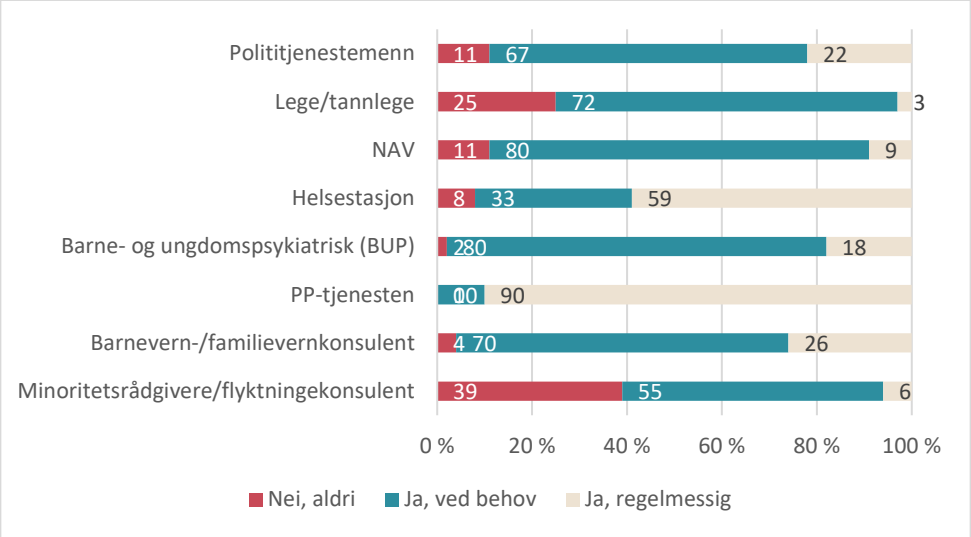
Utdanningsdirektoratets nettsider	12
Kommunens egne nettsider/ressurser	7
Diverse kurs og foredrag for skolen	6
Sosiale medier	5
Forlag	3
Regionale ressurssentre	3
Nettsider som er pedagogisk rettet	3
Samarbeid med eksternt fagpersonell, som UH eller PPT	3
Dysleksi Norge	2
Psykologiske ressurser, som Turning in to Kids	2
Fjernundervisning	2
Statped	2
Vitensentre som mattesenter og lesesenter	2
Annet[3]	8

Den ressursen flest nevner er Utdanningsdirektoratets nettsider. Flere skoleledere oppgir også at kommunen har nettsider med egenutviklede ressurser, eller at de bruker sosiale medier og podkaster. Dessuten nevnes flere nettsider som enten er fagsspesifikke eller er tilknyttet en spesifikk utfordring, som for eksempel dysleksi eller ADHD.

4.3 Samarbeid med andre institusjoner

Det neste spørsmålet omhandlet hvorvidt skolen samarbeider med andre instanser utenfor skolen. Figur 4.3 viser skoleledernes svar på dette spørsmålet.

[3] Ressurser som er oppgitt av mer enn én skoleleder er sammenstilt i egen kategori, mens ressurser som kun er benyttet av én skole er sammenslått i kategorien «annet».

Figur 4.3 '*Samarbeider din skole med følgende instanser utenfor skolen?*', skoleledere, prosent (N=395)

Figuren viser at det er svært stor forskjell i hvor mye skolene samarbeider med de forskjellige institusjonene. Alle skolene samarbeider med PP-tjenesten, hvorav 10 prosent oppgir at de gjør det ved behov og 90 prosent at de samarbeider regelmessig med PP-tjenesten. Det er også få som *aldri* samarbeider med helsestasjonen (8 prosent), og hele 59 prosent av skolelederne oppgir at skolen samarbeider med dem regelmessig. Det ser videre ut til å være utbredt samarbeid med BUP, NAV, polititjenestemenn, lege/tannlege og barnevern/familievernkonsulent, men at dette samarbeidet foregår primært ved behov.

På den andre siden oppgir hele 40 prosent av skolelederne at skolen aldri samarbeider med minoritetsrådgivere/flyktningkonsulenter. Det er likevel verdt å merke seg at seks av ti (61prosent) har slikt samarbeid, ved behov (55 prosent) eller regelmessig (6 prosent).

Skolelederne svarte også på hvorvidt skolen samarbeidet med ytterligere instanser ut over de ovenfor nevnte. Henholdsvis 23 prosent og 20 prosent av skolelederne i grunnskolen og i videregående svarte bekreftende på dette. Det ser ut til at det er vanligst blant skoleledere i videregående skoler i Oslo-området (30 prosent) å samarbeide med andre instanser, og minst vanlig i Midt- og Nord-Norge (15 prosent). Skolens størrelse eller sentrale plassering ser likevel ikke ut til å påvirke hvorvidt den samarbeider med andre instanser.

De 88 skolelederne som oppga at de samarbeidet med ytterligere instanser ble bedt om å spesifisere hvilke i et åpent tekstfelt. Av de 88 skolelederne tilhørte 12 en videregående. Det er for få til å kunne analysere forskjeller mellom skoleledere i videregående og grunnskolen, men svarene fra skoleledere ved videregående avvek ikke vesentlig fra skoleledere ved grunnskolen. Tabell 4.4 sammenstiller svarene:

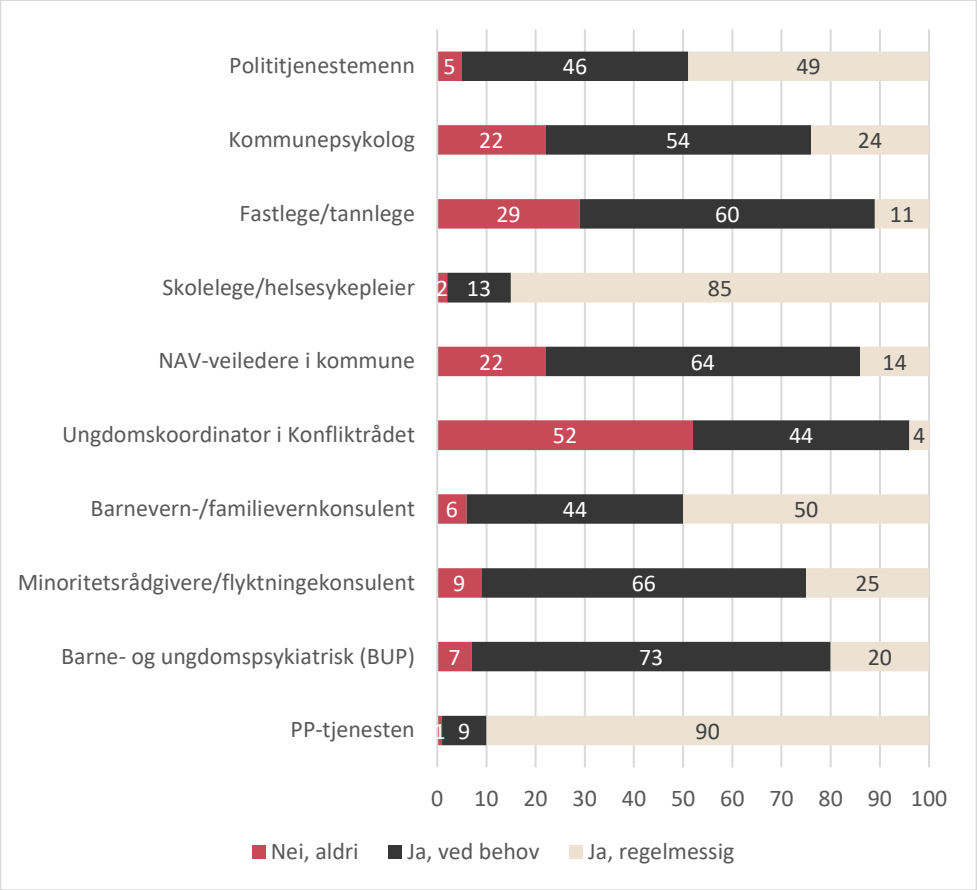
Tabell 4.4 Ytterligere samarbeid ved skolen, skoleledere (N=88)

Habiliteringstjenesten	13
Kommunepsykolog og andre psykologer	12
Tiltak mot ungdom og rus	11
Statped	9
Familierettede tjenester, som familieveileder	9
Kommunale tjenester, som rådgiving	8
Tiltak rettet mot ungdom, som utekontakt	7
Annet helsepersonell	6
Oppfølgingstjenesten	5
Regionale ressurssentre	5
Lokalt næringsliv	5
Idrettsklubber- og foreninger	4
Ergoterapi/fysioterapi	4
Kulturtilbud	4
Sentre for traumer	4
Ressurser gjennom Bufdir	3
UH-sektoren	3
Oppsøkende ungdomsteam	3
Forebyggende tiltak	2
Miljøtjenester	2
Logoped	2
Vitensentre som lesesentere	2
Annet (besøksgård, hjelpemiddelsentral o.l.)	8

Tabellen inkluderer og sammenstiller instansene som er nevnt av mer enn én skoleleder. Som vi ser er flere de nevnte instansene spesialiserte organisasjoner som gir støtte knyttet til spesifikke vansker eller utfordringer. Vi ser at 13 skoleledere oppgir at de samarbeider med habiliteringstjenesten, og 12 at de samarbeider med kommunepsykolog eller andre lokale psykologer/psykiatriske tjenester. Videre er det 11 som samarbeider med tiltak som er spesifikt rettet mot ungdom og rus, og ni som oppgir Statped. Det er også ni skoleledere som oppgir at de samarbeider med diverse familierettede tjenester, som familieveileder eller annen støtte for familier. Åtte skoleledere beskriver ulike kommunale tjenester, men hvor det varierer hvilken tjeneste det er snakk om.

Tilrettelegging for samarbeid mellom skolen og andre instanser

Skoleeierne ble spurt om hvorvidt de legger til rette for at skolene samarbeider med andre instanser. Svarene er angitt i prosent i figur 4.4 under. Det er 88 skoleeiere som har svart på spørsmålet.

Figur 4.4 '*Har kommunen lagt til rette for samarbeid mellom skolene og ...*', skoleeier kommune, prosent (N=88)

Figuren viser at det er stor variasjon i hvilke instanser kommunene har lagt til rette for at skolene kan samarbeide med. Nesten samtlige kommuner har lagt til rette for regelmessig samarbeid (90 prosent) eller ved behov (9 prosent) med PP-tjenesten. Det samme gjelder og skolelege/helsesykepleier (85 prosent regelmessig, og 13 prosent ved behov). Når det gjelder BUP, minoritetsrådgivere/flyktningkonsulenter og polititjenestemenn er det også mange kommuner som oppgir at de legger til rette for at skolene skal kunne samarbeide, selv om det her i stor grad primært er ved behov.

Mer enn én av fem kommuner oppgir at de aldri har lagt til rette for samarbeid med instansene NAV-veiledere, fastlege/tannlege og kommunepsykolog. Samtidig er det verdt å merke seg at de resterende skoleeierne legger til rette for slikt samarbeid, hovedsakelig ved behov, men flere også regelmessig. Mer enn halvparten av skoleeierne har aldri lagt til rette for samarbeid med ungdomskoordinator i Konfliktrådet, og bare fire prosent legger til rette for slikt samarbeid regelmessig.

Skoleeierne ble også spurt hvorvidt de hadde lagt til rette for samarbeid med ytterligere instanser, og 41prosent oppgir at de hadde gjort det. I et åpent tekstfelt valgte 32 av disse å utdype hvilke instanser det var. Disse vises i tabell 4.5:

Tabell 4.5 Ytterligere samarbeid, skoleeiere (N=32)

Andre familietjenester, som BTI-veileder og familiehus	6
Ressurssentre og kompetansesentre, som RVTS og Korus	6
Psykiatriske tilbud	6
Andre helsetjenester, som helsestasjon og folkehelsekoordinator	5
UH-sektoren	5
Ressurser rettet mot ungdom og rus	5
Kultur	4
Ergoterapeut/fysioterapeut	4
Annet	4
Frivillige organisasjoner	3
Andre ungdomstiltak, som Natteravnene og Ungdomskontakter	3
Elevorganisasjonen	3
Habiliteringstjenesten	2
Statped	1

Flere av skoleeierne oppgir samarbeid med flere familietjenester enn de som er oppgitt i tabellen 4.3, som for eksempel BTI-veileder og familiehus. Det samme gjelder samarbeid med flere helsetjenester, som helsestasjon for ungdom og folkehelsekoordinator. Mange av instansene jobber med ungdom, enten forebyggende, slik som nattravnene, eller er knyttet til rehabilitering ved utfordringer, for eksempel rettet mot ungdom og rus. Flere oppgir samarbeid med UH-sektoren, og det er også flere som oppgir samarbeid med instanser som bibliotek og lokalt næringsliv eller kommunale instanser.

4.4 Ansattgruppers kompetanse innenfor ulike områder

Skolelederne ble bedt om å vurdere i hvilken grad lærere, spesialpedagoger, barne- og ungdomsarbeidere og assistenter ved skolen har kompetanse innenfor inkluderende praksis og de brede spesialpedagogiske områdene lærevansker, vansker med språk, vansker med tall, sosioemosjonelle utfordringer, nevrobiologiske utviklingsforstyrrelser og traumer. I det følgende deler vi dette opp tematisk, men ser først på hvor vanlige spesialpedagoger, barne- og ungdomsarbeidere og assistenter er som ansatte ved skolene.

Tabell 4.6 `*Kryss av hvis du har følgende ansatte ved skolen'*

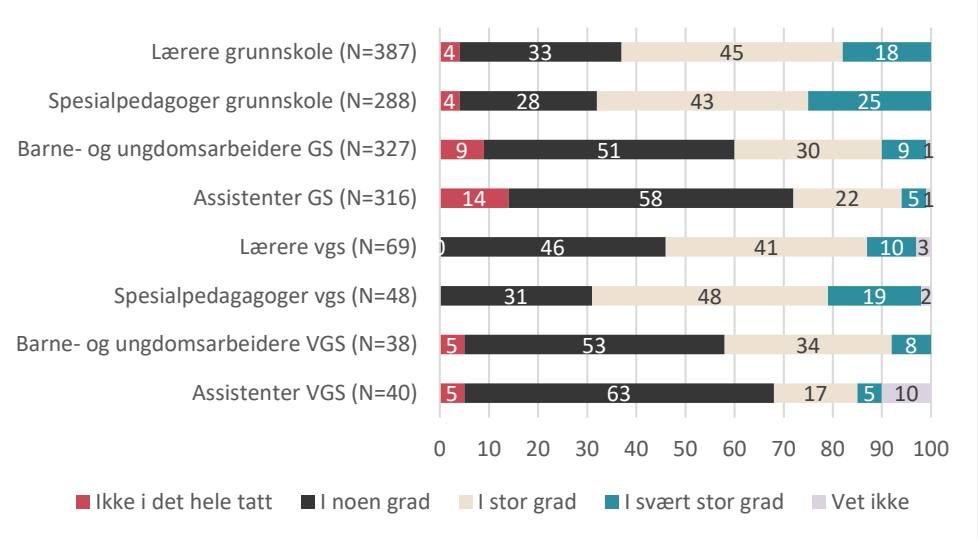
Kategori	Skoleleder grunnskole %	Skoleleder videregående %
Spesialpedagoger	78	86
Barne- og ungdomsarbeider	89	70
Assistenter	88	76
Totalt (N)	412	75

Tabell 4.6. viser at alle tre ansattgruppene er utbredt både i grunnskolen og i videregående. Samtidig ser vi at det er forskjeller mellom grunnskolene og den videregående skole. Mens det i grunnskolen er noe vanligere med barne- og ungdomsarbeidere og assistenter enn med spesialpedagoger, er det høyest andel skoler med spesialpedagoger i videregående opplæring.

Det er noe mer utbredt å ha spesialpedagoger ved grunnskolene i Oslo-området (85 prosent) enn i resten av Norge, spesielt sammenlignet med Midt- og Nord-Norge (72 prosent). For barne- og ungdomsarbeidere er det ikke store geografiske forskjeller, og i alle landsdelene er det mellom 85 og 91 prosent som har ansatte med denne kompetansen. Når det gjelder assistenter er det noe færre grunnskoleledere i Midt- og Nord-Norge (80 prosent) som oppgir at de har ansatt slike enn i Oslo-området, Øst-Norge (begge 91 prosent) og Sør- og Vest-Norge (87 prosent).

Ansattes kompetanse innenfor inkluderende praksis

Figur 4.5. viser skoleledernes vurdering av de fire ansattgruppenes kompetanse innenfor området inkluderende praksis, for eksempel når det gjelder kjønn, religion, kultur, etnisitet, seksuell legning og funksjonsnivå.

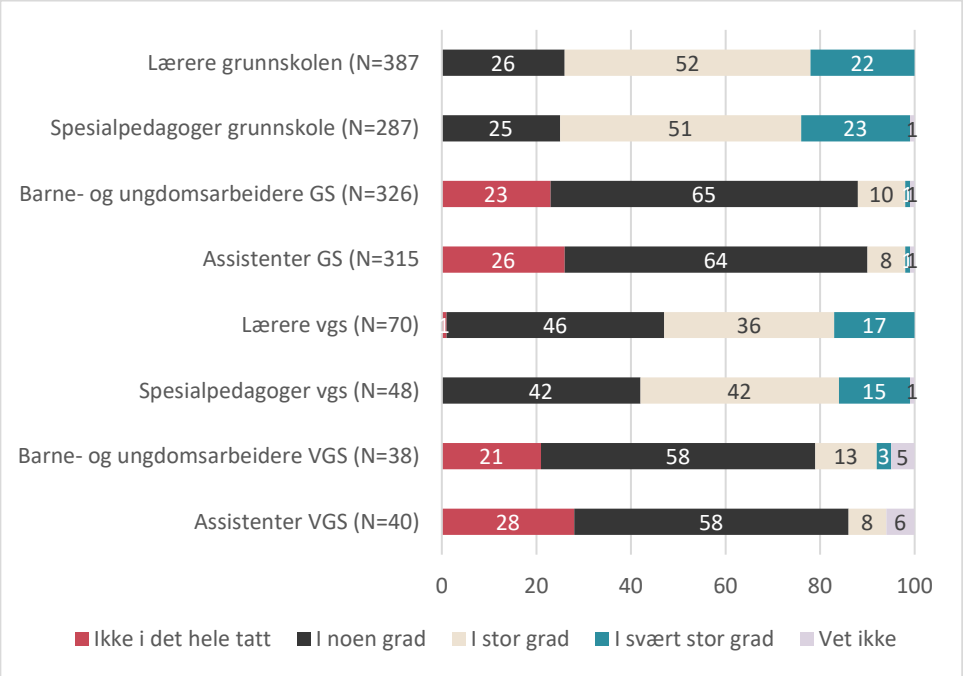
Figur 4.5 'I *hvilken grad har følgende ansattgrupper på din skole kompetanse på inkluderende praksis?*', skoleledere, prosent

Som vi ser vurderer flertallet av skolelederne både i grunnskolen og i videregående skole i stor eller svært stor grad lærere og spesialpedagoger som kompetente på inkluderende praksis. I grunnskolen er det liten forskjell mellom lærere og spesialpedagoger, men en noe høyere andel mener at spesialpedagogene i større grad har kompetanse enn lærerne på videregående nivå.

Rundt halvparten av skolelederne i både grunnskolen og videregående vurderer at barne- og ungdomsarbeidere og assistenter i noen grad har kompetanse innenfor inkluderende praksis. Samtidig er det verdt å merke seg at henholdsvis 14 og ni prosent av grunnskolelederne oppgir at assistenter og barne- og ungdomsarbeidere ikke i det hele tatt har kompetanse innenfor området inkluderende praksis.

Ansattes kompetanse innenfor vansker med språk og tall

Figur 4.6. viser skolelederes vurdering av de fire ansattgruppenes kompetanse innenfor vansker med språk, som for eksempel lese- og skrivevansker eller dysleksi.

Figur 4.6 *'I hvilken grad har følgende ansattgrupper på din skole kompetanse på vansker med språk?'*, skoleledere, prosent

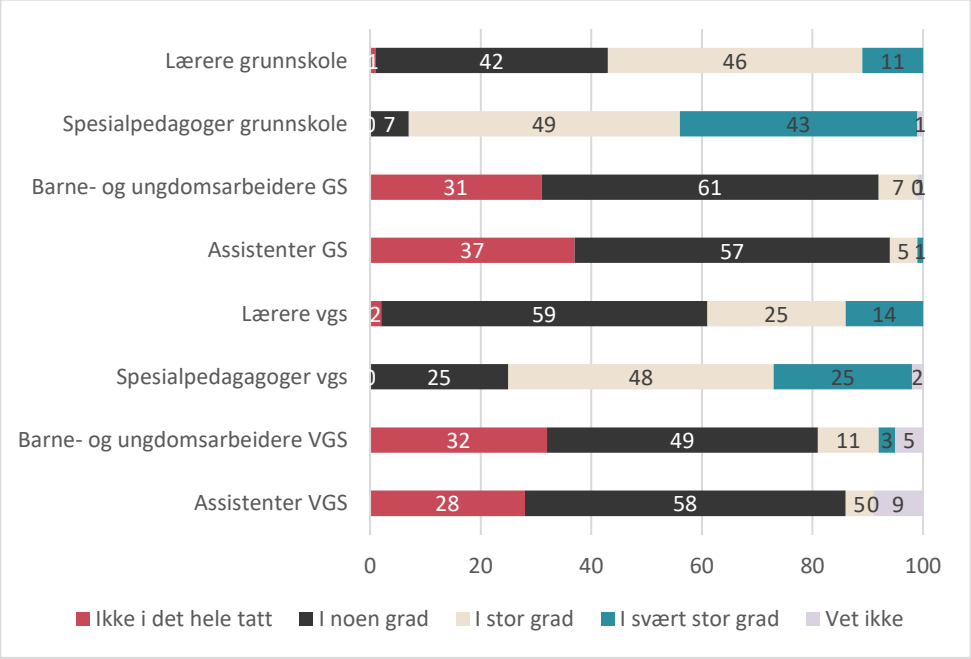
Figuren viser at skoleledere ved både grunnskolen og videregående vurderer at lærere og spesialpedagoger er yrkesgruppene som i størst grad har kompetanse innenfor vansker med språk. Kompetansen til lærere og spesialpedagoger vurderes til å være relativt like sterk. Flere skoleledere ved grunnskolen enn ved videregående vurderer at lærere og spesialpedagoger har kompetanse i stor grad eller svært stor grad. Skoleledere ved grunnskolen vurderer altså at lærere og spesialpedagoger har større grad av kompetanse enn hva skoleledere ved videregående gjør.

Samtidig ser vi at skoleledere generelt vurderer barne- og ungdomsarbeideres og assistenters kompetanse innenfor vansker med språk til å være gjennom-

gående svakere. Både i grunnskolen og i videregående skole vurderer skolelederne at barne- og ungdomsarbeidere og assistenter hovedsakelig har kompetanse i noen grad om vansker med språk. Rundt en fjerdedel av skolelederne vurderer at disse yrkesgruppene ikke har kompetanse innenfor vansker med språk i det hele tatt.

Skoleledere skiller i liten grad mellom «spesialister» og «ikke-spesialister», både i grunnskolen og i videregående. Lærerne vurderes som omtrent like kompetente som spesialpedagoger innen området språk. Skoleledere ved videregående gir en noe mindre positive vurdering av kompetansen til disse yrkesgruppenes kompetanse enn hva skoleledere ved grunnskolen gjør. Det samme inntrykket gis når lederne sammenligner kompetansen til barne- og ungdomsarbeidere, som har formell utdanning, med kompetansen til assistenter, som i prinsippet er ufaglærte. Naturlig nok vurderes både barne- og ungdomsarbeideres og assistenter til å være langt mindre kompetente i språkopplæring enn hva lærere og spesialpedagoger er, men de to første yrkesgruppenes kompetanse vurderes ikke til å være veldig forskjellig, hverken av skoleledere ved grunnskolen eller videregående.

Figur 4.7 viser tilsvarende vurdering av de fire ansattgruppenes kompetanse innenfor vansker med tall.

Figur 4.7 'I hvilken grad har følgende ansattgrupper på din skole kompetanse på vansker med tall?', skoleledere, prosent

Vi ser at det er store forskjeller i hvordan skolelederne vurderer de forskjellige ansattgruppenes kompetanse innenfor vansker med tall. En betraktelig større andel av skolelederne vurderer her at lærerne har kompetanse i noen grad innenfor vansker med tall, både i grunnskolen (42 prosent) og i videregående (59 prosent).

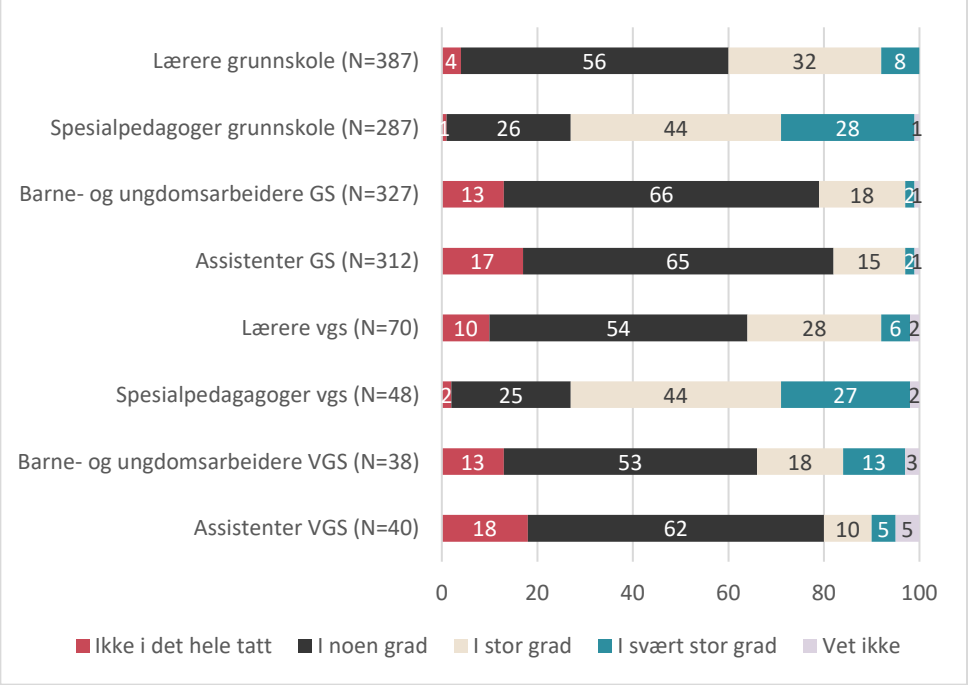
Skolelederne mener altså at lærerne i mindre grad har kompetanse på vansker med tall enn vansker med språk. Skolelederne vurderer derimot at spesialpedagoger i større grad har kompetanse innenfor vansker med tall. Dette er tydeligst i grunnskolen, hvor tilnærmet alle skolelederne vurderer at spesialpedagogene har kompetanse innenfor vansker med tall i stor (49 prosent) eller svært stor (43 prosent) grad.

Når det gjelder assistenter og barne- og ungdomsarbeidere er skoleledernes vurdering, både i grunnskolen og i videregående, hovedsakelig at de i noen grad har kompetanse innenfor vansker med tall, men rundt tre og fire av ti vurderer at disse gruppene ikke har noen kompetanse i det hele tatt.

Totalt sett vurderer skolelederne ved både videregående og grunnskolen at barne- og ungdomsarbeidere og assistenter i liten grad er kompetente i opplæring om språk og tall.

Ansattes kompetanse innenfor lærevansker

Skoleledernes vurdering av de fire ansattgruppenes kompetanse innenfor lærevansker, som for eksempel utviklingshemming, multifunksjonshemming og Downs syndrom, vises i figur 4.8:

Figur 4.8 *'I hvilken grad har følgende ansattgrupper på din skole kompetanse på vansker med lærevansker?'*, skoleledere, prosent

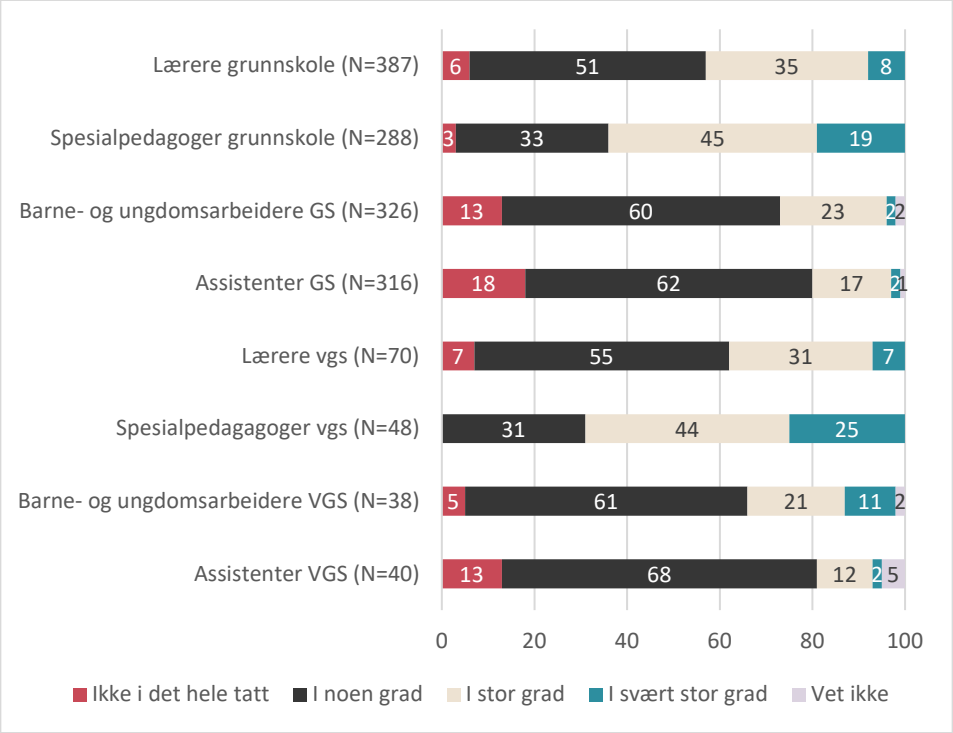
Det er relativt stor variasjon i hvordan skolelederne vurderer de ulike ansattgruppenes kompetanse innenfor lærevansker. Her er det tydelig at skolelederne vurderer at spesialpedagoger er ansattgruppen som i størst grad har kompetanse innenfor dette området. I grunnskolen oppgir 44 prosent av skolelederne at spesialpedagogene i stor grad har kompetanse innenfor lærevansker, og 28 prosent at de har det i svært stor grad. Skoleledere ved videregående skoler svarer på samme måten, henholdsvis 44 prosent og 27 prosent mener at spesialpedagogene i stor grad eller i svært stor grad har kompetanse til å håndtere elevers lærevansker. Det er svært få skoleledere i grunnskole og videregående som mener at spesialpedagoger ikke i det hele tatt har denne kompetansen (henholdsvis én og to prosent).

Vi ser videre at flertallet av skolelederne i både grunnskolen (56 prosent) og i videregående (54 prosent) vurderer at lærerne i noen grad har kompetanse innenfor lærevansker, men at noen flere skoleledere i den videregående skolen (10 prosent) enn i grunnskolen (4 prosent) vurderer at lærerne ikke har kompetanse innenfor dette området i det hele tatt. Det er noen flere grunnskoleledere som vurderer at lærerne i stor grad (32 prosent) eller svært stor grad (8 prosent) har kompetanse innenfor lærevansker enn skoleledere i videregående (henholdsvis 28 prosent og 6 prosent). Det er mulig at dette er fordi kravene til spesialkompetanse for å håndtere ulike vansker, øker med faglig nivå i elevmassen.

Også når det gjelder barne- og ungdomsarbeidere vurderer de fleste skolelederne at de i noen grad har kompetanse innenfor lærevansker. Dette gjelder både grunnskoleledere (66 prosent) og skoleledere i videregående (53 prosent). Det er flere skoleledere i videregående som vurderer at barne- og ungdomsarbeidere i svært stor grad (13 prosent) har kompetanse innenfor lærevansker enn i grunnskolen (2 prosent). Ellers er det like stor andel skoleledere i grunnskolen og videregående som oppgir at barne- og ungdomsarbeidere i deres vurdering ikke har kompetanse innenfor lærevansker i det hele tatt (13 prosent). Det samme bildet tegner seg for assistenter, men skoleledere generelt vurderer at disse i mindre grad har kompetanse innenfor området enn barne- og ungdomsarbeidere.

Ansattes kompetanse innenfor sosioemosjonelle utfordringer, nevrobiologiske utviklingsforstyrrelser og traumer

Skolelederne ble også bedt om å vurdere de fire ansattgruppenes kompetanse innenfor sosioemosjonelle vansker, som angst, depresjon, alvorlig fravær, tilknytningsvansker, søvnproblematikk og spiseforstyrrelser. Figur 4.9 viser svarene:

Figur 4.9 '*I hvilken grad har følgende ansattgrupper på din skole kompetanse på sosioemosjonelle vansker?*', skoleledere, prosent

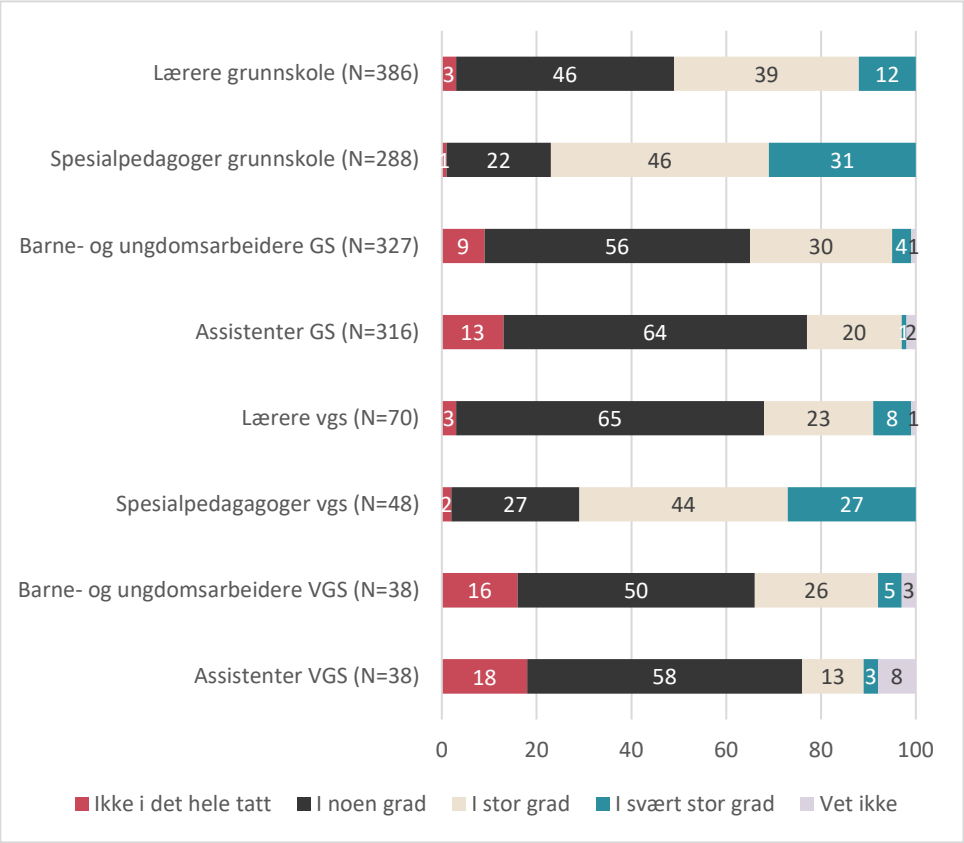
Skolelederne i grunnskole og i videregående skole vurderer kompetansen til de fire ansattgruppene nokså likt. Begge anser det slik at det i størst grad er spesialpedagoger som har kompetanse innenfor sosioemosjonelle vansker. Både ved grunnskolen og videregående vurderer rundt halvparten av skolelederne at spesialpedagoger har stor grad av kompetanse. Det er noe høyere andel av skoleledere ved videregående enn i grunnskolen som vurderer at spesialpedagoger i svært stor grad har kompetanse innenfor sosioemosjonelle vansker. Likevel er det verdt å merke seg at dette er et av temaene som skolelederne vurderer at spesialpedagoger har høyest grad av kompetanse om.

Rundt halvparten av skolelederne i både grunnskolen og i videregående skole oppgir at lærerne i noen grad har kompetanse innenfor sosioemosjonelle vansker. Det er videre 35 prosent av grunnskolelederne som oppgir at de i stor grad har kompetanse innenfor dette, mens det samme gjelder 31 prosent av skolelederne i videregående.

Vurderingene av barne- og ungdomsarbeideres og assistenters kompetanse er også her ganske lik på tvers av grunnskole og videregående. Blant grunnskolelederne er det 13 prosent som oppgir at barne- og ungdomsarbeidere ikke har kompetanse innenfor sosioemosjonelle vansker i det hele tatt, og 18 prosent som oppgir det samme for assistenter. Det er verdt å merke seg at det likevel er henholdsvis 23 prosent og 17 prosent som oppgir at barne- og ungdomsarbeidere og assistenter har stor grad av kompetanse innenfor sosioemosjonelle vansker. Vi ser at

skoleledere i videregående svarer nokså likt, selv om det er en noe høyere andel som oppgir at disse to ansattgruppene i stor grad har kompetanse, og en lavere andel som mener de ikke har kompetanse innenfor dette området i det hele tatt.

Figur 4.10 viser skoleledernes vurdering av de fire ansattgruppenes kompetanse innenfor nevrobiologiske utviklingsforstyrrelser, som ADHD, asperger og autisme:

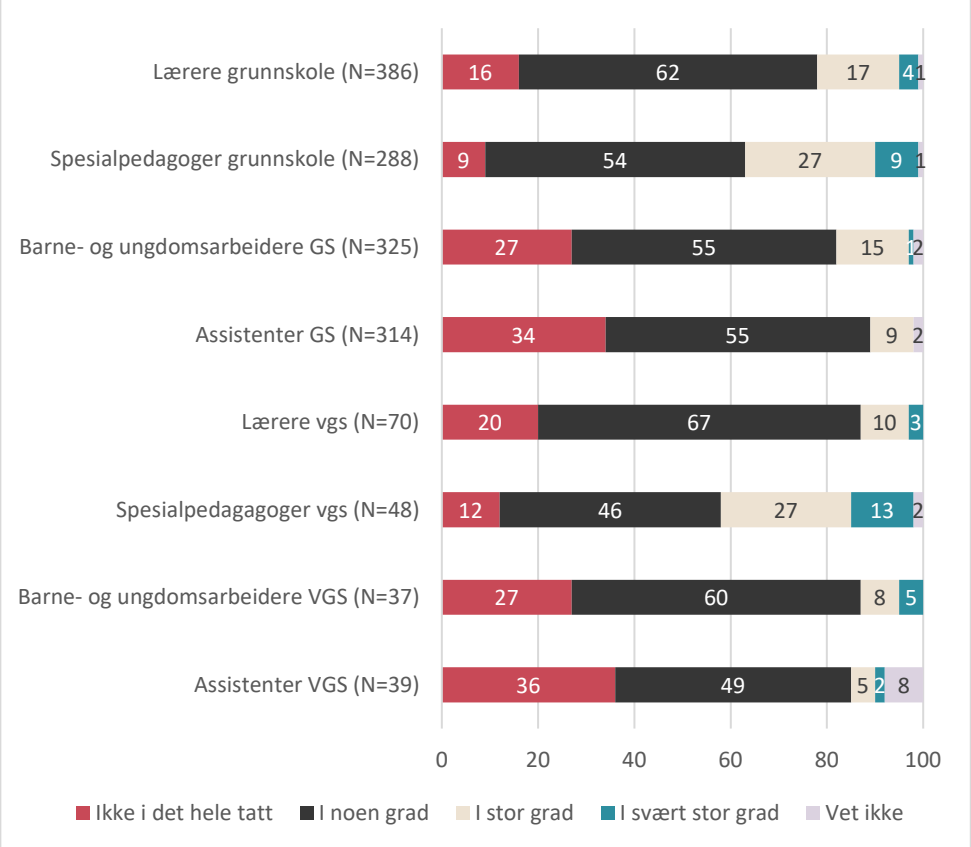
Figur 4.10 *'I hvilken grad har følgende ansattgrupper på din skole kompetanse på vansker med nevrobiologiske utviklingsforstyrrelser?'*, skoleledere, prosent

Igjen ser vi at i skoleledernes vurdering er det spesialpedagoger som i størst grad har kompetanse innenfor området. Blant grunnskoleledere er det mer enn tre av fire som uttrykker at spesialpedagoger i stor eller svært stor grad har kompetanse innenfor nevrobiologiske utviklingsforstyrrelser. Blant skoleledere i videregående skole oppgir 44 prosent at de mener spesialpedagoger i stor grad, og 27 prosent i svært stor grad, har kompetanse innenfor dette. Skoleledere mener generelt at lærere i noe mindre grad har kompetanse innenfor også dette temaet. Om lag halvparten av grunnskolelederne mener at lærere i noen grad har kompetanse, mens henholdsvis 40 prosent og 12 prosent mener at lærerne i stor eller svært stor grad har kompetanse innenfor nevrobiologiske utviklingsforstyrrelser. For videregående ser vi at 65 prosent av skolelederne oppgir at lærerne i noen grad

har kompetanse innenfor dette, mens 23 prosent svarer at de i stor grad har det. Grunnskolelederne vurderer med andre ord lærernes kompetanse innenfor nevrobiologiske utviklingsforstyrrelser som noe høyere enn skoleledere i videregående.

Flertallet av skolelederne, både i grunnskolen og videregående, oppgir videre at assistenter og barne- og ungdomsarbeidere i noen grad har kompetanse innenfor nevrobiologiske utviklingsforstyrrelser. Vi ser likevel at en noe høyere andel grunnskoleledere vurderer at de to ansattgruppene har kompetanse innenfor dette. Det er en lavere andel grunnskoleledere som oppgir at assistenter og barne- og ungdomsarbeidere ikke har kompetanse innenfor nevrobiologiske utviklingsforstyrrelser i det hele tatt enn i videregående.

Til slutt har skolelederne vurdert de fire ansattgruppenes kompetanse innenfor traumer som vold og overgrep, flyktninghelse, kriser og katastrofer. Figur 4.11. viser svarfordelingen:

Figur 4.11 *'I hvilken grad har følgende ansattgrupper på din skole kompetanse på traumer?'*, skoleledere, prosent

Som vi ser, skiller skolelederes vurdering av ansattes kompetanse innenfor traumer seg fra de øvrige områdene. Det er svært få skoleledere som mener at noen av yrkesgruppene i svært stor grad har kompetanse innenfor området traumer, og

ganske store andeler som oppgir at de ulike ansattgruppene ikke har kompetanse innenfor dette i det hele tatt. Andelen er størst for assistenter, hvor 34 prosent av grunnskolelederne og 36 prosent at skolelederne i videregående oppgir at assistentene ikke har kompetanse innenfor traumer i det hele tatt.

Vi ser at rundt to av tre skoleledere både i grunnskolen (62 prosent) og den videregående skole (67 prosent) oppgir at lærere i noen grad har kompetanse innenfor traumer, og at i overkant av én av fire oppgir at spesialpedagoger i stor grad har kompetanse innenfor dette området (27 prosent både i grunnskole og videregående).

Oppsummert om kompetanse hos de fire yrkesgruppene

Gjennomgående ser vi at skolelederne vurderer at det er lærere og spesialpedagoger som i størst grad har kompetanse innenfor de syv utvalgte områder. Det er likevel forskjeller mellom også disse to yrkesgruppene.

Det er spesialistene, altså spesialpedagogene, som vurderes til å ha best forutsetninger for å håndtere opplæring av elever med sosioemosjonelle utfordringer, nevrobiologiske utviklingsforstyrrelser og traumer samt vansker med tall. Det er da relevant å se dette i sammenheng med at mer enn én av fire grunnskoler i utvalget i Midt- og Nord-Norge ikke har ansatt spesialpedagoger ved sin skole.

Kort oppsummert vurderer de fleste skolelederne ved både videregående og grunnskolen at lærere og spesialpedagoger i stor grad eller svært stor grad har kompetanse innenfor vansker med språk. For vansker med tall, vurderer skolelederne at det i større grad er spesialpedagogene som har stor eller svært stor grad av kompetanse, men at de andre yrkesgruppene likevel kan bidra med kompetanse.

For både sosioemosjonelle vansker og nevrobiologiske vansker, vurderer rundt syv av ti av skolelederne at spesialpedagoger har stor eller svært stor grad av kompetanse.

4.5 Oppsummering

I dette kapittelet har vi sett på hvorvidt skoleledere og skoleeiere er kjent med nettbasert støtte (nettressurser og kompetansepakker) innenfor spesialpedagogikk og inkluderende praksis, og om de opplever denne støtten som relevant og nyttig. Vi har også undersøkt i hvilken grad skoleledere vurderer at forskjellige ansattgrupper har kompetanse innenfor sentrale områder innen inkluderende praksis og ulike utfordringer innenfor de brede spesialpedagogiske områdene. Oppsummert fant vi følgende:

- Majoriteten av skolelederne opplever de nettbaserte ressursene som både relevante og nyttige. Dette gjelder alle ressursene, men skolelederne er gjennomgående i større grad fornøyd med kompetansepakkene enn med de øvrige nettressursene. Det var liten spredning basert på landsdel.
- Kompetansepakker benyttes i stor grad av både skoleledere og skoleeiere. Skoleledere ved grunnskolen er noe mer fornøyde enn skolelederne i videregående.
- Skolelederne vurderer i stor grad at nettressursene er nyttige. Det er liten spredning, men det ser ut til at veiledere og filmer er en mer relevant ressurs for grunnskolen enn for videregående skole
- Det er store forskjeller i hva slags institusjoner skolene samarbeider med. Det er utbredt samarbeid med PPT og helsestasjoner. I tillegg samarbeider majoriteten av skolen ved behov med BUP, NAV, polititjenestemenn, lege/tannlege og barnevern/familievernkonsulent. Samarbeid med minoritetsrådgivere/flyktningkonsulenter er mindre vanlig. I Oslo-området er det utbredt samarbeid med ytterligere institusjoner, mens dette er mindre vanlig for skoleledere i Midt- og Nord-Norge.
- Skolelederne har svart på i hvilken grad forskjellige ansattgrupper ved skolen har kompetanse innenfor syv forskjellige områder. Gjennomgående ser vi at skolelederne vurderer at det er lærere og spesialpedagoger som har mest kompetanse innenfor alle syv områder. På områdene vansker med tall, lærevansker og nevrobiologiske utviklingsforstyrrelser vurderer skolelederne at det særlig er spesialpedagogene som har denne kompetansen.
- På disse områdene, særlig traumer, etterlyses dessuten andre spesialister enn spesialpedagogene. Blant lederne i videregående er det for eksempel 58 prosent som mener at spesialpedagogene ikke i det hele tatt (12 prosent) eller bare i noen grad (46 prosent) har kompetanse til å håndtere elever med traumer.
- Majoriteten av skolelederne vurderer at barne- og ungdomsarbeidere og assistenter ikke i det hele tatt eller i noen grad har kompetanse på alle de syv områdene.
- De fleste skoler har yrkesgruppene spesialpedagoger, barne- og ungdomsarbeidere og assistenter, men det er mindre vanlig å ha spesialpedagoger i Midt- og Nord-Norge og mest vanlig i Oslo enn i resten av landet.

5 Tilskuddsordning for lokal kompetanseutvikling

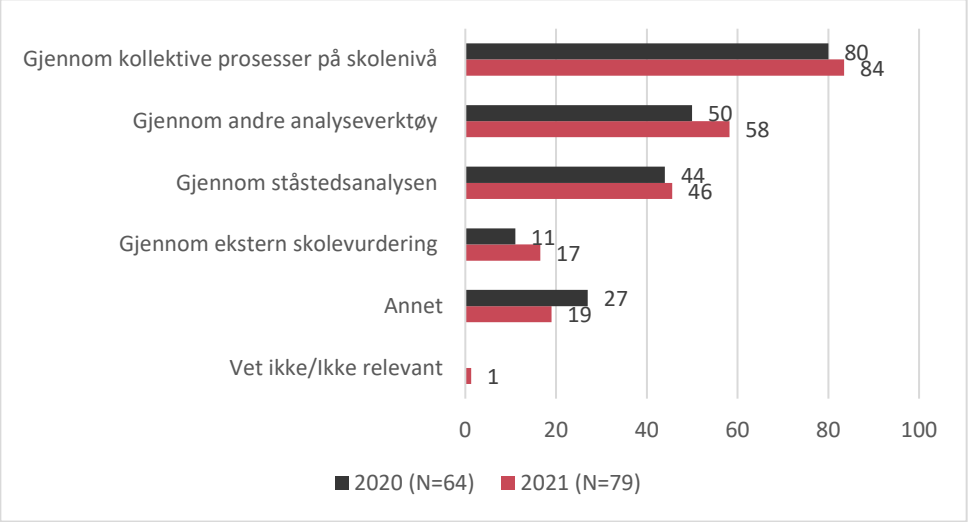
Tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling omfatter både regional ordning for barnehage, desentralisert ordning for skole, og *Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis*. For fag- og yrkesopplæringen er det en egen tilskuddsordning, som omfatter desentralisert ordning innen yrkesfag. Fag- og yrkesopplæringen inngår imidlertid også som målgruppe i Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis. Formålet med ordningen er å bidra til at barnehage- og skoleeiere gjennomfører kompetanseutviklingstiltak ut fra lokale behov.

Dette kapitlet omhandler gjennomføringen av kompetanseutvikling knyttet til tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling i skolen. Ordningen omfatter det lokale arbeidet med å identifisere behov, planlegge og gjennomføre tiltak, og om samarbeid med UH-sektoren. Vi vil videre se på prioriteringer, om kvalitet og omfang. Vi gjør oppmerksom på at det som her omtales som «tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling» viser til det som tidligere har vært omtalt som «desentralisert ordning for kompetanseutvikling».

5.1 Lokale kompetansebehov og prioriteringer

Tilskuddsordning for lokal kompetanseutvikling gir barnehage- og skoleeiere støtte til å vurdere og planlegge kompetanseutvikling ut fra egne behov. Den lokale kompetanseutviklingen skal generelt skje gjennom partnerskap med universiteter og høgskoler. Barnehage- og skoleeiere er dermed gitt ansvaret for utvikling av kollektiv kompetanse i sine barnehager og skoler, men nevnte partnerskap skal bygges på et likeverdig og gjensidig forpliktende samarbeid med kompetanseutvikling som mål. I tilskuddsordning for fag- og yrkesopplæringen kan fylkeskommuner i tillegg til å samarbeide med universiteter- og høgskoler, også samarbeide med andre relevante tilbydere, samarbeidspartnere og kompetansemiljøer, om lokal kompetanseutvikling.

Hvis vi starter med å se på hvordan kompetansebehovene identifiseres, viser figur 5.1 andelen skoleeiere på kommunenivå som krysser av for ett eller flere oppgitte alternativer i 2020 og 2021:

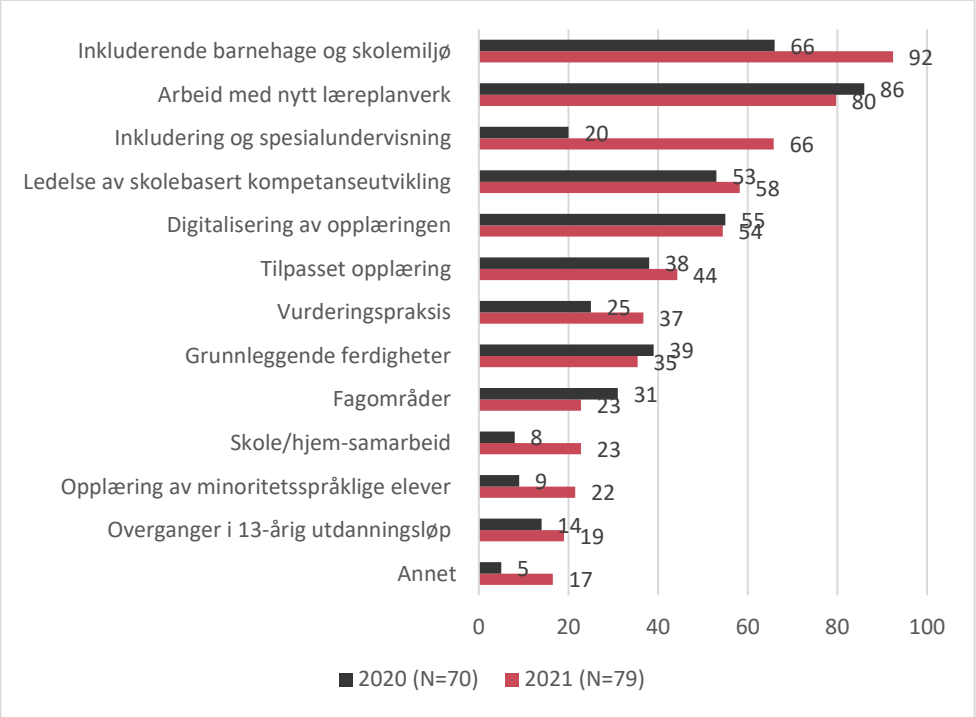

Figur 5.1 '*Hvordan identifiseres kompetansebehov i kommunen/fylkeskommunen?*', skoleeier kommune i 2021 og 2020, prosent

I år som i fjor oppgir de fleste kommunene (84 prosent) at kompetansebehovene i kommunen blir identifisert gjennom kollektive prosesser på skolenivå, mens over halvparten (58 prosent) oppgir i årets undersøkelse at dette også gjøres gjennom andre analyseverktøy. Ståstedsanalysen er et spesifikt refleksjons- og prosessverktøy utviklet av Utdanningsdirektoratet for å legge til rette for felles refleksjon angående hvilke områder skolen vil prioritere i utviklingsarbeidet. Som vi ser av figuren oppgir 46 prosent i årets undersøkelse at kommunen gjør bruk av dette verktøyet til å identifisere kompetansebehov. Blant de 19 prosentene som oppga «annet» valgte 15 å spesifisere, og svar som omhandler spørreundersøkelser, kartlegginger og nettverksarbeid går igjen.

Fylkeskommunene som skoleeiere fikk samme spørsmål. Samtlige syv fylkeskommuner som har besvart høstens undersøkelse oppgir at kompetansebehovene har blitt identifisert gjennom kollektive prosesser på skolenivå. Tre oppgir også at kompetansebehovene i fylkeskommunen identifiseres gjennom ståstedsanalysen, andre analyseverktøy og/eller på andre måter enn de oppgitte. Disse spesifiseres som samarbeidsforum og spørreundersøkelse i forbindelse med et FoU-prosjekt. Kun én fylkeskommune har krysset av for at kompetansebehovene identifiseres gjennom ekstern skolevurdering.

Som i fjorårets undersøkelse stilte vi i år spørsmål om hvilke utviklingslingsområder eller temaer som blir prioritert i planer for kompetanseutvikling. Det var mulig å krysse av for flere. Hvis vi starter med svarene fra skoleeier, viser figur 5.2 svar fra kommunene i fjorårets og årets undersøkelse:

Figur 5.2 '*Hvilke utviklingsområder er prioritert i kommunens planer for kompetanseutvikling?*', skoleeier kommune i 2021 og 2020, prosent

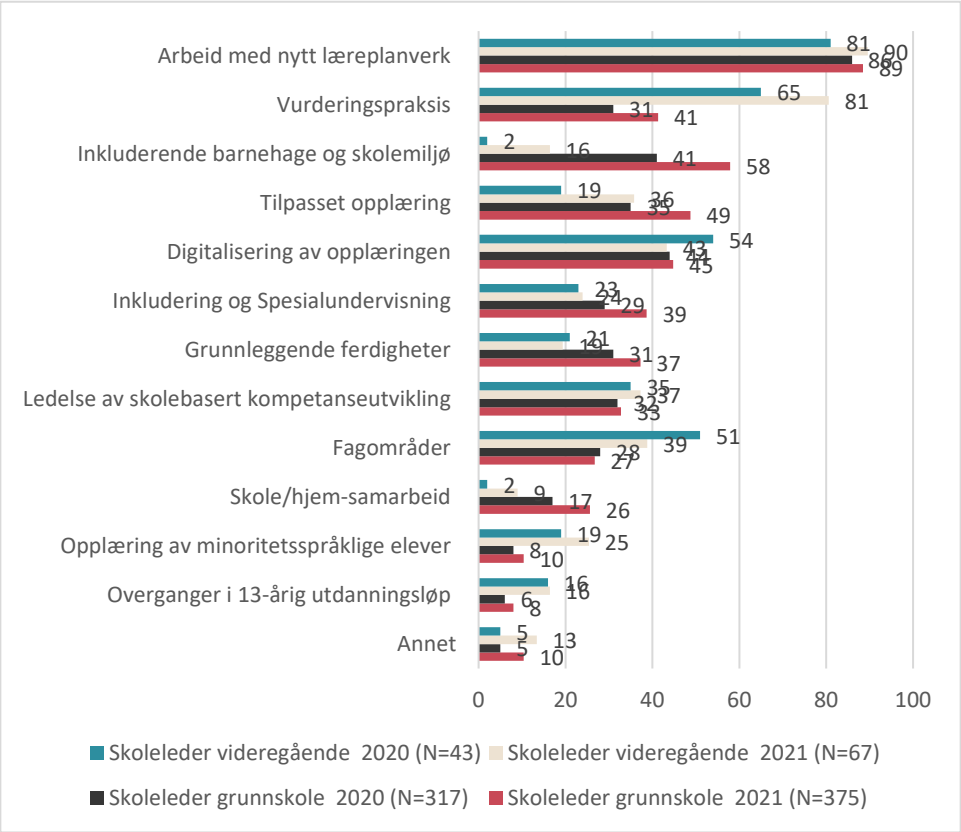
Vi ser av figuren at det har skjedd relativt store forskyvninger i enkelte prioriteringer. De to største endringene er at det i årets undersøkelse er betraktelig høyere andeler som oppgir at kommunen har prioritert inkluderende barnehage og skolemiljø (92 prosent) og inkludering og spesialundervisning (66 prosent) sammenlignet med i fjor (henholdsvis 66 prosent og 20 prosent). De eneste utviklingsområdene som færre oppgir å ha prioritert i årets undersøkelse er arbeid med nytt læreplanverk og grunnleggende ferdigheter, selv om andelene er nokså like. Fjorårets undersøkelse bar preg av innføring av nye læreplaner, og resultatene fra årets undersøkelse kan tyde på at selv om dette nå er gjennomført, holdes trykket fortsatt relativt høyt oppe på sentrale aspekter ved denne. Det er i tillegg viktig å påpeke at det er to ulike utvalg i fjor og i år som har besvart dette spørsmålet, og vi kan dermed ikke si med sikkerhet at det har skjedd en reel endring.

Andelen som oppgir at de prioriterer digitalisering av opplæringen har vært økende siden 2018, men ser nå ut til å ha stabilisert seg på rundt 55 prosent. Andelen som oppgir ledelse av skolebasert kompetanseutvikling er også relativt høy (58 prosent), noe den har vært stabilt over tid. Noen få kommuner har valgt å spesifisere hva de legger i «annet». Det kan se ut til at læring og læringsmiljø er et utviklingsområde for flere av dem.

Alle fylkeskommunene oppgir at de har prioritert arbeid med nytt læreplanverk og ledelse av skolebasert kompetanseutvikling. Seks har oppgitt at de har prioritert digitalisering av opplæringen og vurderingspraksis. Ingen har prioritert

skole/hjem-samarbeid. Det er kun to fylkeskommuner som har spesifisert hva de legger i «annet»; den ene oppgir medvirkning og den andre rus/psykisk helse.

Skoleledere i både grunnskolen og videregående skole ble stilt tilsvarende spørsmål, og figur 5.3 viser svarfordelingen for begge i både årets og fjorårets undersøkelse:

Figur 5.3 '*Hvilke utviklingsområder er prioritert i skolens planer for kompetanseutvikling?*', skoleledere i 2021 og 2020, prosent

Figuren viser at innføring av nye læreplaner fortsatt gir utslag på skolenes prioriteringer i planene for kompetanseutvikling. Rundt 90 prosent av skolelederne i årets undersøkelse oppgir at arbeid med nytt læreplanverk er prioritert. Andre utviklingsområder som blir prioritert omtrent like høyt i grunnskolen og videregående skole er digitalisering av opplæringen og ledelse av skolebasert kompetanseutvikling. Disse prioriteringene har også vært relativt stabile over tid.

Hvis vi sammenligner svarene fra grunnskoleledere og kommunene som skoleeiere ser vi at en betraktelig større andel skoleeiere oppgir at kommunen prioriterer inkluderende barnehage og skolemiljø (92 prosent) i sine planer for kompetanseutvikling enn grunnskoleledere (58 prosent). Det samme gjelder også andelen skoleeiere som oppgir at kommunen prioriterer inkludering og spesialundervisning (66 prosent) i sine planer for kompetanseutvikling, sammenlignet med grunnskolelederne (39 prosent).

Vi ser at en betydelig høyere andel skoleledere i videregående skole oppgir at skolen prioriterer vurderingspraksis i skolens planer for kompetanseutvikling, og at andelen har økt fra 65 prosent i fjorårets undersøkelse til 81 prosent i årets. Motsatt er det en betraktelig høyere andel skoleledere i grunnskolen som oppgir at skolen prioriterer inkluderende barnehage og skolemiljø, og igjen har andelen som oppgir dette økt fra 41 prosent våren 2020 til 58 prosent høsten 2021. Vi ser samme forskjell mellom grunnskole og videregående hva angår skole/hjem-samarbeid, og også her har andelen skoleledere som oppgir at skolen prioriterer dette i planene for kompetanseutvikling økt, også blant skoleledere i videregående, fra to prosent i 2020 til ni prosent i år. På den andre siden er det både i fjorårets og årets undersøkelse en høyere andel skoleledere i videregående som oppgir at skolen prioriterer opplæring av minoritetsspråklige elever (25 prosent i årets undersøkelse) enn skoleledere i grunnskolen (10 prosent i årets undersøkelse).

Vi har fått svar fra syv skoleledere fra rent yrkesfaglige skoler. Disse har kunnet krysse av for flere svaralternativer. Det er fire som har oppgitt at skolen prioriterer arbeid med nytt læreplanverk, digitalisering av opplæringen og vurderingspraksis, i sine planer for kompetanseutvikling. To oppgir fagområder, tilpasset opplæring, inkludering og spesialundervisning og opplæring av minoritetsspråklige elever.

Blant grunnskolelederne som har valgt å spesifisere hva de legger i «annet», dominerer svar som enten omhandler læring eller læringsmiljø, tverrfaglighet og alternative pedagogiske tilnærminger som Montessori- eller Steinerskolepedagogikk. Læring går også igjen blant de åpne svarene fra skoleledere i videregående skole, men det er få som svarer på dette, og det tegner seg egentlig ikke noen tydelige bilder her.

Vi stilte i årets undersøkelse også spørsmål om i hvilken grad tiltakene i tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling møter kompetansebehovene som er prioritert i de lokale planene. Tabell 5.1 inneholder vurderingen til både skoleledere i grunnskolen og videregående skole, og kommunen som skoleeier. Siden det er for få fylkeskommuner til at prosentuering er meningsfullt, har vi valgt å ikke inkludere dem i tabellen:

Tabell 5.1 *'I hvilken grad møter tiltakene i tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling kompetansebehovene som er prioritert i lokale planer?'*, andel skoleledere og skoleeiere

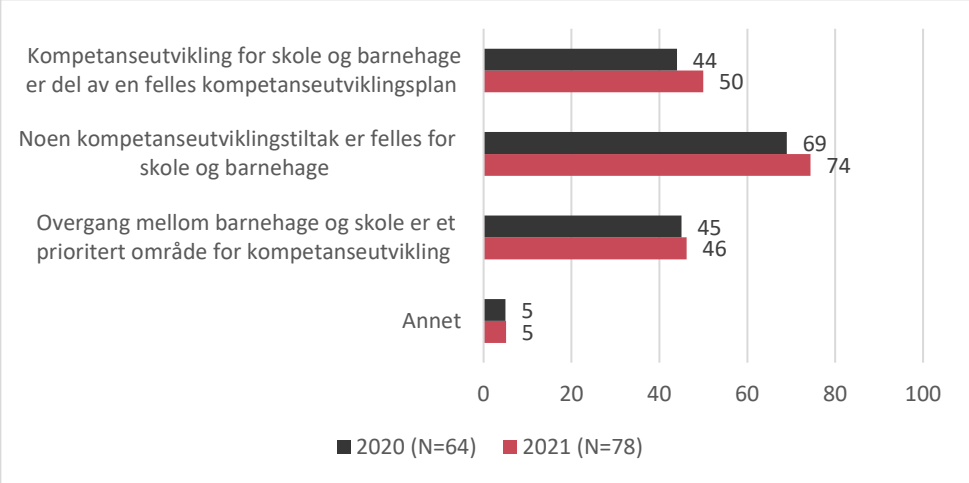
Kategori	Skoleleder VGS		Skoleleder GS		Skoleeier kommune		Totalt
	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021
	%	%	%	%	%	%	%
I svært stor grad	9	5	8	6	18	23	5
I stor grad	30	29	30	39	58	50	37
I noen grad	49	64	41	45	20	23	39
I liten eller ingen grad	3	2	8	6	3	3	12
Vet ikke/Ikke relevant	9	0	13	5	1	0	8
Totalt (N)	67	42	372	314	79	64	518

Hele tre av fire kommuner (76 prosent) oppgir at tiltakene i tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling i stor eller svært stor grad (76 prosent) møter kompetansebehovene som er prioritert i lokale planer. Dette er omtrent samme andel som i fjor (73 prosent), selv om det da var en høyere andel som oppga i svært stor grad.

Blant skolelederne oppgir til sammenligning 38 prosent i grunnskolen og 39 prosent i videregående at tiltakene i tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling i stor eller svært stor grad møter kompetansebehovene som er prioritert i lokale planer. Dette er også noenlunde likt som i fjor, da henholdsvis 42 prosent og 34 prosent oppga det samme. Det er verdt å merke seg at en ganske høy andel i begge tilfeller oppgir at de ikke vet eller at spørsmålet ikke er relevant i årets undersøkelse. Tre av de syv fylkeskommunene oppgir at tiltakene i tilskuddsordningen i svært stor grad møter behovene, og én at de i stor grad gjør det. De resterende tre oppgir at tiltakene i noen grad møter kompetansebehovene som er prioritert i lokale planer.

Sammenligner vi skoleledere og skoleeiere ser vi at en høyere andel skoleeiere oppgir at tiltakene i stor eller svært stor grad møter kompetansebehovene som er prioritert i lokale planer. Blant sistnevnte er det en høyere andel både i grunnskolen og videregående som oppgir at tiltakene i tilskuddsordningen kun i noen grad møter kompetansebehovene som er prioritert i de lokale planene.

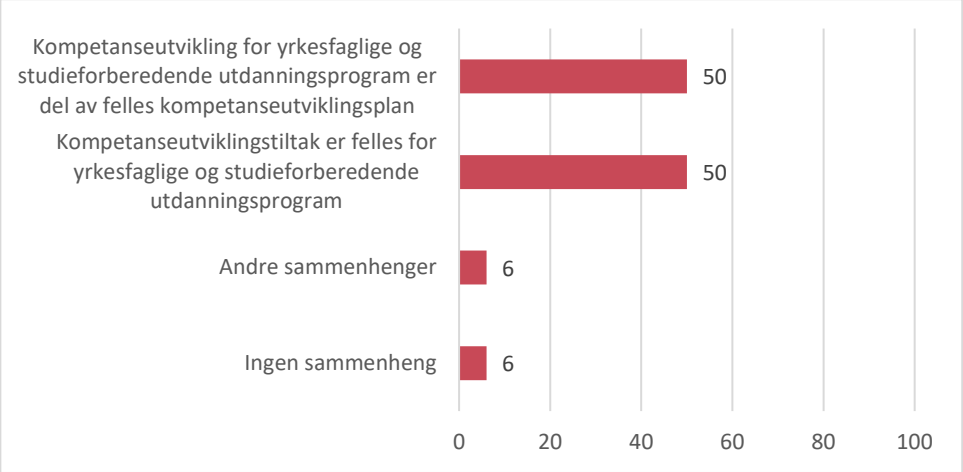
Representantene fra skoleeier på kommunenivå ble også i årets undersøkelse presentert med utvalgte utsagn knyttet til hvorvidt kompetanseutvikling i skole og barnehage ses i sammenheng. Figur 5.4 viser andelen som har oppgitt at utsagnene passer for kommunen i 2020 og 2021. Her var det mulig å krysse av for flere av utsagnene:

Figur 5.4 '*Hvilke utsagn om kompetanseutvikling i skole og barnehage passer for din kommune?*', skoleeier kommune i 2020 og 2021, prosent

Som det framgår av figuren, skiller ikke årets undersøkelse seg nevneverdig fra fjorårets. Som i fjor er det høyest andel som oppgir at noen av kompetanseutviklingstiltakene er felles for skole og barnehage (74 prosent). Denne andelen har til og med økt noe. Videre er det i år 50 prosent som oppgir at kompetanseutvikling for skole og barnehage er del av en felles kompetanseutviklingsplan. Dette er også en økning på seks prosentpoeng sammenlignet med 2020. Til slutt oppgir 46 prosent at overgangen mellom barnehage og skole er et prioritert område for kompetanseutvikling i kommunen.

Skoleledere i videregående skole og fylkeskommunene som skoleeiere fikk et tilsvarende spørsmål knyttet til sammenhengen mellom kompetanseutviklingen i studieforberedende og yrkesfaglige utdanningsprogram. Figur 5.5 viser andelen skoleledere som har oppgitt at utsagnene passer for skolen. Her var det også mulig å krysse av for flere av utsagnene:

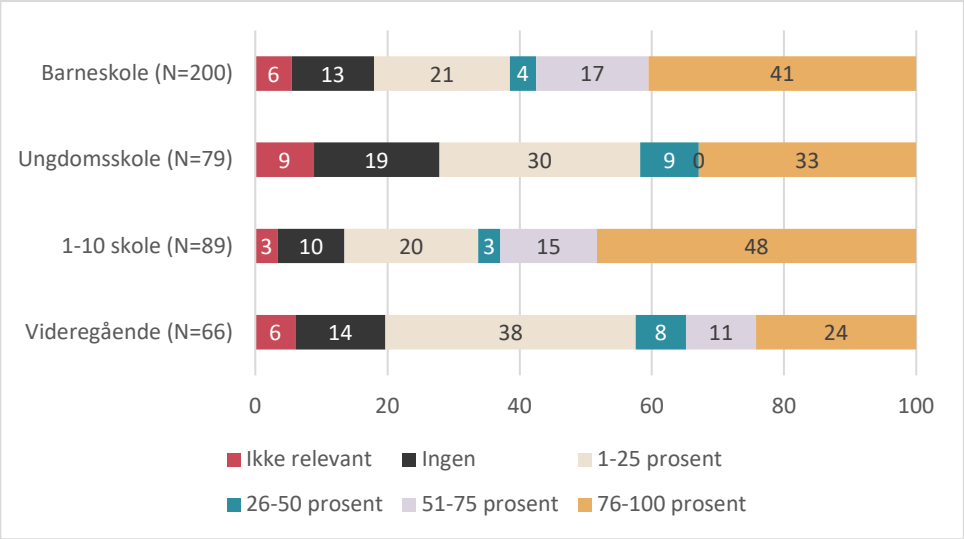
Figur 5.5 '*Hvilke beskrivelser passer best for din skole?*', skoleleder videregående, prosent (N=50)

Halvparten av skolelederne i videregående skoler oppgir at kompetanseutviklingen for de yrkesfaglige og studieforberedende utdanningsprogrammene ved skolen er del av felles kompetanseutviklingsplan. Samme andel oppgir også at kompetanseutviklingstiltakene er felles. Kun seks prosent av skolelederne oppgir at det ikke er noen sammenheng, og samme andel at det er andre sammenhenger i kompetanseutviklingen for yrkesfaglige og studieforberedende utdanningsprogram.

Blant de syv fylkeskommunene som har svart på undersøkelsen oppgir alle at kompetanseutvikling for yrkesfaglige og studieforberedende utdanningsprogram er del av felles kompetanseutviklingsplan, og ingen oppgir at det ikke er noen sammenheng. Fem av fylkeskommunene oppgir at kompetanseutviklingstiltakene er felles for yrkesfaglige og studieforberedende utdanningsprogram, og én oppgir at det er andre sammenhenger.

5.2 Arbeid med kompetanseutvikling i skolen

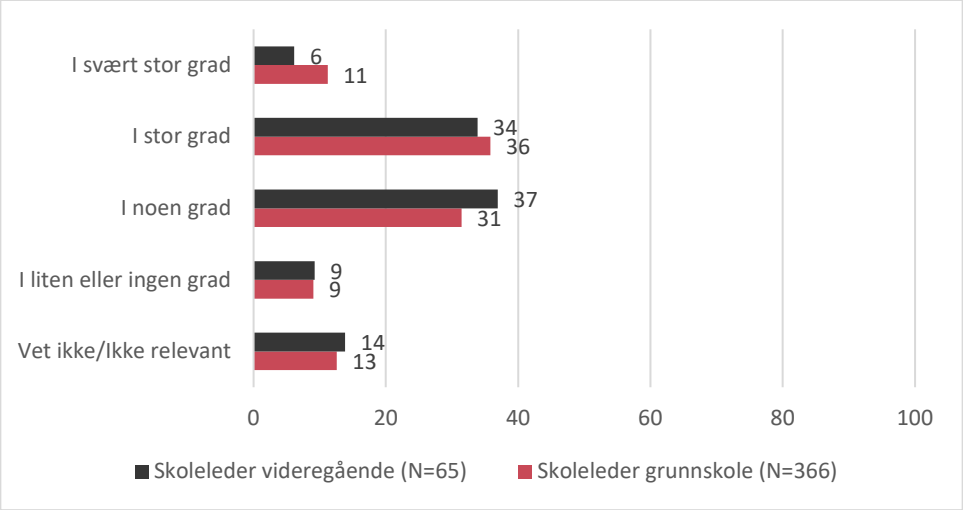
Skolelederne blir videre spurt om hvor stor andel av de ansatte som deltar i felles kompetanseutviklingstiltak i tilskuddsordningen for lokal kompetanseheving. Figur 5.6 viser svarfordelingen blant skoleledere etter skoletype:

Figur 5.6 '*Hvor stor del av personalet på skolen deltar i felles kompetanseutviklingstiltak i tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling?*', skoleledere etter skoletype, prosent

Figuren viser ganske tydelig at ifølge skolelederne deltar en større andel av personalet i felles kompetanseutvikling i barneskolen og 1-10 skolene enn i ungdomsskolen og videregående. Blant skolelederne i 1-10 skolene oppgir hele 48 prosent at 76-100 prosent deltar, mens tilsvarende andel blant skoleledere i barneskolen er 41 prosent. Bortimot to av tre (63 prosent) skoleledere ved 1-10 skoler og 58 prosent ved barneskoler oppgir at over halvparten av personalet deltar i felles kompetanseutviklingstiltak i tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling. Andelen som oppgir at ingen deltar er relativt lik på tvers av skoletypene, men vi ser at det ifølge skoleledere i videregående er vanligere at 1-25 prosent av personalet deltar (38 prosent) sammenlignet med skoleledere ved de øvrige skoletypene. Det er blant skoleledere i ungdomsskolen vi finner høyest andel som oppgir at ingen i personalet deltar (19 prosent), mens én av ti oppgir 1-25 prosent og én av tre 76-100 prosent.

Dette spørsmålet ble fulgt av et spørsmål knyttet til i hvilken grad kompetansetiltakene i tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling er forankret i personalgruppa i skolen. Figur 5.7 vise svarfordelingen blant skoleledere i grunnskolen og i videregående skole:

Figur 5.7 *'I hvilken grad er kompetansetiltakene i tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling forankret hos personalgruppa i skolen?'*, skoleledere, prosent

Vi ser at rundt en tredjedel av skolelederne totalt sett oppgir at kompetanseutviklingstiltakene i tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling i stor grad er forankret hos personalgruppe. En tilsvarende andel oppgir at dette i noen grad er tilfelle. De observerte forskjellene mellom skolelederne i grunnskole og videregående er ikke betydelige, og kan dermed være uttrykk for tilfeldige utslag i vårt utvalg. Det er verdt å merke seg at over én av ti oppgir at de ikke vet eller at spørsmålet om forankring i personalgruppa ikke er relevant.

Skoleledere for videregående skoler med yrkesfaglige utdanningsprogram, enten utelukkende yrkesfaglige eller i kombinasjon med studieforberedende studieretninger, fikk spørsmål om i hvilken grad kompetansetiltakene i tilskuddsordning for lokal kompetanseutvikling i fag- og yrkesopplæringen er forankret hos personalgruppa i skolen. Figur 5.8 viser svarfordelingen:

Figur 5.8 *'I hvilken grad er kompetansetiltakene i tilskuddsordning for lokal kompetanseutvikling i fag- og yrkesopplæringen forankret hos personalgruppa i skolen?'*, skoleleder videregående skole med yrkesfaglige utdanningsprogram, prosent (N=50)

Figuren viser at halvparten av skolelederne med yrkesfaglige utdanningsprogram oppgir at kompetanseutviklingstiltakene i fag- og yrkesopplæringen i noen grad er forankret hos personalgruppa. Bortimot én av fire oppgir at dette i stor grad er tilfelle, mens kun fire prosent svarer at det i svært stor grad er det. Én av ti oppgir at de ikke vet eller at spørsmålet ikke er relevant, mens 14 prosent tilkjennegir at kompetanseutviklingstiltakene i fag- og yrkesopplæringen i liten eller ingen grad er forankret hos personalgruppa i skolen.

Fylkeskommunen som skoleeier ble stilt samme spørsmål, og av de syv som har besvart undersøkelsen oppgir tre at kompetanseutviklingstiltakene i fag- og yrkesopplæringen i noen grad er forankret i personalgruppa og ytterligere tre at den i stor grad er det. Én fylkeskommune gir uttrykk for svært stor grad av forankring i personalgruppa.

5.3 Samarbeid med universiteter og høgskoler

Som nevnt innledningsvis i dette kapitlet skal den lokale kompetanseutviklingen innenfor tilskuddsordningen skje gjennom partnerskap med universiteter og høgskoler. Skoleeiere ble både i 2018, 2019 og 2020 stilt spørsmål om hvem de samarbeider med og hvordan de opplever samarbeidet inn under det som da ble omtalt som desentralisert ordning for kompetanseutvikling. Vi gjentok enkelte av disse spørsmålene i høstens spørringer. Siden svaralternativene har blitt endret noe over tid, presenterer vi ikke alle fire årene i samme figurer og tabeller.

Først ble skoleeiere både på kommune- og fylkeskommunenivå stilt spørsmål om hvorvidt det er etablert et partnerskap mellom (fylkes)kommunen og et universitet eller høgskole for arbeidet med lokal kompetanseutvikling. Her bekrefter alle de 79 kommunene og de syv fylkeskommunene at et slikt partnerskap er etablert. Dette ble fulgt opp av en anledning til å utdype svaret. Det er 14 totalt som har valgt å gjøre det. Disse fritekstsvarene er kjennetegnet av at de enten omhandler UH-sektorens evne og vilje til å være «på tilbudssiden», usikkerhet knyttet til deres kompetanse og at de ikke «treffer helt med sine faglige bidrag, eller at samarbeidet er i startgropen og at det er vanskelig på nåværende tidspunkt å vurdere dette.

Skoleeiere fikk også spørsmål om i hvilken grad samarbeidet oppleves som et gjensidig og likeverdig partnerskap. Tabell 5.2 viser svarfordelingen for kommunene i årets undersøkelse og i 2020. Vi ser at bortimot to av tre (63 prosent) kommuner i stor eller svært stor grad opplever samarbeidet med universitets- og høgskolemiljøer som et gjensidig og likeverdig partnerskap. Dette er også en høyere andel enn i 2020, da noe over av halvparten (54 prosent) oppga det samme. Siden forskjellene kan skyldes ulike utvalg skal vi imidlertid være forsiktige med å konkludere at det har vært en faktisk endring i opplevelse av samarbeidet. Vi ser videre

at andelen som oppgir at samarbeidet i liten eller ingen grad oppleves som et gjensidig og likeverdig partnerskap fortsatt er liten (5 prosent). Ser vi på funnene fra undersøkelsene i 2018 og 2019, oppga henholdsvis 15 prosent og 23 prosent at samarbeidet med lokalt universitet og/eller høgskole angående analyse og identifisering av kompetansebehov fungerte svært godt, og ytterligere henholdsvis 59 prosent og 48 prosent at det fungerte godt.

Tabell 5.2 '*I hvilken grad opplever kommunen/fylkeskommunen samarbeidet med universitet/høyskole som et gjensidig og likeverdig partnerskap?*', skoleeier kommune i 2020 og 2021

	2020	2021
Kategori	%	%
I svært stor grad	13	22
I stor grad	41	41
I noen grad	33	31
I liten eller ingen grad	8	5
Vet ikke/Ikke relevant	5	1
Totalt (N)	63	78

Av de syv fylkeskommunene som har besvart undersøkelsen oppgir tre at de i noen grad opplever samarbeidet med universitets- og høgskolemiljøer som et gjensidig og likeverdig partnerskap. De øvrige fire fordeler seg på to som oppgir i stor grad og to i svært stor grad. Det er med andre ord ingen fylkeskommuner som gir uttrykk for at samarbeidet i liten eller ingen grad oppleves som et gjensidig og likeverdig partnerskap.

Skoleeiere ble også spurt om innholdet i samarbeidet, og tabell 5.3 viser svarene fra kommunene i 2020 og 2021, hvor det var mulig å krysse av for flere svaralternativer.

Tabell 5.3 '*Samarbeider kommunen med universitet/høgskole når det gjelder ...?*', skoleeier kommune i 2020 og 2021

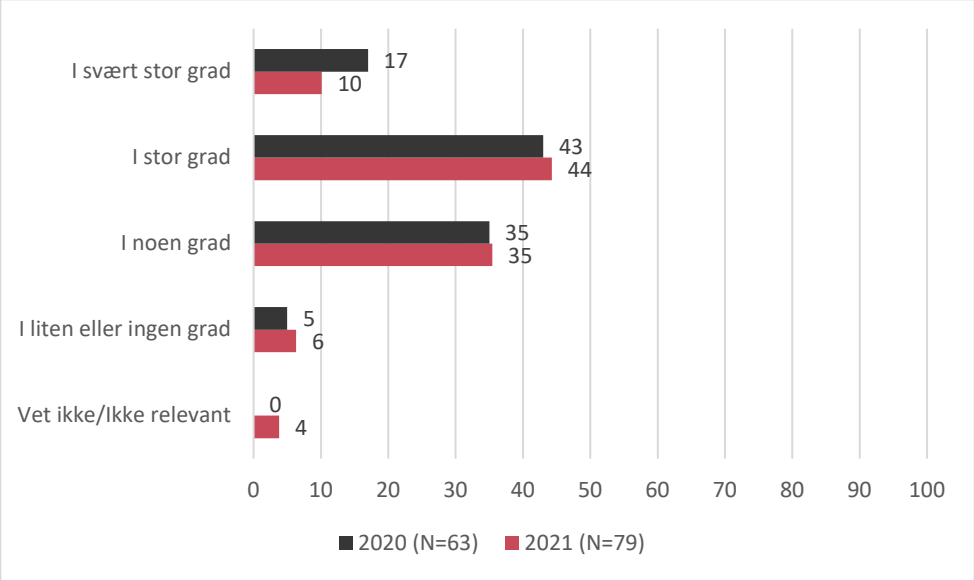
	2021	2020
Kategori	%	%
Analyse og identifisering av kompetansebehov	53	44
Planer og prioriteringer	33	48
Tilrettelegging og gjennomføring av kompetansetiltak	91	86
Totalt (N)	78	64

Som tabellen viser er det betydelig flere kommuner begge år som oppgir at de samarbeider med universitets- og høgskolemiljø når det gjelder tilrettelegging og gjennomføring av kompetansetiltakene (91 prosent i år), enn på de tidligere

stadiene med analyse og identifisering av kompetansebehov (53 prosent) og planlegging og prioritering (33 prosent). Det er en mye lavere andel i årets undersøkelse som oppgir at de samarbeider om planer og prioriteringer (33 prosent) sammenlignet med utvalget i 2020 (48 prosent).

Av de syv fylkeskommunene som har svart oppgir alle at de samarbeider med universitets- og høgskolemiljø når det gjelder tilrettelegging og gjennomføring av kompetansetiltakene, mens seks i tillegg samarbeider om analyse og identifisering av kompetansebehov. Det er også fem fylkeskommuner som oppgir at de samarbeider med universitets- og høgskolemiljø i forbindelse med planer og prioriteringer. Fylkeskommunene fikk også et ytterligere svaralternativ knyttet til tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling i fag- og yrkesopplæringen, og fem av syv oppgir at de samarbeider med universitet og høgskole angående dette.

Det skal i henhold til retningslinjene for tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling etableres ett eller flere samarbeidsfora i hvert fylke. Statsforvalteren har sekretariatsansvar og forumet skal inkludere representanter for offentlige og private barnehage- og skoleeiere, kommuner som lokal barnehagemyndighet, universiteter og høgskoler med geografisk tilknytning til regionen og andre relevante aktører. Samarbeidsforumet skal prioritere tiltak og bruk av midler i fylket eller regionen og enes om en overordnet langsiktig plan. Skoleeierne ble i årets undersøkelse som i 2020 spurt om i hvilken grad de opplever at dette samarbeidsforumets prioriteringer ivaretar de lokale behovene for kompetanseutvikling. Figur 5.9 viser svarfordelingen for kommunene i 2020 og 2021:

Figur 5.9 '*I hvilken grad opplever skoleeier at samarbeidsforumets prioriteringer ivaretar de lokale behovene for kompetanseutvikling?*', skoleeier kommune i 2021 og 2020

Vi ser at totalt 54 prosent av skoleeierne i årets undersøkelse opplever at samarbeidsforumets prioriteringer i stor eller svært stor grad ivaretar de lokale behovene for kompetanseutvikling. Det var i utvalget for 2020 en større andel som oppga at de i svært stor grad opplevde dette enn i årets utvalg, men til gjengjeld er andelen som oppgir at de ikke vet eller at dette ikke er relevant høyere i år. Det er kun seks prosent som oppgir at de i liten eller ingen grad opplever at samarbeidsforumets prioriteringer ivaretar de lokale kompetanseutviklingsbehovene.

Av de syv fylkeskommunene som har besvart spørsmålet oppgir fire at de opplever at samarbeidsforumets prioriteringer i noen grad ivaretar de lokale behovene for kompetanseutvikling. Av de øvrige tre oppgir én fylkeskommune i svært stor grad og én i stor grad at de ivaretar disse lokale behovene. Den siste har krysset av for vet ikke/ikke relevant.

Når det gjelder ordningen for fag- og yrkesopplæringen har fylkeskommunen koordineringsansvar, og samarbeidsforumet skal sikre medvirkning for aktørene i ordningen. Samarbeidsforumet skal videre bestå av blant annet representanter for arbeidslivet, lærerorganisasjonene, yrkesopplæringsnemnda, og relevante tilbydere av kompetanseutvikling. Skoleledere med både studieforberedende og yrkesfaglige utdanningsprogram, eller eventuelt utelukkende yrkesfaglige studieretninger, fikk et tilsvarende spørsmål om i hvilken grad de opplever at samarbeidsforumets prioriteringer ivaretar de lokale behovene for kompetanseutvikling. Tabell 5.4 viser svarfordelingen:

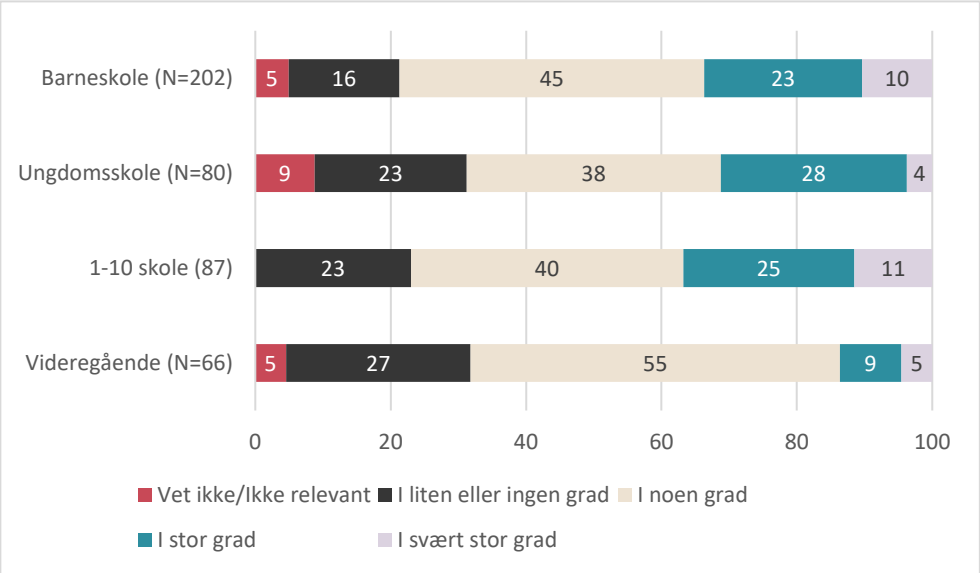
Tabell 5.4 *'I hvilken grad opplever dere at samarbeidsforumets prioriteringer ivaretar de lokale behovene for kompetanseutvikling?'*, skoleleder videregående med yrkesfaglige studieretninger

Kategori	%
I svært stor grad	2
I stor grad	27
I noen grad	37
I liten eller ingen grad	12
Vet ikke/Ikke relevant	22
Totalt (N)	49

Tabellen viser at bortimot én av fire skoleledere for videregående skoler med yrkesfaglige studieretninger ikke vet eller opplever at spørsmålet er relevant. Flertallet (63 prosent) oppgir imidlertid at de opplever at samarbeidsforumets prioriteringer i noen eller stor grad ivaretar de lokale behovene for kompetanseutvikling.

Når det gjelder samarbeid på skolenivå stilte vi også i årets undersøkelse spørsmål om i hvilken grad skolen samarbeider med andre skoler om kompetanseutviklingen. Et lignende spørsmål ble stilt i 2018, 2019 og 2020, men med noe ulik ordlyd både i spørsmål og svaralternativer. I 2018 og 2019 oppga over halvparten

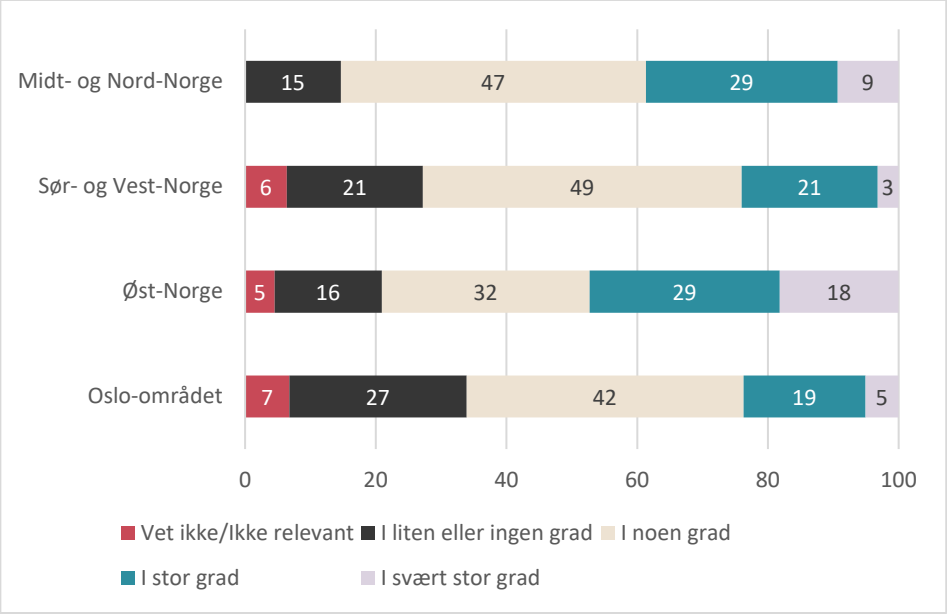
av skolelederne i grunnskolen at de samarbeidet med alle skolene *i kommunen* om kompetanseutviklingen, mens i 2020 oppga 37 prosent at de i stor eller svært stor grad samarbeider med andre skoler *i kommunen* om kompetanseutvikling. I årets undersøkelse inneholder ikke spørsmålsformuleringen samme geografiske avgrensning av samarbeidet til innenfor kommunens grenser. Følgende figur (5.9) viser svarfordelingen blant skolelederne i årets undersøkelse:

Figur 5.10 '*I hvilken grad samarbeider skolen med andre skoler om kompetanseutviklingen?*', skoleledere etter skoletype

Vi ser at det er størst andel skoleledere i grunnskolen generelt, og i 1-10 skoler og barneskoler spesielt, som oppgir at de i stor eller svært stor grad samarbeider med andre skoler om kompetanseutvikling. Totalt er det rundt én av tre grunnskoleledere (34 prosent) som oppgir dette. Tilsvarende andel blant skoleledere i videregående skoler er kun 14 prosent. Blant skoleledere i videregående skole oppgir over halve utvalget (55 prosent) at de i noen grad samarbeider med andre skoler om dette. Det er imidlertid en relativt stor andel i alle gruppene som oppgir at de i liten eller ingen grad samarbeider med andre skoler om kompetanseutvikling. Det er likevel en nevneverdig lavere andel skoleledere i barneskolen som oppgir dette (16 prosent), sammenlignet med både i 1-10 skoler og ungdomsskolen (begge 23 prosent) og videregående (27 prosent).

Det er på dette spørsmålet relativt store geografiske forskjeller i hva grunnskolelederne svarer, noe som framgår av figur 5.11:

Figur 5.11 *'I hvilken grad samarbeider skolen med andre skoler om kompetanseutviklingen?'*, skoleleder grunnskolen etter landsdel (N=369)

Mens bortimot halvparten (47 prosent) av skolelederne ved grunnskoler i Øst-Norge oppgir at de i stor eller svært stor grad samarbeider med andre skoler om kompetanseutvikling, gjelder dette kun en fjerdedel av skolelederne ved grunnskoler i Sør- og Vest-Norge og i Oslo-området.

Til slutt fikk skoleledere for videregående skoler med yrkesfaglige studieretninger, enten utelukkende yrkesfaglige eller i kombinasjon med studieforberedende studieretninger, spørsmål om hvorvidt skolen deltar i et lokalt eller regionalt kompetansenettverk innenfor tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling i fag- og yrkesopplæringen. Av de 50 skolelederne som besvarte spørsmålet, bekreftet totalt 46 prosent at de deltar i slikt nettverk. Av de resterende oppga 40 prosent at de ikke deltar og 14 prosent at de ikke vet. I 2020 oppga kun 23 prosent at skolen deltok i lokalt eller regionalt kompetansenettverk innenfor desentralisert ordning for yrkesfag, mens 60 prosent oppga at de ikke deltok. De resterende 17 prosentene oppga at de ikke visste eller at spørsmålet ikke var relevant.

5.4 Oppsummering

Dette kapitlet har handlet om gjennomføringen av kompetanseutvikling knyttet til tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling, inkludert det lokale arbeidet med å identifisere behov, planlegge og gjennomføre tiltak, og om samarbeid med UH-sektoren. Vi har også sett på prioriteringer, kvalitet og omfang. Oppsummert fant vi følgende:

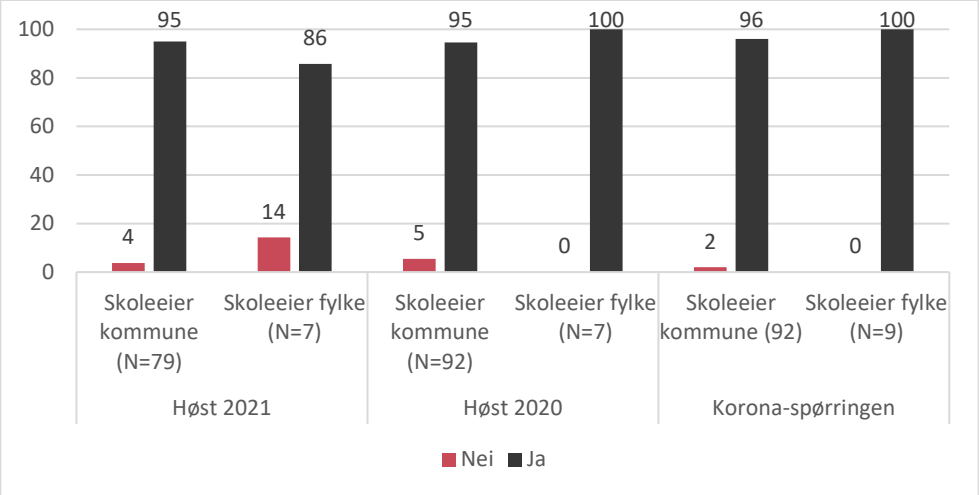
- Hele 92 prosent av skoleeierne oppgir at kommunen har prioritert inkluderende barnehage og skolemiljø som utviklingsområde i planen for kompetanseutvikling. Dette er en kraftig økning fra i fjor. Det samme gjelder andelen som oppgir at kommunen har prioritert inkludering og spesialundervisning.
- En klart høyere andel kommuner enn grunnskoleledere oppgir å prioritere inkluderende barnehage og skolemiljø, og inkludering og spesialundervisning, i sine kompetanseutviklingsplaner.
- Samtlige syv fylkeskommuner oppgir at de har prioritert arbeid med nytt læreplanverk og ledelse av skolebasert kompetanseutvikling.
- Tre av fire kommuner oppgir at tiltakene i tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling møter kompetansebehovene som er prioritert i lokale planer. Blant skolelederne oppgir 38 prosent i grunnskolen og 39 prosent i videregående dette.
- Tre av fire kommuner oppgir at noen av kompetanseutviklingstiltakene er felles for skole og barnehage.
- Halvparten av skolelederne i videregående skoler oppgir at kompetanseutviklingen for de yrkesfaglige og studieforberedende utdanningsprogrammene ved skolen er del av felles kompetanseutviklingsplan. Samme andel oppgir også at kompetanseutviklingstiltakene er felles.
- Alle syv fylkeskommuner oppgir at kompetanseutvikling for yrkesfaglige og studieforberedende utdanningsprogram er del av felles kompetanseutviklingsplan.
- To av tre skoleledere ved 1-10 skoler og 58 prosent ved barneskoler oppgir at over halvparten av personalet deltar i felles kompetanseutviklingstiltak. En lavere andel av personalet deltar i slike kompetanseutviklingstiltak i ungdomsskolen og videregående.
- Rundt en tredjedel av skolelederne oppgir at kompetanseutviklingstiltakene i stor grad er forankret hos personalgruppa. Det samme gjelder halvparten av skolelederne med yrkesfaglige utdanningsprogram.
- Alle kommunene og fylkeskommunene bekrefter at det er etablert et partnerskap med et universitet eller en høgskole for arbeidet med lokal kompetanseutvikling, og bortimot to av tre kommuner opplever samarbeidet som et gjensidig og likeverdig partnerskap.
- Nesten alle kommunene og samtlige fylkeskommuner oppgir at de samarbeider med universiteter og høgskoler om tilrettelegging og gjennomføring av kompetansetiltakene
- Rundt halvparten av kommunene opplever at samarbeidsforumets prioriteringer ivaretar de lokale behovene for kompetanseutvikling.
- Videregående skoler samarbeider i minst grad med andre skoler om kompetanseutvikling. Skoler med barnetrinn samarbeider i størst grad. Det er her store geografiske forskjeller.
- Rundt halvparten av skolelederne ved videregående skoler med yrkesfaglige studieretninger, bekrefter at skolen deltar i et lokalt eller regionalt kompetansenettverk innenfor tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling i fag- og yrkesopplæringen. Dette er en høyere andel enn i 2020.

6 Digitalisering i skolen

Det er et behov for mer kunnskap om digitaliseringstilstanden i Skole-Norge. Særlig er det behov for å vite mer om planer for digitalisering. I dette kapittelet stiller vi spørsmål til både skoleledere og skoleeiere om planer og strategier knyttet til digitalisering, om den digitale infrastrukturen i skolen, og om kompetansepakker skolen kan benytte i arbeidet med digitalisering.

6.1 Felles anskaffelser av digitalt utstyr og sentrale digitale tjenester

Skoleeiere ble først spurt om de i hovedsak har felles anskaffelser av digitalt utstyr og sentrale digitale tjenester. Det samme spørsmålet ble stilt til skoleeiere i korona-spørringen gjennomført våren 2020 og høsten 2020. Svarfordelingen fra alle tidspunktene vises i figur 6.1.

Figur 6.1 *'Har kommunen/fylkeskommunen i hovedsak felles anskaffelser av digitalt utstyr og sentrale digitale tjenester?'*, skoleeiere, prosent

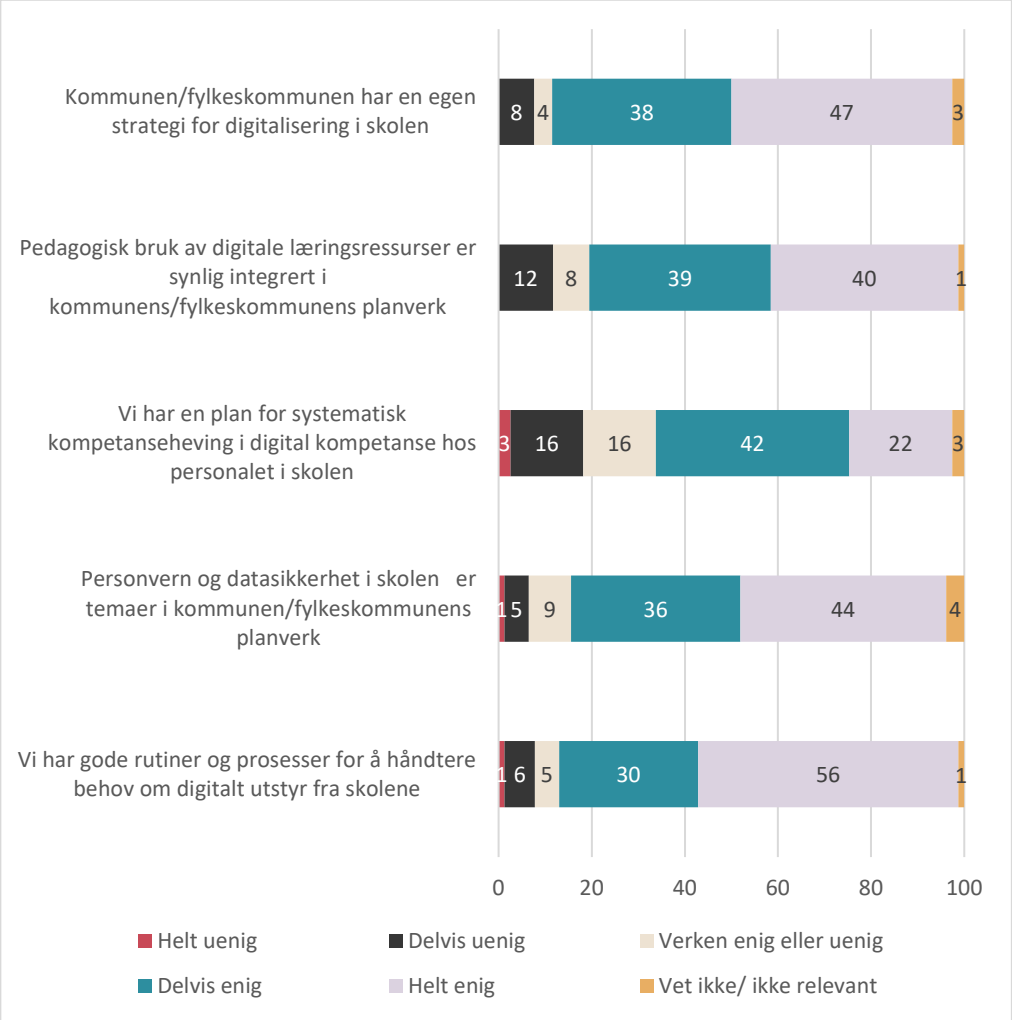
Figuren viser at nesten samtlige kommuner og fylker i hovedsak har felles anskaffelse og sentrale digitale tjenester. Figuren viser også at andelen som svarer ja er svært stabilt over det siste halvannet året. Unntaket er én fylkeskommune, som

både i korona-spørringen og høsten 2020 oppga å i hovedsak ha felles anskaffelse, men som høsten 2021 svarer nei.

Vi finner ingen forskjeller mellom kommuner av ulik størrelse eller med ulik sentralitet.

6.2 Skoleeiere og skolelederes planer knyttet til digitalisering

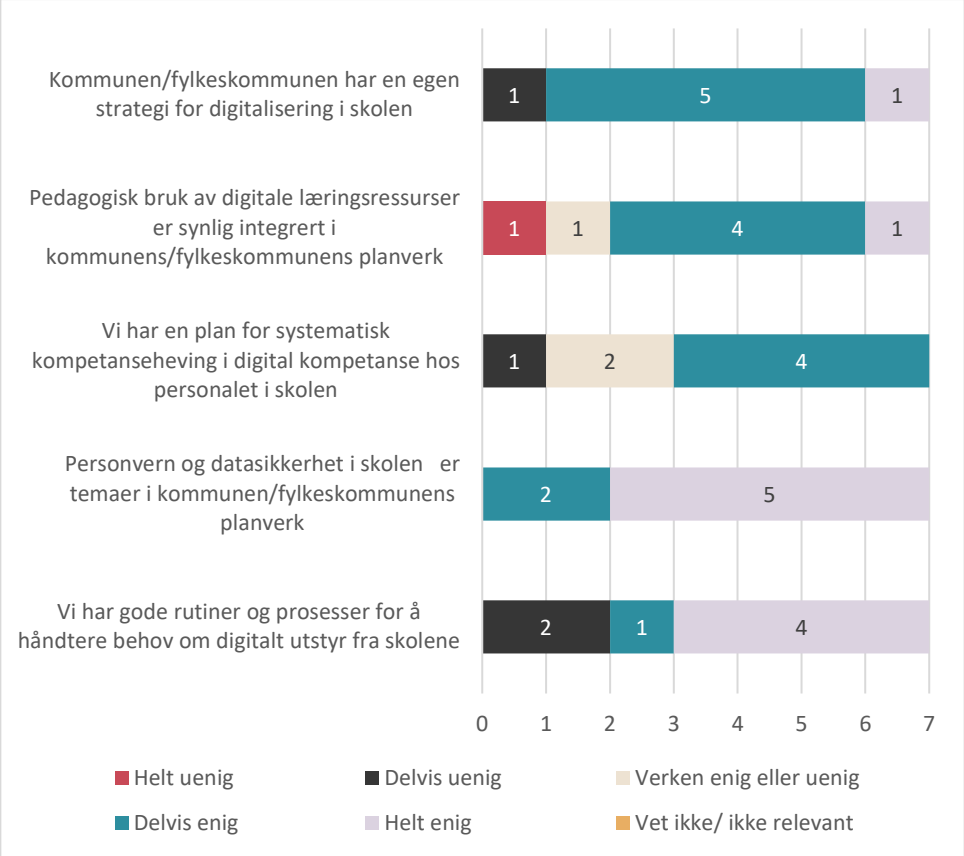
Videre har kommuner og fylker for første gang blitt bedt om å ta stilling til fem påstander om planer knyttet til digitalisering. Svarene fra kommunene vises i figur 6.2.

Figur 6.2 *'Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om kommunen/fylkes-kommunens planer knyttet til digitalisering?'*, skoleeier kommune, prosent (N=77-78)

Figuren viser at mer enn 60 prosent av kommunene oppgir at de er delvis eller helt enig i samtlige av påstandene. Kun 47 prosent er helt enige i at kommunen har en egen strategi for digitalisering i skolen. Flere (56 prosent) er helt enig i at kommunen har gode rutiner og prosesser for å håndtere behov om digitalt utstyr fra skolene. Kun 22 prosent av kommunene er helt enig i at de har en plan for systematisk kompetanseheving i digital kompetanse hos personalet i skolen

Fylkenes svar på de samme påstandene vises i figur 6.3.

Figur 6.3 *'Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om kommunens/fylkeskommunens planer knyttet til digitalisering?'*, skoleeier fylke (N=7)

Et klart flertall av fylkeskommunene er delvis eller helt enig i samtlige påstander. Til forskjell fra kommunene, er påstanden fylkeskommunene er mest enige i at personvern og datasikkerhet i skolen er tema i fylkeskommunens planverk. Færrest fylkeskommuner er enige i at skoleeier har en plan for systematisk kompetanseheving i digital kompetanse hos personalet i skolen. Det samme fant vi blant kommunene.

Vi har videre sett etter geografisk variasjon i hvordan kommuner stiller seg til påstandene. For fire av de fem påstandene finner vi forskjeller mellom kommuner av ulik størrelse, vist i tabell 6.1. Her kan vi se at graden av enighet er høyest blant de største kommunene. For de fleste påstandene er det imidlertid ikke en tydelig

tendens til at graden av enighet øker med kommunestørrelse. Det er generelt høyere enighet blant de minste kommunene, sammenlignet med de mellomstore kommunene..

Tabell 6.1 '*Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om kommunens/fylkeskommunens planer knyttet til digitalisering?*', skoleeier kommune etter kommunestørrelse

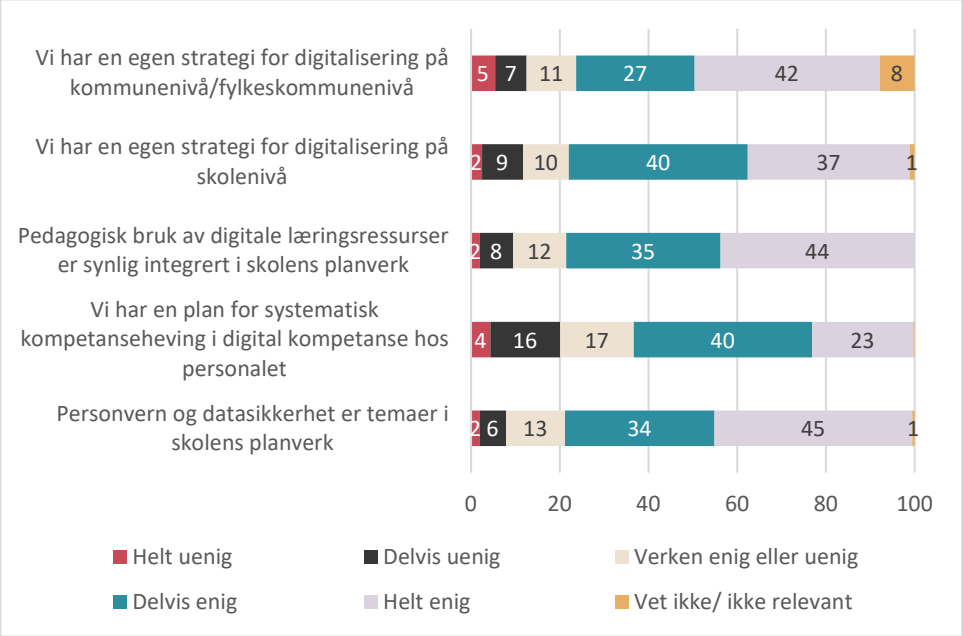
Kategori	Under 3000 %	3000 til 9999 %	10.000 og mer %	Totalt %
Kommunen/fylkeskommunen har en egen strategi for digitalisering i skolen				
Helt uenig	0	0	0	0
Delvis uenig	5	19	0	8
Verken enig eller uenig	0	8	3	4
Delvis enig	45	50	25	38
Helt enig	40	23	72	47
Vet ikke/ ikke relevant	10	0	0	3
Totalt (N)	20	26	32	78
Pedagogisk bruk av digitale læringsressurser er synlig integrert i kommunens/fylkeskommunens planverk				
Helt uenig	0	0	0	0
Delvis uenig	10	27	0	12
Verken enig eller uenig	15	12	0	8
Delvis enig	45	42	32	39
Helt enig	25	19	68	40
Vet ikke/ ikke relevant	5	0	0	1
Totalt (N)	20	26	31	77
Vi har en plan for systematisk kompetanseheving i digital kompetanse hos personalet i skolen				
Helt uenig	0	8	0	3
Delvis uenig	5	31	10	16
Verken enig eller uenig	20	23	6	16
Delvis enig	60	23	45	42
Helt enig	5	15	39	22
Vet ikke/ ikke relevant	10	0	0	3
Totalt (N)	20	26	31	77
Personvern og datasikkerhet i skolen er temaer i kommunen/fylkeskommunens planverk				
Helt uenig	0	4	0	1
Delvis uenig	5	12	0	5
Verken enig eller uenig	15	8	6	9
Delvis enig	25	58	26	36
Helt enig	40	19	68	44
Vet ikke/ ikke relevant	15	0	0	4
Totalt (N)	20	26	31	77

For påstanden om personvern og datasikkerhet finner vi også forskjeller mellom landsdelene. Bare 44 prosent av kommunene i Midt- og Nord-Norge er delvis eller helt enig i påstanden, mens samtlige er delvis eller helt enige i Oslo-området. Det samme gjelder 85 prosent i Øst-Norge og 96 prosent i Sør- og Vest-Norge. Dette vises i tabell 6.2. Det er viktig å merke seg antall kommuner som har svart i hver landsdel. Særlig i Oslo-området er antallet noe lavt, og vi skal være forsiktige med å trekke konklusjoner om forskjeller mellom landsdelene.

Tabell 6.2 *'Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om kommunens/fylkeskommunens planer knyttet til digitalisering? - Personvern og datasikkerhet i skolen er temaer i kommunen/fylkeskommunens planverk'*, skoleeier kommune etter kommunestørrelse

Kategori	Oslo-Området	Øst-Norge	Sør- og Vest-Norge	Midt- og Nord-Norge	Totalt
	%	%	%	%	%
Helt uenig	0	4	0	0	1
Delvis uenig	0	4	0	17	5
Verken enig eller uenig	0	8	4	22	9
Delvis enig	14	42	42	28	36
Helt enig	86	42	54	17	44
Vet ikke/ ikke relevant	0	0	0	17	4
Totalt (N)	7	26	26	18	77

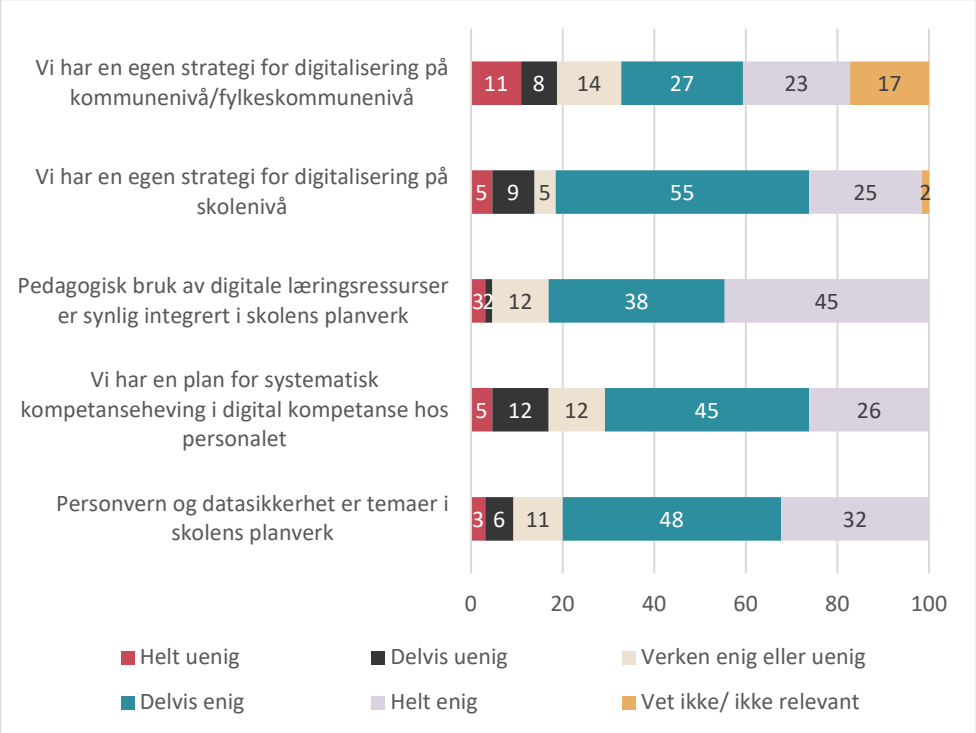
Skoleledere ble også i 2021 bedt om å ta stilling fem påstander om planer knyttet til digitaliseringer, som likner på påstandene skoleeiere tok stilling til. Svarene til skoleledere i grunnskolen vises i figur 6.4 og skoleledere i videregående vises i figur 6.5.

Figur 6.4 *'Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om skolens planer knyttet til digitalisering?'*, skoleleder grunnskole, prosent (N=367-368)

Mer enn 60 prosent av skolelederne i grunnskolen er delvis eller helt enig i samtlige påstander. Det er kun tre av påstandene som over 40 prosent av skolelederne er helt enige i. I stigende grad av enighet er dette påstanden om at de har en egen strategi for digitalisering på kommunenivå, at pedagogisk bruk av digitale læringsressurser er synlig integrert i skolens planverk og at personvern og datasikkerhet er temaer i skolens planverk. 37 prosent er helt enige i at de har en egen strategi for digitalisering på skolenivå, mens kun 23 prosent av skolelederne er helt enige i at de har en plan for systematisk kompetanseheving i digital kompetanse hos personalet

Sammenligner vi dette med kommunens svar finner vi både likheter og forskjeller. Likt er det at over 60 prosent er delvis eller helt enig i samtlige utsagn. Både blant kommuner og grunnskoler er mellom 40–45 prosent helt enig i at pedagogisk bruk av digitale læringsressurser er synlig integrert i skolens planverk og at personvern og datasikkerhet er en del av henholdsvis kommunen og skolens planverk. For begge respondentgrupper gjelder det også at færrest er enige i at det finnes en plan for systematisk kompetanseheving hos personalet i skolen. Det er størst forskjeller i svargivingen til skoleleder og skoleeier for påstanden om at kommunene har en egen strategi for digitalisering i skolen. Dette er påstanden som flest kommuner er enige i og færrest skoleledere er enige i.

Figur 6.5 *'Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om skolens planer knyttet til digitalisering?'*, skoleleder videregående, prosent (N=64-65)

I videregående ser vi et liknende mønster som i grunnskolen. I videregående er mer enn 70 prosent delvis eller helt enig i samtlige påstander, med unntak av at det finnes en strategi for digitalisering på fylkeskommunalt nivå, som kun 50 prosent er delvis eller helt enig i. Også på videregående er rundt 80 prosent delvis eller helt enige i at skolen har en egen strategi for digitalisering på skolenivå, at personvern og datasikkerhet er temaer i skolens planverk og at pedagogisk bruk av digitale læringsressurser er synlig integrert i skolens planverk. Igjen er kompetanseheving blant påstandene med lavest grad av enighet. At relativt få er enige i at det finnes en systematisk plan for kompetanseheving passer med fylkeskommunens svar. At færrest er enige i at det er en strategi for digitalisering på fylkeskommunalt nivå passer derimot ikke, siden 6 av 7 fylkeskommuner er delvis eller helt enig i dette.

Skoleledere har blitt bedt om å vurdere omtrent de samme påstandene våren 2020 og høsten 2020. I tabell 6.2 sammenligner vi svarene fra skoleledere i de tre undersøkelsene. Ordet IKT ble byttet ut med digitalisering høsten 2021, og leseren bør derfor være litt forsiktig i tolkningen av sammenligner av spørsmål stilt før og etter dette tidspunktet. For å gjøre tabellen mer oversiktlig har vi valgt å slå sammen helt uenig og delvis enig, og delvis enig og helt enig.

Tabell 6.3 *'Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om skolens planer knyttet til IKT?'* skoleledere 2021 (N=431-433), sammenlignet med tall fra høsten 2020 (i klammer) og våren 2020 (i parentes), prosent

	Helt uenig/ delvis uenig [høsten 2020] (våren 2020)	Verken enig eller uenig [høsten 2020] (våren 2020)	Delvis enig/ helt enig [høsten 2020] (våren 2020)	Vet ikke/ ikke relevant [høsten 2020] (våren 2020)
	%	%	%	%
Vi har vår egen IKT strategi/strategi for digitalisering på kommunenivå	13 [10] (8)	12 [6] (12)	66 [75] (74)	9 [9] (6)
Vi har en egen IKT-strategi/strategi for digitalisering på skolenivå	12 [11] (8)	9 [7] (16)	77 [81] (73)	1 [1] (3)
Pedagogisk bruk av IKT/ digitale læringsressurser er synlig integrert i våre årsplaner eller lokale læreplaner	9 [6] (6)	12 [5] (13)	79 [89] (81)	0 [1] (0)
Skolen har en plan for systematisk kompetanseheving i digital kompetanse hos personalet	20 [16] (14)	16 [16] (22)	64 [67] (64)	0 [2] (0)
Personvern og datasikkerhet er temaer i skolens planverk	8 [10] (10)	13 [11] (20)	79 [78] (69)	0 [1] (1)

Tabellen viser at graden av enighet i at det finnes en IKT-strategi/strategi for digitalisering på kommunalt nivå var høyere høsten og våren 2020 enn høsten 2021, mens andelen som er enig i at det finnes en IKT-strategi/strategi for digitalisering på skolenivå bare var høyere høsten 2020. Andelen som er enige i at pedagogisk bruk av IKT/digitale læringsressurser er synlig integrert i skolens planverk og at skolen har en plan for systematisk kompetanseheving er omtrent lik høsten 2021 og våren 2020, men høyere høsten 2020. Til slutt er enigheten i at personvern og datasikkerhet er tema i skolens planverk lavest i våren 2020, og omtrent likt høsten 2020 og 2021.

Videre konsentrerer vi oss kun om 2021. For tre av påstandene finner vi en viss geografisk variasjon, mens vi for én påstand også finner variasjon etter skoletype og størrelse. Fra tabell 6.3 kan vi se at for påstanden om at skolen har en egen strategi for digitalisering på kommunenivå og/eller på skolenivå og for at skolen har en plan for systematisk kompetanseheving blant personalet, øker andelen delvis eller helt enig blant skoleledere i grunnskolen med skolestørrelse.

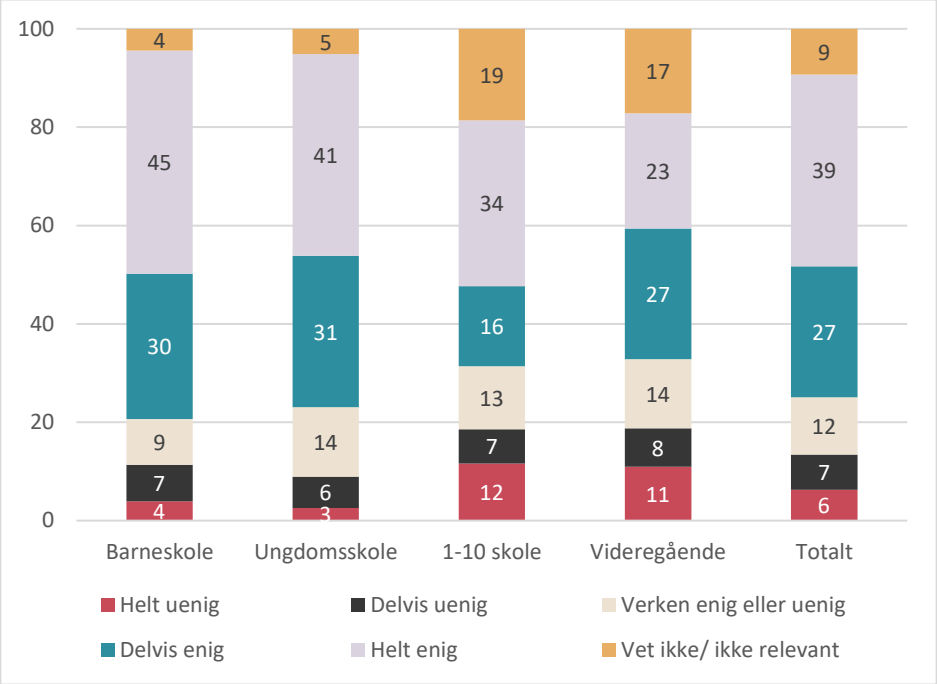
Tabell 6.4 *'Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om skolens planer knyttet til digitalisering?'*, skoleleder grunnskole etter kommunestørrelse

Kategori	Under 3000 %	3000 til 9999 %	10.000 og mer %	Totalt %
Vi har en egen strategi for digitalisering på kommunenivå				
Helt uenig	14	7	4	5
Delvis uenig	0	9	7	7
Verken enig eller uenig	21	12	10	11
Delvis enig	14	41	23	27
Helt enig	38	24	48	42
Vet ikke/ ikke relevant	14	6	8	8
Totalt (N)	29	82	256	367
Vi har en egen strategi for digitalisering på skolenivå				
Helt uenig	7	4	2	2
Delvis uenig	10	7	10	9
Verken enig eller uenig	17	12	9	10
Delvis enig	30	52	38	40
Helt enig	30	24	41	37
Vet ikke/ ikke relevant	7	0	1	1
Totalt (N)	30	82	255	367
Vi har en plan for systematisk kompetanseheving i digital kompetanse hos personalet				
Helt uenig	13	5	3	4
Delvis uenig	13	17	16	16
Verken enig eller uenig	20	24	14	17
Delvis enig	30	35	43	40
Helt enig	20	18	25	23
Vet ikke/ ikke relevant	3	0	0	0
Totalt (N)	30	82	256	368

For to av påstandene finner vi også forskjeller mellom grunnskoler i forskjellige landsdeler. For påstanden om at det finnes en strategi for digitalisering på

kommunenivå, dreier det seg om at andelen skoleledere som er enig er noe lavere i Øst-Norge og i Midt- og Nord-Norge. Andelen delvis eller helt enig er 58 prosent i Midt- og Nord-Norge og 65 prosent i Øst-Norge, mens den samme andelen er 75 og 74 prosent i Oslo-området og i Sør- og Vest-Norge. For påstanden om at skolen har en plan for systematisk kompetanseheving blant personalet er det større enighet blant grunnskolene i Oslo-området. Her er andelen delvis og helt enig 77 prosent, mens den er rundt 60 prosent i resten av landet. Disse resultatene fører også til at vi ser en økning i andelen helt eller delvis enig med sentralitet for den sistnevnte påstanden.

Til slutt finner vi forskjeller mellom hvor enig ulike skoleslag og grunnskoler av ulik størrelse er i at skolen har en egen strategi for digitalisering på kommunenivå/fylkeskommunenivå. Vi ser først på skoletype i figur 6.6.

Figur 6.6 *'Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om skolens planer knyttet til digitalisering? – Vi har en egen strategi for digitalisering på kommunenivå/ fylkeskommunenivå'*, skoleledere etter skoletype, prosent (N=431)

Figuren viser at graden av enighet er høyere på barneskoler og ungdomsskoler. Over 70 prosent er delvis eller helt enige i at skolen har en plan for digitalisering på kommunenivå på barne- og ungdomsskoler skoler, mens 50 prosent er delvis eller helt enige på henholdsvis 1-10 skoler og videregående skoler.

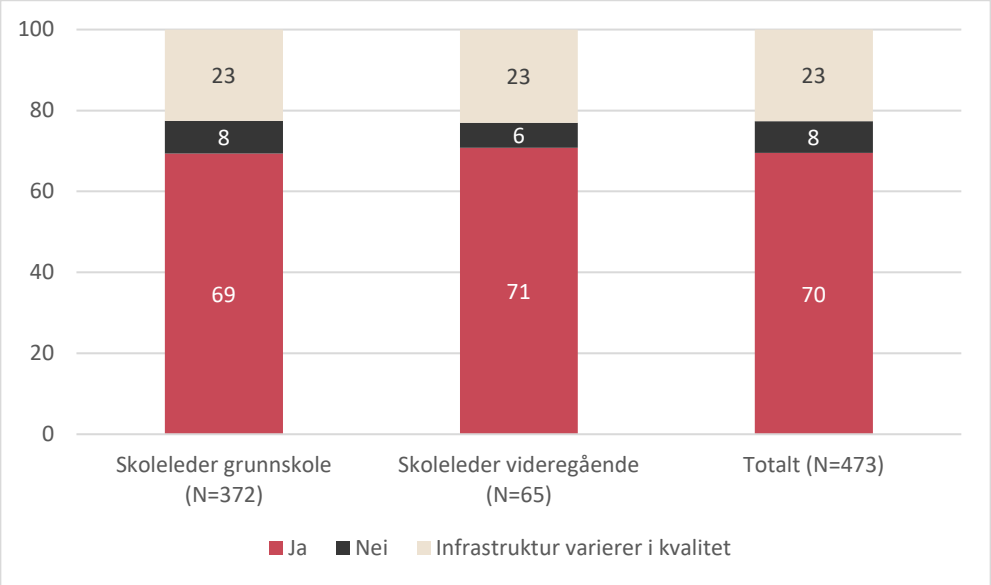
Når det gjelder skolestørrelse, vist i tabell 6.4, ser vi en tydelig tendens til at andelen grunnskoler som oppgir at de er delvis eller helt enig i at det finnes en plan for digitalisering på kommunenivå øker med skolestørrelse.

Tabell 6.5 *'Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om skolens planer knyttet til digitalisering? – Vi har en egen strategi for digitalisering på kommunenivå/fylkeskommunenivå'*, skoleleder grunnskole etter skolestørrelse

Kategori	Under 100 %	100-299 %	Over 300 %	Totalt %
Helt uenig	7	6	4	5
Delvis uenig	6	8	7	7
Verken enig eller uenig	10	11	13	11
Delvis enig	24	31	24	27
Helt enig	36	38	51	42
Vet ikke/ ikke relevant	18	6	2	8
Totalt (N)	104	143	120	367

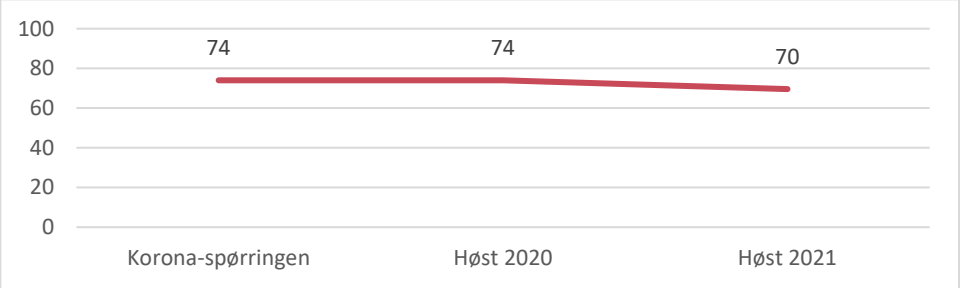
6.3 Kvaliteten på den digitale infrastrukturen

De resterende spørsmålene i dette kapittelet er bare blitt stilt til skoleledere. De ble først spurt om de opplever at den digitale infrastrukturen er av god nok kvalitet til at lærerne kan gjennomføre et vidt spekter av digital undervisning. Figur 6.7 viser at rundt 70 prosent av skoleledere vurderer at den digitale infrastrukturen er av god nok kvalitet, mens nesten en fjerdedel svarer at kvaliteten varierer. På dette spørsmålet finner vi ingen betydelig variasjon på noen av bakgrunnsvariablene.

Figur 6.7 *'Opplever dere at den digitale infrastrukturen (slik som datamaskiner og andre digitale enheter, nettverk, programmer og læringsressurser) er av god nok kvalitet til at lærerne kan gjennomføre et vidt spekter av digital undervisning (slik som videomøter, samskriving, bruk av læringsplattform)?'*, skoleledere, prosent

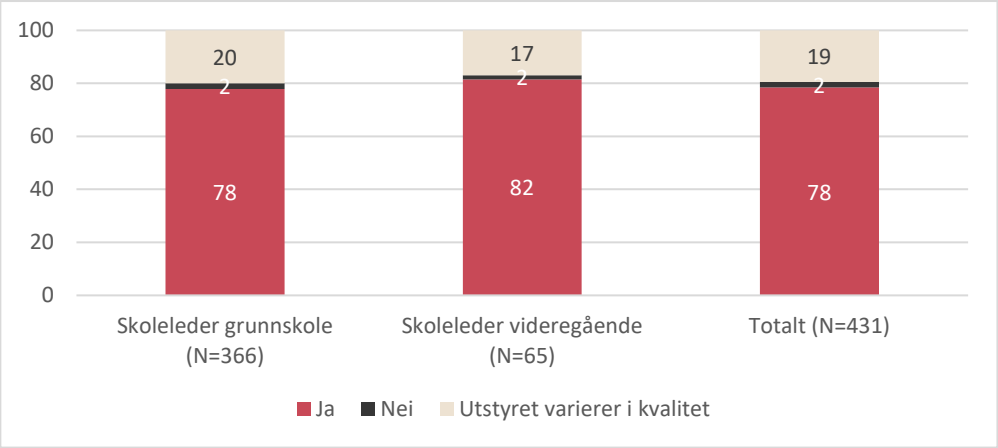
Skoleledere har blitt stilt det samme spørsmålet i korona-spørringen og høsten 2020. I figur 6.8 viser vi andelen skoleledere som svarer ja hver gang spørsmålet har blitt stilt.

Figur 6.8 '*Opplever dere at den digitale infrastrukturen (slik som datamaskiner og andre digitale enheter, nettverk, programmer og læringsressurser) er av god nok kvalitet til at lærerne kan gjennomføre et vidt spekter av digital undervisning (slik som videomøter, samskriving, bruk av læringsplattform)?'*, andelen skoleledere som svarer 'ja' høsten 2021 (N=473), korona-spørringen (N=594) og høsten 2020 (N=594), prosent

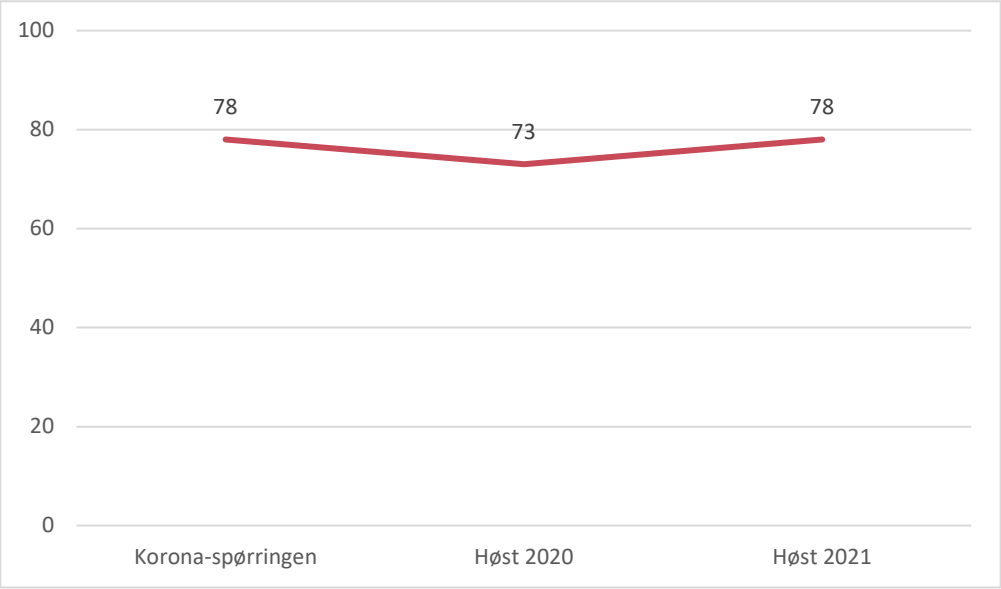
Vi kan se at andelen som svarer ja er litt lavere i 2021. Det er særlig interessant å sammenligne høstens gjennomføring med korona-spørringen siden begge undersøkelsene er gjennomført i samme utvalg. Andelen skoleledere i videregående som svarer ja er litt høyere i 2021 enn i korona-spørringen, mens andelen grunnskoler som svarer ja var høyere i korona-spørringen. Leseren bør imidlertid være forsiktig med å trekke sterke konklusjoner om at det har skjedd en utvikling over tid, ettersom svarprosenten i korona-spørringen er klart høyere.

Skoleledere har videre blitt spurt de opplever at elevenes datamaskiner og andre digitale enheter er av god nok kvalitet til at til at elevene kan delta i ulike former for digital undervisning. Svarfordelingen vises i figur 6.9.

Figur 6.9 '*Opplever dere at elevenes datamaskiner og andre digitale enheter er av god nok kvalitet til at elevene kan delta i ulike former for digital undervisning (f.eks. videomøter, samskriving, bruk av læringsplattform)?'*, skoleledere, prosent

Fra figuren kan vi se at et klart flertall skoleledere mener at elevenes datamaskiner og digitale enheter er av god nok kvalitet. Andelen som svarer at elevenes datamaskiner og digitale enheter er at god nok kvalitet er høyere enn andelen som svarer den digitale infrastrukturen er av god nok kvalitet til at lærerne kan gjennomføre et vidt spekter av digital undervisning. I tillegg er det nesten ikke forskjeller mellom grunnskolen og videregående. Dette skiller seg fra tidligere gjennomføringer, da andelen som vurderte elevenes datamaskiner som av god nok kvalitet var klart høyere for eldre elver. Det bør påpekes at det har vært en liten endring i spørsmålstillingen, som kan påvirke forskjellene i svargivingen. Tidligere ble respondentene opplyst om at datamaskiner b som en samlebetegnelse på alle digitale enheter. Fra 2021 blir andre digitale enheter nevnt eksplisitt i spørsmålsformuleringen. En annen forskjell fra tidligere er at andelen som vurdere at elevens digitale infrastruktur er god nok var lavere enn andelen som vurdere digitale infrastruktur som godt nok til at lærerne kan gjennomføre et vidt spekter av digital undervisning høsten 2020. Dette kan vi se av figur 6.10, som også viser at andelen som svarer ja høsten 2021 er lik som i korona-spørringen.

Figur 6.10 '*Opplever dere at den digitale infrastrukturen (slik som datamaskiner og andre digitale enheter, nettverk, programmer og læringsressurser) er av god nok kvalitet til at lærerne kan gjennomføre et vidt spekter av digital undervisning (slik som videomøter, samskriving, bruk av læringsplattform)?*', andelen skoleledere som svarer 'ja' i korona-spørringen (N=718), høsten 2020 (N=593) og høsten 2021 (N=431), prosent

Det er kun for kommunestørrelse vi finner betydelige variasjon på dette spørsmålet høsten 2021. Fra tabell 6.5 kan vi se at andelen skoleledere i grunnskolen som mener at elevenes datamaskiner er av god nok kvalitet er klart høyere i de største og minste kommunene, sammenlignet med de mellomstore kommuner.

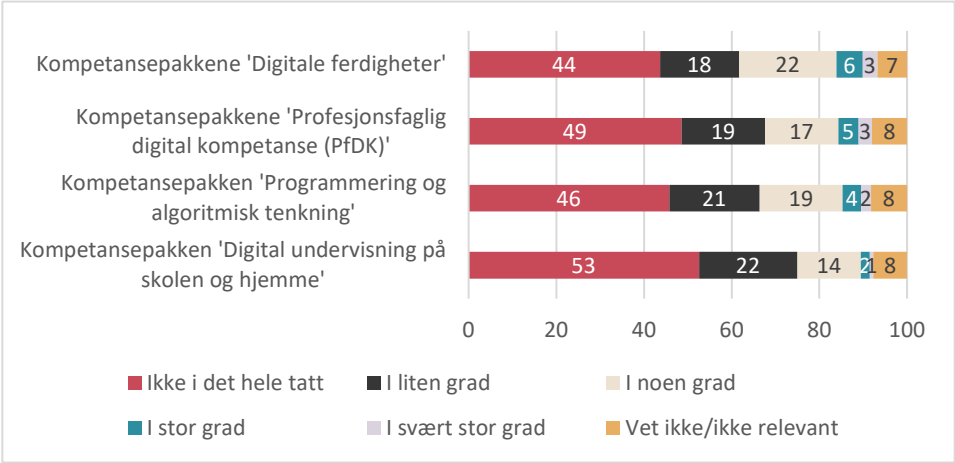
Tabell 6.6 *'Opplever dere at elevenes datamaskiner og andre digitale enheter er av god nok kvalitet til at elevene kan delta i ulike former for digital undervisning (f.eks. videomøter, samskriving, bruk av læringsplattform)?'*, skoleledere etter kommunestørrelse

Kategori	Under 3000 %	3000 til 9999 %	10.000 og mer %	Totalt %
Ja	77	69	81	78
Nei	3	0	3	2
Utstyret varierer i kvalitet	19	31	17	20
Totalt (N)	31	81	254	366

6.4 Kompetansepakker fra udir.no

Avslutningsvis om digitalisering ble skoleledere spurt om i hvilken grad fire ulike kompetansepakker tilgjengelige fra udir.no er en del av skolens arbeid med digitalisering. Vi ser på hvordan skoleledere i grunnskolen svarer i figur 6.11 og videregående i figur 6.12.

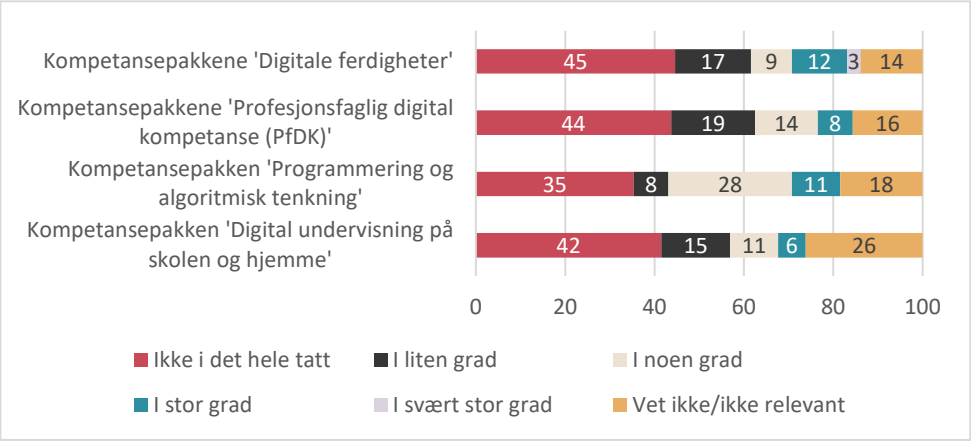
I grunnskolen ser samtlige kompetansepakker til å i liten grad være en del skolens arbeid med digitalisering. Mellom 44 og 53 prosent svarer at kompetansepakkene ikke brukes i det hele tatt. Kompetansepakken som i klart minst grad er en del av skolens arbeid med digitalisering er 'Digital undervisning på skolen og hjemme', mens 'Digitale ferdigheter' i størst grad er en del av skolens arbeid.

Figur 6.11 *'I hvilken grad er følgende kompetansepakker en del av skolens arbeid med digitalisering?'*, skoleleder grunnskole, prosent (N=352-355)

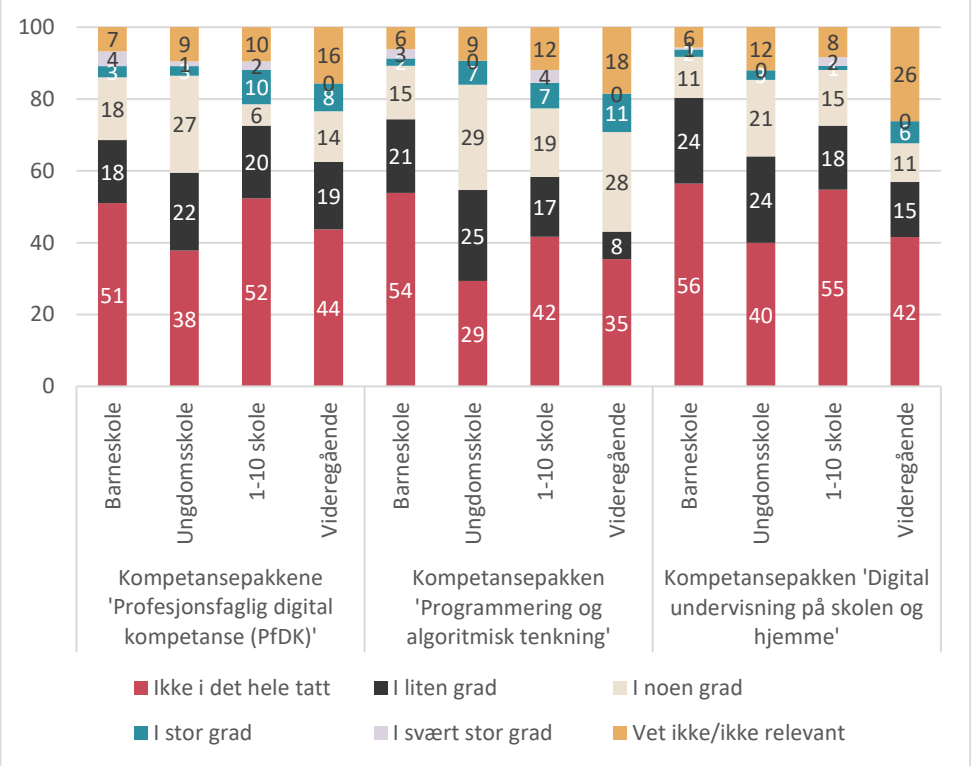
I videregående ser også kompetansepakkene ut til å i liten grad være en del arbeidet med digitalisering, selv om en litt mindre andel enn i grunnskolen svarer at pakkene ikke brukes i det hele tatt. Samtidig er andelen som svarer at de ikke vet langt høyere, særlig for 'Digital undervisning på skolen og hjemme'. Det er dermed en stor andel i videregående som enten ikke vet, eller svarer at pakkene ikke brukes. Sammenligner vi andelene som svarer ikke i det hele tatt og i liten grad, ser vi

igjen at 'Digital undervisning på skolen og hjemme' er pakken som i minst grad brukes. Pakken som i størst grad brukes er 'Programmering og algoritmisk tenkning', og denne brukes i større grad i videregående enn i grunnskolen.

Figur 6.12 *'I hvilken grad er følgende kompetansepakker en del av skolens arbeid med digitalisering?'*, skoleleder videregående, prosent (N=64-65)

For tre av kompetanseplanene kan vi finne noen forskjeller mellom skoletypene, vist i figur 6.13.

Figur 6.13 *'I hvilken grad er følgende kompetansepakker en del av skolens arbeid med digitalisering?'*, skoleledere etter skoletype, prosent (N=416-419)

Figuren viser at kompetansepakkene 'Profesjonsfaglig digital kompetanse (PfDK)', 'Programmering og algoritmisk tenkning' og 'Digital undervisning på skolen og hjemme' i mindre grad brukes på skoler med barnetrinn. Andelen som svarer at de ikke bruker pakkene i det hele tatt er høyere på barne- og 1-10 skoler for alle de tre kompetansepakkene.

6.5 Oppsummering

Dette kapittelet har handlet om digitaliseringstilstanden i skolen. Skoleledere og skoleeiere har blitt stilt spørsmål om planer knyttet til digitalisering. Skoleledere har i tillegg besvart spørsmål om den digitale infrastrukturen og bruken av kompetansepakker i arbeidet med digitalisering. Oppsummert fant vi følgende:

- Nesten samtlige kommuner og fylkeskommuner oppgir at de i hovedsak har felles anskaffelser av digitalt utstyr og sentrale digitale tjenenester.
- Nesten samtlige kommuner og fylker er delvis eller helt enige i at de har en egen strategi for digitalisering i skolen og over halvparten mener de har gode rutiner og prosesser for å håndtere behov om digitalt utstyr fra skolene.
- Av alle påstandene er færrest kommuner og fylker enige i at de har en plan for systematisk kompetanseheving hos personalet i skolen.
- Av påstandene om planer knyttet til digitalisering er skoleledere i størst grad enige i at bruk av digitale læringsressurser er synlig integrert i skolens planverk og at personvern og datasikkerhet er temaer i skolens planverk
- Også skoleledere i grunnskolen er minst enige i at det er en plan for systematisk kompetanseheving i digital kompetanse hos personalet. Dette er også blant påstandene skoleledere i videregående har en lavere andel delvis og helt enig, men aller minst enige er de i at det finnes en strategi for digitalisering på fylkeskommunalt nivå.
- Et klart flertall skoleledere opplever både at den digitale infrastrukturen er av god nok kvalitet til at lærerne kan gjennomføre et vidt spekter av digital undervisning, og at elevenes datamaskiner og digitale enheter er av god nok kvalitet til at elevene kan delta i ulike former for digital undervisning.
- Mellom 44 og 53 prosent i av skoleledere i grunnskolen, og mellom 35 og 45 prosent av skoleledere i videregående, oppgir at ulike kompetansepakker ikke er en del av skolens arbeid med digitalisering. På toppen av dette er det også en del, særlig i videregående, som ikke vet om pakkene.

7 Læremidler i skolen

Samfunnet endrer seg raskt og det elevene lærer på skolen skal være relevant og framtidsrettet. Derfor er det viktig å vurdere læremidlene som tas i bruk i skolen for å sikre at de er nyttige for elevenes læring og i tråd med gjeldende læreplanverk, særlig når det gjøres endringer i læreplanene. Gjennom Kunnskapsløftet 2020 har det blitt utviklet nye læreplaner for grunnskole og videregående skole som ble tatt i bruk fra 2020.

Begrepet læremidler er definert i forskrift til opplæringsloven, § 17-1, fjerde ledd: «Med læremiddel meiner ein alle trykte, ikkje-trykte og digitale element som er utvikla til bruk i opplæringa. Dei kan vere enkeltståande eller gå inn i ein heilskap, og dekkjer aleine eller til saman kompetansemål i Læreplanverket for Kunnskapsløftet.»

I forbindelse med nytt læreplanverk for Kunnskapsløftet 2020 ble skoleledere og skoleeiere på kommunalt og fylkeskommunalt nivå spurt om læremidler i skolen i spørringene høsten 2021. Vi spurte om status for valg, vurdering og bruk av læremidler, om erfaringer med bruk av Udirs veiledere for vurdering av kvalitet i læremidler samt behov for læremidler i nær framtid. Nye læringsressurser og læremidler i forbindelse med den nye læreplanen var også et tema i spørringene til lærere i 2020 (Vika, 2021[4]). Spørsmålene som er stilt i kapittelet som nå presenteres er til en annen gruppe respondenter og er ikke like de som ble spurt til lærere i 2020. Resultatene vil derfor ikke i bli sammenlignet her.

7.1 Hvilke ressurser brukes i opplæringen i skolen?

Skoleeiere ble spurt om hvilke ressurser som brukes i opplæring i skolen. På dette spørsmålet var det mulig å velge flere svaralternativ. Tabell 7.1 gir oversikt over skoleeiere i kommunal sektor sine svar, totalt og fordelt på kommunestørrelse. Når det gjelder de samlede svarene, viser tabell 7.1 at trykte og digitale læremidler utviklet for bruk i opplæring brukes blant alle skolene. De fleste oppgir også å bruke digitale verktøy i opplæringen. Halvparten av skoleeierne i kommunal

[4] Vika, Karl Solbue (2021). Spørsmål til Skole-Norge: Analyser og resultater fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse til lærere høsten 2020. Rapport. Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU).

sektor oppgir at det også blir brukt andre digitale læringsressurser som ikke er utviklet for bruk i opplæring. 34 prosent oppgir at det brukes andre trykte læringsressurser som ikke er utviklet for bruk i opplæring. Av de syv skoleeierne i fylkeskommunal sektor som svarte på spørsmålet, oppgav alle at de brukte trykte og digitale læremidler utviklet for bruk i opplæring, mens fem av syv oppgav at de brukte andre trykte og andre digitale læringsressurser som ikke er utviklet for bruk i opplæringen.

Tabell 7.1 viser også svarfordelingen etter kommunestørrelse. En høyere andel skoleeiere i større kommuner svarer at det brukes digitale og trykte læringsressurser som ikke er utviklet for bruk i opplæring sammenlignet med mindre kommuner. En overvekt av skoleeierne svarer at det brukes digitale verktøy i opplæringen, men også her er andelen høyere blant større kommuner.

Tabell 7.1 *'Hvilke av de følgende ressursene brukes i opplæringen i skolen? Flere kryss mulig.'*, skoleeier kommune etter kommunestørrelse

Kategori	Under 3 000	3 000 til 9 999	10 000 og mer	Total
	%	%	%	%
Trykte læremidler utviklet for bruk i opplæringen	100	96	100	99
Digitale læremidler utviklet for bruk i opplæringen	100	96	100	99
Andre digitale læringsressurser som ikke er utviklet for bruk i opplæringen	40	50	61	52
Andre trykte (analoge) læringsressurser som ikke er utviklet for bruk i opplæring	10	42	42	34
Digitale verktøy	70	89	97	87
Annet, spesifiser	0	0	3	1
Totalt (N)	20	26	33	79

Skoleledere i grunnskole og videregående skole ble stilt samme spørsmål om hvilke ressurser som brukes i opplæring i skolen, se tabell 7.2. Skoleledernes svar samsvarer godt med skoleeierne. Tilnærmet alle svarer at det brukes trykte og digitale læremidler utviklet for bruk i opplæring, både i grunnskole og videregående skole. Mange oppgir i tillegg å bruke andre læringsressurser, både digitale og trykte, som ikke er utviklet for bruk i opplæring. Dette gjelder i størst grad videregående skoler. Et flertall av skolelederne oppgir at det brukes digitale verktøy i opplæringen, 89 prosent i grunnskolen og 86 prosent i videregående skole.

Tabell 7.2 *'Hvilke av de følgende ressursene brukes i opplæringen i skolen? Flere kryss mulig.'*, skoleledere

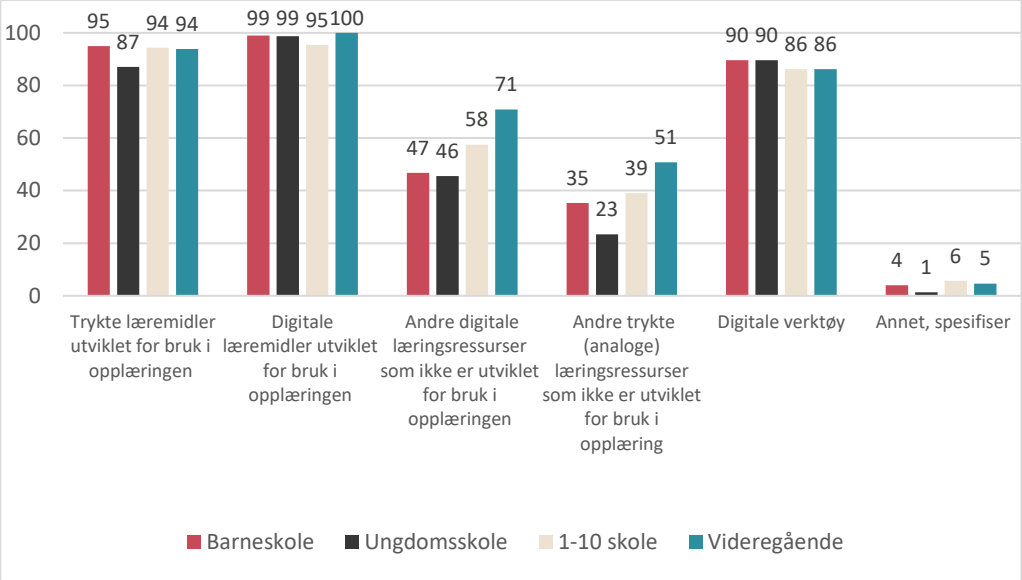
Kategori	Skoleleder grunnskole	Skoleleder videregående	Total
	%	%	%
Trykte læremidler utviklet for bruk i opplæringen	93	94	93
Digitale læremidler utviklet for bruk i opplæringen	98	100	98
Andre digitale læringsressurser som ikke er utviklet for bruk i opplæringen	49	71	52
Andre trykte (analoge) læringsressurser som ikke er utviklet for bruk i opplæring	34	51	36
Digitale verktøy	89	86	88
Annet, spesifiser	4	5	4
Totalt (N)	412	75	487

Tabell 7.3 viser fordelingen blant skoleledere i grunnskolen sine svar på samme spørsmål etter kommunestørrelse. Andelen skoleledere som oppgir at det brukes andre digitale eller trykte læringsressurser som ikke er utviklet for bruk i opplæring er relativt lik fordelt på kommunestørrelse. Det samme gjelder bruk av digitale verktøy.

Tabell 7.3 *'Hvilke av de følgende ressursene brukes i opplæringen i skolen? Flere kryss mulig.'*, skoleleder grunnskole etter kommunestørrelse

Kategori	Under 3 000	3 000 til 9 999	10 000 og mer	Total
	%	%	%	%
Trykte læremidler utviklet for bruk i opplæringen	100	94	92	93
Digitale læremidler utviklet for bruk i opplæringen	100	100	97	98
Andre digitale læringsressurser som ikke er utviklet for bruk i opplæringen	47	51	49	49
Andre trykte (analoge) læringsressurser som ikke er utviklet for bruk i opplæring	30	36	33	34
Digitale verktøy	87	86	90	89
Annet, spesifiser:	0	4	4	4
Totalt (N)	32	85	295	412

Figur 7.1 viser hvordan skoleledere i grunnskole og videregående skole svarte på hvilke ressurser som brukes i opplæring i skolen etter skoletype. Skolelederne oppgir relativt lik bruk av trykte og digitale læremidler utviklet for bruk i opplæring, samt digitale verktøy, på tvers av skoletype. Blant skoleledere i videregående skole er det en høyere andel som oppgir bruk av andre digitale og trykte læringsressurser som ikke er utviklet for bruk i opplæring, sammenlignet med de andre skoletypene.

Figur 7.1 'Hvilke av de følgende ressursene brukes i opplæringen i skolen? Flere kryss mulig.', skoleledere etter skoletype, prosent (N=487)

Svarene fra skoleledere på videregående skole viser også at studiespesialiserende i størst grad bruker andre digitale læringsressurser som ikke er utviklet for bruk i opplæring, sammenlignet med kombinerte linjer og yrkesfag.

7.2 Bakgrunn for valg av læremidler

I spørringene høsten 2021 fikk skoleeiere og skoleledere på kommunalt og fylkeskommunalt nivå spørsmål om hvordan læremidler som er i tråd med læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020 blir valgt ut. Tabell 7.4 viser svarfordelingen.

Tabell 7.4 '*På hvilken bakgrunn foregår valg av læremidler som er i tråd med læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020? Flere kryss mulig*', skoleeier kommune og skoleledere

Kategori	Skoleeier kommune %	Skoleleder grunnskole %	Skoleleder videregående %
Innspill fra individuelle lærere	32	47	68
Innspill fra lærerteam	67	72	80
Kollektive prosesser initiert av skoleleder som involverer lærerne	84	79	79
Kollektive prosesser initiert av skoleeier som involverer lærerne på skolene	62	41	12
Avgjørelse på skoleeiernivå uten involvering av skolene	4	9	5
Avgjørelse på skolelederniv uten involvering av lærerne	6	8	0
Annet, spesifiser	9	4	3
Totalt (N)	79	412	75

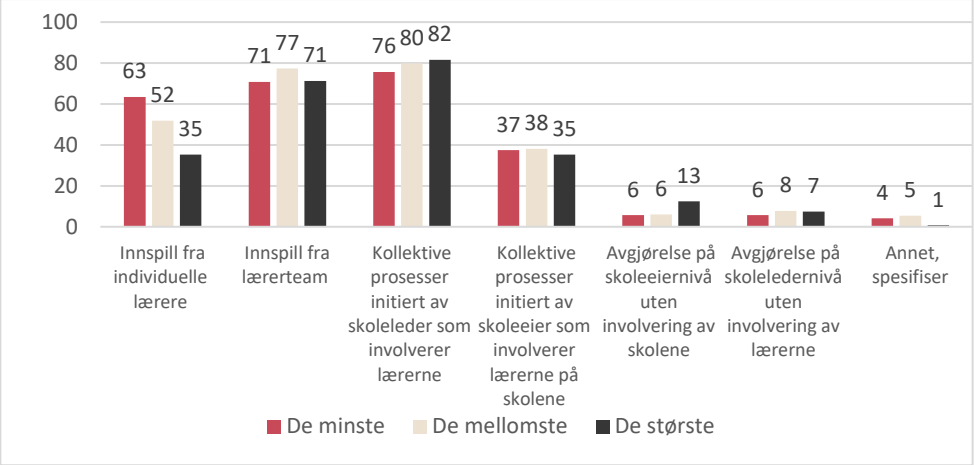
Et flertall blant skolelederne i både grunnskole og videregående skole svarer at valg av læremidler foregår på bakgrunn av innspill fra lærerteam eller kollektive

prosesser initiert av skoleleder. En stor andel svarer også at det foregår på bakgrunn av innspill fra individuelle lærere. Kun 12 prosent av skolelederne i videregående skole svarer at valg av læremidler foregår på bakgrunn av kollektive prosesser initiert av skoleeier. 41 prosent av skolelederne i grunnskolen svarer det samme. Relativt få skoleledere, både i grunnskole og videregående skole, svarer at avgjørelser blir tatt på skoleeier- eller skoleledernivå uten involvering av henholdsvis skolene eller lærerne.

Skoleeierne på kommunalt nivå ser ut til å bekrefte dette bildet. Tabell 7.4 viser at et fåtall skoleeiere svarer at avgjørelser blir tatt på skoleeier- eller skoleledernivå uten involvering av henholdsvis skolene eller lærerne. Blant de syv skoleeierne i fylkeskommunal sektor som svarte på spørsmålet, svarte en skoleeier at avgjørelser blir tatt på skoleledernivå uten involvering av lærerne, mens ingen svarte at avgjørelser blir tatt av skoleeier uten involvering av skolene. Ellers er svarfordelingen relativt lik som for skolelederne i videregående skole.

På dette spørsmålet var det også mulig å skrive, med frie ord, hvordan valg av læremidler foregår. Et tjuetalls respondenter gjorde nettopp det. Blant temaene som går igjen i en del av besvarelsene, er ulike former for samarbeid, enten mellom skoler internt i kommunen eller interkommunalt. Flere oppgir også at de er friskoler med egne læreplaner.

Figur 7.2 viser hvordan skoleledere på grunnskoler og videregående skoler svarer på spørsmål om bakgrunnen for valg av læremidler etter skolestørrelse. Grunnskoler med mindre en 100 elever regnes som små grunnskoler. De mellomstore grunnskolene har mellom 100 og 299 elever, mens store skoler har 300 elever eller flere. Små videregående skoler har mindre enn 250 elever, mellomstore har mellom 250 og 599 elever. De store videregående skolene har 600 elever eller flere.

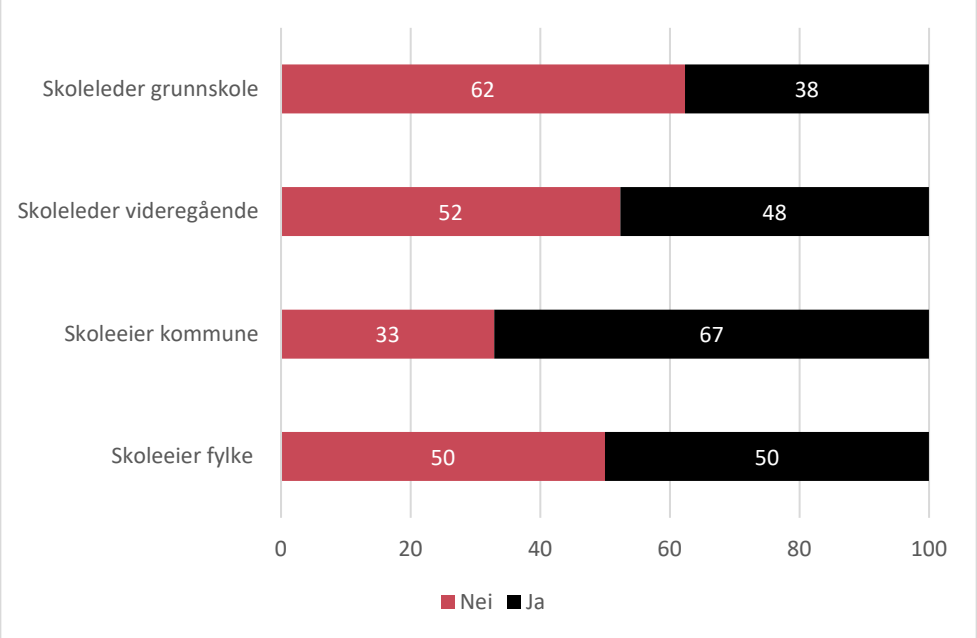
Figur 7.2 *'På hvilken bakgrunn foregår valg av læremidler som er i tråd med læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020? Flere kryss mulig.'*, skoleledere etter skolestørrelse, prosent (N=487)

Valg av læremidler ser ut til å foregå med relativt lik bakgrunn på tvers av skolestørrelse. Ett unntak er innspill fra individuelle lærere. Over 60 prosent av skolelederne ved de minste skolene svarer at valg av læremidler foregår med bakgrunn i innspill fra individuelle lærere. Omtrent halvparten av skolelederne ved de mellomste skolene svarer det samme, mens andelen er 35 prosent ved de største skolene.

7.3 Brukes Utdanningsdirektoratets veiledere?

Skoleeiere og skoleledere på kommunalt og fylkeskommunalt nivå ble spurt om deres bruk og nytte av Utdanningsdirektoratets veiledere for å vurdere kvalitet i læremidler.

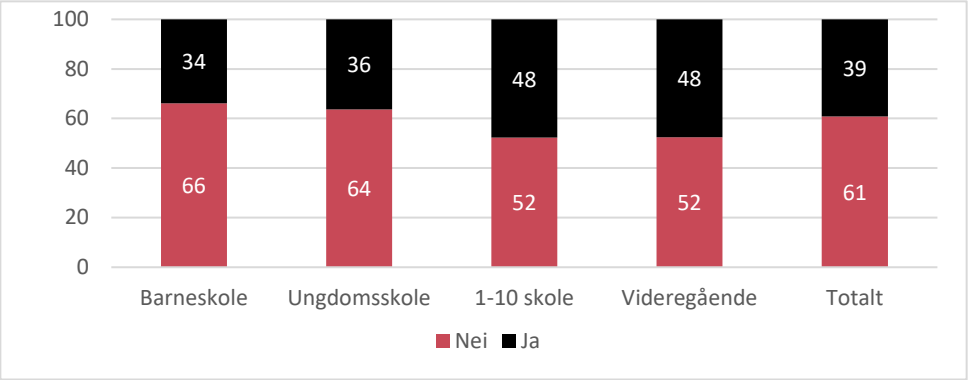
Figur 7.3 viser svarene for skoleeier på kommunalt nivå og skoleledere i grunnskole og videregående skole. 67 prosent av skoleeiere på kommunalt nivå oppgir at de har brukt Udir sine veiledere for vurdering av kvalitet i læremidler. Andelen som svarer «ja» på samme spørsmål er noe lavere blant skoleledere. Omtrent halvparten av skolelederne i videregående skole svarer at de har brukt veilederne, mens andelen blant grunnskolelederne er 38 prosent. Svarene fra de seks fylkeskommunene er fordelt mellom «ja» og «nei».

Figur 7.3 *'Har dere brukt Udirs veiledere for vurdering av kvalitet i læremidler?'*, skoleledere og skoleeiere, prosent (N=503)

Figur 7.4 viser hvordan skolelederne i grunnskole og videregående skole sva-rer på spørsmål om bruk av Utdanningsdirektoratets veiledere fordelt etter skoletype. Andelen som svarer «ja» på spørsmål om de bruker veilederen for vurdering av

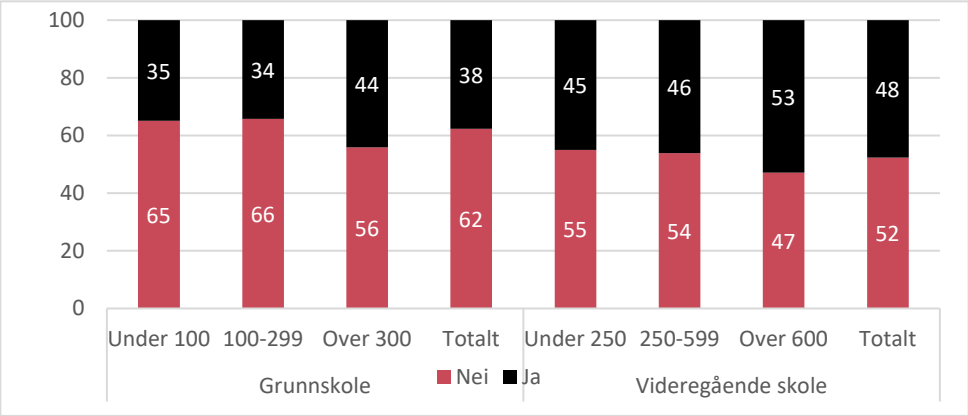
kvalitet i læremidler er høyest blant 1–10 skolene og i videregående skole, 48 prosent ved begge. En lavere andel svarer det samme ved barne- og ungdomsskoler, henholdsvis 34 og 36 prosent.

Figur 7.4 '*Har dere brukt Udirs veiledere for vurdering av kvalitet i læremidler?*', skoleledere etter skoletype, prosent (N=424)

Figur 7.5 viser skolelederes svar på samme spørsmål etter skolestørrelse. Gjennomsnittet av de ulike skolestørrelsene for grunnskole og videregående skole viser at en større andel skoleledere i videregående skole oppgir at de bruker veilederen sammenlignet med svarene fra skoleledere i grunnskole.

Andelen som bruker veilederen er høyest blant de største skolene, både for grunnskoler og videregående skoler. For de minste og mellomste grunnskolene, med under 300 elever, er andelen lavere. Omkring 35 prosent av skolelederne i denne gruppen svarer «ja» på spørsmål om veilederen brukes for vurdering av kvalitet i læremidler. Blant de minste og mellomste videregående skolene, de med mindre enn 600 elever, er andelen noe høyere. Omkring 45 prosent av skolelederne svarer «ja» på samme spørsmål. Merk at utvalget er mindre blant de videregående skolene når man fordeler på skolestørrelse sammenlignet med grunnskolene, noe som gjør resultatene noe usikre.

Figur 7.5 '*Har dere brukt Udirs veiledere for vurdering av kvalitet i læremidler?*', skoleledere etter skolestørrelse, prosent (N=424)

7.4 Skolelederes kjennskap til veilederne

De som svarte «nei» på spørsmål om de har brukt veilederne for vurdering av kvalitet i læremidler, fikk spørsmål om hvorfor de ikke brukte disse veilederne. Tabell 7.5 viser skoleeier på kommunalt nivå og skoleledere i grunnskole og videregående skole sine svar. Skoleeier på fylkeskommunalt nivå vises ikke her da det kun var tre respondenter.

Blant skoleeiere på kommunalt nivå, var det vanligste svaret at de ikke har hatt tid til å bruke veilederne. Hver femte skoleeier kjente ikke til veilederne. Blant skolelederne i grunnskolen svarte 42 prosent at de ikke kjente til veilederne. 31 prosent svarte at de ikke har hatt tid til å bruke veilederne, mens 11 prosent svarte at de ikke har hatt bruk for å vurdere kvaliteten i læremidler. Også blant skole-lederne i videregående skole, var det vanligste svaret at de ikke kjente til veilederne, hele 61 prosent svarte dette. 21 prosent svarte at de ikke har hatt tid til å bruke veilederne.

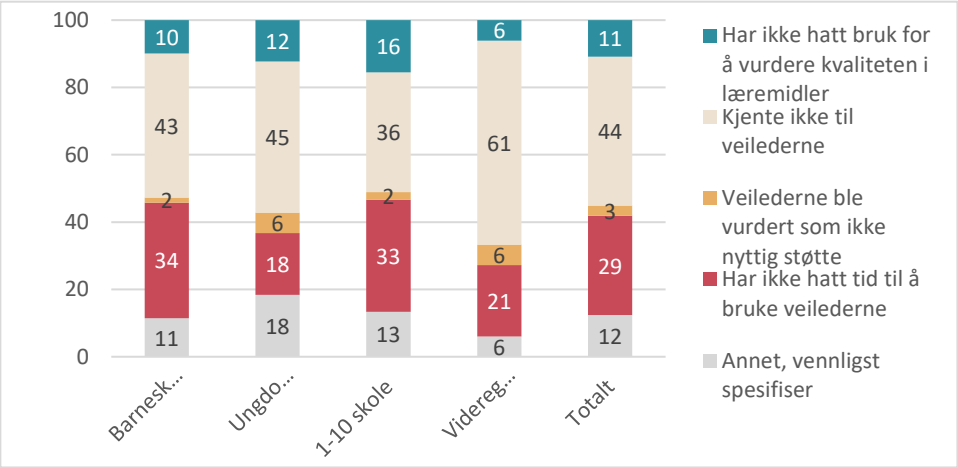
Respondentene hadde mulighet til å svare på spørsmålet i fri tekst dersom ingen av alternativene passet dem. I overkant av 40 respondenter gjorde det, de fleste av disse var skoleleder i grunnskole. Blant svarene som går igjen fra skoleledere i grunnskole finner vi at noen av dem skal eller har så vidt startet opp dette arbeidet og har planer om å bruke veilederne, mens noen svarer at vurderingene gjøres i regi av skoleeier og at de kan ha brukt veilederne. Blant skoleeierne på kommunalt nivå som skrev inn fri tekst, svarte flere av dem at de ikke hadde brukt veilederne, eller ikke hadde kjennskap til om de ble brukt på eier-nivå, men at veilederne muligens blir brukt på skolenivå.

Tabell 7.5 '*Hvorfor har dere ikke brukt Udirs veiledere for vurdering av kvalitet i læremidler?*', skoleledere og skoleeier kommune

Kategori	Skoleleder grunnskole %	Skoleleder videregående %	Skoleeier kommune %
Har ikke hatt bruk for å vurdere kvaliteten i læremidler	11	6	4
Kjente ikke til veilederne	42	61	19
Veilederne ble vurdert som ikke nyttig støtte	3	6	0
Har ikke hatt tid til å bruke veilederne	31	21	42
Annet, vennligst spesifiser	13	6	35
Totalt (N)	225	33	26

Figur 7.6 viser hvordan skoleledere i grunnskole og videregående skole svarte på spørsmål om hvorfor de ikke brukte veilederne for vurdering av kvalitet i læremidler etter skoletype. Blant skolelederne i grunnskolen var det en større andel blant barne- og ungdomsskolene som svarte at de ikke kjente til veilederne sammenlignet med skolelederne ved 1–10 skolene. Samtidig var det en større andel skoleledere ved barneskole og 1–10 skole som svarte at de ikke har hatt tid til å bruke veilederne, sammenlignet med andelen som svarte det samme blant

skoleledere i ungdomsskole. Kun en liten andel svarte at veilederen ble vurdert som ikke nyttig.

Figur 7.6 *'Hvorfor har dere ikke brukt Udirs veiledere for vurdering av kvalitet i læremidler?'*, skoleledere etter skoletype, prosent (N=258)

7.5 Nytten av veilederne

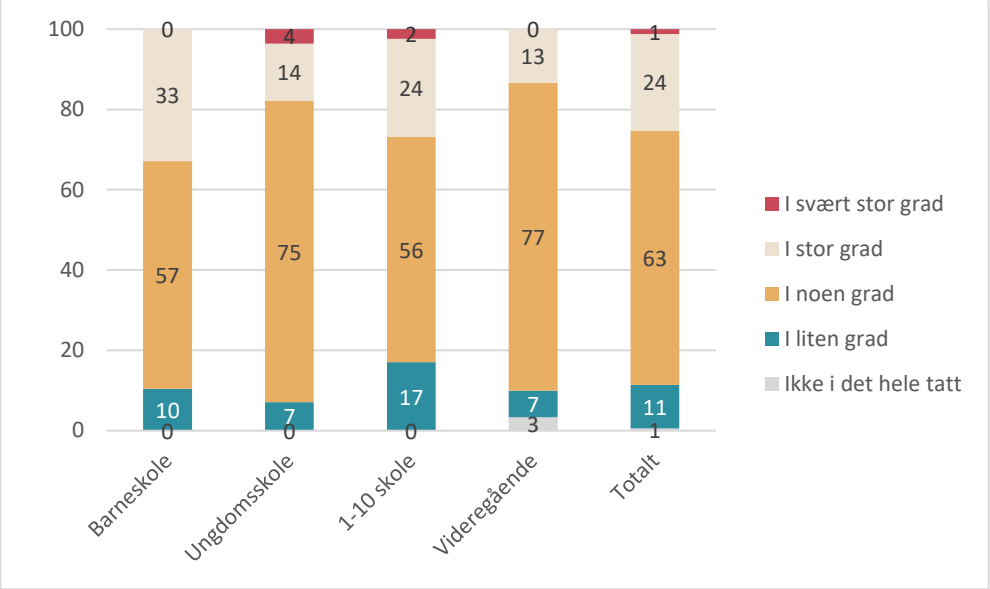
De som svarte «ja» på spørsmål om de har brukt veilederne for vurdering av kvalitet i læremidler, fikk spørsmål om i hvilken grad støtten fra veilederne var nyttig. Et stort flertall opplevde veilederne som nyttige, og andelen var størst blant skoleeiere på kommunalt nivå.

Et klart flertall uttrykker at de i noen grad har hatt nytte av veilederne, 60 prosent av skolelederne i grunnskole, 77 prosent av skolelederne i videregående skole og 83 prosent av skoleeiere i kommunal sektor svarte dette. En mindre andel opplever veilederne som nyttige i stor eller svært stor grad. Det gjelder 28 prosent av skolelederne i grunnskole, 13 prosent av skolelederne i videregående skole og 15 prosent av skoleeiere i kommunal sektor. De tre skoleeiere i fylkeskommunal sektor som svarte på spørsmålet, opplevde det på samme måte.

Tabell 7.6 *'I hvilken grad var støtten dere fikk fra Udirs veiledere nyttig for skolens/kommunens/fylkeskommunens vurdering av læremidler?'*, skoleledere og skoleeier kommune

Kategori	Skoleleder grunnskole %	Skoleleder videregående %	Skoleeier kommune %
Ikke i det hele tatt	0	3	0
I liten grad	12	7	2
I noen grad	60	77	83
I stor grad	27	13	15
I svært stor grad	1	0	0
Totalt (N)	136	30	53

Figur 7.7 viser skoleledernes svar på samme spørsmål etter skoletype. Blant grunnskolene var det en noe større andel skoleledere ved 1–10 skoler som i liten grad eller ikke i det hele tatt opplevde veilederne som nyttige sammenlignet med skoleledere ved barne- og ungdomsskoler. Ellers er forskjellene mellom de ulike skoletypene i grunnskolen små. De fleste opplever veilederne som nyttige, og andelen som i stor grad opplever de som nyttige er størst blant skoleledere i barneskolen.

Figur 7.7 '*I hvilken grad var støtten dere fikk fra Udirs veiledere nyttig for skolens/kommunens/fylkeskommunens vurdering av læremidler?*', skoleledere etter skoletype, prosent (N=166)

7.6 Behov for utvikling av nye læremidler

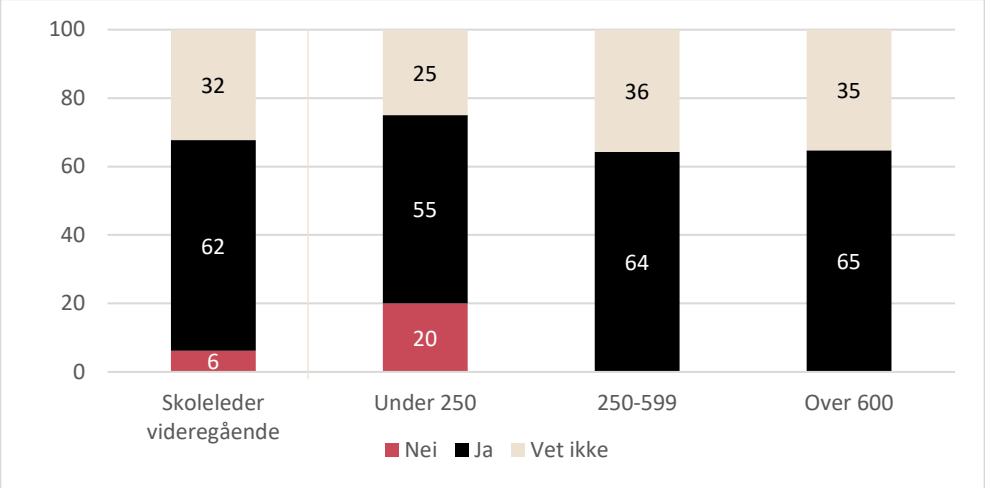
Skoleledere ved videregående skole ble spurt om det er behov for utvikling av nye digitale og trykte læremidler i tråd med læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020. Spørsmålet gjaldt fag/fagområder som har færre enn 3 000 elever i årskullet. Dette inkluderer altså en rekke mindre og hovedsakelig praktiske fag, ikke «de store fagene» som norsk, matte, engelsk og samfunnsfag. I delkapittelet vises 65 skoleledere sine svar fordelt på skolestørrelse. Merk at antall respondenter per gruppe minker når man gjør disse inndelingene, noe som gjør det mer usikkert å tolke resultatene.

På spørsmålet om det er behov for utvikling av nye *digitale* læremidler for de aktuelle fagene svarer et flertall av skolelederne «ja», hele 62 prosent. Se figur 7.8. 32 prosent svarer at de ikke vet, mens 6 prosent av skolelederne svarer at det ikke er behov for nye digitale læremidler.

Figur 7.8 viser også hvordan skolelederne har svart fordelt på skolestørrelse. Andelen som svarer «ja» på spørsmål om behov for utvikling nye digitale læremidler for de aktuelle fagene er høy på tvers av skolestørrelse, aller høyest blant de mellomste og største skolene, de med elevtall over 250. Ved de mindre skolene med elevtall under 250, svarer 20 prosent av skolelederne «nei» på spørsmål om det er behov for nye digitale læremidler.

Et flertall skoleledere ved videregående skoler i alle landsdeler uttrykker behov for utvikling av nye digitale læremidler for de aktuelle fagene. Andelen som svarer «ja» på spørsmålet er høyest i Oslo-området og Midt- og Nord-Norge (67 prosent). Fordelingen vises ikke her ettersom tallgrunnlaget er lite i enkelte grupper.

Skolelederne som svarte «ja» på spørsmålet om det er behov for utvikling av nye digitale læremidler fikk spørsmål om hvilke fag/fagområder som har aller mest behov for nye digitale læremidler i nær fremtid. Se svarene i vedlegg 1.

Figur 7.8 '*Er det behov for utvikling av nye digitale læremidler i tråd med Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020 for fag/fagområder som har færre enn 3 000 elever i årskullet (smale fag/fagområder)?*', skoleleder videregående samlet og etter skolestørrelse, prosent (N=65)

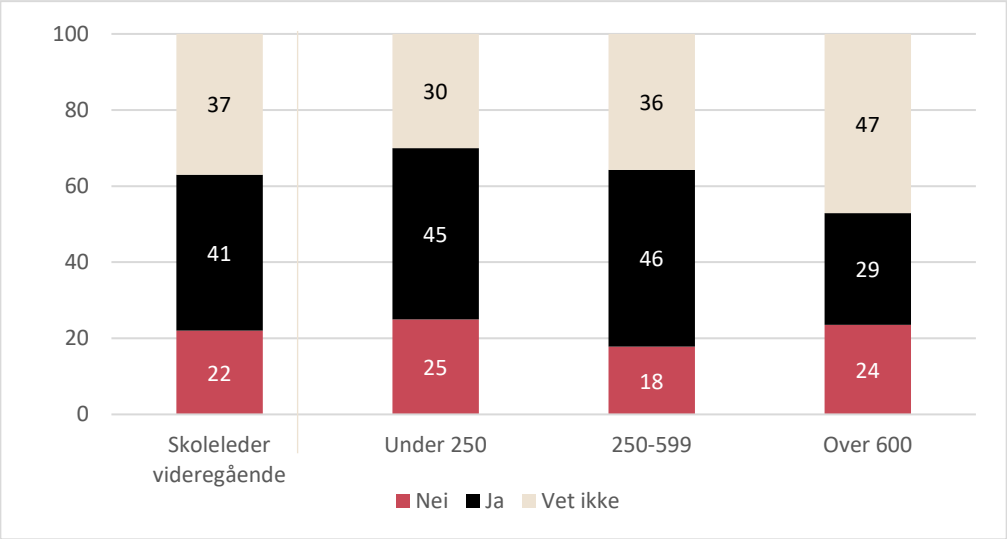
På spørsmålet om det er behov for utvikling av *trykte* læremidler i tråd med læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020 for de aktuelle fagene, svarer 41 prosent av skolelederne i videregående skole «ja». Se figur 7.9. Det er altså en mindre andel av skolelederne som ser behov for utvikling av trykte læremidler sammenlignet med behovet for utvikling av nye digitale læremidler. 22 prosent av skolelederne svarer «nei», mens 37 prosent vet ikke om det er behov for utvikling av trykte læremidler.

Figur 7.9 viser også svarfordelingen på tvers av skolestørrelse. Skolelederne ved skoler der elevtallet er mindre enn 600 svarer relativt likt som gjennomsnittet, 45–46 prosent mener det er behov for utvikling av trykte læremidler for de aktuelle fagene. Ved de største skolene med elevtall over 600 er fordelingen noe

annerledes. 29 prosent av skolelederne uttrykker behov for utvikling av trykte læremidler, 24 prosent svarer «nei» og 47 prosent svarer at det ikke vet.

Fordelt på landsdel svarer skoleledere relativt ulikt på spørsmål om behov for utvikling av trykte læremidler for de aktuelle fagene. Andelen som svarer «ja» på spørsmålet er størst i Midt- og Nord-Norge (60 prosent), mens andelen som svarer «nei» er størst i Oslo-området (50 prosent). Fordelingen vises ikke her ettersom tallgrunnlaget er lite i enkelte grupper.

Skolelederne som svarte «ja» på spørsmålet om det er behov for utvikling av nye trykte læremidler fikk spørsmål om hvilke fag/fagområder som har aller mest behov for nye trykte læremidler i nær fremtid. Se svarene i vedlegg 2.

Figur 7.9 '*Er det behov for utvikling av trykte læremidler i tråd med Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020 for fag/fagområder som har færre enn 3 000 elever i årskullet (smale fag/fagområder)?*', skoleleder videregående samlet og etter skolestørrelse, prosent (N=65)

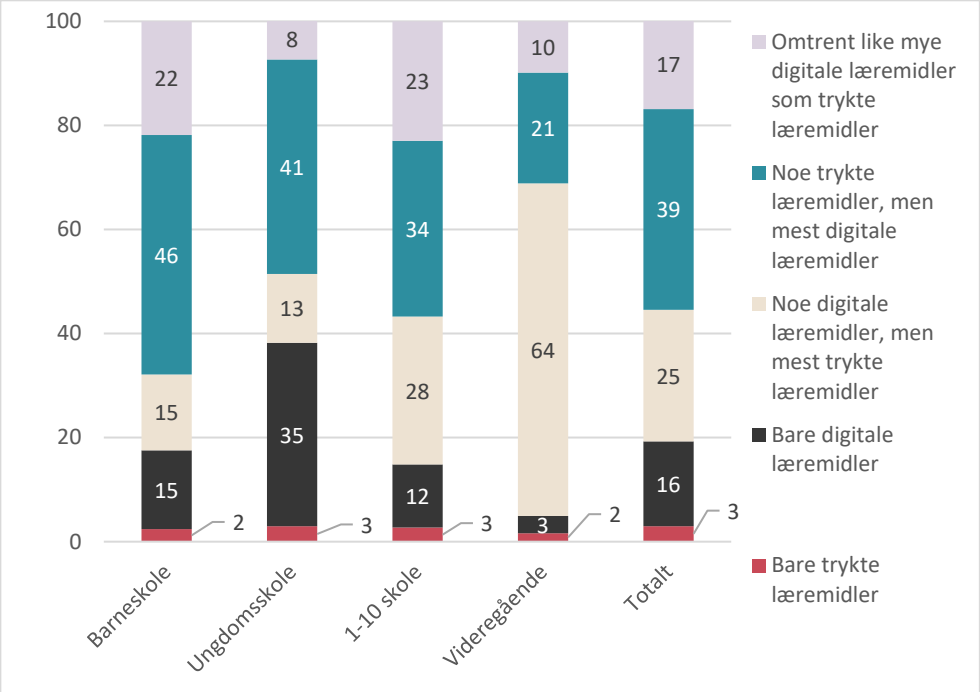
7.7 Innkjøp av nye læremidler

I spørringene høsten 2021 fikk skoleeiere og skoleledere på kommunalt og fylkeskommunalt nivå spørsmål om de har kjøpt inn nye læremidler som er tilpasset læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020. De aller fleste svarer at de har gjort det i noen eller i alle fag. Andelen som svarer at de har kjøpt inn nye læremidler tilpasset det nye læreplanverket, enten i noen eller i alle fag, er høyest blant skoleeierne i kommunal sektor og skoleleder i videregående skole (95 prosent). Blant skolelederne i grunnskole svarer 84 prosent at de har kjøpt inn nye læremidler i noen eller i alle fag. Skoleleder i videregående skole fikk et ekstra svaralternativ på spørsmålet, nemlig 'nei, bruker bare NDLA og annet fritt tilgjengelig materiell'. 3 prosent av skolelederne svarer dette. Blant de syv skoleeierne i fylkeskommunal sektor som svarte på samme spørsmål, svarer alle 'ja, i noen fag'.

Tabell 7.7 *'Har skolen/kommunen/fylkeskommunen kjøpt inn nye læremidler som er tilpasset Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020?'*, skoleledere og skoleeier kommune

Kategori	Skoleleder grunnskole %	Skoleleder videregående %	Skoleeier kommune %
Nei	16	2	5
Nei, bruker bare NDLA og annet fritt tilgjengelig materiell		3	
Ja, i noen fag	67	73	80
Ja, i alle fag	17	22	15
Totalt (N)	363	64	79

De som svarte 'ja, i noen fag' eller 'ja, i alle fag' ble spurt hva slags læremidler skolen/kommunen/fylkeskommunen *har* kjøpt inn. Figur 7.10 viser skoleledernes svar etter skoletype. De fleste oppgir at de har kjøpt inn en kombinasjon av digitale og trykte læremidler. Andelen som oppgir at de har kjøpt bare trykte læremidler, er lav, omkring 2 til 3 prosent blant alle skoletypene. Andelen skoleledere som svarer at de har kjøpt bare digitale læremidler ser ut til å være betydelig høyre i ungdomsskolen enn i de andre skoletypene på grunnskolenivå og i videregående skole. Blant skolelederne i videregående skole svarer 64 prosent at de har kjøpt inn noe digitalt, men mest trykte læremidler.

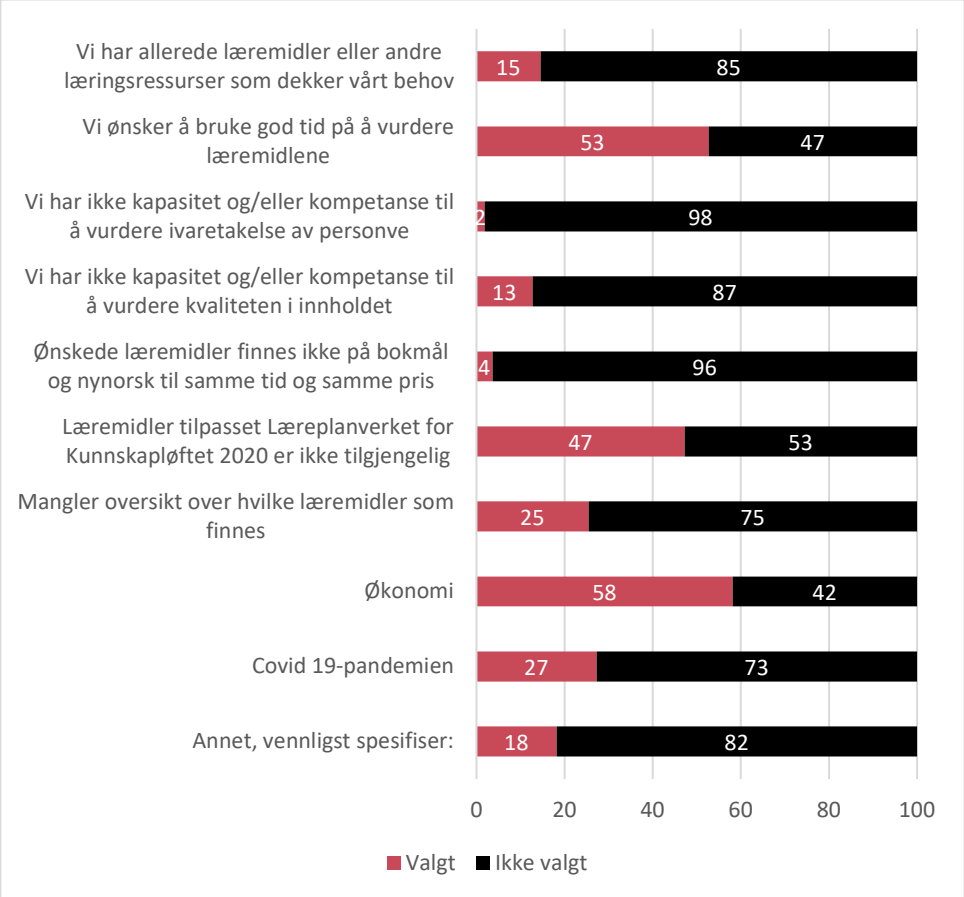
Figur 7.10 *'Hva slags læremidler til Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020 har skolen/kommunen/fylkeskommunen kjøpt inn?'*, skoleledere etter skoletype, prosent (N=368)

De som svarte «nei» på spørsmål om de har kjøpt inn nye læremidler som er tilpasset læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020, ble spurt om å si noe om årsaker

til at de ikke hadde gjort dette i løpet av skoleåret 2020/21. Figur 7.11 viser hvor stor andel av skolelederne i grunnskole som valgte de ulike alternativene. Merk at hver skoleleder kunne velge flere alternativ.

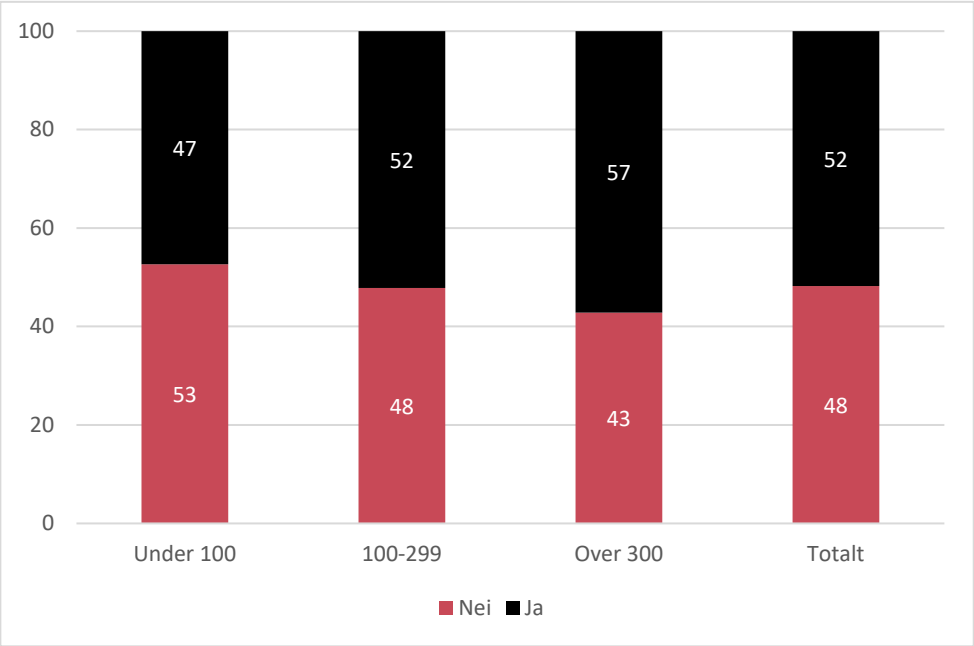
Blant skolelederne i grunnskolen svarer 58 prosent at økonomi er en av årsakene som har bidratt til at de ikke har kjøpt inn nye læremidler. 53 prosent svarer at de ønsker å bruke god tid på å vurdere læremidlene, mens 47 prosent svarer at læremidler tilpasset læreplanverket for kunnskapsløftet 2020 ikke er tilgjengelig.

I tillegg var det mulighet for å skrive inn ytterligere årsaker til at de ikke hadde kjøpt inn nye læremidler tilpasset det nye læreplanverket i løpet av skoleåret 2020/21. Et titalls respondenter gjorde dette. Flere av svarene som oppgis fra skoleledere ved grunnskoler handler om at de venter på at det blir satt i gang prosesser eller tatt beslutninger fra skoleeier. Andre oppgir at de er en friskole med egen læreplan. Kun tre skoleledere i videregående skole svarte på spørsmålet. To av de tre svarte at de allerede har læremidler eller andre læringsressurser som dekker deres behov.

Figur 7.11 *'Hvilke av årsakene under er relevante for din skole/kommune/fylkeskommune ved innkjøp av læremidler, og kan ha bidratt til at dere ikke har kjøpt inn nye læremidler til Læreplanverket for kunnskapsløftet 2020 i løpet av skoleåret 2020/21? Flere kryss mulig.'*, skoleleder grunnskole, prosent (N=55)

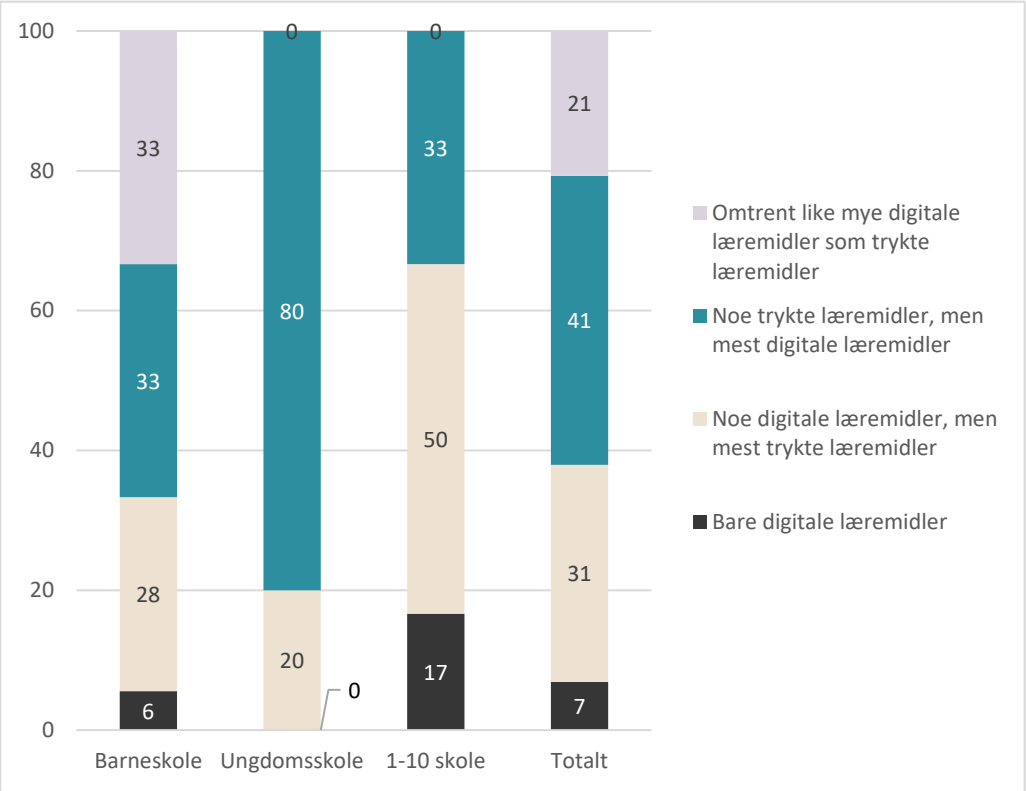
Videre fikk skoleledere som svarte «nei» på spørsmål om de har kjøpt inn nye læremidler som er tilpasset læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020, spørsmål om de vil kjøpe inn nye læremidler tilpasset det nye læreplanverket i løpet av skoleåret 2021/22. Omtrent halvparten av skolelederne i grunnskole svarte «ja» og halvparten svarte «nei». Svarene fordeler seg relativt likt etter skolestørrelse, se figur 7.12. Blant de største skolene, de med over 300 elever, svarer 57 prosent av skolelederne at de vil kjøpe inn nye læremidler tilpasset det nye læreplanverket i løpet av skoleåret 2021/22. Blant de minste skolene svarer 47 prosent av skolelederne det samme. Tre skolelederne i videregående skole svarte på samme spørsmål. Kun en av disse tre svarte ja på spørsmålet om de vil kjøpe inn nye læremidler i skoleåret 2021/22.

Figur 7.12 '*Vil skolen/kommunen/fylkeskommunen kjøpe inn nye læremidler som er tilpasset Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020 skoleåret 2021/22?*', skoleleder grunnskole etter skolestørrelse, prosent (N=56)

De som svarte «ja» på spørsmål om de vil kjøpe inn nye læremidler tilpasset det nye læreplanverket i løpet av skoleåret 2021/22, ble videre spurt hvilken type læremidler de vil kjøpe inn; trykte, digitale eller en form for blanding. Figur 7.13 viser svarfordelingen etter skoletype for skoleledere i grunnskole. 93 prosent svarer at de ønsker å gjøre innkjøp av både digitale og trykte læremidler. Andelen som svarer at de ønsker å kjøpe noe trykte, men mest digitale læremidler er klart høyest blant skolelederne ved ungdomsskolene. En liten andel blant skolelederne ønsker å kjøpe bare digitale læremidler, og andelen er høyest blant skolelederne ved 1–10 skoler. Merk at ingen skoleledere svarte at de vil kjøpe bare trykte læremidler. Kun en skoleleder ved videregående skole svarte på samme spørsmål.

Vedkommende svarte at skolen ønsker å gjøre innkjøp av både trykte og digitale læremidler.

Figur 7.13 *'Hva slags læremidler til Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020 vil skolen/kommunen/fylkeskommunen kjøpe inn?'*, skoleleder grunnskole etter skoletype, prosent (N=29)

7.8 Oppsummering

Læremidlene som tas i bruk i skolen skal vurderes for å sikre at de er nyttige for elevenes læring og i tråd med gjeldende læreplanverk, særlig når det gjøres endringer i læreplanene. Gjennom Kunnskapsløftet 2020 har det blitt utviklet nye læreplaner for grunnskole og videregående skole som ble tatt i bruk fra 2020. I spørringene høsten 2021 har skoleeiere og skoleledere på kommunalt og fylkeskommunalt nivå blitt spurt om status for valg, vurdering og bruk av læremidler, om erfaringer med bruk av Udir sine veiledere for vurdering av kvalitet i læremidler samt behov for læremidler i nær fremtid. Oppsummert fant vi følgende:

- Trykte og digitale læremidler utviklet for bruk i opplæring brukes blant så å si alle skolene. De fleste skoleledere oppgir også at det brukes digitale verktøy i opplæringen.
- Et flertall blant skoleledere i både grunnskole og videregående skole svarer at valg av læremidler blant annet foregår på bakgrunn av innspill fra lærerteam eller gjennom kollektive prosesser initiert av skoleleder som involverer lærerne. Andelen som svarer at valg av læremidler blir gjort av skoleeier eller skoleleder uten involvering av henholdsvis skolene eller lærerne, er lav.
- Valg av læremidler ser ut til å foregå på relativt lik bakgrunn på tvers av skolestørrelse. Et unntak er innspill fra individuelle lærere. En større andel skoleledere ved de minste skolene oppgir dette som bakgrunn for valg av læremidler i forhold til de største skolene.
- 48 prosent av skolelederne i videregående skole svarer at de har brukt Udirs veiledere for å vurdere kvalitet i læremidler. 38 prosent av skolelederne i grunnskole svarer det samme. Bruk av veilederne ser ut til å være mer utbredt blant skoleeiere.
- Andelen skoleledere som oppgir at Udirs veiledere brukes for å vurdere kvalitet i læremidler er høyest blant de største skolene i grunnskole og videregående skole.
- Den vanligste årsaken til at Udirs veiledere ikke har blitt brukt av skoleledere for vurdering av kvalitet i læremidler, er at de ikke har kjent til dem. Blant kommuner er det vanligste svaret at de ikke har hatt tid.
- Blant skolelederne i grunnskole, videregående skole og skoleeiere i kommunal sektor som tar i bruk Udirs veiledere, opplever et stort flertall nytte av veilederne i noen grad.
- 62 prosent av skolelederne i videregående svarer at det er behov for utvikling av nye *digitale* læremidler for fag/fagområder som har færre enn 3 000 elever i årskullet. Dette inkluderer en rekke mindre og hovedsakelig praktiske fag.
- Skoleledere i grunnskole og videregående skole og skoleeiere på kommunalt nivå svarer at det er kjøpt inn nye læremidler som er tilpasset læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020 i noen eller alle fag.
- Blant skolelederne som svarer at det er kjøpt inn nye læremidler, svarer de fleste at det er en blanding av trykte og digitale læremidler.
- Blant skolelederne som svarte «nei» på spørsmål om innkjøp av nye læremidler, var de vanligste årsakene til dette økonomi, ønske om å bruke god tid på å vurdere læremidlene og at læremidler tilpasset læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020 ikke er tilgjengelige. Halvparten av de som ennå ikke har gjort innkjøp av nye læremidler, svarer at de vil gjøre dette i løpet av skoleåret 2021/22. De fleste av disse vil kjøpe en kombinasjon av trykte og digitale læremidler.

8 Nødvendig informasjon og koronainformasjon til skoler

Utdanningsdirektoratet bruker ulike digitale kanaler for å sende viktig og nødvendig informasjon til skoler. Det siste året har direktoratet sendt ut svært mye informasjon om korona. Kapitlet presenterer tilbakemelding fra skoleledere og skoleeiere på hvordan de opplevde direktoratets informasjonstiltak. Spørsmålene handlet om informasjon fra direktoratet generelt og koronainformasjonen spesielt.

8.1 Informasjon på e-post

Innledningsvis fikk skolelederne og skoleeierne spørsmål om informasjon på e-post. Svarene viser at det fortsatt er en viktig kanal for kommunikasjon. Ni av ti respondenter husker å ha mottatt informasjon på e-post i løpet av det siste året. Andelen blant skoleeiere i kommuner og skoleledere i videregående og grunnskole ligger over 90 prosent, og den blant skoleeiere i fylker utgjør seks av de sju fylkeskommunene som svarte.

Tabell 8.1 *'Kan dere huske å ha mottatt informasjon på e-post fra Utdanningsdirektoratet de siste 12 måneder (e-post sendt til flere mottakere og ikke kun til deg)?'*, skoleledere og skoleeiere

Kategori	Skoleleder grunnskole	Skoleleder videregående	Skoleeier kommune	Totalt
	%	%	%	%
Ja	91	95	96	92
Nei	9	5	4	8
Totalt (N)	361	64	78	510

Ser vi på ulike typer skoler, ligger barneskoler og ungdomsskoler litt under totalen, mens 1-10 skoler og videregående skoler viser en høyere andel enn totalt for

alle skoletyper. Her er det 95 prosent av skolelederne som husker å ha fått informasjon fra direktoratet på e-post.

Tabell 8.2 *'Kan dere huske å ha mottatt informasjon på e-post fra Utdanningsdirektoratet de siste 12 måneder (e-post sendt til flere mottakere og ikke kun til deg)?'*, skoleledere etter skoletype

Kategori	Barneskole	1-10 skole	Ungdomsskole	Videregående	Totalt
	%	%	%	%	%
Ja	89	95	89	95	91
Nei	11	5	11	5	9
Totalt (N)	199	86	76	64	425

Sammenligner vi svarene fra skoleeiere i kommuner med ulik sentralitet, er det fortsatt enstemmighet. Flertallet husker å ha mottatt informasjon fra Udir på e-post. I de mest sentrale kommunene svarer alle skoleeiere positivt. For mellomsentrale og de minst sentrale kommunene ligger resultatet litt lavere enn 100 prosent.

Tabell 8.3 *'Kan dere huske å ha mottatt informasjon på e-post fra Utdanningsdirektoratet de siste 12 måneder (e-post sendt til flere mottakere og ikke kun til deg)?'*, skoleeier kommune etter sentralitet

Kategori	Mest sentrale kommuner %	Mellomsentrale kommuner %	Minst sentrale kommuner %	Totalt %
Ja	100	97	95	96
Nei	0	3	5	4
Totalt (N)	12	29	37	78

Videre ble skolelederne og skoleeierne som svarte positivt på det innledende spørsmålet, bedt om tilbakemelding på hvordan e-post fungerer for å motta nødvendig informasjon fra direktoratet. Til sammen svarer omtrent ni av ti respondenter at e-post fungerer godt eller svært godt, mens omtrent én av ti velger svaralternativet *verken eller*. Blant skoleledere er det litt mer enighet enn blant skoleeiere om at e-post er en god eller en svært god informasjonskanal, henholdsvis ni av ti versus åtte av ti respondenter. Andelen som mener at e-post fungerer verken bra eller dårlig, utgjør 13 prosent av lederne i videregående, 7 prosent av grunnskolelederne og 12 prosent av kommunene. Dette samme svaret gir kun én av de seks fylkeskommunene. Tre fylkeskommuner mener at e-post fungerer svært godt, og to at e-post fungerer godt.

Tabell 8.4 *'Hvordan synes dere e-post fungerer for å motta nødvendig informasjon fra Udir?'*, skoleledere og skoleeiere

Kategori	Skoleleder grunnskole	Skoleleder videregående	Skoleeier kommune	Totalt
	%	%	%	%
Svært godt	41	31	33	39
Godt	50	56	51	50
Verken eller	7	13	12	9
Dårlig	1	0	3	1
Vet ikke	1	0	1	1
Totalt (N)	326	61	75	468

Ser vi på ulike typer skoler, er det fortsatt enighet om funksjonaliteten av e-post. Til sammen oppgir 95 prosent av lederne i ungdomsskoler og 94 prosent i 1-10 skoler at e-post fungerer bra eller svært bra. For barneskoler og videregående er andelen noe lavere, 87 prosent. Samtidig er det litt flere i de to gruppene som ikke har noe mening, svarer nøytralt eller ikke er fornøyde med e-post kommunikasjon. Ti prosent av barneskoleledere oppgir nemlig at e-post er verken bra eller dårlig, én prosent at kommunikasjonsmidlet fungerer dårlig og to prosent har ikke mening om det. Blant skoleledere i videregående svarer 13 prosent at e-post fungerer verken bra eller dårlig, mens ingen vurderer det som dårlig. Kun én prosent av ledere i ungdomsskoler og 1-10 skoler mener at e-post fungerer dårlig.

Tabell 8.5 *'Hvordan synes dere e-post fungerer for å motta nødvendig informasjon fra Udir?'*, skoleleder etter skoletype

Kategori	Barneskole	Ungdomsskole	1-10 skole	Videregående	Totalt
	%	%	%	%	%
Svært godt	43	34	43	31	40
Godt	44	61	51	56	50
Verken eller	10	4	5	13	8
Dårlig	1	1	1	0	1
Vet ikke	2	0	0	0	1
Totalt (N)	176	68	82	61	387

Kommunenes stillingtaken til e-post kommunikasjon er mer variert. Ser vi på totale tall, sier åtte av ti kommuner seg enig i at informasjon på e-post fungerer bra eller svært bra. Den samme andelen blant skoleeiere i de mellomstore og de minst sentrale kommunene, er høyere enn totalen, henholdsvis 85 og 88 prosent. I de mest sentrale kommunene er den lavere, 67 prosent, mens de resterende 33 prosent svarer at e-post fungerer verken bra eller dårlig. I de mellomsentrale og de minst sentrale kommunene utgjør den samme andelen henholdsvis 11 og 6 prosent. Et fåtall av respondenter fra de mellomsentrale og de minst sentrale kommunene oppgir at e-post fungerer dårlig, henholdsvis 4 og 3 prosent.

Tabell 8.6 *'Hvordan synes dere e-post fungerer for å motta nødvendig informasjon fra Udir?'*, skoleeier kommune etter sentralitet

Kategori	Mest sentrale kommuner	Mellomsentrale kommuner	Minst sentrale kommuner	Totalt
	%	%	%	%
Svært godt	17	32	40	33
Godt	50	53	48	51
Verken eller	33	11	6	12
Dårlig	0	4	3	3
Vet ikke	0	0	3	1
Totalt (N)	12	28	35	75

8.2 Formidling av informasjon

Avsnittet presenterer hvordan skolelederne og skoleeierne deler informasjon fra direktoratet til sine ansatte. Først ble respondenter i alle gruppene spurt om hvor mye av informasjonen om korona de formidler videre til de ansatte. Resultatene for alle gruppene samlet viser at omtrent fire av ti respondenter sender all informasjon videre. Seks av ti respondenter formidler noe av denne informasjonen. Svarfordelingen for grunnskoleledere og skoleeiere i kommuner er lik eller ganske lik fordelingen for alle gruppene, mens skolelederne i videregående og skoleeierne i fylkeskommuner svarer forskjellig. Andelen av skoleledere i videregående som sender informasjon om korona videre, utgjør tre av ti respondenter. Andelen som meddeler noe av denne informasjonen, er derimot høyere, omtrent sju av ti. Seks av de sju fylkeskommunene som leverte undersøkelsen, oppgir å ha videreformidlet til de ansatte noe informasjon og én fylkeskommune videresender all informasjon fra direktoratet.

Tabell 8.7 *'Videreformidler dere koronainformasjon fra Udir til de ansatte?'*, skoleledere og skoleeiere

Kategori	Skoleleder grunnskole	Skoleleder videregående	Skoleeier kommune	Totalt
	%	%	%	%
All informasjon	38	30	43	38
Noe informasjon	61	68	57	61
Ingen informasjon	1	2	0	1
Totalt	360	64	77	508

Tabell 8.8 viser svarfordelingen for ulike typer skoler. Det er flest ledere i 1-10 skoler og barneskoler som deler all informasjon om korona til de ansatte,

henholdsvis 45 og 37 prosent. Den samme andelen blant ledere i ungdomsskoler og videregående utgjør henholdsvis 33 og 30 prosent. Flertallet av lederne i alle typer skoler deler noe av koronainformasjonen til de ansatte. Andelen varierer mellom 53 prosent i 1-10 skoler og 69 prosent i videregående.

Tabell 8.8 *'Videreformidler dere koronainformasjon fra Udir til de ansatte?'*, skoleledere etter skoletype

	Barneskole	Ungdomsskole	1-10 skole	Videregående	Totalt
	%	%	%	%	%
All informasjon	37	33	45	30	37
Noe informasjon	62	64	53	69	62
Ingen informasjon	1	3	1	2	1
Totalt (N)	198	76	86	64	424

Omtrent seks av ti skoleeiere i kommuner videreformidler noe av koronainformasjon til de ansatte, og de resterende fire av ti sender videre all informasjon fra direktoratet. Sammenligner vi kommuner med ulik sentralitet, finner vi at de minst sentrale kommunene skiller seg ut. Her deler litt under halvparten av kommunene all koronainformasjon, og litt over halvparten noe av informasjon. I de mest sentrale og mellomsentrale kommuner er fordelingen stort sett samme som for alle kommuner samlet sett.

Tabell 8.9 *'Videreformidler dere koronainformasjon fra Udir til de ansatte?'*, skoleeier kommune etter sentralitet

Kategori	Mest sentrale kommuner	Mellomsentrale kommuner	Minst sentrale kommuner	Totalt
	%	%	%	%
All informasjon	42	38	47	43
Noe informasjon	58	62	53	57
Totalt (N)	12	29	36	77

Skolelederne og skoleeierne fikk også et spørsmål om hvilke kanaler de bruker for å formidle informasjon fra direktoratet. Her kunne man velge flere svaralternativer, inkludert *Annet,* og angi nærmere hvilke andre informasjonskanaler man bruker. Tabell 8.10 viser svarene. Totalt sett, er det høyest oppslutning om videresending av e-post, 85 prosent av svarene. Fysiske og digitale møter med andelen på henholdsvis 80 og 54 prosent, fungerer som de viktigste komplementene til e-post. Videresending av e-post er mest populært blant fylker. Alle de sju fylkene oppgir det. Blant kommunene utgjør den andelen 87 prosent. Grunnskolelederne og lederne i videregående følger etter med henholdsvis 85 og 75 prosent. Omtrent åtte

av ti grunnskoleledere forteller om informasjon fra Udir i fysiske møter. Blant ledere i videregående utgjør den samme andelen 75 prosent. Skoleeierne bruker også fysiske samlinger for å informere, men her er andelen noe lavere, 65 prosent av kommunene og fem av de syv fylkeskommunene som svarte.

Tabell 8.10 '*Hvordan videreformidler dere nødvendig informasjon fra Udir til andre? Flere kryss mulig.*', skoleledere og skoleeiere

Kategori	Skoleleder grunnskole	Skoleleder videregående	Skoleeier kommune	Totalt
	%	%	%	%
Videresender e-post	85	75	87	85
I fysiske møter	84	75	65	80
I digitale møter	49	57	74	54
Via intra-/internett	24	59	21	28
På oppslagstavle	15	5	7	12
Annet, vennligst spesifiser	8	10	12	9
Totalt (N)	412	75	79	573

Andre viktige fora for å dele informasjon fra direktoratet til de ansatte er digitale kanaler som omfatter digitale møter, internett og intranett. Flertallet av skoleeierne bruker digitale møter, henholdsvis 74 prosent av kommunene og seks av de syv fylkeskommunene som besvarte undersøkelsen. Den samme andelen er litt lavere blant skoleledere, omtrent halvparten av grunnskolelederne og seks av ti ledere i videregående. En stor andel av ledere i videregående meddeler informasjon fra direktoratet via internett eller intranett, nemlig seks av ti ledere. Disse mediene utgjør den tredje mest populære informasjonskanal for videregående skoler etter e-post og fysiske møter. Tre av de syv fylkeskommunene videreformidler informasjon via internett eller intranett, noe som utgjør 43 prosent. Dessuten ut fra det respondenter spesifiserer under *Annet,* ser vi at flere skoleledere i grunnskole og videregående og flere skoleeiere i kommuner nevner Teams. Andre oppsummerer informasjon fra Udir i kortere e-poster som de sender videre sammen med lenker til direktoratets relevante websider. De øvrige svarene under svarkategorien *Annet*, utenom Teams og omskriving av e-post, er presentert i tabell 8.11.

Tabell 8.11 '*Hvordan videreformidler dere nødvendig informasjon fra Udir til andre? Flere kryss mulig*.', svar under kategorien *Annet, vennligst spesifiser*

Respondent	Annet, vennligst spesifiser
Skoleleder grunnskole	Min skole-app
	Transponder
	I Visma
	på digital plattform og transponder
	Digital oppslagstavle/chat
	Visma Flyt Skole - ut til foresatte og elever
	skolens interne site for informasjon/håndbok
	Videresender på andre digitale plattformer
	Sms-tjenesten Transponder
	Nyhetsbrev
	Via meldingsapper til foresatte
	Muntlig presisering i fellesmøter ved stor viktighet
	Visma
	Transponder
	Skolens hjemmeside
	sender ut vekeinformasjon kvar fredag
	VIGILO
Skoleleder videregående	Ukeinfo
	Distribuerer linker til de oppslagene Udir viser til
	På skolens infoblad som utgis hver uke
Skoleeier kommune	Felles koronaklasserom i Google Me har nytta Udir sine Korona sider og har heile tida hatt digitale møte med skuleleiarane om tolking og felles forståing av informasjonen. Eg hugsar ikkje kva som eventuelt har kome på epost for me har nytta Koronasida heile tida. I tillegg har me følgt med på oppdateringar på media
	Vi har en digital gruppe der informasjon, spørsmål og svar deles. Slik slipper vi eposter frem- og tilbake, «svar siste», «svar alle» og i hulter til bulter innimellom alle epostene som kommer. I gruppen får alle samme informasjon, alle ser alles spørsmål, og alle ser svarene som blir gitt. Slik sikrer jeg at informasjonsflyten når alle. Jeg kan også se hvem som har sett innlegg som er lagt i den digitale gruppen, og følge opp de som eventuelt ikke har sett informasjonen. Epost egner seg dårlig til å sikre forsvarlig informasjonsflyt.
	Gjennom lokale planer
	Egne informasjonsskriv til personalet
	Gjennom informasjonsbrev fra kommunalsjef til skolelederne

Sammenligner vi ulike strategier kommunene bruker for å videreformidle informasjon fra direktoratet, finner vi forskjeller mellom kommuner med ulik sentralitet. De fleste minst sentrale og mellomsentrale kommunene videresender informasjon på e-post. Det oppgir henholdsvis 94 og 86 prosent av respondentene. Den nest mest populære måten å informere på i de mist sentrale kommunene, er fysiske møter, etterfulgt av digitale. For de mellomsentrale kommunene er det omvendt: digitale møter på 2. plass og fysiske på 3. plass. Ser vi på de mest sentrale kommunene, har ikke e-post kommunikasjon den største rollen. Ni av ti respondenter setter derimot digitale møter på 1. plass, mens e-post følger deretter med

omtrent syv av ti respondenter. Kun én fjerdedel av respondentene fra de mest sentrale kommunene forteller om informasjon fra Udir i fysiske møter. Dette er ganske lite i forhold til de minst sentrale og mellomsentrale kommunene der syv av ti respondenter fortsatt bruker fysiske møter for å videreformidle informasjonen fra direktoratet.

Tabell 8.12 *'Hvordan videreformidler dere nødvendig informasjon fra Udir til andre? Flere kryss mulig.'*, skoleeier kommune etter sentralitet

	Mest sentrale kommuner %	Mellomsentrale kommuner %	Minst sentrale kommuner %	Totalt %
Videresender e-post	67	86	94	87
I fysiske møter	25	72	72	65
I digitale møter	92	83	61	74
Via intra-/internett	33	21	17	21
På oppslagstavle	0	0	14	7
Annet, vennligst spesifiser	25	14	6	12
Totalt (N)	12	29	38	79

8.3 Evaluering av digital informasjon ved Udir

Skolelederne og skoleeierne ble presentert for sju påstander om informasjon fra direktoratet. De fleste av dem dreier seg om informasjon knyttet til koronapandemien. Respondentene ble bedt å bruke en femdelt skala fra *Helt uenig* til *Helt enig* og svaralternativet *Vet ikke*. Tabeller 8.13-8.16 presenterer svarene. Resultatene for påstanden «Vi har fått informasjonen i god nok tid til å forberede nytt tiltaksnivå i skolen» bør tolkes forsiktig.

Et fellestrekk mellom alle grupper respondenter er at flertallet er helt enig i at koronainformasjonen på udir.no har et forståelig språk og er relevant. Blant grunnskoleledelse utgjør de tilsvarende andelene henholdsvis seks av ti og sju av ti respondenter. Det er også flere som sier seg delvis enig. Slår vi sammen *delvis enig* og *helt enig*, mener ni av ti grunnskoleledere at koronainformasjonen på direktoratets hjemmeside har et forståelig språk. Like mange anser den som relevant.

Litt over halvparten av grunnskoleledere er helt enige i at det er lett å finne frem i koronainformasjonen på udir.no. Snaut halvparten er helt enig i at informasjon fra Udir på e-post gjør det enkelt å finne tilbake til viktig informasjon når vedkommende trenger den. Når vi legger til *delvis enig*, går andelene opp til åtte av ti respondenter. En tredjedel av lederne er helt enig og like mange er delvis enige i at informasjon fra Udir inneholder nok praktiske eksempler på gjennomføring av smitteverntiltak.

Ser vi på motsatt ende, er det klart mest uenighet om påstanden om koronainformasjon på Facebook. Så mange som fire av ti grunnskoleledere er helt uenige i at den informasjonen har vært nyttig. To av ti velger *verken eller*, og snaut like mange har ikke mening om det. Sist, finner vi en del variasjon i hvordan grunnskolelederne svarer på utsagnet om at de har fått informasjonen i god nok tid til å forberede nytt tiltaksnivå i skolen. Drøyt en fjerdedel sier seg delvis enig i det, og en like stor andel er delvis uenig. En femtedel er helt enig i utsagnet, mens snaut en femtedel er helt uenig i det.

Tabell 8.13 '*Ta stilling til følgende påstander om Utdanningsdirektoratets digitale informasjon*', skoleleder grunnskole

	Helt uenig	Delvis uenig	Verken eller	Delvis enig	Helt enig	Vet ikke	Totalt
	%	%	%	%	%	%	N
Det at informasjon fra Udir kommer på e-post gjør det enkelt å finne tilbake til viktig informasjon når jeg trenger den	2	5	11	34	48	0	324
Udirs koronainformasjon på Facebook har vært nyttig for mitt arbeid i skolen	38	5	21	13	7	16	357
Det har vært nok praktiske eksempler på gjennomføring av smitteverntiltak i skolen	3	7	21	32	34	3	354
Det er lett å finne frem i koronainformasjonen på udir.no	2	3	10	30	54	1	358
Koronainformasjonen på udir.no har et forståelig språk	1	2	6	28	62	1	355
Koronainformasjonen på udir.no er relevant	1	1	3	24	70	1	357
Vi har fått informasjonen i god nok tid til å forberede nytt tiltaksnivå i skolen	17	26	8	26	22	1	358

Tilbakemeldinger fra skolelederne i videregående likner på hvordan grunnskoleledelsen svarte. De fleste lederne i videregående er helt enige i at koronainformasjonen på udir.no har et forståelig språk og er relevant, henholdsvis 62 og 57 prosent. Sammen med de som er delvis enige, utgjør de tilsvarende andelene ni av ti respondenter. Snaut halvparten sier seg helt enig i at det er lett å finne frem i koronainformasjonen på udir.no, og like mange velger det samme svaralternativet for påstanden om at informasjon fra direktoratet på e-post gjør det enkelt å finne tilbake til viktig informasjon. Som grunnskoleledere, er flere ledere i videregående helt uenige om nytten av koronainformasjonen fra direktoratet på Facebook. De

utgjør omtrent tre av ti respondenter. Drøyt en femtedel svarer *verken eller*, og litt mindre enn en femtedel har ikke mening om det.

Tabell 8.14 '*Ta stilling til følgende påstander om Utdanningsdirektoratets digitale informasjon*', skoleleder videregående

	Helt uenig	Delvis uenig	Verken eller	Delvis enig	Helt enig	Vet ikke	Totalt
	%	%	%	%	%	%	N
Det at informasjon fra Udir kommer på e-post gjør det enkelt å finne tilbake til viktig informasjon når jeg trenger den	5	7	15	27	46	0	59
Udirs koronainformasjon på Facebook har vært nyttig for mitt arbeid i skolen	35	8	23	3	13	18	61
Det har vært nok praktiske eksempler på gjennomføring av smitteverntiltak i skolen	5	7	20	36	27	5	60
Det er lett å finne frem i koronainformasjonen på udir.no	5	5	8	31	48	3	61
Koronainformasjonen på udir.no har et forståelig språk	2	3	5	26	62	2	61
Koronainformasjonen på udir.no er relevant	2	0	5	34	57	2	61
Vi har fått informasjonen i god nok tid til å forberede nytt tiltaksnivå i skolen	15	25	16	29	15	0	61

Flertallet av skoleeierne i kommuner er helt enig i at koronainformasjonen på direktoratets hjemmeside er relevant, har et forståelig språk og det er lett å finne frem i den. Sammen med de som sier seg delvis enig, utgjør de tilsvarende andelene henholdsvis 98, 94 og 90 prosent. Flere kommuner vektlegger direktoratets informasjon på e-post. At det hjelper å finne tilbake til viktig informasjon når man trenger den, er 45 prosent av kommuner helt enig i og 30 prosent delvis enig i. Omtrent seks av ti kommuner er helt eller delvis enige i påstanden om praktiske eksempler, mens to av ti svarer *verken eller*, og én av ti mener ikke noe. Til sammen, oppgir fire av ti kommuner at de er helt eller delvis enige i at informasjonen fra Udir har kommet i god nok tid til å forberede nytt tiltaksnivå i skolen. Like mange er helt eller delvis uenige i påstanden.

Det er få kommuner som vektlegger koronainformasjonen på Facebook. En tredjedel av kommunene har ikke mening om det, og tre av ti svarer at de verken er enige eller uenige i at den informasjonen har vært nyttig. De som er helt eller delvis uenige i påstanden, utgjør en fjerdedel.

Tabell 8.15 *'Ta stilling til følgende påstander om Utdanningsdirektoratets digitale informasjon'*, skoleeier kommune

	Helt uenig %	Delvis uenig %	Verken eller %	Delvis enig %	Helt enig %	Vet ikke %	Totalt N
Det at informasjon fra Udir kommer på e-post gjør det enkelt å finne tilbake til viktig informasjon når jeg trenger den	4	5	15	30	45	1	74
Udirs koronainformasjon på Facebook har vært nyttig for mitt arbeid mot skolen	17	8	29	7	7	32	76
Det har vært nok praktiske eksempler på gjennomføring av smitteverntiltak i skolen	3	4	21	31	31	10	77
Det er lett å finne frem i koronainformasjonen på udir.no	0	3	6	27	63	1	77
Koronainformasjonen på udir.no har et forståelig språk	0	4	1	27	67	1	77
Koronainformasjonen på udir.no er relevant	0	0	1	24	74	1	75
Vi har fått informasjonen i god nok tid til å forberede nytt tiltaksnivå i skolen	13	30	12	27	15	3	75

Tabell 8.16 viser resultatene for fylkeskommuner som antall svar og ikke prosentandeler, i motsetning til tabellene for de øvrige gruppene. Akkurat som kommuner, er de fleste fylkene helt enige i at koronainformasjonen på direktoratets hjemmeside er relevant, har et forståelig språk og er der er lett å finne frem i den. Fem av de sju fylkene er helt eller delvis enige i påstanden om praktiske eksempler, og fire av de seks som besvarte spørsmålet, i at informasjon fra Udir på e-post gjør det enkelt å finne tilbake til viktig informasjon. Tre av de sju fylkene har ikke mening om direktoratets koronainformasjon på Facebook, og to av de sju er helt uenige i påstanden om nytten av informasjonen.

Tabell 8.16 '*Ta stilling til følgende påstander om Utdanningsdirektoratets digitale informasjon*', skoleeier fylke

	Helt uenig N	Delvis uenig N	Verken eller N	Delvis enig N	Helt enig N	Vet ikke N	Totalt N
Det at informasjon fra Udir kommer på e-post gjør det enkelt å finne tilbake til viktig informasjon når jeg trenger den	1	1	0	2	2	0	6
Udirs koronainformasjon på Facebook har vært nyttig for mitt arbeid mot skolen	2	0	1	1	0	3	7
Det har vært nok praktiske eksempler på gjennomføring av smitteverntiltak i skolen	1	1	0	2	3	0	7
Det er lett å finne frem i koronainformasjonen på udir.no	0	0	0	2	5	0	7
Koronainformasjonen på udir.no har et forståelig språk	0	0	0	3	4	0	7
Koronainformasjonen på udir.no er relevant	0	0	0	1	6	0	7
Vi har fått informasjonen i god nok tid til å forberede nytt tiltaksnivå i skolen	1	2	0	2	1	1	7

8.4 Oppsummering

Kapitlet gir innsikt i hvordan skolelederne og skoleeierne bruker og opplever direktoratets informasjon generelt og koronainformasjon spesielt. I høstens undersøkelse fikk respondenter spørsmål om direktoratets informasjon på e-post, formidling av informasjon og evaluering av informasjon i digitale medier. Oppsummert fant vi følgende:

- Ni av ti respondenter husker å ha mottatt informasjon fra direktoratet på e-post i løpet av det siste året. Flertallet av skolelederne og skoleeierne svarer at e-post fungerer godt eller svært godt.
- Omtrent fire av ti respondenter deler all koronainformasjon de får fra direktoratet, til de ansatte. Seks av ti formidler noe av denne informasjonen.
- De fleste skolelederne og skoleeierne sender direktoratets informasjon videre på e-post til de ansatte. Andre vanlige måter å formidle informasjonen på er fysiske og digitale møter.
- Flertallet av skolelederne og skoleeierne er helt enig i at koronainformasjonen på udir.no har et forståelig språk og er relevant, mens det er mest uenighet om nytten av koronainformasjon på direktoratets Facebook side.

9 Kompetansepakker

Utdanningsdirektoratet har utviklet flere kompetansepakker for å støtte lærerne i undervisning. I høstens undersøkelse fikk lederne i grunnskole og videregående spørsmål om tilbudene for kompetanseutvikling «Digital undervisning – på skolen og hjemme» og «Kompetansepakke for programmering og algoritmisk tenkning». Kapitlet presenterer tilbakemeldinger fra skoleledere på relevans, spesifikke moduler og gjennomføring av tilbudet.

9.1 Relevans av tilbudet for kompetanseutvikling

Innledningsvis evaluerte skolelederne relevans av kompetansepakkene for digital undervisning og programmering og algoritmisk tekning. Tabell 9.1 presenterer resultatene. Fordelingen av svarene fra ledelse i grunnskole og videregående er ganske lik. Rundt halvparten av skolelederne i begge gruppene svarer at de ikke kjenner til kompetansepakkene. Omtrent en fjerdedel oppgir at pakkene er relevante i noen grad, og omtrent én av ti svarer at pakkene er lite relevante eller ikke er relevante i det hele tatt.

Tabell 9.1 '*Oppleves de følgende kompetansepakkene som relevant for lærerne ved skolen?*', skoleledere

Kategori		Skoleleder grunnskole %	Skoleleder videregående %	Totalt %
Digital undervisning	Ikke i det hele tatt	4	5	4
	I liten grad	8	5	7
	I noen grad	25	30	26
	I stor grad	11	8	11
	I svært stor grad	1	5	1
	Kjenner ikke til pakkene	51	47	51
	Totalt (N)	358	63	421
Programmering og algoritmisk tenkning	Ikke i det hele tatt	5	3	5
	I liten grad	6	11	7
	I noen grad	23	22	23
	I stor grad	12	8	11
	I svært stor grad	2	3	2
	Kjenner ikke til pakkene	52	53	52
	Totalt (N)	358	63	421

En finere inndeling etter skoletype i tabell 9.2 gir et mer nyansert bilde. Resultatene viser at i ungdomsskolen er det færre ledere enn i de øvrige skoletypene, som svarer at de ikke kjenner til pakken for digital undervisning. Omtrent tre av ti ledere i ungdomsskole og videregående anser pakken som relevant i noen grad. For barneskoler og 1-10 skoler utgjør den samme andelen to av ti ledere. Ser vi på programmering og algoritmisk tenkning, er pakken mer kjent for ledere i 1-10 skole og ungdomsskole. Dessuten er det flere ledere i ungdomsskole som anser pakken som relevant i noen grad. Her utgjør andelen tre av ti ledere, versus to av ti ledere for de øvrige skoletypene. Omtrent to av ti ledere i 1-10 skole vurderer pakken for programmering og algoritmisk tenkning som relevant i stor grad, versus én av ti for de øvrige skoletypene.

Tabell 9.2 '*Oppleves de følgende kompetansepakkene som relevant for lærerne ved skolen?*', skoleledere etter skoletype

Kategori		Barne-skole	1-10 skole	Ungdoms-skole	Videregå-ende	Totalt
		%	%	%	%	%
Digital undervisning	Ikke i det hele tatt	5	6	1	5	4
	I liten grad	9	7	7	5	7
	I noen grad	22	23	34	30	26
	I stor grad	10	13	13	8	11
	I svært stor grad	1	0	0	5	1
	Kjenner ikke til pakkene	53	51	45	47	51
	Totalt (N)	196	86	76	63	421
Programmering og algoritmisk tenkning	Ikke i det hele tatt	5	7	3	3	5
	I liten grad	5	7	8	11	7
	I noen grad	20	23	32	22	23
	I stor grad	10	17	11	8	11
	I svært stor grad	2	1	4	3	2
	Kjenner ikke til pakkene	58	45	42	53	52
	Totalt (N)	196	86	76	63	421

Tabell 9.3 og tabell 9.4 presenterer fordeling av svarene i kommuner med ulik sentralitet. Tabell 9.3 inneholder resultatene for grunnskole. Det er kun små forskjeller i tilbakemeldingene fra skoler i ulike kommuner, og alle andelene ligger ganske nær de tilsvarene andelene for totalen.

Tabell 9.3 '*Oppleves de følgende kompetansepakkene som relevant for lærerne ved skolen?*', skoleleder grunnskole etter sentralitet

Kategori		Mest sentrale kommuner	Mellom-sentrale kommuner	Minst sentrale kommuner	Totalt
		%	%	%	%
Digital undervisning	Ikke i det hele tatt	5	6	1	4
	I liten grad	11	6	6	8
	I noen grad	24	27	23	25
	I stor grad	9	10	15	11
	I svært stor grad	2	0	0	1
	Kjenner ikke til pakkene	49	52	54	51
	Totalt (N)	117	143	98	358
Programmering og algoritmisk tenkning	Ikke i det hele tatt	7	7	0	5
	I liten grad	6	6	6	6
	I noen grad	24	23	22	23
	I stor grad	9	13	13	12
	I svært stor grad	3	1	4	2
	Kjenner ikke til pakkene	51	50	54	51
	Totalt (N)	117	143	98	358

Tabell 9.4 presenterer fordelingen for videregående. Her finner vi en del forskjeller mellom resultatene for skoler i ulike kommuner. Kun tre av ti ledere i videregående i de minst sentrale kommunene kjenner ikke til pakken for digital undervisning, versus halvparten i de mest sentrale og mellomsentrale kommunene. Fire av ti ledere i de minst sentrale kommunene svarer at pakken er relevant i noen grad, og to av ti svarer at den er relevant i stor grad. Det er flere enn i de to andre kommunekategoriene. Ser vi på programmering og algoritmisk tenkning, er det omtrent halvparten av skolelederne i de mest sentrale og minst sentrale kommuner og så mange som seks av ti ledere i mellomsentrale kommuner som ikke kjenner til pakken. To av ti ledere i enhver kommunegruppe vurderer pakken som relevant i noen grad. Omtrent to av ti skoleledere i mellomstore kommuner og én av ti i de minst sentrale mener at det stemmer i stor grad. Ingen av skolelederne i de mest sentrale kommuner svarer at pakken er relevant i stor grad, men omtrent én av ti mener at det stemmer i svært stor grad.

Tabell 9.4 '*Oppleves de følgende kompetansepakkene som relevant for lærerne ved skolen?*', skoleleder videregående etter sentralitet

Kategori		Mest sentrale kommuner %	Mellom-sentrale kommuner %	Minst sentrale kommuner %	Totalt %
Digital undervisning	Ikke i det hele tatt	8	0	6	5
	I liten grad	8	5	0	5
	I noen grad	27	26	41	31
	I stor grad	0	11	18	8
	I svært stor grad	4	5	6	5
	Kjenner ikke til pakkene	54	53	29	47
	Totalt (N)	26	19	17	62
Programmering og algoritmisk tenkning	Ikke i det hele tatt	4	0	6	3
	I liten grad	19	0	12	11
	I noen grad	19	21	24	21
	I stor grad	0	16	12	8
	I svært stor grad	8	0	0	3
	Kjenner ikke til pakkene	50	63	47	53
	Totalt (N)	26	19	17	62

9.2 Evaluering av spesifikke moduler i kompetansepakkene

Høstens undersøkelse kartla også effekten av kompetansepakkene for digital undervisning og programmering og algoritmisk tenkning. Skolelederne fikk spørsmål om konkrete moduler i hver av pakkene: to moduler i kompetansepakken for digital undervisning og fire fagmoduler av programmering og algoritmisk tenkning.

Flere skoleledere sier seg enige i at hver av modulene av digital undervisning har bidratt til kompetanseutvikling i noen grad. De utgjør snaut halvparten av alle skoleledere som svarte. Sammenligner vi ulike skoletyper, er andelene som svarer *i noen grad* høyest blant lederne i ungdomsskole, nemlig seks av ti, og lavest blant barneskolelederne, fire av ti. Det er flere ledere blant barneskolelederne og lederne i 1-10 skole som svarer at verken av modulene hjalp lærerne å få videreutviklet kompetanse eller hjalp bare i liten grad. Tre av ti barneskoleledere mener nemlig at modulen for kommunikasjon med elevene har hatt lite eller ingen effekt på kompetanseutvikling for lærerne. For 1-10 skole utgjør andelen to av ti ledere, og kun én av ti for ungdomsskole og videregående. Blant lederne i videregående utgjør de som mener at modulen for kommunikasjon har hatt en stor effekt, den nest største andelen på snaut to av ti ledere.

Tabell 9.5 '*Har de følgende modulene i «Digital undervisning - på skolen og hjemme» bidratt til nødvendig kompetanseutvikling for lærerne?*', skoleledere etter skoletype

Kategori		Barne-skole %	1-10 skole %	Ungdoms-skole %	Videregående %	Totalt %
Planlegge undervisning	Ikke i det hele tatt	9	12	5	7	9
	I liten grad	16	10	10	7	12
	I noen grad	41	52	58	53	47
	I stor grad	15	10	7	10	12
	I svært stor grad	1	2	0	3	2
	Vet ikke/Ikke relevant	18	14	20	20	18
	Totalt (N)	87	42	41	30	200
Kommunikasjon med elevene	Ikke i det hele tatt	8	14	2	7	8
	I liten grad	21	10	12	3	14
	I noen grad	37	45	57	50	46
	I stor grad	13	12	10	17	12
	I svært stor grad	0	5	0	0	1
	Vet ikke/Ikke relevant	21	14	19	23	19
	Totalt (N)	87	42	42	30	201

Resultatene for grunnskoler i kommuner med ulik sentralitet er oppsummert i tabell 9.6. De høyeste andelene finner vi under svaralternativet *i noen grad*. Det gjelder for alle kommunekategorier, men andelen ledere i de mest sentrale kommunene er noe lavere enn i de to andre kommunegruppene. Samtidig er det flere blant lederne i de mest sentrale kommunene som mener at hver av modulene har hatt en liten effekt eller ingen effekt. Det svarer tre av ti ledere versus to av ti i de øvrige kommunegruppene.

Tabell 9.6 '*Har de følgende modulene i «Digital undervisning - på skolen og hjemme» bidratt til nødvendig kompetanseutvikling for lærerne?*', skoleleder grunnskole etter sentralitet

Kategori		Mest sentrale kommuner %	Mellom-sentrale kommuner %	Minst sentrale kommuner %	Totalt %
Planlegge undervisning	Ikke i det hele tatt	14	4	9	9
	I liten grad	14	15	9	13
	I noen grad	39	53	51	47
	I stor grad	14	10	11	12
	I svært stor grad	2	0	2	1
	Vet ikke/Ikke relevant	17	18	18	18
	Totalt (N)	59	67	44	170
Kommunikasjon med elevene	Ikke i det hele tatt	14	3	9	8
	I liten grad	17	17	11	16
	I noen grad	38	53	41	44
	I stor grad	12	10	14	12
	I svært stor grad	0	0	5	1
	Vet ikke/Ikke relevant	19	17	20	19
	Totalt (N)	58	69	44	171

Ser vi på fordelingen av svarene fra ledere i videregående, skiller lederne i de minst sentrale kommunene seg ut. Her mener så mange som sju av ti ledere at modulen for planlegging har bidratt til kompetanseutvikling i noen grad, versus rundt fire av ti ledere i de to andre kommunegruppene. At modulen for kommunikasjon har hatt noen effekt, svarer seks av ti ledere i de minst sentrale kommunene. Omtrent tre av ti ledere i den samme kommunegruppen mener at modulen har bidratt til kompetanseutvikling i stor grad. Til sammen utgjør lederne som velger *i noen grad* eller *i stor grad* ni av ti respondenter i de minst sentrale kommunene. Blant lederne i de mest sentrale kommunene er den tilsvarene andelen akkurat halvparten og blant de mellomsentrale drøyt halvparten.

Tabell 9.7 *'Har de følgende modulene i «Digital undervisning - på skolen og hjemme» bidratt til nødvendig kompetanseutvikling for lærerne?'*, skoleleder videregående etter sentralitet

Kategori		Mest sentrale kommuner	Mellom-sentrale kommuner	Minst sentrale kommuner	Totalt
		%	%	%	%
Planlegge undervisning	Ikke i det hele tatt	20	0	0	7
	I liten grad	10	0	9	7
	I noen grad	40	45	73	53
	I stor grad	0	22	9	10
	I svært stor grad	10	0	0	3
	Vet ikke/Ikke relevant	20	33	9	20
	Totalt (N)	10	9	11	30
Kommunikasjon med elevene	Ikke i det hele tatt	20	0	0	7
	I liten grad	10	0	0	3
	I noen grad	50	33	64	50
	I stor grad	0	22	27	17
	Vet ikke/Ikke relevant	20	45	9	23
	Totalt (N)	10	9	11	30

Tabell 9.8 presenterer tilbakemeldinger på fagmodulene i kompetansepakken for programmering og algoritmisk tenkning. Svarene fra ledere i videregående på de to siste fagmodulene (kunst og håndverk og musikk) ble ikke presentert her. Modulene inngår nemlig ikke i tilbudet for videregående.

Ser vi på totalfordelingen, svarer snaut fire av ti skoleledere at modulene for matematikk og naturfag har bidratt til kompetanseutvikling i noen grad. Sammenligner vi andeler i ulike typer skoler, ligger ungdomsskoler over gjennomsnittet både på matematikk og naturfag og videregående skoler på naturfag. To av ti ledere i alle typer skoler mener at modulene for matematikk og naturfag ikke har hatt effekt eller har hatt en liten effekt på kompetanseutvikling. En like stor andel av lederne svarer at matematikkmodulen har bidratt til kompetanseutvikling i

stor eller svært stor grad, mens den tilsvarende andelen for naturfagdelen er én av ti ledere. Det er flest ledere i videregående som gir støtte til matematikkmodulen. Andelen som sier seg enig i at den hjalp til å få utviklet kompetanse i stor eller svært stor grad, utgjør snaut fire av ti ledere.

En tredjedel av skolelederne i grunnskole oppgir *vet ikke/ikke relevant* i spørsmålet om fagmodulene for kunst og håndverk og musikk. Tre av ti ledere er enige i at modulene har bidratt til kompetanseutvikling i noen grad. En tredjedel svarer at modulen for kunst og håndverk ikke har hatt effekt eller har hatt en liten effekt på kompetanse. For musikk utgjør den tilsvarende andelen fire av ti ledere.

Tabell 9.8 *'Har de følgende fagmodulene i «Kompetansepakke for programmering og algoritmisk tenkning» bidratt til nødvendig kompetanseutvikling for lærerne?'*, skoleledere etter skoletype

Kategori		Barneskole	1-10 skole	Ungdoms-skole	Videre-gående	Totalt
		%	%	%	%	%
Matematikk	Ikke i det hele tatt	6	8	5	4	6
	I liten grad	17	13	7	11	13
	I noen grad	34	34	49	30	36
	I stor grad	9	10	16	32	14
	I svært stor grad	1	6	2	4	3
	Vet ikke/Ikke relevant	33	29	21	19	28
	Totalt (N)	82	48	43	27	200
Naturfag	Ikke i det hele tatt	7	13	5	8	8
	I liten grad	20	13	9	4	14
	I noen grad	32	31	54	42	37
	I stor grad	6	8	9	15	9
	I svært stor grad	1	4	0	0	2
	Vet ikke/Ikke relevant	34	31	23	31	30
	Totalt (N)	81	48	43	26	198
Kunst og håndverk	Ikke i det hele tatt	9	17	14		12
	I liten grad	23	17	21		21
	I noen grad	27	29	30		28
	I stor grad	5	4	7		5
	I svært stor grad	1	0	0		1
	Vet ikke/Ikke relevant	35	33	28		33
	Totalt (N)	81	48	43		172
Musikk	Ikke i det hele tatt	10	21	14		14
	I liten grad	26	17	23		23
	I noen grad	26	25	30		27
	I stor grad	1	4	7		3
	I svært stor grad	1	0	0		1
	Vet ikke/Ikke relevant	36	33	26		32
	Totalt (N)	81	48	43		172

9.3 Gjennomføring av tilbudet

Avslutningsvis ga skolelederne tilbakemelding på hvordan det var å gjennomføre etterutdanningen i utviklingstid. Det er igjen svaralternativet *i noen grad* som vant størst tilslutning. Fire av ti ledere oppgir at digital undervisning lot seg gjennomføre i noen grad, og drøyt tre av ti at det var tilfelle for programmering og algoritmisk tenkning. Omtrent én av ti ledere oppgir at etterutdanningen i digital undervisning lot seg gjennomføre i utviklingstid i stor eller svær stor grad, og snaut to av ti ledere svarer det samme på spørsmålet om programmering og algoritmisk tenkning. At pakkene ikke lot seg gjennomføre eller gjorde det i liten grad, sier tre av ti ledere seg enig i. To av ti ledere oppgir *vet ikke/ikke relevant.*

Tabell 9.9 '*I hvilken grad lar de følgende kompetansepakken seg gjennomføre i utviklingstid?*', skoleledere

Kategori		Skoleleder grunnskole	Skoleleder videregående	Totalt
		%	%	%
Digital undervisning	Ikke i det hele tatt	6	7	6
	I liten grad	21	13	20
	I noen grad	42	37	41
	I stor grad	11	10	11
	I svært stor grad	1	0	1
	Vet ikke/Ikke relevant	19	33	21
	Totalt (N)	166	30	196
Programmering og algoritmisk tenkning	Ikke i det hele tatt	8	11	9
	I liten grad	22	14	21
	I noen grad	34	39	34
	I stor grad	12	18	13
	I svært stor grad	4	0	3
	Vet ikke/Ikke relevant	21	18	21
	Totalt (N)	167	28	195

Tabell 9.10 og tabell 9.11 presenterer svarene etter kommunesentralitet. Et fellestrekk mellom lederne i grunnskole og videregående er at svaralternativet *i noen grad* er mer populært blant ledere i de minst sentrale kommunene enn i de to andre kommunegruppene. Tabell 9.10 viser en stor spredning i andelene som svarer *i noen grad*. De mest sentrale kommunene har den laveste andelen, 27 prosent, versus omtrent halvparten i de to andre kommunegruppene. Samtidig er det flere i de mest sentrale kommunene som svarer *i stor grad* eller *i svært stor grad*, nemlig 22 prosent til sammen versus 9 prosent i de mellomsentrale og 7 i de minst sentrale kommunene.

Tabell 9.10 *'I hvilken grad lar de følgende kompetansepakken seg gjennomføre i utviklingstid?'*, skoleleder grunnskole etter sentralitet

Kategori		Mest sentrale kommuner %	Mellomsentrale kommuner %	Minst sentrale kommu-ner %	Totalt %
Digital undervisning	Ikke i det hele tatt	4	7	7	6
	I liten grad	25	18	21	21
	I noen grad	27	48	51	42
	I stor grad	18	9	7	11
	I svært stor grad	4	0	0	1
	Vet ikke/Ikke relevant	23	18	14	19
	Totalt (N)	56	67	43	166
Programmering og algoritmisk tenkning	Ikke i det hele tatt	7	10	7	8
	I liten grad	26	17	23	22
	I noen grad	19	36	49	34
	I stor grad	15	13	7	12
	I svært stor grad	6	3	2	4
	Vet ikke/Ikke relevant	28	21	12	21
	Totalt (N)	54	70	43	167

Ifølge tabell 9.11, svarer fire av ti ledere i de mest sentrale kommunene at kompetansepakkene ikke lot seg gjennomføre i utviklingstid eller var gjennomførbare i liten grad. Andelen er dobbelt så høy som for de minst sentrale kommunene. For de mellomsentrale kommunene er andelen lik null. Her velger flertallet svaralternativer *vet ikke/ikke relevant*. Det er en del enighet mellom ledere i ulike kommuner om kompetansepakken for programmering og algoritmisk tenkning. At tilbudet lot seg gjennomføre i noen eller stor grad, oppgir halvparten av lederne i de mest sentrale kommunene og seks av ti ledere i de mellomsentrale og de minst sentrale kommunene.

Tabell 9.11 *'I hvilken grad lar de følgende kompetansepakken seg gjennomføre i utviklingstid?'*, skoleleder videregående etter sentralitet

Kategori		Mest sentrale kommuner %	Mellom-sentrale kommuner %	Minst sentrale kommuner %	Totalt %
Digital undervisning	Ikke i det hele tatt	20	0	0	7
	I liten grad	20	0	18	13
	I noen grad	30	33	45	37
	I stor grad	0	11	18	10
	Vet ikke/Ikke relevant	30	56	18	33
	Totalt (N)	10	9	11	30
Programmering og algoritmisk tenkning	Ikke i det hele tatt	17	0	13	11
	I liten grad	25	0	13	15
	I noen grad	42	29	50	41
	I stor grad	8	29	13	15
	Vet ikke/Ikke relevant	8	43	13	19
	Totalt (N)	12	7	8	27

9.4 Oppsummering

Kapitlet dreier seg om kompetansepakkene for digital undervisning og programmering og algoritmisk tenkning. Her presenterte vi tilbakemeldinger fra skoleledere i grunnskole og videregående skole på relevans, spesifikke moduler og gjennomføring av pakkene. Oppsummert fant vi følgende:

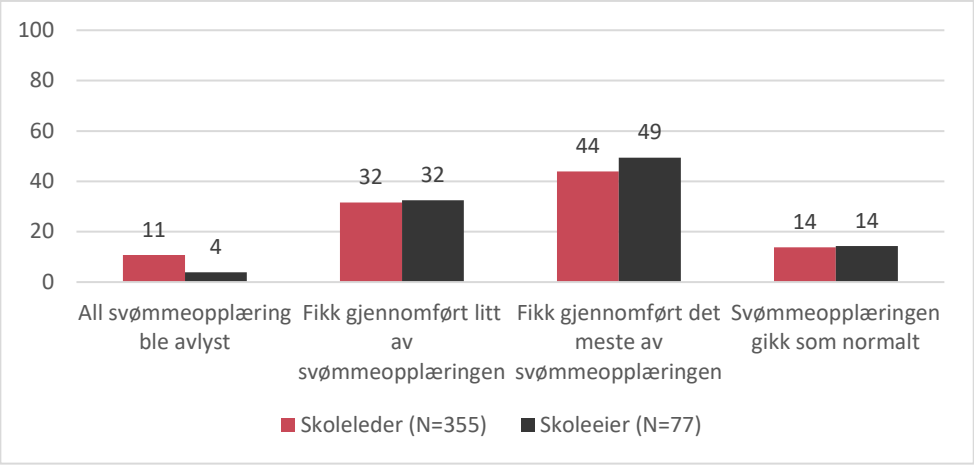
- Høstens undersøkelse viser at over halvparten av skolelederne ikke kjenner til kompetansepakkene i det hele tatt. Over halvparten av grunnskolelederne og under halvparten av skolelederne i videregående svarer at de ikke kjenner til kompetansepakken for digital undervisning. Over halvparten av skolelederne i grunnskole og videregående oppgir at de ikke kjenner til kompetansepakken for programmering og algoritmisk tenkning. Omtrent en fjerdedel av alle skoleledere oppgir at pakkene er relevante i noen grad.
- Halvparten av skolelederne oppgir at modulene for planlegging og kommunikasjon med elevene i pakken for digital undervisning har bidratt til kompetanseutvikling i noen grad. Det er størst oppslutning om dette blant lederne i videregående skole i de minst sentrale kommunene.
- Omtrent fire av ti skoleledere svarer at fagmodulene for matematikk og naturfag i pakken for programmering og algoritmisk tenkning har bidratt til kompetanseutvikling i noen grad. Tre av ti ledere i grunnskole er enige i at fagmodulene for kunst og håndverk og musikk har bidratt til kompetanseutvikling i noen grad.
- Tre av ti skoleledere oppgir at kompetansepakkene ikke lot seg gjennomføre i utviklingstid eller gjorde det i liten grad, mens to av ti har ikke noe mening om det. Fire av ti ledere oppgir at pakken for digital undervisning lot seg gjennomføre i noen grad, og drøyt tre av ti at det var tilfelle for programmering og algoritmisk tenkning.

10 Svømmeopplæring under pandemien

Høsten 2017 ble det innført obligatorisk ferdighetsprøve i svømming på 4. trinn. Gjennom ett år med koronapandemi har mange barn og unge imidlertid fått et redusert eller begrenset opplæringstilbud i perioder. Svømmeopplæringen i kroppsøvingsfaget i grunnskolen har vært påvirket av stengte svømmehaller eller bassenger og perioder med strenge smittevernstiltak, selv om det er stor variasjon rundt i landet. Læreplanen i kroppsøving definerer et tydelig mål for elevenes svømmedyktighet etter 4. trinn. Det er interessant å vite mer om i hvilken grad svømmeopplæringen har blitt påvirket av pandemien, og hvordan det har påvirket elevenes svømmeferdigheter.

10.1 Gjennomføring av svømmeopplæringen

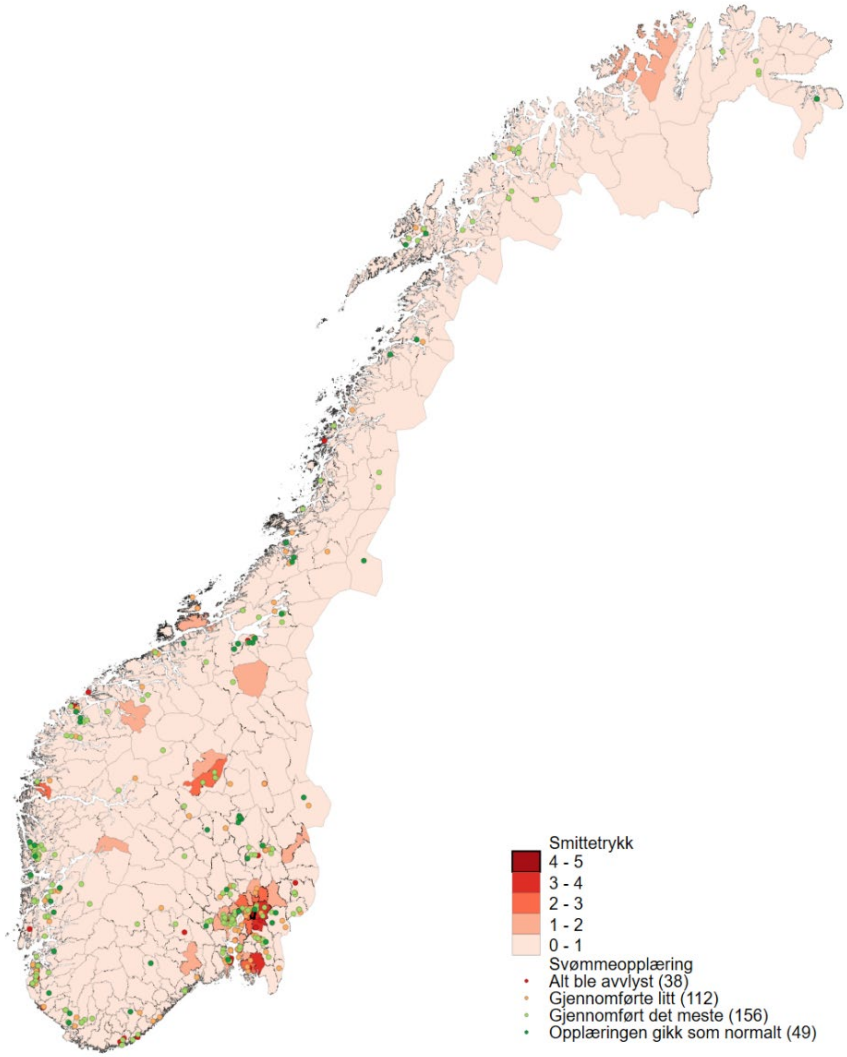
For å få inntrykk av hvor store konsekvenser koronapandemien har hatt for gjennomføring av svømmeopplæringen ble det stilt spørsmål om hvor stor andel av opplæringen som kunne gjennomføres i skoleåret 2020/2021. Figur 10.1 viser svarfordelingen blant grunnskoleledere og representanter fra kommunene som skoleeiere:

Figur 10.1 *'Hvor stor andel av svømmeopplæringen kunne gjennomføres i din kommune ved din skole skoleåret 2020/2021?'*, skoleleder grunnskole og skoleeier kommune, prosent

Som vi ser oppgir over halvparten av skolelederne at svømmeopplæringen enten gikk som normalt (14 prosent) eller at de fikk gjennomført det meste av svømmeopplæringen (44 prosent). Det er imidlertid 11 prosent av skolelederne som oppgir at all svømmeopplæring ble avlyst for skoleåret 2020/2021. Blant skoleeierne er det en enda større andel som oppgir at de fikk gjennomført mesteparten av svømmeopplæringen (49 prosent). Kun fire prosent av disse oppgir at all svømmeopplæring ble avlyst. Forskjellen mellom skolelederes og skoleeieres svar er imidlertid ikke betydelig.

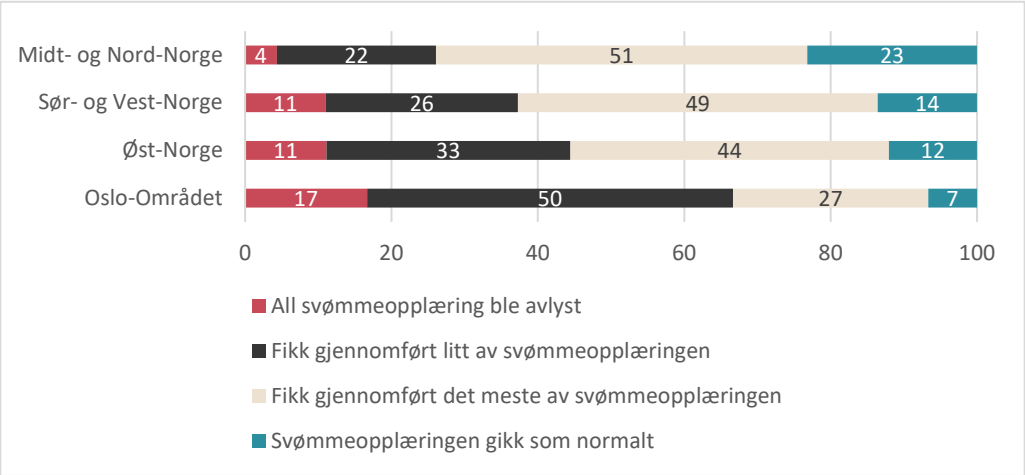
Smittetrykket og tiltaksomfanget varierte geografisk. Vi konstruerte dermed en variabel basert på antall måneder i skoleåret 20/21 hvor antall smittede per 100 000 innbyggere var 500 eller mer på kommune- og bydelsnivå i Bergen og Oslo. Kartet i figur 10.2 gir en oversikt over smittetrykket slik definert og skolelederes svar på spørsmålet om hvor mye av svømmeopplæringen som ble gjennomført:

Figur 10.2 Smittetrykk og gjennomføring av svømmeopplæring skoleåret 2020/2021, skoleleder grunnskole (N=355)

Ut fra kartet kan det se ut til at smittetrykket spesielt i Oslo-området medførte at all svømmeopplæring ble avlyst. Videre tyder det også på at avlysning av svømmeopplæringen var et storbyfenomen som rammet Stavanger-området og Bergen. Spesielt på Vestlandet, Sør-Østlandet og i Nord-Norge ser svømmeopplæringen ut til å ha gått tilnærmet normalt.

Hvis vi ser på hvordan pandemien påvirket gjennomføringen av svømmeopplæringen for grunnskoler i de ulike landsdelene, viser imidlertid figur 10.3 relativt store forskjeller i skoleledernes svar:

Figur 10.3 *'Hvor stor andel av svømmeopplæringen kunne gjennomføres i din kommune ved din skole skoleåret 2020/2021?'*, skoleleder grunnskole etter landsdel, prosent (N=355)

Mens rundt to av tre (67 prosent) skoleledere i grunnskoler i Oslo-området oppgir at de fikk gjennomført litt av svømmeopplæringen (50 prosent) eller ingenting (17 prosent), oppgir bortimot tre av fire skoleledere i grunnskoler i Midt- og Nord-Norge at de enten fikk gjennomført det meste (51 prosent) eller alt (23 prosent). Dette kan handle om befolkningstetthet og dermed om sentralitet, og tabell 10.1 viser svarfordelingen etter kommunens plassering på sentralitetsindeksen:

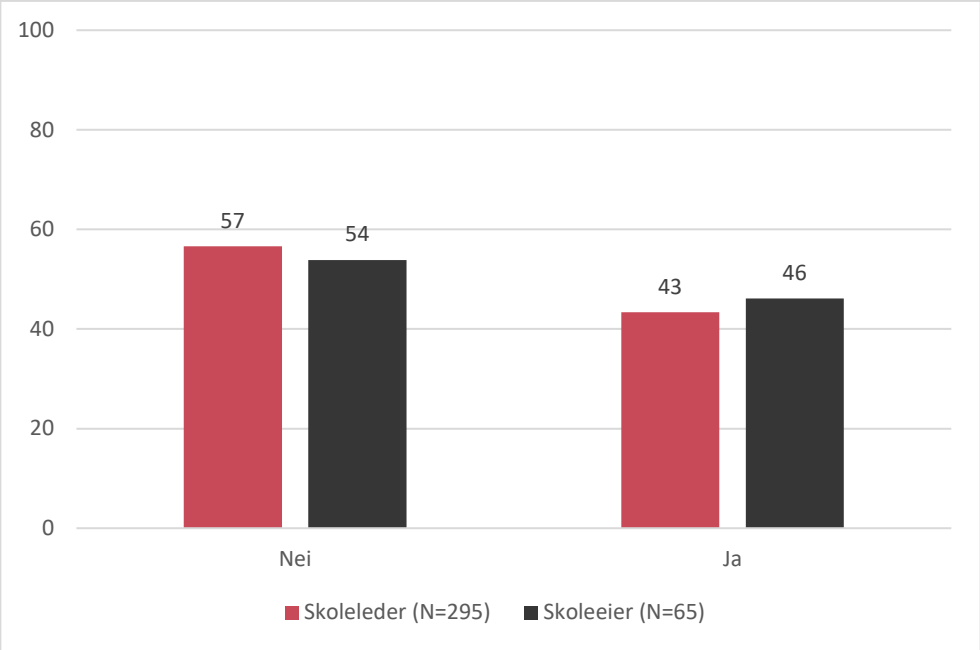
Tabell 10.1 *'Hvor stor andel av svømmeopplæringen kunne gjennomføres i din kommune ved din skole skoleåret 2020/2021?'*, skoleleder grunnskole etter sentralitet

Kategori	Minst sentrale %	Mellomsentrale %	Mest sentrale %	Totalt %
All svømmeopplæring ble avlyst	4	12	15	11
Fikk gjennomført litt av svømmeopplæringen	26	27	41	32
Fikk gjennomført det meste av svømmeopplæringen	54	42	38	44
Svømmeopplæringen gikk som normalt	16	19	6	14
Totalt (N)	95	143	117	355

Det er betraktelig større andeler skoleledere i grunnskoler i de mest sentrale kommunene som oppgir enten at all svømmeopplæring ble avlyst (15 prosent) eller at de fikk gjennomført litt (41 prosent). Det er kun fire prosent av skolelederne i de minst sentrale kommunene som oppgir at all svømmeopplæring ble avlyst. Dette samsvarer med at vi også fant at områder med stort smittetrykk i mindre grad klarte å gjennomføre svømmeopplæringen, og at områdene med høyest smittetrykk også så ut til å være de mest sentrale kommunene.

Kompenserende tiltak

Skolelederne og skoleeierne som oppga at pandemien hadde avkortet svømmeopplæringen litt, mye eller fullstendig ble også stilt spørsmål om det er satt i gang tiltak for å kompensere for bortfallet. Figur 10.4 viser svarfordelingen:

Figur 10.4 *'Er det satt i gang tiltak for å kompensere for manglende svømmeopplæring?'*, skoleleder grunnskole og skoleeier kommune, prosent

Som vi ser oppgir færre enn halvparten av både skoleledere og skoleeiere at de har satt i gang tiltak for å kompensere for manglende svømmeopplæring under pandemien. Dette varierer ikke nevneverdig mellom landsdeler eller skolestørrelse.

Skolelederne som svarte bekreftende på at det var satt i gang tiltak fikk anledning til å konkretisere dette i et åpent spørsmål. Vi fikk inn 125 slike åpne svar som vi har kodet til åtte ulike former for tiltak. Tabell 10.2 viser en oversikt over svarene kodet på denne måten:

Tabell 10.2 '*Hvor stor andel av svømmeopplæringen kunne gjennomføres i din kommune ved din skole skoleåret 2020/2021?*', skoleleder grunnskole etter sentralitet

Kategori	Antall	Prosent
Ekstra undervisning	42	34
Ekstra oppfølging	23	18
Ekstra kurs	5	4
Forskjøvet undervisning	19	15
Tilbud utenfor skole	19	15
Utvidet tilbud	9	7
Bassengproblematikk	6	5
Lærere	2	2
Totalt	125	100

Som nevnt er dette kodet fra åpne svar, og enkelte vil være vanskelig å sortere. Vi har valgt å kode alle svar som tyder på kompenserende undervisning for alle elever som gikk 4. trinn i skoleåret 2020/2021, som «ekstra undervisning». Der det ble gitt uttrykk for at det ble gjennomført ekstra undervisning til enkelte elever etter behov, har vi valgt å klassifisere tiltaket som «ekstra oppfølging». Når skolelederne selv har valgt å benevne opplæringen som «kurs» i regi av skolen, har vi også valgt å kode det som «ekstra kurs». Med «utvidet tilbud» menes det skoler hvor det også i normalsituasjonen er svømmeundervisning ut over 4. trinn, og hvor skoleledere gir uttrykk for at manglende svømmeundervisning på 4. trinn i 2020/2021 vil bli mer enn kompensert ut over skolegangen. «Forskjøvet undervisning» er når dagens 5. trinn får delta i svømmeopplæring med elever på andre trinn. Med «tilbud utenfor skole» menes tiltak i regi av kommunen, kontakt med foreldre/hjem om svømmeopplæring og/eller bruk av ferie eller utendørssvømming. «Bassengproblematikk» handler både om begrunnelser for manglende muligheter til kompenserende tiltak fordi det ikke er tilgjengelig basseng, eller at man har vært lite påvirket fordi skolen har eget basseng. Det er imidlertid også eksempler på tiltak, som forhandling om mer tid i svømmehall eller kjøp av tid i nabokommuner. To skoleledere oppgir at lærerressurser, både antall og kompetanse, har vært et tiltak for å kompensere for manglende svømmeundervisning under koronapandemien. Til slutt var det noen som oppga flere av tiltakene, blant annet kombinasjoner av ekstra undervisning og ekstra oppfølging, ekstra undervisning og tiltak utenfor skolen, og forskyvning i kombinasjon med ekstra oppfølging.

Skoleeiere fikk også anledning til å konkretisere kompenserende tiltak iverksatt i kommunen, noe 30 benyttet seg av. Av disse ga 15 svar som tydet på at det ble gitt ekstra undervisning i form av mer tid, som ekstra timer i basseng, utvidet periode eller mer intensiv opplæring. Tre skoleeiere beskriver tiltak som omhandler forskjøvet svømmeopplæring, og to at det er ekstra oppfølging av elever som har behov, og én oppgir at det har vært tilbudt svømmeundervisning utendørs. Dette er tiltak som tilsvarer det skolelederne beskrev. I tillegg oppgir fem

skoleeiere også at sommerskole har vært et kompenserende tiltak. De resterende skoleeierne oppgir enten at spørsmål ikke er relevant eller at de er lagt planer eller iverksatt prosjekter for svømmeopplæring.

10.2 Svømmedyktighet

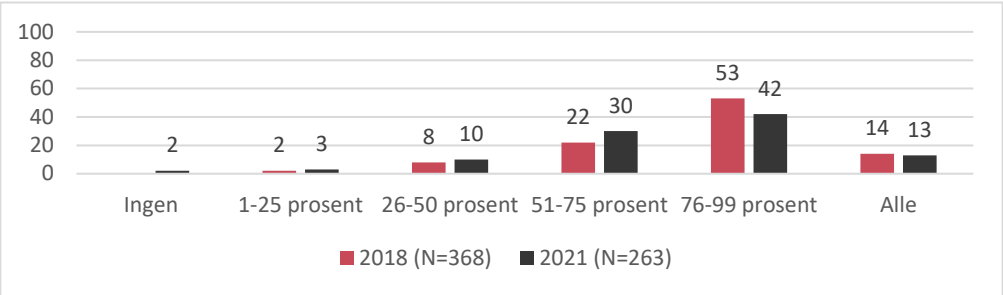
Som nevnt innledningsvis ble det fra høsten 2017 innført en obligatorisk ferdighetsprøve i svømming. Hovedformålet med ferdighetsprøven er å styrke svømmeopplæringen slik at elevene blir svømmedyktige innen 4. trinn. For å regnes som svømmedyktige skal elevene i henhold til kompetansemålene i læreplanen for kroppsøving etter endt 4. trinn kunne følgende:

- Falle uti på dypt vann.
- Svømme 100 meter på magen og underveis dykke ned og hente en gjenstand med hendene.
- Stoppe og hvile (flyte på mage, rulle over, flyte på rygg) samlet i tre minutter. Deretter svømme 100 m på rygg og ta seg opp på land.

Ferdighetsprøven skal bidra til at skolens svømmeopplæring er i tråd med læreplanen, at elevene får god underveisvurdering som fremmer læring og mestring, at lærerne kan kartlegge elevenes læringsutbytte, og til å justere opplæringen underveis og sette inn nødvendige tiltak på et tidlig tidspunkt.

Etter å ha blitt presentert med denne definisjonen ble skoleledere i grunnskolen spurt om hvor stor andel av dagens elever på 5. trinn som var svømmedyktige etter 4. trinn ved skolen.

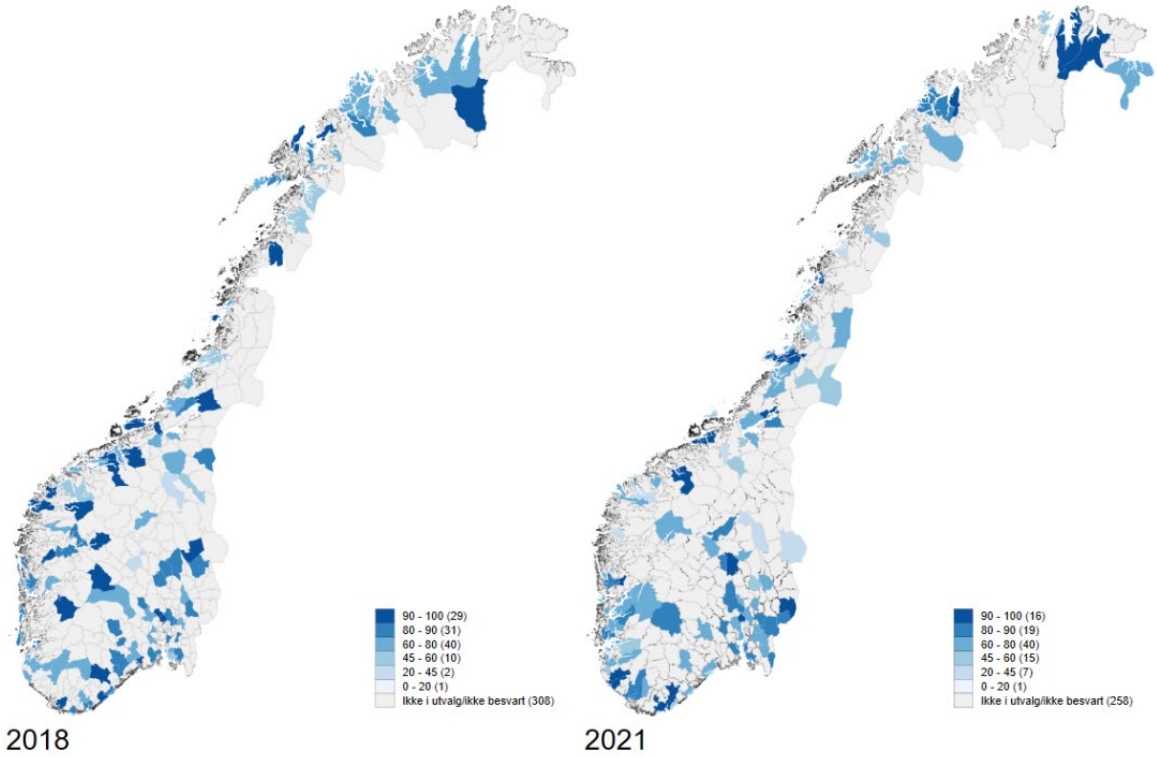
Det samme spørsmålet ble stilt i spørsmål til Skole-Norge våren 2018. Da viste analysene at svært få oppga at få eller ingen elever var svømmedyktige etter 4. trinn. Til sammen svarte 3 prosent at under 25 prosent var svømmedyktige etter 4. trinn i 2018, mens 8 prosent oppga at 26 til 50 prosent var det. Figur 10.5 sammenligner denne svarfordelingen fra 2018 med årets undersøkelse:

Figur 10.5 '*Hvor stor andel av dagens 5. trinns elever var svømmedyktige etter 4. årstrinn ved din skole?*', skoleleder grunnskole prosent i 2018 (N=368) og 2021 (N=263)

Som vi ser av figuren er svarfordelingen nokså lik, men med en liten forskyvning mot at en mindre andel i årets undersøkelse oppgir at mellom 76 og 99 prosent av dagens 5. trinns elever var svømmedyktige etter 4. årstrinn (42 prosent) enn i 2018 (53 prosent), mens en større andel (30 prosent) i 2021 oppgir at mellom 51 og 75 prosent var svømmedyktige enn i 2018 (22 prosent).

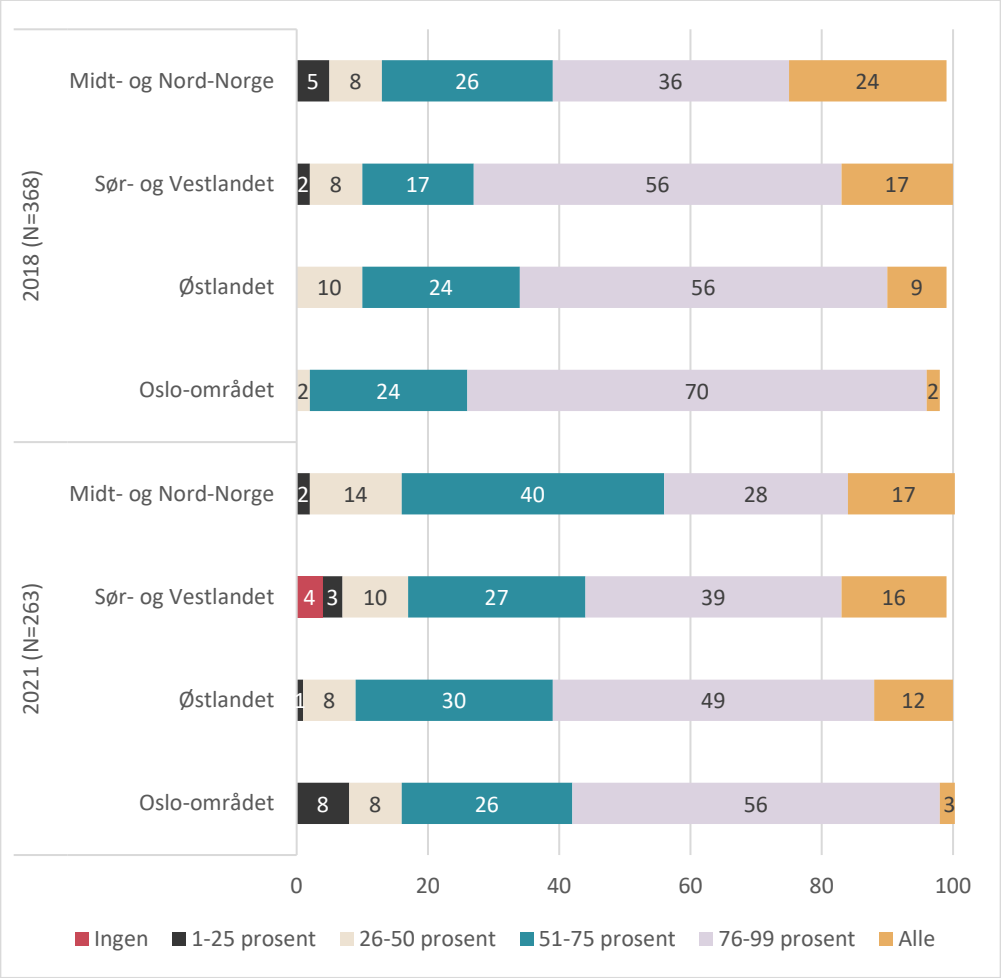
Det tegnet seg i 2018 et bilde av geografiske forskjeller i andelen svømmedyktige elever etter 4. trinn, hvor Oslo-området hadde den laveste andelen skoler som oppga at alle elevene var svømmedyktige (2 prosent), sammenlignet med 24 prosent i Midt- og Nord-Norge. Vi har dermed valgt å illustrere et vektet gjennomsnitt av andelen svømmedyktige elever skoleledere har oppgitt per kommune, for både 2018 og 2021, som kart i figur 10.6:

Figur 10.6 '*Hvor stor andel av dagens 5. trinns elever var svømmedyktige etter 4. årstrinn ved din skole?*', skoleledere, prosent på kommunenivå i 2018 (N=368) og i 2021 (N=263)

Det er her viktig å gjøre oppmerksom på at det ikke var de samme skolene i utvalget i 2018 og 2021, noe som gjør at det ikke går an å sammenligne samme kommune over tid. Dessuten er det kun om lag en tredjedel av skolene i Norge som inngår i hvert utvalg, derav mange grå kommuner.

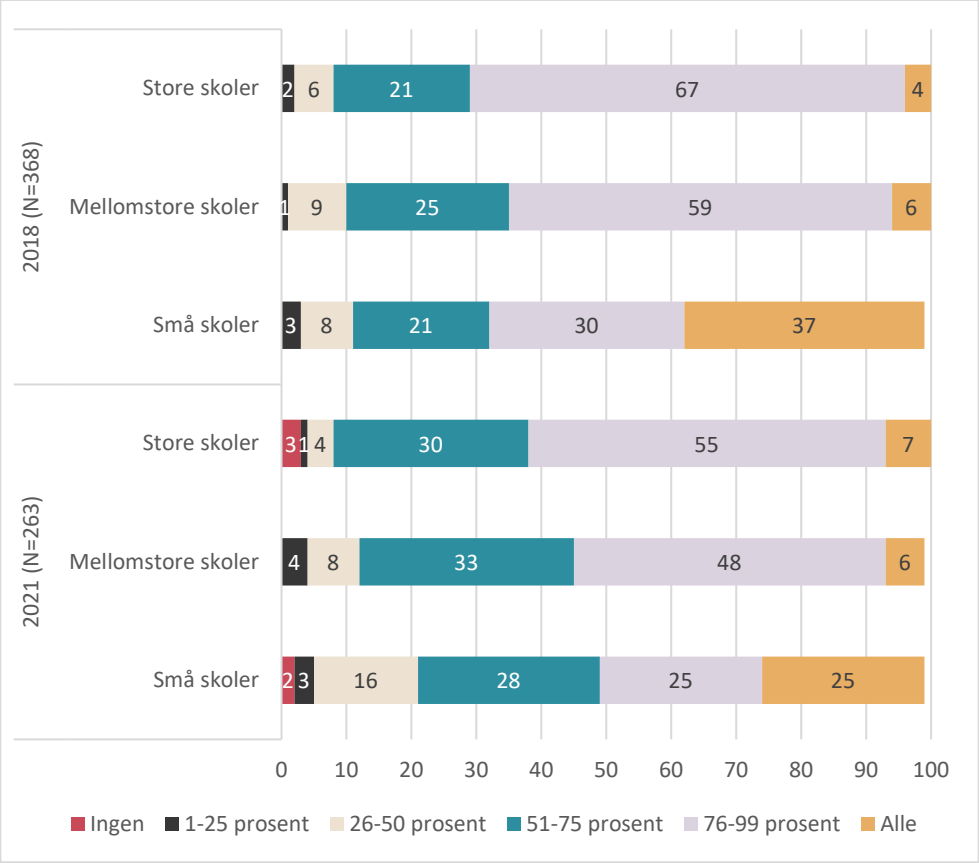
Når vi ser på hvordan grunnskoleledere vurderer svømmedyktigheten etter landsdel, kan figur 10.7 tyde på at pandemien har hatt en noe geografisk utjevnende effekt:

Figur 10.7 'Hvor stor andel av dagens 5. trinns elever var svømmedyktige etter 4. årstrinn ved din skole?', skoleleder grunnskole etter landsdel, prosent

Figuren viser at det i årets undersøkelse er mindre sprang fra Midt- og Nord-Norge, som fortsatt er landsdelen hvor størst andel oppgir at alle elever på 5. trinn i dag var svømmedyktige etter 4. årstrinn, til Oslo-området, som fortsatt er landsdelen med lavest andel som oppgir dette. Mens andelen i sistnevnte har holdt seg stabil, har den blitt redusert fra 24 prosent i 2018 til 17 prosent i 2021 for Midt- og Nord-Norges vedkommende. Vi ser videre at det er Midt- og Nord-Norge som har høyest andel (56 prosent) som oppgir at færre enn tre av fire av årets 5. klassinger var svømmedyktige etter 4. årstrinn. Hele syv prosent av skolelederne ved grunnskoler på Sør- og Vestlandet oppgir at færre enn hver fjerde elev var svømmedyktig etter 4. årstrinn i 2021.

Undersøkelsen i 2018 viste videre at de minste skolene hadde en høyere andel svømmedyktige etter 4. trinn (37 prosent) enn de mellomstore (6 prosent) og store skolene (4 prosent). Figur 10.8 sammenligner årets resultater med undersøkelsen i 2018 når det gjelder skolestørrelse:

Figur 10.8 '*Hvor stor andel av dagens 5. trinns elever var svømmedyktige etter 4. årstrinn ved din skole?*', skoleleder grunnskole etter skolestørrelse, prosent

Vi ser også her en viss utjevning ved at andelen skoleledere ved små grunnskoler som oppgir at alle dagens 5. klassinger var svømmedyktige etter 4. årstrinn har sunket fra 37 prosent til 25 prosent, mens tilsvarende andel for mellomstore og store skoler har vært stabil. For store skolers vedkommende har den faktisk økt fra fire prosent i 2018 til syv prosent i 2021.

Nærmere analyser tyder imidlertid ikke på at smittetrykk hadde noen effekt på skolelederes vurdering av andelen svømmedyktige elever, selv om det hadde effekt på hvor mye av svømmeundervisningen som faktisk kunne gjennomføres. Det ser heller ikke ut til at smittetrykket har betydning selv når vi ser kun på skoleledere som oppgir at svømmelæringen ikke har blitt kompensert.

10.3 Oppsummering

Dette kapitlet har omhandlet i hvilken grad svømmeopplæringen ble påvirket av pandemien, og hvordan det har påvirket elevenes svømmeferdigheter. Oppsummert fant vi følgende:

- Over halvparten av skolelederne oppgir at svømmeopplæringen enten gikk som normalt eller at det meste av svømmeopplæringen ble gjennomført.
- Om lag én av ti skoleledere oppgir at all svømmeopplæring ble avlyst for skoleåret 2020/2021.
- Det er betraktelig større andeler skoleledere i grunnskoler i de mest sentrale kommunene som oppgir at all svømmeopplæring ble avlyst enn skoleledere i de minst sentrale kommunene.
- Færre enn halvparten av både skoleledere og skoleeiere oppgir at de har satt i gang tiltak for å kompensere for manglende svømmeopplæring under pandemien. Dette varierer ikke nevneverdig mellom landsdeler eller etter skolestørrelse.
- De vanligste tiltakene ser ut til å være ekstra undervisning eller ekstra oppfølging av elever som fikk avkortet svømmeopplæringen. Ved enkelte skoler har også svømmeopplæringen blitt forskjøvet mellom trinn.
- I årets undersøkelse oppgir noe i underkant av halvparten (42 prosent) at mellom 76 og 99 prosent av dagens 5. trinns elever var svømmedyktige etter 4. årstrinn. Dette er noe lavere enn i 2018, da i overkant av halvparten oppga dette (53 prosent).
- Funnene kan tyde på at koronapandemien har hatt en noe geografisk utjevnende effekt ved at andelen elever som er svømmedyktig er redusert i alle landsdeler og mest i de landsdelene som i utgangspunktet hadde den høyeste svømmedyktigheten.
- Smittetrykk ser imidlertid ikke ut til å ha hatt noen effekt på skolelederes vurdering av andelen svømmedyktige elever, selv om det har hatt effekt på hvor mye av svømmeundervisningen som faktisk kunne gjennomføres.

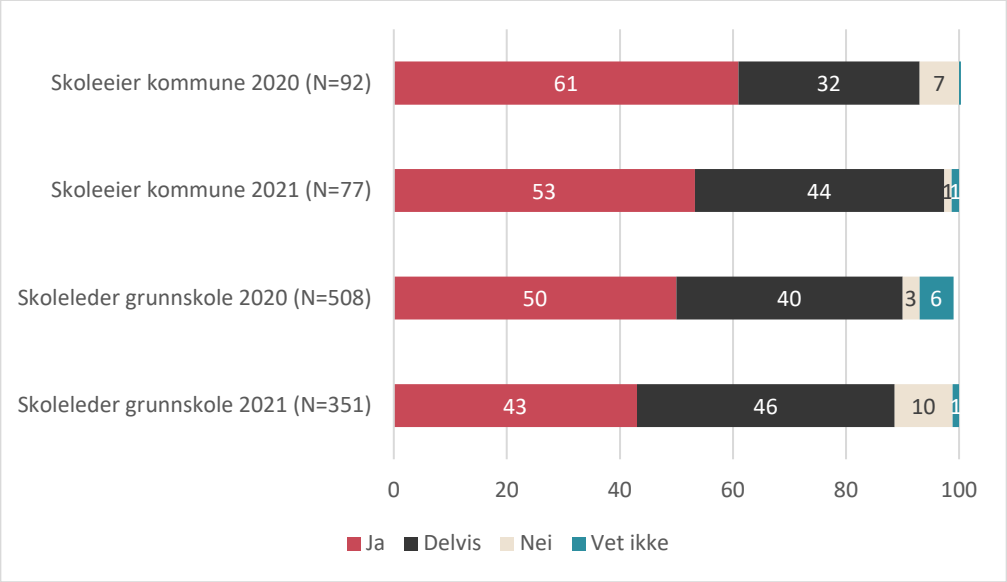
11 Kompetansekrav og kompetanseplaner

Nasjonale myndigheter har behov for kunnskap om hvordan kommuner og skoler over hele landet arbeider for å sikre målsettingene om kompetanseutvikling fram mot 2025. Det gjelder kunnskap om kravet til å innfri kompetansekrav i enkelte fag, hvilke planer som foreligger for etter- og videreutdanning, hvem som blir involvert i arbeidet med planene og hvilke prioriteringer som blir gjort for deltagelse i videreutdanningstilbud i strategien *Kompetanse for kvalitet*.

11.1 Kompetansekrav for undervisning

Det ble i 2015 vedtatt nye kompetansekrav for undervisning i norsk, matematikk og engelsk i grunnskolen. Kravene innebærer at alle som underviser i fagene norsk, norsk tegnspråk, samisk, matematikk og engelsk på barnetrinnet skal ha minst 30 studiepoeng i faget, og på ungdomstrinnet 60 studiepoeng. Kravene skal være innfridd innen 1. august 2025.

Vi gjentok i årets undersøkelse spørsmål til grunnskoleledere og kommuner om hvorvidt skolen eller kommunen har en plan for hvordan kravet om undervisningskompetanse skal innfris innen fristen. Figur 11.1. viser svarfordelingen for begge i både 2020 og 2021. Vi ser at i årets undersøkelse oppgir litt i overkant av halvparten av skoleeierne for grunnskolen (53 prosent) at kommunen har en plan for hvordan kravet om undervisningskompetanse skal innfris innen fristen 1. august 2025. Andelen skoleledere i grunnskolen som oppgir det samme er noe lavere (43 prosent). I begge grupper er det en lavere andel som besvarer spørsmålet bekreftende enn i fjor, og en høyere andel som oppgir at de delvis har en plan. Vi finner en tilsvarende nedgang mellom 2019 og 2020. I 2019 oppga 62 prosent av skoleeierne og 60 prosent av skolelederne at de hadde en plan for hvordan kravet om undervisningskompetanse skulle innfris innen fristen. Det ser altså ut til å være en nedadgående trend i andelen skoleledere og skoleeiere som mener de vil innfri kravene, men siden tallene stammer fra forskjellige utvalg kan vi ikke med sikkerhet si at det har skjedd en endring over tid.

Figur 11.1 *'Har skolen/kommunen en plan for hvordan kravet om undervisningskompetanse i grunnskolen skal innfris innen 1. august 2025?'*, skoleledere grunnskole og skoleeiere kommune, prosent

I fjorårets undersøkelse så vi geografiske forskjeller på dette spørsmålet. Mens godt over halvparten av skolelederne og skoleeierne for grunnskolene i Øst-Norge (60 prosent) og Oslo-området (58 prosent) oppga at det forelå en plan for hvordan kravet skulle innfris innen fristen, oppga under halvparten dette i Sør- og Vest-Norge (48 prosent) og Midt- og Nord-Norge (43 prosent). Vi ser tilsvarende mønster i årets undersøkelse (tabell 11.1).

Tabell 11.1 *'Har skolen/kommunen en plan for hvordan kravet om undervisningskompetanse i grunnskolen skal innfris innen 1. august 2025',* skoleledere grunnskole og skoleeier kommune etter landsdel

Kategori	Oslo-området %	Øst-Norge %	Sør- og Vest-Norge %	Midt- og Nord-Norge %	Totalt %
Ja	59	51	32	37	43
Delvis	38	42	52	46	46
Nei	3	7	13	16	10
Vet ikke	0	0	3	1	1
Totalt (N)	58	106	119	68	351

Mens kun tre prosent av skolelederne og skoleeierne for grunnskolene i Oslo-området oppgir at de ikke har planer for hvordan kravet om undervisningskompetanse i grunnskolen skal innfris innen 1. august 2025, gjelder dette 13 prosent i Sør- og Vest-Norge og 16 prosent i Midt- og Nord-Norge. Det er også høyere andeler i Sør- og Vest-Norge som oppgir at de delvis har slike planer.

Som i tidligere undersøkelser stilte vi også spørsmål om i hvilken grad skolen eller kommunen per i dag har oppfylt kompetansekravene i fagene norsk, matematikk og engelsk, samt samisk og norsk tegnspråk. Tabell 11.2 viser svarfordelingen i 2020 og 2021:

Tabell 11.2 *'I hvilken grad har skolen/kommunen per i dag oppfylt kompetansekravene i følgende fag?',* skoleledere grunnskole og skoleeier kommune

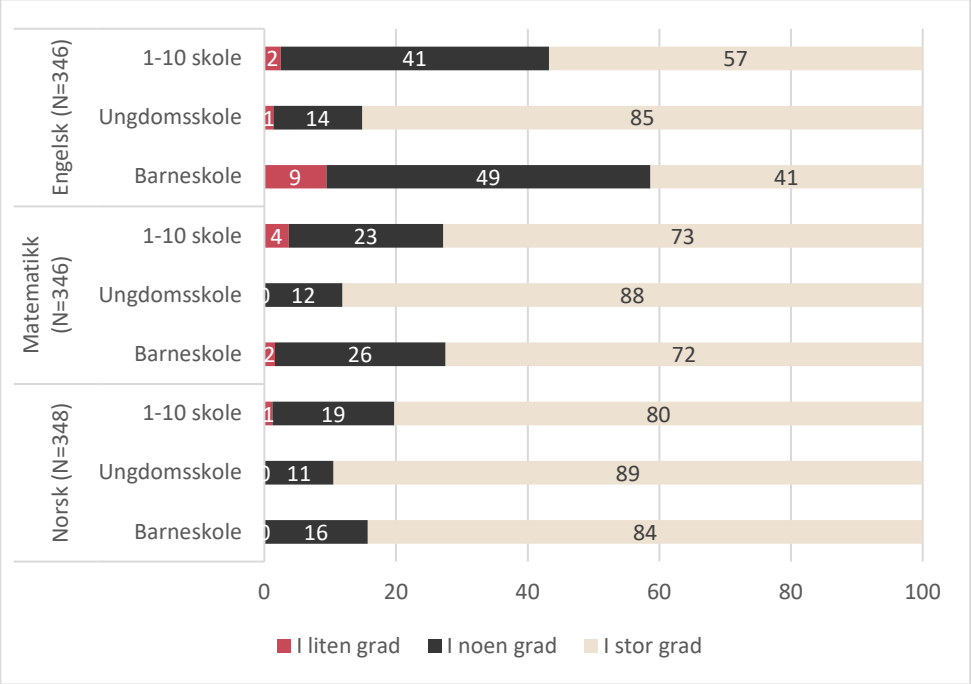
Kategori	Norsk		Matematikk		Engelsk		Norsk tegnspråk		Samisk	
	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
I stor grad	82	75	75	68	53	48	15	-	12	-
I noen grad	17	24	24	31	41	45	17	-	6	-
I liten grad	1	1	2	1	6	8	17	-	9	-
I ingen grad							51	-	73	-
Totalt (N)	423	595	421	595	421	595	1365	-	1246	-

Tabellen viser at andelene grunnskoleledere og kommuner som oppgir at de per i dag i stor grad har oppfylt kompetansekravene i norsk, matematikk og engelsk er høyere i årets utvalg enn i fjorårets. Det er i år 82 prosent som oppgir at de per i dag i stor grad har oppfylt kompetansekravene i norsk, mens tre av fire grunnskoleledere og kommuner oppgir det samme for matematikk. Som i fjor er imidlertid andelen som oppgir at de i stor grad har oppfylt kompetansekravene i engelsk til sammenligning lavere (53 prosent i årets undersøkelse) enn i matematikk og norsk. Det er likevel mest bemerkelsesverdig at nesten tre av fire (73 prosent) grunnskoleledere og kommuner som gir uttrykk for at det faktisk undervises i samisk ved skolen oppgir at de per i dag *i ingen grad* oppfyller kompetansekravene. Om lag halvdelen av de som gir uttrykk for at det undervises i norsk tegnspråk ved skolen oppgir det samme. For disse to språkene er det kun henholdsvis 12 prosent og 15 prosent som oppgir at de per i dag i stor grad oppfyller kompetansekravene. Ikke overraskende varierer dette geografisk for samisk, men selv i Midt- og Nord-Norge, hvor man kunne forvente mer kompetanse i samisk, er det kun 35 prosent blant grunnskolelederne og kommunene som tilkjennegir at det undervises i faget, som oppgir at de i stor grad oppfyller kompetansekravet. Når det gjelder norsk tegnspråk er det store variasjoner ut fra skolestørrelse. Hele 96 prosent av skolelederne ved de minste skolene (under 100 elever) hvor det undervises i norsk tegnspråk, oppgir at de i ingen grad oppfyller kompetansekravet. Tilsvarende andel for mellomstore og store skoler er henholdsvis 50 prosent og 56 prosent. Ved

[5] 67 prosent av utvalget som oppga at det ikke undervises i norsk tegnspråk ved skolen/ikke relevant
[6] 70 prosent av utvalget som oppga at det ikke undervises i samisk ved skolen/ikke relevant

de største skolene (over 300 elever) som underviser i faget oppgir 18 prosent av skolelederne at de per i dag i stor grad oppfyller kompetansekravene i norsk tegnspråk. Det er ingen skoleledere ved de minste skolene som oppgir dette.

Det er relativt store forskjeller etter skoletype når det gjelder skolelederes vurdering av i hvilken grad skolen per i dag har oppfylt kompetansekravene i engelsk og matematikk, som det framgår av figur 11.2:

Figur 11.2 *'I hvilken grad har skolen per i dag oppfylt kompetansekravene i følgende fag?'*, skoleledere grunnskole etter skoletype, prosent

Flertallet av skolelederne ved alle skoletypene oppgir at de i stor grad oppfyller kompetansekravene i norsk (over 80 prosent). Skoleledere i ungdomsskolen vurderer det slik at de per i dag i stor grad oppfyller kompetansekravene i matematikk (88 prosent) og engelsk (85 prosent). Det er imidlertid en betydelig lavere andel skoleledere i barneskolen som oppgir dette. Ser vi på matematikk oppgir noe i underkant av tre av fire (72 prosent) at de per i dag i stor grad har oppfylt kompetansekravene. Litt i overkant av en fjerdedel oppgir at de i noen grad gjør det. Forskjellene er enda større når det gjelder engelsk, hvor kun 41 prosent av skolelederne i barneskolen oppgir at de per i dag i stor grad har oppfylt kompetansekravene. Bortimot én av ti oppgir her at de i liten grad oppfyller kravet.

Hvis vi ser nærmere på norskfaget viser tabell 11.3 at det snarere er geografiske forskjeller enn mellom skoletyper i hvorvidt skolene og kommunene per i dag oppfyller kompetansekravet:

Tabell 11.3 *'I hvilken grad har skolen/kommunen per i dag oppfylt kompetansekravene i norsk',* skoleledere grunnskole og skoleeiere kommunen etter landsdel

Kategori	Oslo-området %	Øst-Norge %	Sør- og Vest-Norge %	Midt- og Nord-Norge %	Totalt %
I liten grad	0	0	0	1	0
I noen grad	18	7	15	27	15
I stor grad	82	93	85	72	84
Totalt (N)	57	106	118	67	348

Mens hele 93 prosent av skolelederne for grunnskolene og kommunene i Øst-Norge oppgir at de per i dag i stor grad oppfyller kravet i norsk, gjelder dette til sammenligning kun 72 prosent i Midt- og Nord-Norge.

Vi stilte også spørsmål om hvorvidt grunnskoleledere og kommuner anså det som realistisk at skolen eller kommunen kommer til å innfri kompetansekravene innen 2025 i de fem fagene. Tabell 11.4 viser svarfordelingen for 2020 og 2021.

Tabell 11.4 *'I hvilken grad er det realistisk at skolen/kommunen innfrir kompetansekrav innen 2025 i følgende fag?',* skoleledere grunnskole og skoleeier kommune

Kategori	Norsk		Matematikk		Engelsk		Norsk tegnspråk		Samisk	
	2021 %	2020 %	2021 %	2020 %	2021 %	2020 %	2021 %	2020 %	2021 %	2020 %
I stor grad	85	82	81	78	70	66	28	-	15	-
I noen grad	12	16	16	19	27	29	17	-	26	-
I liten grad	2	2	3	2	3	4	24	-	12	-
I ingen grad	0	0	0	0	1	0	31	-	47	-
Totalt (N)	401	565	399	565	400	565	1127	-	958	-

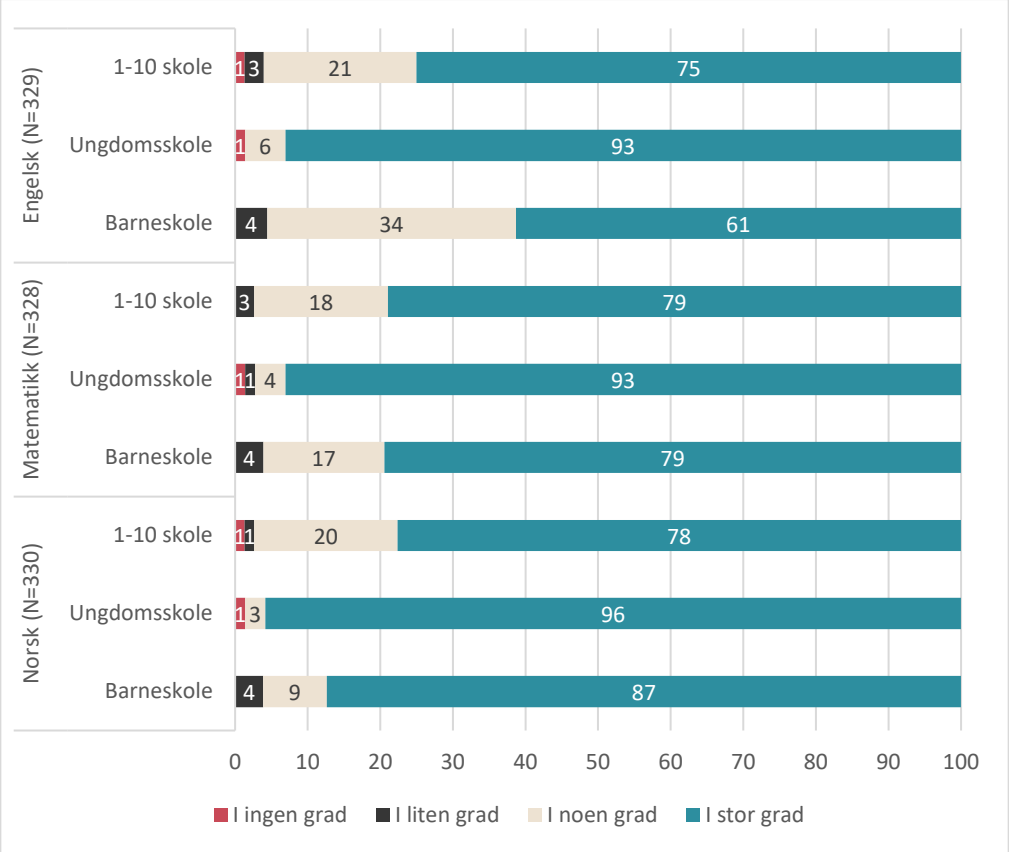
Det er også her en betydelig høyere andel grunnskoleledere og kommuner som anser det som i stor grad realistisk at de innen 2025 innfrir kompetansekravene i norsk (85 prosent) og matematikk (81 prosent), enn i engelsk (70 prosent). Det er imidlertid en noe høyere andel i årets utvalg som uttrykker optimisme på dette spørsmålet enn i fjorårets utvalg, for alle fagene.

Vi så i tabell 11.2 at en betydelig lavere andel oppga at de per i dag oppfyller kompetansekravene i norsk tegnspråk og samisk. Tabell 11.4 viser at store andeler skoleledere og kommuner heller ikke ser det som realistisk å innfri kravet

[7] 71 prosent av utvalget oppga at det ikke undervises i norsk tegnspråk ved skolen/ikke relevant
[8] 75 prosent av utvalget oppga at det ikke undervises i samisk ved skolen/ikke relevant

innen fristen i 2025. Bortimot halvparten (47 prosent) av grunnskoleledere og kommuner som tilkjennegir at det undervises i samisk, gir uttrykk for at dette i ingen grad er realistisk, mens tilsvarende andel er 31 prosent for norsk tegnspråk. For sistnevnte er det imidlertid 28 prosent som i stor grad anser det som realistisk å innfri kompetansekravet innen 2025.

For norsk, matematikk og engelsk er det, som det framgår av figur 11.3, relativt store forskjeller mellom skoletypene:

Figur 11.3 *'I hvilken grad er det realistisk at skolen/kommunen innfrir kompetansekrav innen 2025 i følgende fag?'*, skoleleder grunnskole etter skoletype, prosent

Vi ser at nesten samtlige skoleledere i ungdomsskolen anser det som i stor grad realistisk å innfri kompetansekravene i norsk (96 prosent), matematikk (93 prosent) og engelsk (93 prosent) innen fristen i 2025. Den laveste andelen finner vi for engelsk blant skoleledere i barneskolen (61 prosent), hvor om lag én av tre (34 prosent) oppgir at de i noen grad anser innfrielse av kravet som realistisk. Det er ikke betydelige forskjeller mellom de ulike landsdelene eller mellom kommuner av ulik størrelse på dette spørsmålet.

11.2 Skolens prioritering blant egne lærere som søker videreutdanning

Mange lærere har allerede gjennomført videreutdanning gjennom strategien Kompetanse for kvalitet. For å få mer informasjon om hvordan strategien fungerer i praksis kan det være interessant å se nærmere på hvordan skolene og kommunene prioriterer blant egne lærere som søker om videreutdanning.

Hvis vi starter med lærere som underviser i de ovenfor nevnte fagene med kompetansekrav, viser tabell 11. 5 svarfordelingen blant skoleledere og kommuner på spørsmål om hvilke prioriteringer de gjør i sine kompetanseplaner. Siden flertallet oppgir «ikke aktuelt» for samisk og norsk tegnspråk har vi utelatt disse fra prosentueringen for 2021. Dette er ikke gjort for 2020.

Tabell 11.5 *'Hvordan prioriteres ulike grupper lærere i kompetanseplanene i skolen/kommunen?',* skoleleder grunnskole og skoleeier kommune

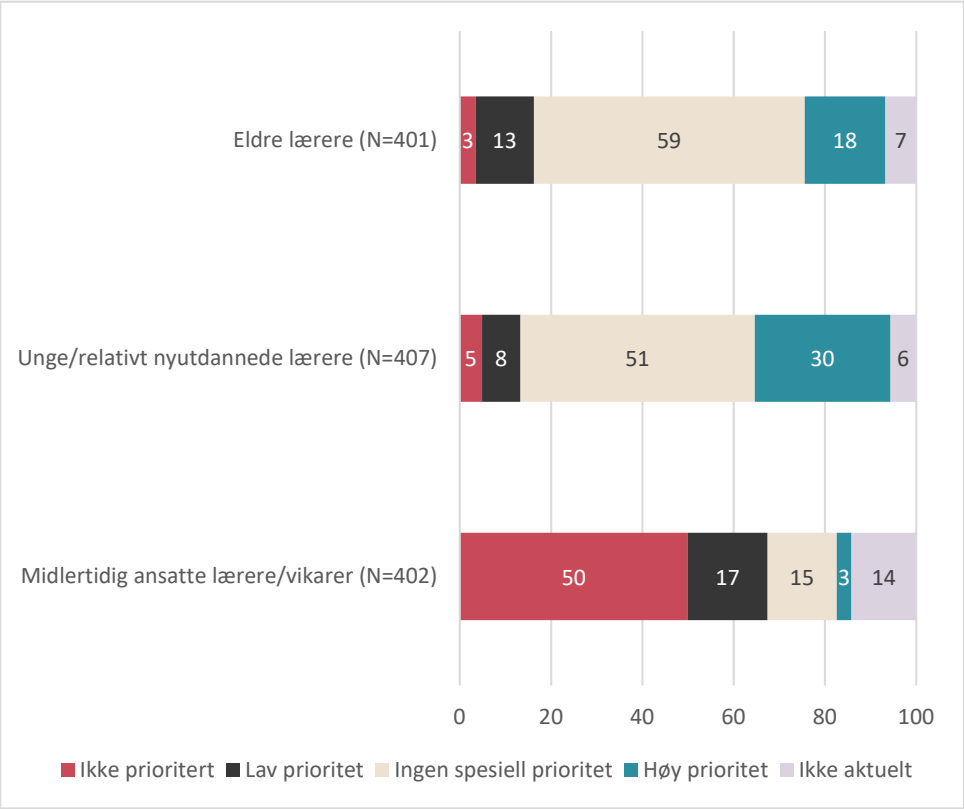
Kategori	Norsk		Matematikk		Engelsk		Norsk tegnspråk		Samisk	
	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Høy prioritet	75	79	80	82	81	82	22	9	13	4
Ingen spesiell prioritet	16	16	15	13	14	14	36	21	30	13
Lav prioritet/ ikke prioritert	6	2	4	2	4	2	43	18	57	20
Ikke aktuelt	3	3	2	3	1	2	-	52	-	64
Totalt (N)	413	594	415	594	416	594	1079	569	8310	594

Svarfordelingen i tabellen viser at over tre av fire grunnskoleledere og kommuner gir lærere som underviser i norsk (75 prosent), matematikk (80 prosent) og engelsk (81 prosent) høy prioritet i sine kompetanseplaner. Andelene er nokså like i årets og fjorårets undersøkelser. Selv om vi så over at få grunnskoler og kommuner per i dag innfrir kompetansekravene i samisk og norsk tegnspråk, og at mange heller ikke anser det som realistisk å nå dem innen fristen i 2025, oppgir en betydelig andel at lærere som underviser i disse språkene ikke er prioritert i det hele tatt eller at de har lav prioritet. Dette gjelder 57 prosent for lærere som underviser

[9] 79 prosent av utvalget oppga «ikke aktuelt»
[10] 73 prosent av utvalget oppga «ikke aktuelt»

i samisk og 43 prosent i norsk tegnspråk, etter at skolelederne og kommunene som oppgir «ikke aktuelt» er tatt ut av prosentueringen.

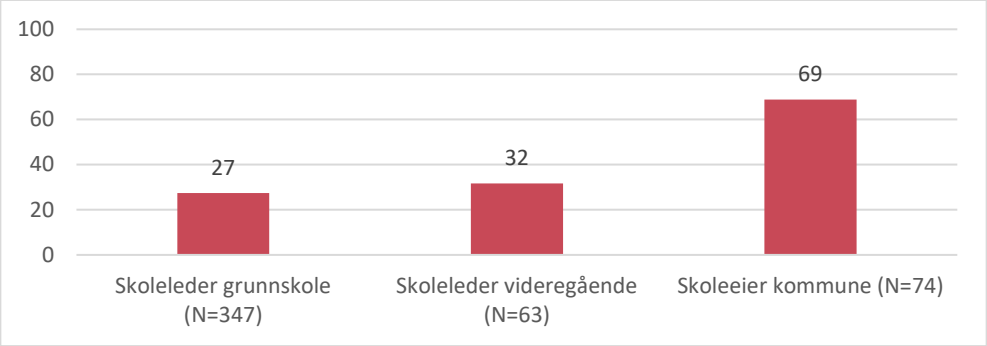
Når det gjelder ulike grupper lærere viser figur 11.4 at det er størst andel som oppgir at de gir unge eller relativt nyutdannede lærere høy prioritet i sine kompetanseplaner:

Figur 11.4 *'Hvordan prioriteres ulike grupper lærere i kompetanseplanene i skolen/kommunen?',* skoleleder grunnskole og skoleeier kommune, prosent

Midlertidig ansatte lærere eller vikarer framstår som en gruppe som ikke prioriteres i kompetanseplaner. Halvparten av skolelederne i grunnskolen og kommunene oppgir at disse ikke får prioritet. I tillegg er det 17 prosent som oppgir at de får lav prioritet. Tre av ti oppgir at unge eller relativt nyutdannede får høy prioritet, mens tilsvarende andel for eldre lærere er 18 prosent. Når det gjelder sistnevnte grupper ser vi også at 13 prosent oppgir at disse får lav prioritet i kompetanseplanene. Det er ingen systematiske og betydelige forskjeller mellom kommuner av ulik størrelse på dette spørsmålet.

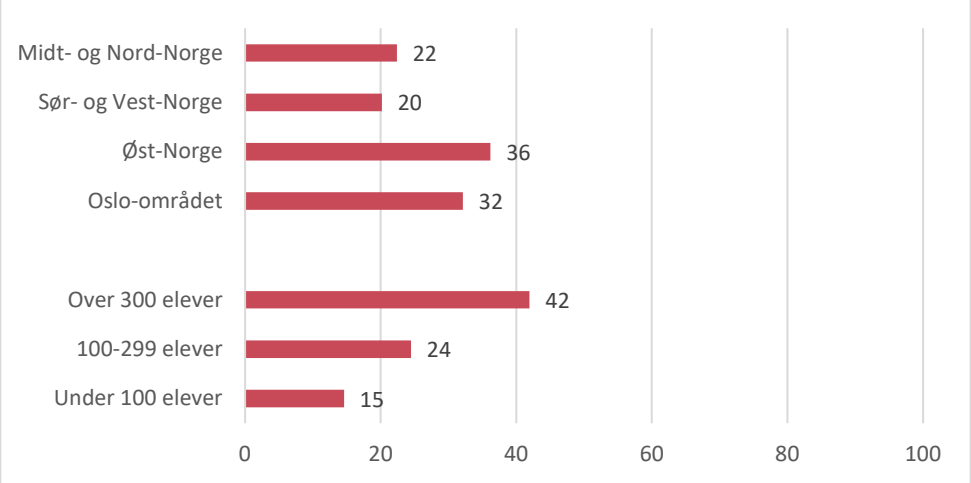
I årets undersøkelse valgte vi også å inkludere et spørsmål om hvorvidt skoleledere eller skoleeiere har latt være å anbefale eller å ikke godkjenne søknader til videreutdanning. Figur 11.5 viser andelen som bekrefter dette for skoleledere og kommunene som skoleeiere. Siden det er for få fylkeskommuner til at prosentuering er meningsfullt, har vi valgt å ikke inkludere dem i figuren.

Figur 11.5 *'Har skoleleder/skoleeier de siste årene latt være å anbefale/godkjenne søknader til videreutdanning?',* andel skoleledere som svarer 'ja', prosent

Som det framgår av figuren er det langt flere kommuner relativt sett, som oppgir at de i løpet av de siste årene har latt være å anbefale eller ikke godkjent søknader til videreutdanning (69 prosent), sammenlignet med skoleledere, både i videregående (32 prosent) og i grunnskolen (27 prosent). Den store forskjellen mellom skoleeiere og skoleledere kan skyldes at eierne ikke bare gjør egne vurderinger, men også baserer seg på skoleledernes anbefalinger. Blant de syv fylkeskommunene som har besvart spørsmålet er bildet likt som for kommunene. Fem fylkeskommuner oppgir at de har latt være å anbefale eller godkjenne søknader til videreutdanning, mens to oppgir at de ikke har det.

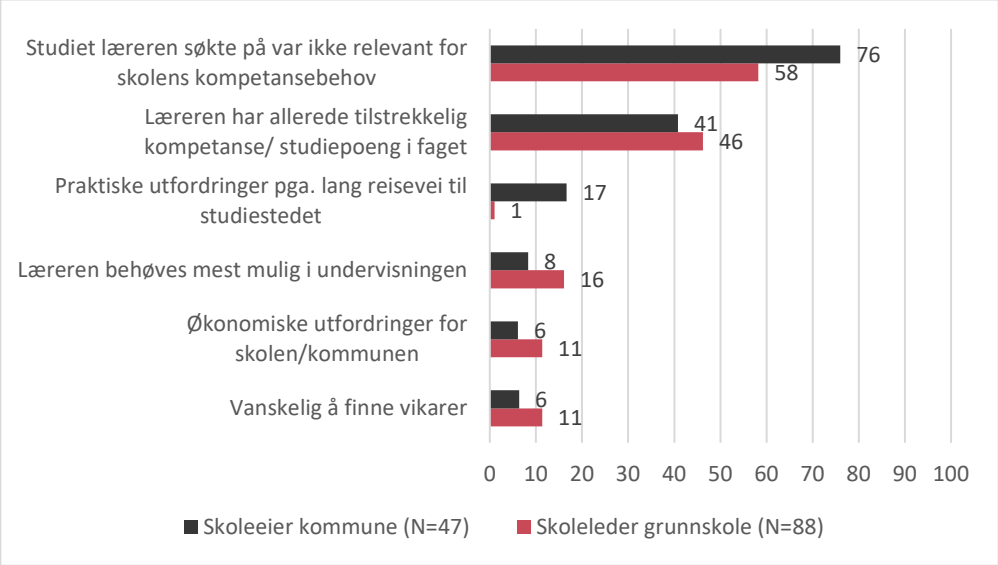
Det er her betydelige geografiske forskjeller mellom skoleledere i grunnskolen, og også mellom skoler av ulik størrelse. Figur 11.6 viser andelen som svarer bekreftende på spørsmålet om at de har latt være å anbefale eller ikke godkjent søknader om videreutdanning de siste årene:

Figur 11.6 *'Har skoleleder/skoleeier de siste årene latt være å anbefale/godkjenne søknader til videreutdanning?',* andel skoleleder grunnskole som svarer 'Ja' etter landsdel og skolestørrelse, prosent (N=347)

Det er betydelig høyere andel grunnskoleledere i Øst-Norge (36 prosent) og i Oslo-området (32 prosent) som oppgir at de i løpet av de siste årene har latt være å anbefale eller godkjenne søknader til videreutdanning enn i Midt- og Nord-Norge (22 prosent) og Sør- og Vest-Norge (20 prosent). Basert på figuren kan det også se ut til at skoleledere ved store grunnskoler må gjøre flere prioriteringer, da hele 42 prosent svarer bekreftende på spørsmålet om å la være å anbefale eller ikke godkjenne søknader. Tilsvarende andel ved de minste skolene er bare 15 prosent.

De som svarte bekreftende på å ha latt være å anbefale eller godkjenne søknader om videreutdanning fikk et oppfølgingsspørsmål om årsakene til dette. Figur 11.7 viser andelen skoleledere i grunnskolen og kommuner som skoleeiere som oppgir at de opplistede årsakene var svært relevant for beslutningen om å ikke anbefale eller godkjenne:

Figur 11.7 *'Hva er årsakene til at søknaden(e) ikke ble støttet/godkjent?'*, andel skoleleder grunnskole og skoleeier kommune som svarer 'Svært relevant', prosent

Selv om figuren viser at andelene er noe forskjellige mellom kommuner og grunnskoleledere ser vi likevel at to begrunnelser er framtredende hos begge. I begge gruppene oppgir den største andelen at årsaken til at de lot være å anbefale eller godkjenne en søknad var at studiet ikke var relevant for skolens kompetansebehov. I overkant av tre av fire (76 prosent) kommuner oppgir dette som en svært relevant årsak for deres valg, og godt over halvparten (58 prosent) av skolelederne i grunnskolen gjør det samme. Det er nest flest i begge grupper som oppgir at begrunnelsen at læreren allerede hadde tilstrekkelig kompetanse i faget er svært relevant for deres valg. Det er en noe høyere andel skoleledere (46 prosent) som oppgir dette som en svært relevant årsak enn skoleeiere (41 prosent). Vi ser videre at det er betydelig flere skoleeiere som oppgir at praktiske utfordringer på grunn av lang reisevei er en svært relevant årsak (17 prosent) enn skoleledere (1

prosent). Ikke overraskende er det på den andre siden høyere andel skoleledere som anser årsaker knyttet til om læreren behøves i undervisningen (16 prosent) og at det er vanskelig å finne vikarer (11 prosent) som svært relevante årsaker.

På grunn av få fylkeskommuner og et lavt antall besvarelser fra skoleledere i videregående på dette oppfølgingsspørsmålet, velger vi å presentere deres svar i absolutte tall i tabell 11.6:

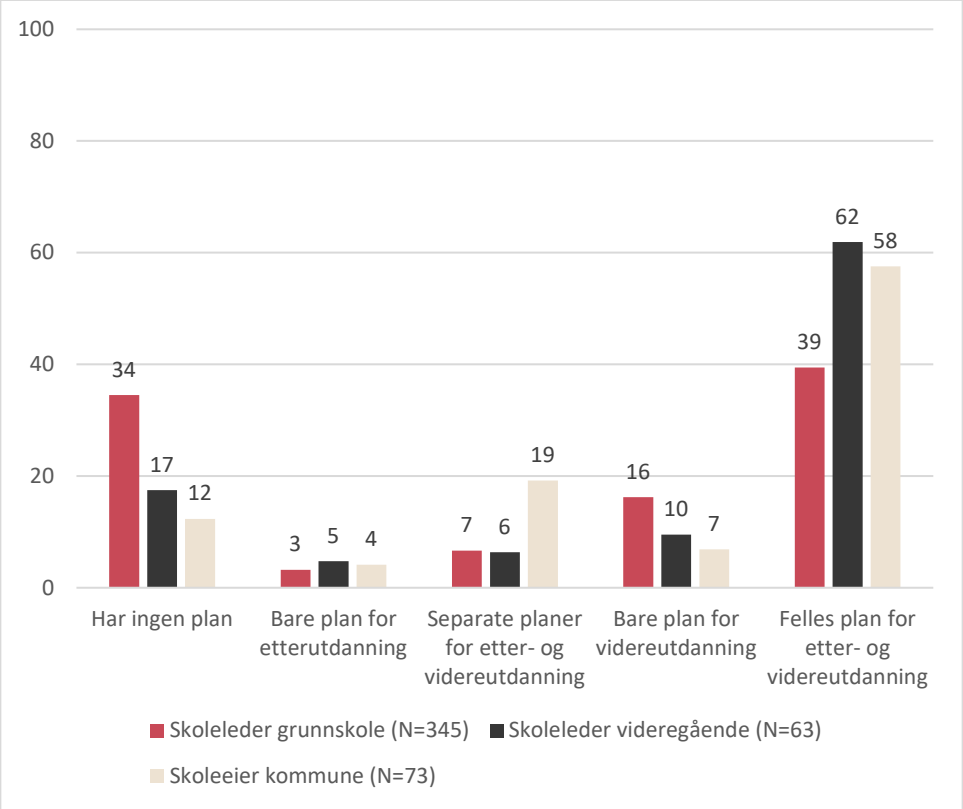
Tabell 11.6 *'Hva er årsakene til at søknaden(e) ikke ble støttet/godkjent?',* skoleleder videregående og skoleeier fylke som svarer 'Svært relevant'

Kategori	Skoleleder VGO Antall	Fylkeskommune Antall	Totalt Antall
Studiet læreren søkte på var ikke relevant for skolens kompetansebehov	13	3	16
Læreren har allerede tilstrekkelig kompetanse/ studiepoeng i faget	5	1	6
Praktiske utfordringer pga. lang reisevei til studiestedet	0	0	0
Læreren behøves mest mulig i undervisningen	1	0	1
Økonomiske utfordringer for skolen/fylkeskommunen	2	1	3
Vanskelig å finne vikarer	0	0	0
N	19-20	5	24-25

Vi ser at de samme to årsakene virker mest framtredende også blant skoleledere i videregående og fylkeskommunene som hos skoleeiere. Mens 13 av 20 skoleledere oppgir at det var svært relevant for deres valg om å ikke anbefale eller godkjenne søknaden at studiet en lærer hadde søkt på ikke var relevant for skolens kompetansebehov, oppgir tre av de fem fylkeskommunene som har besvart oppfølgingsspørsmålet det samme. Fem av de 20 skolelederne som har svart oppgir videre at læreren allerede hadde tilstrekkelig kompetanse i faget. Dette gjelder også én av fylkeskommunene. Som vi ser er det ingen skoleledere i videregående eller fylkeskommunen som anser at praktiske utfordringer på grunn av lang reisevei eller vansker med å finne vikarer er svært relevante årsaker for å avstå fra å anbefale eller ikke å godkjenne søknader om videreutdanning.

11.3 Kompetanseplaner

Til slutt ble både skoleledere og skoleeiere spurt om de hadde en helhetlig kompetanseplan som omfatter både etter- og videreutdanning. Figur 11.8 viser svarene for skoleledere og kommunen som skoleeier. Vi har på grunn av få fylkeskommuner valgt å ikke inkludere dem i figuren.

Figur 11.8 *'Har skolen/kommunen en helhetlig kompetanseplan som omfatter både etter- og videreutdanning?',* skoleledere og skoleeier kommune, prosent

Som vi ser er det en betydelig høyere andel grunnskoleledere (34 prosent) som oppgir at skolen ikke har noen helhetlige kompetanseplaner enn både skoleledere i videregående (17 prosent) og egen skoleeier på kommunenivå (12 prosent). I denne gruppen finner vi også størst andel som oppgir at de kun har plan for videreutdanning (16 prosent). Videre ser vi at den største andelen i alle tre gruppene oppgir at det foreligger en felles plan for etter- og videreutdanning. Dette oppgir 62 prosent av skolelederne i videregående og 58 prosent av kommunene. Det kan se ut til at det er vanligere blant skoleeiere å ha separate planer (19 prosent) enn blant skoleledere både i grunnskolen (7 prosent) og i videregående (6 prosent). Det er veldig få i alle tre gruppene som oppgir at de kun har plan for etterutdanning.

Ser vi på svarene fra fylkeskommunene svarer fire av dem at de har felles plan for etter- og videreutdanning, to svarer at de har separate planer og én svarer at de ikke har noen helhetlig kompetanseplan i fylkeskommunen.

Skolelederne og skoleeierne som oppga at de hadde en helhetlig kompetanseplan som omfatter både etter- og videreutdanning fikk et oppfølgingsspørsmål angående tillitsvalgtes og læreres involvering i arbeidet med å utvikle denne. Tabell 11.7 viser svarfordelingen blant skoleledere og kommuner:

Tabell 11.7 *'I hvilken grad involveres tillitsvalgte og lærere i arbeidet med kompetanseplanene?',* skoleledere og skoleeier kommune

Kategori	Skoleleder grunnskole		Skoleleder videregående		Skoleeier kommune	
	Tillitsvalgte %	Lærere %	Tillitsvalgte %	Lærere %	Tillitsvalgte %	Lærere %
I stor grad	64	46	59	39	70	29
I noen grad	29	43	33	45	27	48
I liten grad	5	10	2	14	3	21
I ingen grad	2	1	6	2	0	3
Totalt (N)	219	226	49	51	64	63

Tabellen viser at nesten samtlige skoleledere og skoleeiere (kommune) oppgir at tillitsvalgte i noen eller stor grad involveres i arbeidet med kompetanseplanene. Mens 70 prosent av kommunene oppgir at tillitsvalgte i stor grad involveres, er tilsvarende andel blant skoleledere i grunnskolen 64 prosent og 59 prosent blant skoleledere i videregående. Over halvparten i alle tre gruppene svarer også at lærerne i noen grad eller stor grad involveres, men andelene her er lavere enn for tillitsvalgte. Det er størst andel grunnskoleledere (46 prosent) som oppgir at lærerne i stor grad involveres i arbeidet med kompetanseplaner. Det er her imidlertid forskjell på grunnskoler av ulik størrelse. Mens 64 prosent av skolelederne ved de minste grunnskolene (under 100 elever) oppgir at lærerne i stor grad er involvert, er tilsvarende andel ved de mellomstore grunnskolene (100-299 elever) 43 prosent og ved de største grunnskolene (over 300 elever) 34 prosent. Blant skoleledere i videregående er det 39 prosent som oppgir at lærerne i stor grad er involvert i arbeidet med kompetanseplanene, og rundt tre av ti (29 prosent) kommuner oppgir dette. Ser vi på fylkeskommunene oppgir tre at tillitsvalgte i noen grad er involvert og tre at de i stor grad er det. Når det gjelder lærerne oppgir fem fylkeskommuner at lærerne i noen grad er involvert i arbeidet med kompetanseplaner, mens én fylkeskommune oppgir at lærerne i liten grad er involvert i dette planarbeidet.

11.4 Oppsummering

Dette kapitlet har sett på hvordan skole-Norge arbeider med kompetanseutvikling, inkludert grunnskolelederes og kommuners innfrielse av kompetansekravene i enkelte fag, hvilke planer som foreligger for etter- og videreutdanning, hvem som blir involvert i arbeidet med planene og hvilke prioriteringer som blir gjort for deltagelse i videreutdanningstilbud i strategien Kompetanse for kvalitet. Oppsummert fant vi følgende:

- Noe over halvparten av skoleeierne for grunnskolen oppgir at kommunen har en plan for hvordan kravet om undervisningskompetanse skal innfris innen fristen 1. august 2025. Andelen skoleledere i grunnskolen som oppgir det samme er litt lavere.
- Mens kun tre prosent av skolelederne og skoleeierne for grunnskolene i Oslo-området oppgir at de *ikke* har planer for hvordan kravet om skal innfris, gjelder dette 13 prosent i Sør- og Vest-Norge og 16 prosent i Midt- og Nord-Norge.
- I årets undersøkelse er det 82 prosent av grunnskolelederne og kommunene som oppgir at de per i dag i stor grad har oppfylt kompetansekravene i *norsk*. Tre av fire oppgir det samme for *matematikk*. Andelen som oppgir at de i stor grad har oppfylt kompetansekravene i *engelsk* er til sammenligning lavere.
- Nesten tre av fire grunnskoleledere og kommuner hvor det undervises i samisk oppgir at de per i dag i ingen grad oppfyller kompetansekravene. Om lag halvdelen gir uttrykk for det samme når det gjelder norsk tegnspråk.
- Det er en betydelig høyere andel som anser det som i stor grad realistisk at de innfrir kompetansekravene i norsk og matematikk enn i engelsk. Store andeler skoleledere og kommuner anser det imidlertid *ikke* som realistisk å innfri kravet for samisk og norsk tegnspråk.
- Nesten samtlige skoleledere i ungdomsskolen anser det som i stor grad realistisk å innfri kompetansekravene i norsk, matematikk og engelsk, mens andelen er lavest i engelsk i barneskolen.
- Over tre av fire grunnskoleledere og kommuner gir lærere som underviser i norsk, matematikk og engelsk høy prioritet i sine kompetanseplaner.
- Blant kommunene er det 69 prosent som oppgir at de i løpet av de siste årene har latt være å anbefale eller ikke godkjent søknader til videreutdanning. Blant skolelederne oppgir 32 prosent dette i videregående og 27 prosent i grunnskolen.
- Denne andelen er betydelig høyere blant grunnskoleledere i Øst-Norge og i Oslo-området enn i Midt- og Nord-Norge og Sør- og Vest-Norge.
- Mens 42 prosent av skolelederne ved store grunnskoler svarer bekreftende på spørsmålet om å la være å anbefale eller ikke godkjenne søknader, er tilsvarende andel ved de minste skolene bare 15 prosent.
- Det er flest skoleeiere og skoleledere som oppgir at studiet en lærer hadde søkt på ikke var relevant for skolens kompetansebehov som en svært relevant årsak for deres valg om å ikke anbefale eller godkjenne søknaden. Det er nest flest i begge grupper som oppgir at det at læreren allerede hadde tilstrekkelig kompetanse i faget som svært relevant.
- Det er relativt sett langt flere grunnskoleledere som oppgir at skolen ikke har noen helhetlige kompetanseplaner, enn både skoleledere i videregående og egen skoleeier på kommunenivå. Likevel oppgir flertallet i alle tre gruppene at det foreligger en felles plan for etter- og videreutdanning.
- Spesielt tillitsvalgte, men også lærere, involveres i ganske stor grad i arbeidet med kompetanseplanene.

12 Treffsikkerhet ved tilsyn

Utdanningsdirektoratet ønsker informasjon om hvordan skolene, kommunene og fylkeskommunene opplever at tema for statsforvalterens tilsyn på opplæringsområdet treffer de utfordringene de har. Direktoratet har også behov for å vite om skoler, kommuner og fylkeskommuner gjør endringer etter tilsynet. Kapitlet presenterer status for tilsyn og tilbakemeldinger på treffsikkerhet, og gir innsikt i hvordan skolelederne og skoleeierne bruker resultater fra tilsynsrapporter. I tillegg sammenligner vi resultatene fra høstens undersøkelse med tall fra den forrige kartleggingen i 2018.

12.1 Tilsyn og treffsikkerhet de tre siste årene

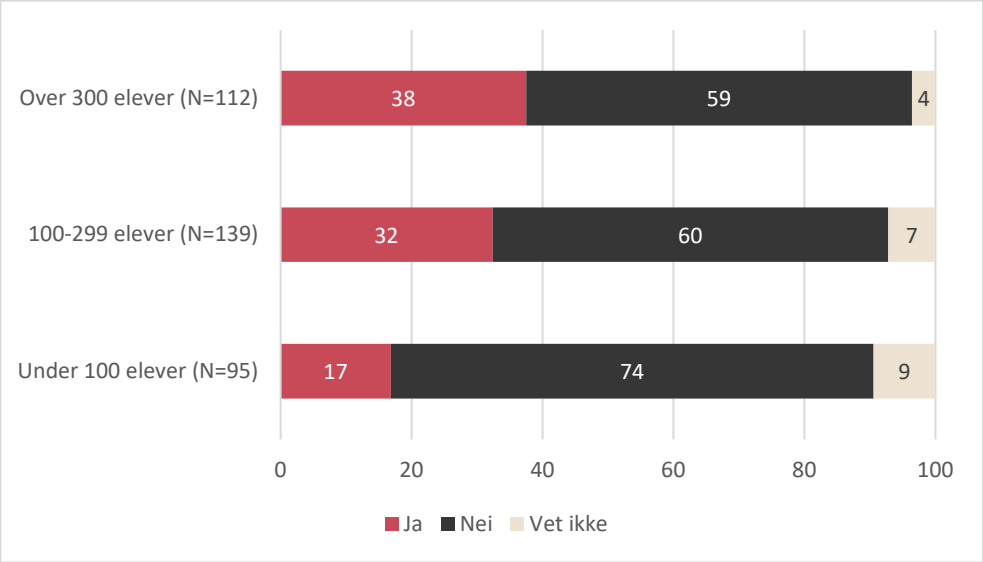
Høstens undersøkelse inneholder seks spørsmål om statsforvalterens tilsyn. De fleste spørsmål har like formuleringer som i 2018. Tallene for 2018 og 2020 er direkte sammenlignbare for skolelederne, men ikke for skoleeierne på grunn av endringer i kommune- og fylkesstrukturen i 2020. Siden det i dette kapitlet stilles spørsmål om tilsyn tre år tilbake i tid, vil dermed mange av kommunene og fylkene ha fått nye grenser i perioden. Dette ser vi også i svargivingen, ved at det er en høy andel av skoleeierne som svarer «vet ikke» på spørsmål om de har hatt tilsyn. Dette gjelder spesielt små kommuner i mindre sentrale strøk. Vi har dermed valgt å ikke analysere svarene fra disse mer inngående i høstens rapport.

Tabell 12.1 viser at mens 35 prosent av grunnskolelederne og 22 prosent av skolelederne i videregående oppgir at de har hatt tilsyn fra statsforvalteren i løpet av de siste tre årene, er tilsvarende andel blant skoleeierne rundt 70 prosent. I 2018 svarte 30 prosent av grunnskolelederne og 23 prosent av lederne i videregående positivt på dette spørsmålet. Den samme andelen skoleeiere i kommuner utgjorde 71 prosent, og alle fylkeskommunene som deltok i undesøkelsen i 2018, svarte ja.

Tabell 12.1 *'Har dere hatt tilsyn fra statsforvalteren i løpet av de siste tre årene?'* etter respondenttype

	Skoleleder grunn-skole %	Skoleleder videre-gående %	Skoleeier kom-mune %	Skoleeier fylkeskom-mune %	Totalt %
Ja	30	22	69	71	35
Nei	64	73	19	29	58
Vet ikke	7	5	12	0	7
Totalt (N)	346	63	74	7	490

Hvis vi ser nærmere på svarene fra lederne i grunnskolen finner vi forskjeller etter skolestørrelse. Figur 12.1 viser svarfordelingen:

Figur 12.1 *'Har dere hatt tilsyn fra statsforvalteren i løpet av de siste tre årene?'*, skoleleder grunnskole, prosent

Vi ser at mens bortimot tre av fire (74 prosent) skoleledere ved de minste grunnskolene oppgir a de ikke har hatt tilsyn fra statsforvalteren de siste tre årene, er tilsvarende andel blant skoleledere ved de største grunnskolene 59 prosent.

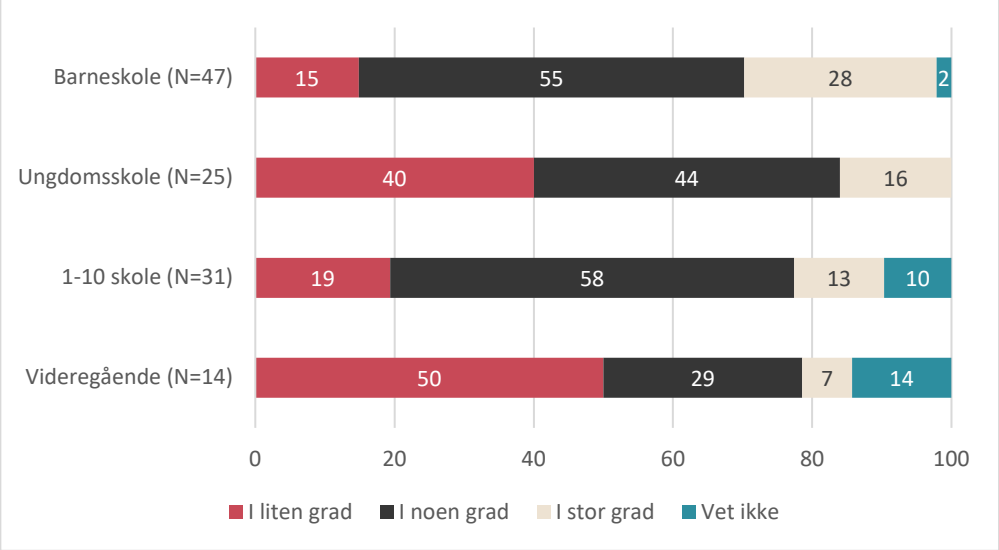
Det neste spørsmålet handler om treffsikkerhet i statsforvalterens tilsyn. Det er besvart kun av de respondentene som rapporterer å ha hatt tilsyn i løpet av de tre siste årene. Tabell 12.2 presenterer svarene fra skoleledere og skoleeiere. Flertallet i begge gruppenes sier seg enig i at tilsyn traff de områdene i regelverket de ikke har oppfylt. Halvparten av skolelederne svarer at det stemmer i noen grad, og en femtedel at det er slik i stor grad. I 2018 svarte skolelederne ganske likt. Omtrent seks av ti skoleeiere oppgir at tilsyn traff i noen grad. Andelen har vokst siden 2018. Da var det omtrent halvparten som mente det. En lik andel skoleeiere velger svaralternativet *i stor grad* i 2018 og 2021, noe lavere enn en tredjedel. Relativt

færre mener at tilsyn treffer i liten grad, kun 14 prosent i 2021 versus 19 prosent i 2018.

Tabell 12.2 *'Tilsyn skal sikre regelverksetterlevelse. I hvilken grad traff statsforvalterens tilsyn områder i regelverket dere ikke har oppfylt?'*, skoleledere og skoleeiere

Kategori	Skoleledere		Skoleeiere	
	2021 %	2018 %	2021 %	2018 %
I stor grad	19	21	29	30
I noen grad	50	50	57	48
I liten grad	26	25	14	19
Vet ikke	5	5	0	3
Totalt (N)	117	163	56	91

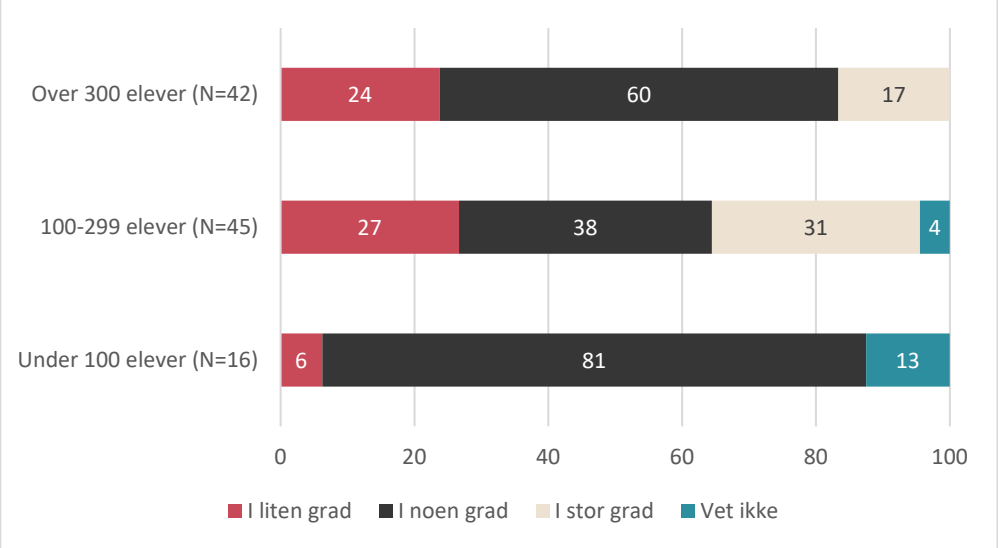
Dersom vi bryter skoleledere opp etter skoletype viser figur 12.2 interessante forskjeller i svargivingen:

Figur 12.2 *'Tilsyn skal sikre regelverksetterlevelse. I hvilken grad traff statsforvalterens tilsyn områder i regelverket dere ikke har oppfylt?'*, skoleledere etter skoletype, prosent

Vi ser at en betydelig høyere andel skoleledere i barneskolen (28 prosent) oppgir at statsforvalterens tilsyn traff områder i regelverket de ikke hadde oppfylt sammenlignet med de øvrige. Videre oppgir også en høyere andel skoleledere både i barneskolen (55 prosent) og 1-10 skoler (58 prosent) at dette i noen grad stemmer. Blant skoleledere i ungdomsskolen og i videregående oppgir henholdsvis 40 prosent og 50 prosent at tilsynet i liten grad traff. Det er her imidlertid viktig å legge merke til at det er relativt få videregående skoler som har besvart spørsmålet.

Blant grunnskolelederne ser vi også forskjeller etter skolestørrelse. Figur 12.3 viser svarfordelingen:

Figur 12.3 *'Tilsyn skal sikre regelverksetterlevelse. I hvilken grad traff statsforvalterens tilsyn områder i regelverket dere ikke har oppfylt?'*, skoleleder grunnskole etter skolestørrelse, prosent

Figuren viser at en betydelig lavere andel skoleledere ved de minste skolene (6 prosent) oppgir at statsforvalterens tilsyn i liten grad traff områder i regelverket de ikke hadde oppfylt sammenlignet med både de mellomstore (27 prosent) og de største skolene (24 prosent). Det er imidlertid viktig å merke seg at det er relativt få skoleledere ved de minste skolene som har besvart spørsmålet. Den høyeste andelen som oppgir at tilsynet i stor grad traff finner vi blant skoleledere ved mellomstore grunnskoler (31 prosent). Det er ingen skoleledere ved de minste skolene som oppgir dette, mens andelen blant de største er 17 prosent.

12.2 Bruk av resultater fra tilsynsrapporter

Avsnittet beskriver hvordan skolelederne og skoleeiere bruker tilsynsrapporter, blant annet om statsforvalterens vurderinger fører til endringer på skolene og i skoleeiernes kontrollsystemer. Tabell 12.3 presenterer svarene fra henholdsvis skolelederne og skoleeierne. Tallene tyder på at tilbakemeldingene i tilsynsrapportene var viktige og førte til konkrete endringer på skolene. I år oppgir 30 prosent av skolelederne at dette stemmer i stor grad og 50 prosent at det stemmer i noen grad. Blant skoleeierne oppgir 55 prosent at det stemmer i stor grad at tilbakemeldingene i tilsynsrapportene har ført til konkrete endringer i skolene, og 34 prosent at dette gjelder i noen grad. Vi finner omtrent den samme fordelingen i 2018.

Tabell 12.3 '*I hvilken grad førte tilbakemeldingene i tilsynsrapportene til konkrete endringer på skolen/skolene?*', skoleledere og skoleeiere

	Skoleleder (grunnskole og videregående)		Skoleeier (kommune og fylkeskommune)	
	2021	2018	2021	2018
	%	%	%	%
I stor grad	30	41	55	40
I noen grad	50	41	34	51
I liten grad	14	11	7	5
Vet ikke	5	8	4	5
Totalt (N)	115	160	56	89

Tabell 12.4 og tabell 12.5 presenteres tilbakemeldinger fra skoleeiere. Det store flertallet kommuner og fylkeskommuner svarer at de har gjort endringer ved øvrige skoler basert på tilsynsrapporter. Blant kommuner er andelen som har gjort endringer ved de fleste skolene 65 prosent, en økning på 10 prosentpoeng fra 2018. En fjerdedel i den samme gruppen oppgir å ha innført endringer ved noen av skolene, og det er like mange som i 2018. De fleste fylkeskommuner har i 2021 gjort endringer ved noen av skolene. Det oppgir tre av de fem fylkeskommunene som besvarte spørsmålet i høstens undersøkelse. En fylkeskommune rapporterer endringer ved de fleste skolene, og én velger alternativet *vet ikke*.

Tabell 12.4 '*Har dere gjort endringer ved øvrige skoler i kommunen/fylkeskommunen basert på funn fra tilsyn?*', skoleeiere

Kategori	Skoleeier kommune		Skoleeier fylke	
	2021	2018	2021	2018
	%	%	Antall	antall
Ja, ved de fleste skolene	65	55	1	8
Ja, ved noen av skolene	25	25	3	8
Nei	6	11	0	0
Vet ikke	4	9	1	0
Totalt (N)	51	75	5	16

Flertallet av kommunene og alle de fem fylkeskommunene som besvarte spørsmålet, oppgir å ha brukt resultater fra tilsyn for å gjøre endringer i internkontrollen. Andelen kommuner som svarer positivt, har gått ned fra 92 prosent i 2018 til 84 prosent i år. Kommunene som i høstens undesøkelse svarer nei, utgjør 10 prosent, opp med 7 prosentpoeng fra 2018. For fylkeskommuner har andelen som svarer ja økt fra 15 av 16 i 2018 til samtlige av de fem fylkeskommunene som svarte i 2021.

Tabell 12.5 *'Har dere brukt resultater fra tilsyn for å gjøre endringer i internkontrollen (tidligere forsvarlige system)?'*, skoleeiere

Kategori	Skoleeier kommune		Skoleeier kommune og fylke	
	2021 %	2018 %	2021 Antall	2018 Antall
Ja	84	92	5	15
Nei	10	3	0	1
Vet ikke	6	5	0	0
Totalt (N)	51	75	5	16

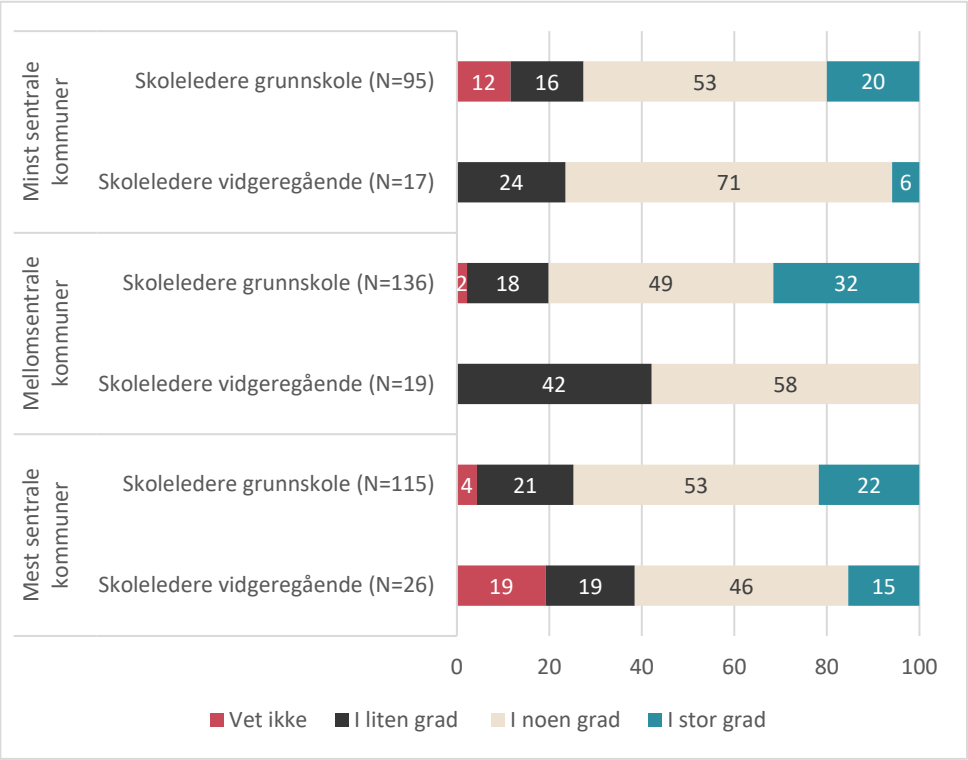
Avslutningsvis ble skoleledere og skoleeiere spurt om i hvilken grad de bruker informasjon fra andre tilsynsrapporter fra statsforvalteren i sitt endringsarbeid. Halvparten av skoleledere i grunnskole bruker disse rapportene i noen grad, og en fjerdedel i stor grad. Det er flere i 2021 som velger det sistnevnte svaralternativet enn i 2018, da kun 14 prosent av grunnskolelederne svarte slik. Samtidig oppgir relativt færre at de bruker andre tilsynsrapporter i liten grad, 18 prosent i år versus 29 prosent i 2018. Lederne i videregående som bruker rapportene i noen grad, utgjør 56 prosent i 2021, som er 10 prosentpoeng mindre enn i 2018. Den nest største andelen ledere i videregående svarer at det stemmer i liten grad, 29 prosent. Den gruppen var også nest størst i 2018.

Skoleeierne som bruker andre tilsynsrapporter i endringsarbeidet i noen grad, utgjør 53 prosent blant kommuner og 43 prosent blant fylkeskommuner. Det er omtrent på samme nivå som i 2018. Andelen kommuner som oppgir at de bruker rapportene i stor grad, har steget fra 10 prosent i 2018 til 19 prosent i 2021, mens det er færre som bruker rapportene i liten grad i 2021. Vi finner den samme utviklingen i fylkeskommunene. Andelen som bruker andre tilsynsrapporter i stor grad er høyere i år enn i 2018, nemlig to av de sju fylkeskommunene. I 2018 var det kun én av 16 fylkeskommuner. Samtidig går andelen som gjør det i liten grad ned sammenlignet med 2018. I år er det to av de sju fylkeskommunene versus litt under halvparten i 2018.

Tabell 12.6 *'I hvilken grad bruker dere informasjon fra andre tilsynsrapporter fra statsforvalteren i endringsarbeid på skolen/skolene?'*, skoleledere og skoleeiere

Kategori	Skoleleder grunnskole		Skoleleder videregående		Skoleeier kommune	
	2021 %	2018 %	2021 %	2018 %	2021 %	2018 %
I stor grad	25	14	8	10	19	10
I noen grad	51	52	56	66	53	56
I liten grad	18	29	29	23	24	30
Vet ikke	5	5	8	1	4	4
Totalt (N)	346	473	63	83	74	105

På dette spørsmålet finner vi interessante geografiske forskjeller knyttet til sentralitet. Figur 12.4 viser at det spesielt blant skoleledere i videregående at andelen som oppgir at de i stor grad bruker informasjon fra andre tilsynsrapporter fra statsforvalteren i endringsarbeidet på skolen synker med sentraliteten. Det vil si at en høyere andel skoleledere ved videregående skoler i de minst sentrale kommunene (71 prosent) oppgir dette enn i de mest sentrale (46 prosent). Vi vil imidlertid understreke at det er få videregående skoler både i de minst sentrale og de mellomsentrale kommunene.

Figur 12.4 *'I hvilken grad bruker dere informasjon fra andre tilsynsrapporter fra statsforvalteren i endringsarbeid på skolen?'*, skoleledere etter sentralitet, prosent

For grunnskoleledere er bildet mindre entydig, men det kan se ut til at relativt flere skoleledere ved grunnskoler i de mellomsentrale kommunene (32 prosent) i stor grad bruker andre tilsynsrapporter med skolelederne i de minst sentrale- og mest sentrale kommunene (omtrent 20 prosent). Det er også stor forskjellen i andelen som ikke vet, hvor hele 12 prosent av grunnskoleledere fra de minst sentrale kommunene oppgir dette.

12.3 Oppsummering

Kapitlet beskriver status for tilsyn fra statsforvalteren i løpet av de tre siste årene, presenterer tilbakemeldinger på treffsikkerhet i tilsyn og gir innsikt i hvordan skolelederne og skoleeierne bruker resultater fra tilsynsrapporter. Oppsummert fant vi følgende:

- Omtrent 30 prosent av skolelederne i grunnskolen og 20 prosent av skolelederne i videredegående oppgir å ha hatt tilsyn fra statsforvalteren i løpet av de tre siste årene. Det samme gjelder rundt 70 prosent av skoleeierne
- Rundt 20 prosent av skolelederne og 30 prosent av skoleeierne mener at tilsynet i stor grad traff områder i regelverket som ikke var oppfylt.
- Til sammen svarer 30 prosent av skolelederne og 55 prosent av skoleeierne at tilbakemeldingene i tilsynsrapportene førte til konkrete endringer på skolene i noen grad. Blant skoleeiere er dette en større andel enn i 2018, mens det er en mindre andel for skolelederne.
- Tre av fem fylkeskommuner oppgir å ha gjort endringer ved noen øvrige skoler basert på funn fra tilsynet, mens en av fem har gjort endringer ved de fleste skoler. Én av fem kommuner har gjort endringer ved noen skoler, mens 65 prosent har gjort endringer ved de fleste skoler.
- Alle de fem fylkeskommunene som besvarte spørsmålet og 84 prosent av kommunene, oppgir å ha brukt resultater fra tilsyn for å gjøre endringer i internkontrollen.
- Halvparten av skolelederne i grunnskole og over halvparten av lederne i videregående bruker andre tilsynsrapporter fra statsforvalteren i endringsarbeidet på skolen i noen grad. Blant kommuner utgjør den samme andelen 53 prosent, mens 3 av syv fylkeskommuner oppgir det samme.

Vedlegg 1

Skoleledere i videregående skole som svarte «ja» på spørsmålet «Er det behov for utvikling av nye digitale læremidler i tråd med Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020 for fag/fagområder som har færre enn 3 000 elever i årskullet (smale fag/fagområder)?» fikk spørsmål om hvilke fag/fagområder som har aller mest behov for nye digitale læremidler. Skolelederne kunne velge inntil 10 fag/fagområder.

Tabell *V.1 'Velg hvilke fag/fagområder som har aller mest behov for nye digitale læremidler i nær framtid. Du kan velge inntil 10 fag.'*, skoleleder videregående skole

Fag/fagområde	Antall skoleledere som har valgt faget/fagområdet
IKM01-01 vg1 informasjonsteknologi og medieproduksjon	6
ELE02-03 vg2 elenergi og ekom	5
AKV02-03 vg2 akvakultur	4
ITK02-01 vg2 informasjonsteknologi	3
MAR03-02 vg2 maritime fag	3
NAB01-03 vg1 naturbruk	3
RMF01-03 vg1 restaurant- og matfag	3
BBF02-03 vg2 båtbygger	2
BMO02-01 vg2 betong og mur	2
DAN03-02 dans i perspektiv	2
DEL02-03 vg2 datateknologi og elektronikk	2
DGH02-03 vg2 gull- og sølvsmedhåndverk	2
DRA03-02 teater i perspektiv	2
DTH01-01 vg1 håndverk, design og produktutvikling	2
ENT01-03 entreprenørskap og bedriftsutvikling	2
FFA02-03 vg2 fiske- og fangst	2
HES02-03 vg2 helseservicefag	2
KOS02-01 vg2 kokk- og servitørfag	2
KPL02-01 vg2 kjemiprosess- og laboratoriefag	2
LGA02-03 vg2 landbruk og gartnernæring	2
MDD01-02 musikk, dans og drama	2

MOK01-02 mediesamfunnet	2
MOK02-02 medieuttrykk	2
PSP01-02 tysk	2
STH02-01 vg2 søm og tekstilhåndverk	2
TMF02-01 vg2 tømrer	2
AMK02-03 vg2 arbeidsmaskiner	1
AUT02-03 vg2 automatisering	1
BAK02-01 vg2 bakar og konditor	1
BMF02-03 vg2 børsemakar	1
DAN01-02 grunntrening i dans	1
DAN02-02 scenisk dans	1
DRA04-02 drama og samfunn	1
DRA05-02 teaterproduksjon fordypning	1
DTR02-03 vg2 trearbeid	1
HDF02-01 vg2 heste- og dyrefag	1
HIF01-03 historie og filosofi	1
IDR08-02 lederutvikling	1
KDA02-02 design og arkitektur	1
KDA05-02 arkitektur og samfunn	1
KEM02-03 vg2 klima, energi og miljøteknikk	1
KJT02-03 vg2 kjøretøy	1
KVV02-01 vg2 kulde-, varmepumpe- og ventilasjonsteknikk	1
MAT02-02 matematikk X	1
MED02-04 vg2 medieproduksjon	1
MIN01-03 medier og informasjonskunnskap	1
MOK08-02 mediespesialisering	1
MUS04-02 ergonomi og bevegelse	1
MUS05-02 instrument, kor, samspill	1
OFT02-03 vg2 overflateteknikk	1
PIN02-03 vg2 industriteknologi	1
PRM01-02 programmering og modellering X	1
PSP01-02 spansk	1
SME02-03 vg2 smed	1
SOK01-03 samfunnsøkonomi	1
SRL02-01 vg2 salg og reiseliv	1
TNF01-02 teknologi og forskningslære	1
TOL02-01 vg2 transport og logistikk	1

Vedlegg 2

Skoleledere i videregående skole som svarte «ja» på spørsmålet «Er det behov for utvikling av trykte læremidler i tråd med Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020 for fag/fagområder som har færre enn 3 000 elever i årskullet (smale fag/fagområder)?» fikk spørsmål om hvilke fag/fagområder som har aller mest behov for nye trykte læremidler. Skolelederne kunne velge inntil 10 fag/fagområder.

Tabell *V.2 'Velg hvilke fag/fagområder som har aller mest behov for nye trykte læremidler i nær framtid. Du kan velge inntil 10 fag.'*, skoleleder videregående skole

Fag/fagområde	Antall skoleledere som har valgt faget/fagområdet
SRL02-01 vg2 salg og reiseliv	4
FFA02-03 vg2 fiske- og fangst	3
SSR01-01 vg1 sal, service og reiseliv	3
AKV02-03 vg2 akvakultur	2
ELE02-03 vg2 elenergi og ekom	2
MAR03-02 vg2 maritime fag	2
MOK01-02 mediesamfunnet	2
RMF01-03 vg1 restaurant- og matfag	2
SME02-03 vg2 smed	2
TNF01-02 teknologi og forskningslære	2
AKT02-04 vg2 aktivitør	1
AMK02-03 vg2 arbeidsmaskiner	1
AUT02-03 vg2 automatisering	1
DAN01-02 grunntrening i dans	1
DAN03-02 dans i perspektiv	1
DRA03-02 teater i perspektiv	1
DRA04-02 drama og samfunn	1
DTH01-01 vg1 håndverk, design og produktutvikling	1
DTR02-03 vg2 trearbeid	1
HES02-03 vg2 helseservicefag	1
IDR08-02 lederutvikling	1
IKM01-01 vg1 informasjonsteknologi og medieproduksjon	1
ITK02-01 vg2 informasjonsteknologi	1
KDA02-02 design og arkitektur	1
KOS02-01 vg2 kokk- og servitørfag	1
KVV02-01 vg2 kulde-, varmepumpe- og ventilasjonsteknikk	1

LGA02-03 vg2 landbruk og gartnernæring	1
MDD02-02 bevegelse	1
MIN01-03 medier og informasjonskunnskap	1
MOK02-02 medieuttrykk	1
MUS06-02 musikk i perspektiv	1
MUS07-02 instruksjon og ledelse	1
OFT02-03 vg2 overflateteknikk	1
PIN02-03 vg2 industriteknologi	1
PSP01-02 tysk	1
SOK01-03 samfunnsøkonomi	1
STH02-01 vg2 søm og tekstilhåndverk	1
TMF02-01 vg2 tømrer	1
TOL02-01 vg2 transport og logistikk	1

Tabelloversikt

Tabell 1.1 Tema og målgrupper i Utdanningsdirektoratets spørringer våren 2021 ... 8

Tabell 2.1 Bakgrunnsvariabler for respondentgruppene ... 12

Tabell 2.2 Bruttoutvalg og status etter respondentgruppe, antall ... 13

Tabell 2.3 Sammenligning, godkjente og ikke godkjente svar ... 14

Tabell 2.4 Bruttoutvalg, populasjon (antall) og svarprosent ... 14

Tabell 2.5 Populasjon, bruttoutvalg (antall) og svarprosent grunnskoler etter fylke ... 15

Tabell 2.6 Svarprosent grunnskole etter landsdel og skoletype ... 16

Tabell 2.7 Svarprosent grunnskole etter landsdel og skolestørrelse ... 17

Tabell 2.8 Sammensetning av nettoutvalg grunnskoler etter landsdel og skoletype sammenlignet med populasjonen ... 17

Tabell 2.9. Sammensetning av nettoutvalg grunnskoler etter landsdel og skolestørrelse sammenlignet med populasjonen ... 18

Tabell 2.10 Sammensetning av nettoutvalg grunnskoler etter eierskap og målform ... 18

Tabell 2.11 Populasjon, bruttoutvalg (antall) og svarprosent videregående skoler etter fylke ... 19

Tabell 2.12 Sammensetning av nettoutvalg videregående skole etter landsdel og skoletype sammenlignet med populasjonen ... 20

Tabell 2.13 Sammensetning av nettoutvalg videregående etter landsdel og skolestørrelse sammenlignet med populasjonen ... 20

Tabell 2.14 Sammensetning av nettoutvalg videregående skoler etter organisering og målform ... 21

Tabell 2.15 Populasjon, bruttoutvalg (antall) og svarprosent kommuner etter fylke ... 21

Tabell 2.16 Svarprosent kommuner etter landsdel og innbyggertall ... 22

Tabell 2.17 Sammensetning av nettoutvalg kommuner etter landsdel og innbyggertall sammenlignet med populasjonen ... 23

Tabell 2.18 *'Hvem svarer på vegne av skolen?',* flere kryss mulig 24

Tabell 2.19 *'Hvem svarer på undersøkelsen på vegne av kommunen/fylkeskommunen?',* flere kryss mulig 24

Tabell 3.1 Åpne svar fra skoleledere som krysset av for 'Andre' oppvekstrelaterte profesjoner, skoleleder grunnskole 26

Tabell 3.2 Åpne svar fra skoleledere som krysset av for 'Andre' oppvekstrelaterte profesjoner, skoleleder videregående 27

Tabell 3.3 '*Kryss av for de oppvekstrelaterte profesjonene som er representert blant de ansatte som jobber med det pedagogiske tilbudet på din skole. Flere kryss mulig.*', skoleleder grunnskole etter skolestørrelse 28

Tabell 3.4 '*Kryss av for de oppvekstrelaterte profesjonene som er representert blant de ansatte som jobber med det pedagogiske tilbudet på din skole. Flere kryss mulig.*', skoleleder videregående etter skolestørrelse 28

Tabell 3.5 '*Kryss av for de oppvekstrelaterte profesjonene som er representert blant de ansatte som jobber med det pedagogiske tilbudet på din skole. Flere kryss mulig.*', skoleleder videregående etter type VGS 29

Tabell 3.6 '*Kryss av for de oppvekstrelaterte profesjonene som er representert blant de ansatte som jobber med det pedagogiske tilbudet på din skole. Flere kryss mulig.*', skoleleder grunnskole etter kommunestørrelse 29

Tabell 3.7 '*Kryss av for de oppvekstrelaterte profesjonene som er representert blant de ansatte som jobber med det pedagogiske tilbudet på din skole. Flere kryss mulig.*', skoleleder videregående etter sentralitet 30

Tabell 3.8 '*Kryss av for rollen barnevernspedagoger har i skolen. Flere kryss mulig. '*, skoleleder grunnskole etter skolestørrelse 36

Tabell 3.9 '*Kryss av for rollen barnevernspedagoger har i skolen. Flere kryss mulig. '*, skoleleder grunnskole etter sentralitet 37

Tabell 3.10 '*Kryss av for rollen barnevernspedagoger har i skolen. Flere kryss mulig. '*, skoleleder grunnskole etter skolestørrelse 37

Tabell 3.11 '*Kryss av for rollen sosionomer har i skolen. Flere kryss mulig. '*, skoleleder grunnskole etter sentralitet, prosent 38

Tabell 3.12 '*Kryss av for rollen vernepleiere har i skolen. Flere kryss mulig. '*, skoleleder grunnskole etter størrelse 39

Tabell 3.13 '*Kryss av for rollen barne- og ungdomsarbeidere har i skolen. Flere kryss mulig. '*, skoleleder grunnskole etter sentralitet 41

Tabell 3.14 '*Kryss av for de oppvekstrelaterte profesjonene som er representert blant de ansatte som jobber med tilbudet på SFO. Flere kryss mulig.*', skoleleder grunnskole etter skolestørrelse, prosent 47

Tabell 3.15 '*Kryss av for de oppvekstrelaterte profesjonene som er representert blant de ansatte som jobber med tilbudet på SFO. Flere kryss mulig.*', skoleleder grunnskole etter kommunestørrelse....47

Tabell 3.16 '*Kryss av for de oppvekstrelaterte profesjonene som er representert blant de ansatte som jobber med tilbudet på SFO. Flere kryss mulig.*', skoleleder grunnskole etter sentralitet....47

Tabell 3.17 Åpne svar fra skoleledere som krysset av for 'Andre' oppvekstrelaterte profesjoner, skoleleder grunnskole....49

Tabell 3.18 '*Hvor viktig var følgende begrunnelser for at skolen ansatte personer fra andre oppvekstrelaterte profesjoner enn lærer? - Vi ønsket ansatte fra andre oppvekstrelaterte profesjoner*', skoleleder grunnskole etter skolestørrelse....52

Tabell 3.19 '*Hvor viktig var følgende begrunnelser for at skolen ansatte personer fra andre oppvekstrelaterte profesjoner enn lærer? - Vi ønsket ansatte fra andre oppvekstrelaterte profesjoner*', skoleleder grunnskole etter kommunestørrelse....53

Tabell 3.20 '*Hvor viktig var følgende begrunnelser for at skolen ansatte personer fra andre oppvekstrelaterte profesjoner enn lærer? - Vi ble pålagt det av skoleeier*', skoleleder grunnskole etter kommunestørrelse....53

Tabell 3.21 '*Hvor viktig var følgende begrunnelser for at skolen ansatte personer fra andre oppvekstrelaterte profesjoner enn lærer? - Vi ble pålagt det av skoleeier*', grunnskoler etter kommunestørrelse....54

Tabell 3.22 '*Kryss av for de oppvekstrelaterte profesjonene som har en kompetanse som oppleves som særlig nyttig i skolen? Flere kryss mulig.'*, skoleleder grunnskole etter kommunestørrelse....55

Tabell 4.1 '*I hvilken grad opplever din skole nettbasert støtte som relevant og nyttig i deres utviklingsarbeid?',* skoleledere....61

Tabell 4.2 *'I hvilken grad opplever din skole kompetansepakker som relevant og nyttig i deres utviklingsarbeid?*', skoleledere....62

Tabell 4.3 Bruk av ytterlige nettressurser i utviklingsarbeid, skoleledere (N=58) 64

Tabell 4.4 Ytterligere samarbeid ved skolen, skoleledere (N=88) 66

Tabell 4.5 Ytterligere samarbeid, skoleeiere (N=32) 68

Tabell 4.6 `*Kryss av hvis du har følgende ansatte ved skolen'*....68

Tabell 5.1 '*I hvilken grad møter tiltakene i tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling kompetansebehovene som er prioritert i lokale planer?*', andel skoleledere og skoleeiere....83

Tabell 5.2 '*I hvilken grad opplever kommunen/fylkeskommunen samarbeidet med universitet/høyskole som et gjensidig og likeverdig partnerskap?*', skoleeier kommune i 2020 og 2021....89

Tabell 5.3 '*Samarbeider kommunen med universitet/høgskole når det gjelder …?*', skoleeier kommune i 2020 og 2021 89

Tabell 5.4 '*I hvilken grad opplever dere at samarbeidsforumets prioriteringer ivaretar de lokale behovene for kompetanseutvikling?*', skoleleder videregående med yrkesfaglige studieretninger 91

Tabell 6.1 '*Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om kommunens/fylkeskommunens planer knyttet til digitalisering?*', skoleeier kommune etter kommunestørrelse 98

Tabell 6.2 '*Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om kommunens/fylkeskommunens planer knyttet til digitalisering? - Personvern og datasikkerhet i skolen er temaer i kommunen/fylkeskommunens planverk*', skoleeier kommune etter kommunestørrelse 99

Tabell 6.3 *'Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om skolens planer knyttet til IKT?'* skoleledere 2021 (N=431-433), sammenlignet med tall fra høsten 2020 (i klammer) og våren 2020 (i parentes), prosent 101

Tabell 6.4 '*Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om skolens planer knyttet til digitalisering?*', skoleleder grunnskole etter kommunestørrelse 102

Tabell 6.5 '*Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om skolens planer knyttet til digitalisering? – Vi har en egen strategi for digitalisering på kommunenivå/fylkeskommunenivå'*, skoleleder grunnskole etter skolestørrelse 104

Tabell 6.6 '*Opplever dere at elevenes datamaskiner og andre digitale enheter er av god nok kvalitet til at elevene kan delta i ulike former for digital undervisning (f.eks. videomøter, samskriving, bruk av læringsplattform)?*', skoleledere etter kommunestørrelse 107

Tabell 7.1 '*Hvilke av de følgende ressursene brukes i opplæringen i skolen? Flere kryss mulig.*', skoleeier kommune etter kommunestørrelse 111

Tabell 7.2 '*Hvilke av de følgende ressursene brukes i opplæringen i skolen? Flere kryss mulig.*', skoleledere 112

Tabell 7.3 '*Hvilke av de følgende ressursene brukes i opplæringen i skolen? Flere kryss mulig.*', skoleleder grunnskole etter kommunestørrelse 112

Tabell 7.4 '*På hvilken bakgrunn foregår valg av læremidler som er i tråd med læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020? Flere kryss mulig*', skoleeier kommune og skoleledere 113

Tabell 7.5 '*Hvorfor har dere ikke brukt Udirs veiledere for vurdering av kvalitet i læremidler?*', skoleledere og skoleeier kommune 117

Tabell 7.6 '*I hvilken grad var støtten dere fikk fra Udirs veiledere nyttig for skolens/kommunens/fylkeskommunens vurdering av læremidler?*', skoleledere og skoleeier kommune 118

Tabell 7.7 '*Har skolen/kommunen/fylkeskommunen kjøpt inn nye læremidler som er tilpasset Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020?*', skoleledere og skoleeier kommune 122

Tabell 8.1 '*Kan dere huske å ha mottatt informasjon på e-post fra Utdanningsdirektoratet de siste 12 måneder (e-post sendt til flere mottakere og ikke kun til deg)?*', skoleledere og skoleeiere 127

Tabell 8.2 *'Kan dere huske å ha mottatt informasjon på e-post fra Utdanningsdirektoratet de siste 12 måneder (e-post sendt til flere mottakere og ikke kun til deg)?*', skoleledere etter skoletype 128

Tabell 8.3 '*Kan dere huske å ha mottatt informasjon på e-post fra Utdanningsdirektoratet de siste 12 måneder (e-post sendt til flere mottakere og ikke kun til deg)?*', skoleeier kommune etter sentralitet 128

Tabell 8.4 *'Hvordan synes dere e-post fungerer for å motta nødvendig informasjon fra Udir?'*, skoleledere og skoleeiere 129

Tabell 8.5 *'Hvordan synes dere e-post fungerer for å motta nødvendig informasjon fra Udir?'*, skoleleder etter skoletype 129

Tabell 8.6 *'Hvordan synes dere e-post fungerer for å motta nødvendig informasjon fra Udir?'*, skoleeier kommune etter sentralitet 130

Tabell 8.7 *'Videreformidler dere koronainformasjon fra Udir til de ansatte?'*, skoleledere og skoleeiere 130

Tabell 8.8 *'Videreformidler dere koronainformasjon fra Udir til de ansatte?'*, skoleledere etter skoletype 131

Tabell 8.9 *'Videreformidler dere koronainformasjon fra Udir til de ansatte?'*, skoleeier kommune etter sentralitet 131

Tabell 8.10 '*Hvordan videreformidler dere nødvendig informasjon fra Udir til andre? Flere kryss mulig.'*, skoleledere og skoleeiere 132

Tabell 8.11 '*Hvordan videreformidler dere nødvendig informasjon fra Udir til andre? Flere kryss mulig.*', svar under kategorien *Annet, vennligst spesifiser* 133

Tabell 8.12 '*Hvordan videreformidler dere nødvendig informasjon fra Udir til andre? Flere kryss mulig.'*, skoleeier kommune etter sentralitet 134

Tabell 8.13 '*Ta stilling til følgende påstander om Utdanningsdirektoratets digitale informasjon*', skoleleder grunnskole 135

Tabell 8.14 '*Ta stilling til følgende påstander om Utdanningsdirektoratets digitale informasjon*', skoleleder videregående 136

Tabell 8.15 *'Ta stilling til følgende påstander om Utdanningsdirektoratets digitale informasjon'*, skoleeier kommune 137

Tabell 8.16 '*Ta stilling til følgende påstander om Utdanningsdirektoratets digitale informasjon*', skoleeier fylke 137

Tabell 9.1 '*Oppleves de følgende kompetansepakkene som relevant for lærerne ved skolen?*', skoleledere 139

Tabell 9.2 '*Oppleves de følgende kompetansepakkene som relevant for lærerne ved skolen?*', skoleledere etter skoletype 140

Tabell 9.3 '*Oppleves de følgende kompetansepakkene som relevant for lærerne ved skolen?*', skoleleder grunnskole etter sentralitet 141

Tabell 9.4 '*Oppleves de følgende kompetansepakkene som relevant for lærerne ved skolen?*', skoleleder videregående etter sentralitet 142

Tabell 9.5 '*Har de følgende modulene i «Digital undervisning - på skolen og hjemme» bidratt til nødvendig kompetanseutvikling for lærerne?*', skoleledere etter skoletype 143

Tabell 9.6 '*Har de følgende modulene i «Digital undervisning - på skolen og hjemme» bidratt til nødvendig kompetanseutvikling for lærerne?*', skoleleder grunnskole etter sentralitet 143

Tabell 9.7 '*Har de følgende modulene i «Digital undervisning - på skolen og hjemme» bidratt til nødvendig kompetanseutvikling for lærerne?*', skoleleder videregående etter sentralitet 144

Tabell 9.8 '*Har de følgende fagmodulene i «Kompetansepakke for programmering og algoritmisk tenkning» bidratt til nødvendig kompetanseutvikling for lærerne?*', skoleledere etter skoletype 145

Tabell 9.9 '*I hvilken grad lar de følgende kompetansepakken seg gjennomføre i utviklingstid?*', skoleledere 146

Tabell 9.10 '*I hvilken grad lar de følgende kompetansepakken seg gjennomføre i utviklingstid?*', skoleleder grunnskole etter sentralitet 147

Tabell 9.11 *'I hvilken grad lar de følgende kompetansepakken seg gjennomføre i utviklingstid?*', skoleleder videregående etter sentralitet 147

Tabell 10.1 '*Hvor stor andel av svømmeopplæringen kunne gjennomføres i din kommune ved din skole skoleåret 2020/2021?*', skoleleder grunnskole etter sentralitet 151

Tabell 10.2 '*Hvor stor andel av svømmeopplæringen kunne gjennomføres i din kommune ved din skole skoleåret 2020/2021?*', skoleleder grunnskole etter sentralitet 153

Tabell 11.1 *'Har skolen/kommunen en plan for hvordan kravet om undervisningskompetanse i grunnskolen skal innfris innen 1. august 2025',* skoleledere grunnskole og skoleeier kommune etter landsdel 160

Tabell 11.2 *'I hvilken grad har skolen/kommunen per i dag oppfylt kompetansekravene i følgende fag?',* skoleledere grunnskole og skoleeier kommune 161

Tabell 11.3 *'I hvilken grad har skolen/kommunen per i dag oppfylt kompetansekravene i norsk',* skoleledere grunnskole og skoleeiere kommunen etter landsdel 163

Tabell 11.4 *'I hvilken grad er det realistisk at skolen/kommunen innfrir kompetansekrav innen 2025 i følgende fag?',* skoleledere grunnskole og skoleeier kommune 163

Tabell 11.5 *'Hvordan prioriteres ulike grupper lærere i kompetanseplanene i skolen/kommunen?',* skoleleder grunnskole og skoleeier kommune 165

Tabell 11.6 *'Hva er årsakene til at søknaden(e) ikke ble støttet/godkjent?',* skoleleder videregående og skoleeier fylke som svarer 'Svært relevant' 169

Tabell 11.7 *'I hvilken grad involveres tillitsvalgte og lærere i arbeidet med kompetanseplanene?',* skoleledere og skoleeier kommune 171

Tabell 12.1 '*Har dere hatt tilsyn fra statsforvalteren i løpet av de siste tre årene?*' etter respondenttype 174

Tabell 12.2 '*Tilsyn skal sikre regelverksetterlevelse. I hvilken grad traff statsforvalterens tilsyn områder i regelverket dere ikke har oppfylt?*', skoleledere og skoleeiere 175

Tabell 12.3 '*I hvilken grad førte tilbakemeldingene i tilsynsrapportene til konkrete endringer på skolen/skolene?*', skoleledere og skoleeiere 177

Tabell 12.4 '*Har dere gjort endringer ved øvrige skoler i kommunen/fylkeskommunen basert på funn fra tilsyn?*', skoleeiere 177

Tabell 12.5 '*Har dere brukt resultater fra tilsyn for å gjøre endringer i internkontrollen (tidligere forsvarlige system)?*', skoleeiere 178

Tabell 12.6 '*I hvilken grad bruker dere informasjon fra andre tilsynsrapporter fra statsforvalteren i endringsarbeid på skolen/skolene?*', skoleledere og skoleeiere 178

Tabell *V.1* '*Velg hvilke fag/fagområder som har aller mest behov for nye digitale læremidler i nær framtid. Du kan velge inntil 10 fag.*', skoleleder videregående skole 181

Tabell *V.2* '*Velg hvilke fag/fagområder som har aller mest behov for nye trykte læremidler i nær framtid. Du kan velge inntil 10 fag.*', skoleleder videregående skole 183

Figuroversikt

Figur 2.1 Den geografiske beliggenheten til inviterte grunnskoler, videregående skoler og kommuner. 11

Figur 2.2 Svarprosent grunnskoler etter fylke, antall i utvalget vist per fylke 16

Figur 2.3 Svarprosent videregående skoler etter fylke samt antall vgs i utvalget per fylke 19

Figur 2.4 Svarprosent kommuner etter fylke, antall i utvalget vist per fylke 22

Figur 3.1 '*Kryss av for de oppvekstrelaterte profesjonene som er representert blant de ansatte som jobber med det pedagogiske tilbudet på din skole. Flere kryss mulig.*', skoleledere etter skoletype, prosent (N=484) 25

Figur 3.2 '*Kryss av for de oppvekstrelaterte profesjonene som er representert blant de ansatte som jobber med det pedagogiske tilbudet på din skole. Flere kryss mulig.*', skoleleder videregående etter landsdel, prosent (N=74) 31

Figur 3.3 '*Kryss av for rollen ansatte fra de følgende oppvekstrelaterte profesjoner har i skolen. Flere kryss mulig.*', skoleleder grunnskole, prosent 32

Figur 3.4 '*Kryss av for rollen ansatte fra de følgende oppvekstrelaterte profesjoner har i skolen. Flere kryss mulig.*', skoleleder videregående, prosent 33

Figur 3.5 '*Kryss av for rollen spesialpedagoger med bachelor/master (ikke lærerutdanning) har i skolen. Flere kryss mulig.*', skoleledere etter skoletype, prosent (N=186) 34

Figur 3.6 '*Kryss av for rollen spesialpedagoger med bachelor/master (ikke lærerutdanning) har i skolen. Flere kryss mulig.*', skoleleder grunnskole etter landsdel, prosent (N=186) 35

Figur 3.7 '*Kryss av for rollen barnevernspedagoger har i skolen. Flere kryss mulig.*', skoleleder grunnskole etter landsdel, prosent (N=112) 36

Figur 3.8 '*Kryss av for rollen vernepleiere har i skolen. Flere kryss mulig.*', skoleledere etter skoletype, prosent (N=146) 38

Figur 3.9 '*Kryss av for rollen vernepleiere har i skolen. Flere kryss mulig.*', skoleleder grunnskole etter landsdel, prosent (N=126) 39

Figur 3.10 '*Kryss av for rollen barne- og ungdomsarbeidere har i skolen. Flere kryss mulig.*', skoleledere etter skoletype, prosent (N=368) 40

Figur 3.11 '*Kryss av for oppgavene følgende oppvekstrelaterte profesjoner utfører i skolen. Flere kryss mulig.*', skoleleder grunnskole, prosent 42

Figur 3.12 '*Kryss av for oppgavene følgende oppvekstrelaterte profesjoner utfører i skolen. Flere kryss mulig.*', skoleleder videregående, prosent 43

Figur 3.13 '*Kryss av for de oppvekstrelaterte profesjonene på skolen følgende utsagt passer for. Flere kryss mulig.*', skoleleder grunnskole, prosent 44

Figur 3.14 '*Kryss av for de oppvekstrelaterte profesjonene på skolen følgende utsagt passer for. Flere kryss mulig.*', skoleleder videregående, prosent 45

Figur 3.15 '*Kryss av for de oppvekstrelaterte profesjonene som er representert blant de ansatte som jobber med tilbudet på SFO. Flere kryss mulig.*', skoleleder grunnskole etter landsdel, prosent (N=307) 48

Figur 3.16 '*Kryss av for oppgavene følgende oppvekstrelaterte profesjoner utfører i SFO. Flere kryss mulig.*', skoleleder grunnskole, prosent 49

Figur 3.17 '*Kryss av for de oppvekstrelaterte profesjonene på SFO følgende utsagt passer for. Flere kryss mulig.*', skoleleder grunnskole, prosent 50

Figur 3.18 '*Hvor viktig var følgende begrunnelser for at skolen ansatte personer fra andre oppvekstrelaterte profesjoner enn lærer?*', skoleleder grunnskole, prosent (N=340-373) 51

Figur 3.19 '*Hvor viktig var følgende begrunnelser for at skolen ansatte personer fra andre oppvekstrelaterte profesjoner enn lærer?*', skoleleder videregående, prosent (N=50-57) 52

Figur 3.20 '*Hvor viktig var følgende begrunnelser for at skolen ansatte personer fra andre oppvekstrelaterte profesjoner enn lærer? – Vi ønsket egentlig å ansette en lærere, men fikk ingen søkere*', skoleledere etter skoletype, prosent (N=398) 54

Figur 3.21 '*Kryss av for de oppvekstrelaterte profesjonene som har en kompetanse som oppleves som særlig nyttig i skolen? Flere kryss mulig.'*, skoleledere etter skoletype, prosent (N=466) 55

Figur 3.22 '*I hvilken grad stemmer følgende utsagn for ansatte med andre oppvekstrelaterte profesjoner på Skolen?'*, skoleleder grunnskole, prosent (N=369-370) 56

Figur 3.23 '*I hvilken grad stemmer følgende utsagn for ansatte med andre oppvekstrelaterte profesjoner på Skolen?'*, skoleleder videregående, prosent (N=53-54) 57

Figur 3.24 '*I hvilken grad stemmer følgende utsagn for ansatte med andre oppvekstrelaterte profesjoner på skolen?'*, skoleleder grunnskole, prosent (N=255-260) 57

Figur 3.25 '*Kryss av for profesjonskompetansen skolen har tilgang til gjennom strukturer i kommunen (tverrfaglige team, ambulerende team el.l)? Flere kryss mulig.'*, skoleleder etter skoletype, prosent (N=420) 58

Figur 4.1 '*I hvilken grad bruker kommunen kompetansepakker fra kompetanse.udir.no i veiledningsarbeidet overfor skolene?*' skoleeier kommune, prosent (N=86) 61

Figur 4.2 '*I hvilken grad opplever din skole nettbasert støtte som relevant og nyttig i deres utviklingsarbeid?*', skoleledere, prosent (N=465) 63

Figur 4.3 '*Samarbeider din skole med følgende instanser utenfor skolen?*', skoleledere, prosent (N=395) 65

Figur 4.4 '*Har kommunen lagt til rette for samarbeid mellom skolene og ...*', skoleeier kommune, prosent (N=88) 67

Figur 4.5 'I *hvilken grad har følgende ansattgrupper på din skole kompetanse på inkluderende praksis?*', skoleledere, prosent 69

Figur 4.6 '*I hvilken grad har følgende ansattgrupper på din skole kompetanse på vansker med språk?*', skoleledere, prosent 70

Figur 4.7 'I hvilken grad har følgende ansattgrupper på din skole kompetanse på vansker med tall?', skoleledere, prosent 71

Figur 4.8 '*I hvilken grad har følgende ansattgrupper på din skole kompetanse på vansker med lærevansker?*', skoleledere, prosent 72

Figur 4.9 '*I hvilken grad har følgende ansattgrupper på din skole kompetanse på sosioemosjonelle vansker?*', skoleledere, prosent 74

Figur 4.10 '*I hvilken grad har følgende ansattgrupper på din skole kompetanse på vansker med nevrobiologiske utviklingsforstyrrelser?*', skoleledere, prosent 75

Figur 4.11 '*I hvilken grad har følgende ansattgrupper på din skole kompetanse på traumer?*', skoleledere, prosent 76

Figur 5.1 '*Hvordan identifiseres kompetansebehov i kommunen/fylkeskommunen?*', skoleeier kommune i 2021 og 2020, prosent 80

Figur 5.2 '*Hvilke utviklingsområder er prioritert i kommunens planer for kompetanseutvikling?*', skoleeier kommune i 2021 og 2020, prosent 81

Figur 5.3 '*Hvilke utviklingsområder er prioritert i skolens planer for kompetanseutvikling?*', skoleledere i 2021 og 2020, prosent 82

Figur 5.4 '*Hvilke utsagn om kompetanseutvikling i skole og barnehage passer for din kommune?*', skoleeier kommune i 2020 og 2021, prosent 84

Figur 5.5 '*Hvilke beskrivelser passer best for din skole?*', skoleleder videregående, prosent (N=50) 85

Figur 5.6 '*Hvor stor del av personalet på skolen deltar i felles kompetanseutviklingstiltak i tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling?*', skoleledere etter skoletype, prosent 86

Figur 5.7 '*I hvilken grad er kompetansetiltakene i tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling forankret hos personalgruppa i skolen?*', skoleledere, prosent 87

Figur 5.8 *'I hvilken grad er kompetansetiltakene i tilskuddsordning for lokal kompetanseutvikling i fag- og yrkesopplæringen forankret hos personalgruppa i skolen?*', skoleleder videregående skole med yrkesfaglige utdanningsprogram, prosent (N=50) 87

Figur 5.9 '*I hvilken grad opplever skoleeier at samarbeidsforumets prioriteringer ivaretar de lokale behovene for kompetanseutvikling?*', skoleeier kommune i 2021 og 2020 90

Figur 5.10 '*I hvilken grad samarbeider skolen med andre skoler om kompetanseutviklingen?*', skoleledere etter skoletype 92

Figur 5.11 '*I hvilken grad samarbeider skolen med andre skoler om kompetanseutviklingen?*', skoleleder grunnskolen etter landsdel (N=369) 93

Figur 6.1 '*Har kommunen/fylkeskommunen i hovedsak felles anskaffelser av digitalt utstyr og sentrale digitale tjenester?*', skoleeiere, prosent 95

Figur 6.2 '*Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om kommunen/fylkeskommunens planer knyttet til digitalisering?'*, skoleeier kommune, prosent (N=77-78) 96

Figur 6.3 '*Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om kommunens/fylkeskommunens planer knyttet til digitalisering?'*, skoleeier fylke (N=7) 97

Figur 6.4 '*Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om skolens planer knyttet til digitalisering?'*, skoleleder grunnskole, prosent (N=367-368) 99

Figur 6.5 '*Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om skolens planer knyttet til digitalisering?'*, skoleleder videregående, prosent (N=64-65) 100

Figur 6.6 '*Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om skolens planer knyttet til digitalisering? – Vi har en egen strategi for digitalisering på kommunenivå/ fylkeskommunenivå'*, skoleledere etter skoletype, prosent (N=431) 103

Figur 6.7 '*Opplever dere at den digitale infrastrukturen (slik som datamaskiner og andre digitale enheter, nettverk, programmer og læringsressurser) er av god nok kvalitet til at lærerne kan gjennomføre et vidt spekter av digital undervisning (slik som videomøter, samskriving, bruk av læringsplattform)?'*, skoleledere, prosent 104

Figur 6.8 '*Opplever dere at den digitale infrastrukturen (slik som datamaskiner og andre digitale enheter, nettverk, programmer og læringsressurser) er av god nok kvalitet til at lærerne kan gjennomføre et*

vidt spekter av digital undervisning (slik som videomøter, samskriving, bruk av læringsplattform)?', andelen skoleledere som svarer 'ja' høsten 2021 (N=473), korona-spørringen (N=594) og høsten 2020 (N=594), prosent 105

Figur 6.9 '*Opplever dere at elevenes datamaskiner og andre digitale enheter er av god nok kvalitet til at elevene kan delta i ulike former for digital undervisning (f.eks. videomøter, samskriving, bruk av læringsplattform)?'*, skoleledere, prosent 105

Figur 6.10 '*Opplever dere at den digitale infrastrukturen (slik som datamaskiner og andre digitale enheter, nettverk, programmer og læringsressurser) er av god nok kvalitet til at lærerne kan gjennomføre et vidt spekter av digital undervisning (slik som videomøter, samskriving, bruk av læringsplattform)?'*, andelen skoleledere som svarer 'ja' i korona-spørringen (N=718), høsten 2020 (N=593) og høsten 2021 (N=431), prosent 106

Figur 6.11 '*I hvilken grad er følgende kompetansepakker en del av skolens arbeid med digitalisering?'*, skoleleder grunnskole, prosent (N=352-355) 107

Figur 6.12 '*I hvilken grad er følgende kompetansepakker en del av skolens arbeid med digitalisering?'*, skoleleder videregående, prosent (N=64-65) 108

Figur 6.13 '*I hvilken grad er følgende kompetansepakker en del av skolens arbeid med digitalisering?'*, skoleledere etter skoletype, prosent (N=416-419) 108

Figur 7.1 'Hvilke av de følgende ressursene brukes i opplæringen i skolen? Flere kryss mulig.', skoleledere etter skoletype, prosent (N=487) 113

Figur 7.2 '*På hvilken bakgrunn foregår valg av læremidler som er i tråd med lære-planverket for Kunnskapsløftet 2020? Flere kryss mulig*.', skoleledere etter skolestørrelse, prosent (N=487) 114

Figur 7.3 '*Har dere brukt Udirs veiledere for vurdering av kvalitet i læremidler?*', skoleledere og skoleeiere, prosent (N=503) 115

Figur 7.4 '*Har dere brukt Udirs veiledere for vurdering av kvalitet i læremidler?*', skoleledere etter skoletype, prosent (N=424) 116

Figur 7.5 '*Har dere brukt Udirs veiledere for vurdering av kvalitet i læremidler?*', skoleledere etter skolestørrelse, prosent (N=424) 116

Figur 7.6 '*Hvorfor har dere ikke brukt Udirs veiledere for vurdering av kvalitet i læremidler?*', skoleledere etter skoletype, prosent (N=258) 118

Figur 7.7 '*I hvilken grad var støtten dere fikk fra Udirs veiledere nyttig for skolens/kommunens/fylkeskommunens vurdering av læremidler?*', skoleledere etter skoletype, prosent (N=166) 119

Figur 7.8 '*Er det behov for utvikling av nye digitale læremidler i tråd med Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020 for fag/fagområder som har færre enn 3 000 elever i årskullet (smale fag/fagområder)?*', skoleleder videregående samlet og etter skolestørrelse, prosent (N=65) 120

Figur 7.9 '*Er det behov for utvikling av trykte læremidler i tråd med Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020 for fag/fagområder som har færre enn 3 000 elever i årskullet (smale fag/fagområder)?*', skoleleder videregående samlet og etter skolestørrelse, prosent (N=65) 121

Figur 7.10 '*Hva slags læremidler til Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020 har skolen/kommunen/fylkeskommunen kjøpt inn?*', skoleledere etter skoletype, prosent (N=368) 122

Figur 7.11 '*Hvilke av årsakene under er relevante for din skole/kommune/fylkeskommune ved innkjøp av læremidler, og kan ha bidratt til at dere ikke har kjøpt inn nye læremidler til Læreplanverket for kunnskapsløftet 2020 i løpet av skoleåret 2020/21? Flere kryss mulig.*', skoleleder grunnskole, prosent (N=55) 123

Figur 7.12 '*Vil skolen/kommunen/fylkeskommunen kjøpe inn nye læremidler som er tilpasset Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020 skoleåret 2021/22?*', skoleleder grunnskole etter skolestørrelse, prosent (N=56) 124

Figur 7.13 '*Hva slags læremidler til Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020 vil skolen/kommunen/fylkeskommunen kjøpe inn?*', skoleleder grunnskole etter skoletype, prosent (N=29) 125

Figur 10.1 '*Hvor stor andel av svømmeopplæringen kunne gjennomføres i din kommune ved din skole skoleåret 2020/2021?*', skoleleder grunnskole og skoleeier kommune, prosent 149

Figur 10.2 Smittetrykk og gjennomføring av svømmeopplæring skoleåret 2020/2021, skoleleder grunnskole (N=355) 150

Figur 10.3 '*Hvor stor andel av svømmeopplæringen kunne gjennomføres i din kommune ved din skole skoleåret 2020/2021?*', skoleleder grunnskole etter landsdel, prosent (N=355) 151

Figur 10.4 '*Er det satt i gang tiltak for å kompensere for manglende svømmeopplæring?*', skoleleder grunnskole og skoleeier kommune, prosent 152

Figur 10.5 '*Hvor stor andel av dagens 5. trinns elever var svømmedyktige etter 4. årstrinn ved din skole?*', skoleleder grunnskole prosent i 2018 (N=368) og 2021 (N=263) 154

Figur 10.6 '*Hvor stor andel av dagens 5. trinns elever var svømmedyktige etter 4. årstrinn ved din skole?*', skoleledere, prosent på kommunenivå i 2018 (N=368) og i 2021 (N=263) 155

Figur 10.7 'Hvor stor andel av dagens 5. trinns elever var svømmedyktige etter 4. årstrinn ved din skole?', skoleleder grunnskole etter landsdel, prosent 156

Figur 10.8 '*Hvor stor andel av dagens 5. trinns elever var svømmedyktige etter 4.* årstrinn *ved din skole?*', skoleleder grunnskole etter skolestørrelse, prosent 157

Figur 11.1 '*Har skolen/kommunen en plan for hvordan kravet om undervisningskompetanse i grunnskolen skal innfris innen 1. august 2025?*', skoleledere grunnskole og skoleeiere kommune, prosent 160

Figur 11.2 '*I hvilken grad har skolen per i dag oppfylt kompetansekravene i følgende fag?*', skoleledere grunnskole etter skoletype, prosent 162

Figur 11.3 *'I hvilken grad er det realistisk at skolen/kommunen innfrir kompetansekrav innen 2025 i følgende fag?*', skoleleder grunnskole etter skoletype, prosent 164

Figur 11.4 '*Hvordan prioriteres ulike grupper lærere i kompetanseplanene i skolen/kommunen?',* skoleleder grunnskole og skoleeier kommune, prosent 166

Figur 11.5 '*Har skoleleder/skoleeier de siste årene latt være å anbefale/godkjenne søknader til videreutdanning?',* andel skoleledere som svarer 'ja', prosent 167

Figur 11.6 '*Har skoleleder/skoleeier de siste årene latt være å anbefale/godkjenne søknader til videreutdanning?',* andel skoleleder grunnskole som svarer 'Ja' etter landsdel og skolestørrelse, prosent (N=347) 167

Figur 11.7 '*Hva er årsakene til at søknaden(e) ikke ble støttet/godkjent?',* andel skoleleder grunnskole og skoleeier kommune som svarer 'Svært relevant', prosent 168

Figur 11.8 '*Har skolen/kommunen en helhetlig kompetanseplan som omfatter både etter- og videreutdanning?',* skoleledere og skoleeier kommune, prosent 170

Figur 12.1 *'Har dere hatt tilsyn fra statsforvalteren i løpet av de siste tre årene?*', skoleleder grunnskole, prosent 174

Figur 12.2 '*Tilsyn skal sikre regelverksetterlevelse. I hvilken grad traff statsforvalterens tilsyn områder i regelverket dere ikke har oppfylt?*', skoleledere etter skoletype, prosent 175

Figur 12.3 '*Tilsyn skal sikre regelverksetterlevelse. I hvilken grad traff statsforvalterens tilsyn områder i regelverket dere ikke har oppfylt?*', skoleleder grunnskole etter skolestørrelse, prosent 176

Figur 12.4 '*I hvilken grad bruker dere informasjon fra andre tilsynsrapporter fra statsforvalteren i endringsarbeid på skolen?*', skoleledere etter sentralitet, prosent 179

Nordisk institutt for studier av
innovasjon, forskning og utdanning

Nordic institute for Studies in
Innovation, Research and Education

www.nifu.no